

ระพี สาคริก

วิญญูญาณผู้นำ

จากรากฐานสู่การพัฒนา

ระพี สาคริก

ระพี สาคริก

วิญญานผู้นำ

จากรากฐานสู่การพัฒนา

ระพี สาคริก

โครงการจัดพิมพ์คยใหม่

2547

The Soul of Leader

By Professor Rapee Sakrik

Kobfai Publishing Project is a part of the Foundation for
Democracy and Development Studies (FDDS).

วิญญานผู้นำ จากรากฐานสู่การพัฒนา

ผู้เขียน	ศาสตราจารย์ระพี สาคริก
พิมพ์ครั้งแรก	พฤษภาคม 2547
ผู้จัดพิมพ์	โครงการจัดพิมพ์คืบไฟ 478 ถนนสุขุมวิท 79 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10260 โทรศัพท์: 0-2332-2543-4 โทรสาร: 0-2332-2544 kobfai@cscoms.com
ผู้จัดจำหน่าย	ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระเกี้ยว: 0-2218-7000 สยามสแควร์: 0-2218-9888 http://www.chulabook.com
ผู้ออกแบบปก	ป้างช้าง ทยาลทัย
ราคา	90 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม
ระพี สาคริก
วิญญานผู้นำ จากรากฐานสู่การพัฒนา.

-- กรุงเทพฯ:

โครงการจัดพิมพ์คืบไฟ, 2547, 144 หน้า.

1. ผู้นำ. | ชื่อเรื่อง.

303.34.

ISBN: 974-7799-27-8

โครงการจัดพิมพ์คปไฟ

มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา

คณะกรรมการ

ศาสตราจารย์เสนาห์ จามริก

ประธาน

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

กรรมการ

อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์

กรรมการ

ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล

กรรมการ

ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

กรรมการ

ธนพวรรณ สิทธิสุนทร

กรรมการ

ที่ปรึกษา

พระศรีปริยัติโมลี

ไอแวน แคทส์

ดร.สมบัติ จันทรวงศ์

ประชา หุตานุวัตร

คณะกรรมการฝ่ายจัดการ/บรรณาธิการ

ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ธนพวรรณ สิทธิสุนทร

สุนีย์ วงศ์ไวศยวรรณ

คำนำโครงการจัดพิมพ์คปไฟ

คนเราจุด "คปไฟ" ด้วยเจตนาอันหลากหลาย แต่ที่สำคัญที่สุดเห็นจะจุดเพื่อขับไล่แมลงร้ายและความมืด คปไฟมิใช่แสงเทียน เพราะจุดเทียนขึ้นเล่มหนึ่ง แม้อาจเห็นตัวหนังสือได้บ้าง แต่คงขับไล่แมลงร้ายไปได้ไม่ถนัดนัก

โครงการจัดพิมพ์คปไฟได้รับความสนับสนุนอย่างสำคัญแต่แรกจากโอบอร์นานาชาติ (Obor International) คำว่า "โอบอร์" นี้ นายโอเวน แคทส์ ผู้ก่อตั้งเล่าว่าเป็นคำภาษาอินโดนีเซียซึ่งแปลว่า "คปไฟ" โครงการโอบอร์เริ่มดำเนินการในประเทศอินโดนีเซียเมื่อกว่าสามทศวรรษมาแล้ว ภายใต้การบริหารของนายม็อคตาร์ ลูบิส (Mochtar Lubis) นักเขียนและนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนเรื่องนามจนทำให้ "โอบอร์" แห่งอินโดนีเซียประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างงดงาม โอบอร์นานาชาติจึงได้เริ่มขยายงานเข้ามายังประเทศไทยและปากีสถาน

ในประเทศไทย โครงการจัดพิมพ์คปไฟดำเนินการอยู่ภายใต้มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา (Foundation for Democracy and Development Studies - FDDS) ซึ่งศาสตราจารย์เส็นห์ จามริก ประธานคณะกรรมการดำเนินงานของ "คปไฟ" ดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิ อยู่ด้วย

"คปไฟ" ตระหนักว่าปริมาณหนังสือในตลาดสังคมไทยมีไม่น้อย แต่ที่มุ่งคุณภาพจริงจึงเห็นจะไม่มากนัก และที่มุ่งขยายขอบเขตปริญญาณของผู้คนในสังคมดูจะมีน้อยกว่า "คปไฟ" พิจารณาว่าในสภาพที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็ว โดยผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ สะเทือนถึงแทบทุก
ปริมณฑลแห่งชีวิตมนุษย์เช่นนี้ ความรู้และความเห็นที่เรียงร้อยรอบด้านเป็นสิ่ง
จำเป็น เพื่อมนุษย์จะได้ดำรงตนอย่างสมศักดิ์ศรีในกระแสการเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม เทคโนโลยี และจิตวิญญาณ

หนังสือของ "คบไฟ" เมื่อแรกเน้นการเลือกเฟ้นต้นฉบับหนังสือจากต่าง
ประเทศที่มีเนื้อหาเป็นเลิศ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ แล้วนำมาถ่ายทอดเป็น
ภาษาไทย โดยมีบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิดูแล ต่อมาได้ขยายขอบข่ายไปครอบคลุม
ผลงานที่รังสรรค์โดยนักคิดนักเขียนชาวไทยดังปรากฏให้เห็นในระยะหลังนี้
แต่ผลงานทุกชิ้นล้วนย้ำเน้นความคิดความเห็นอันจะส่งเสริมสิทธิของมนุษย์
การพัฒนาที่รอบด้านซึ่งอาทรต่อความสำคัญและศักยภาพของมนุษย์ชนิดที่
เกื้อหนุนต่อสันติภาพในสังคม ทั้งที่เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์
กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

เราจุด "คบไฟ" ขึ้นโดยหวังว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือที่ทรง
คุณค่า ดังเช่นเล่มที่ท่านกำลังอ่านอยู่ในขณะนี้ เพื่อจะได้ช่วยกันจรรโลงสังคม
ไทยให้เข้มแข็ง มีพลัง ปลอดภัยจากแมลงร้ายและความมืด "คบไฟ" ขอทำหน้าที่
ให้การศึกษาแก่สาธารณชนดังที่ได้ทำมาแล้วสืบต่อไปอย่างดีที่สุด หวังว่าท่าน
ผู้อ่านคงสนใจติดตามผลงานของ "คบไฟ" ในอันดับต่อไป

ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์
กรรมการโครงการจัดพิมพ์คบไฟ

ทวง: แห่งยุค...
ที่ต้องเป็นมรดกของมวลมนุษย์!
แม้เพียงไม่กี่คนก็หวังดี
ดูจากที่ดอยดงก็ สดชื่นทั้งเวลา
... ในดินฟ้าอากาศ

คำบรรยายภาพปก โดย ปางช้าง ทยานทัย

ระพี สาคริก

วิญญาณผู้นำ

จากรากฐานสู่การพัฒนา

สารบัญ

วิญญานของผู้นำ จากรากฐานสู่การพัฒนา	1
คุณสมบัติของผู้นำ มุ่งย้อนยุคกลับไปสู่ออดีต	6
บุคลิกภาพ ความเร้นลับในจิตวิญญาน	38
การพึ่งตนเอง พื้นฐานการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำ	42
ความเป็นผู้นำกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและงาน	53
ค้นหาความจริงจากวิญญานตัวเอง	59
การจัดการบุคคลจากรากฐานแนวคิดที่อิสระ	64
คนกับระบบการจัดการ	75
ทำไมต้องช่วยผู้สูงอายุ?	90
ชุมชนเข้มแข็ง เข้มแข็งจริงหรือ?	104
ศิลปะในการดำเนินชีวิต	108
อย่าเอาป้าย "ดอกเตอร์" มาแขวนคอฉัน	111
เส้นทางสู่ความยิ่งใหญ่ในแผ่นดิน	118
แม่ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชีวิตมนุษย์	122
ธรรม์กรรแสง	127

วิญญานของผู้นำ จากรากฐานสู่การพัฒนา

บทนำ

สังขธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า ทุกสิ่งที่วิถีชีวิตของมนุษย์มีโอกาสสัมผัสได้ย่อมมีเหตุอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ทุกรูปทุกนาม และโอกาสที่มนุษย์ปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้น ย่อมมีผลย้อนกลับมาทำให้จิตใจของมนุษย์ได้รับผลกระทบจากการกระทำของตนเป็นวัฏจักร

ดังนั้น สังขธรรมจึงได้ชี้ให้เห็นความจริงว่า กรรมย่อมตอบสนองด้วยกรรม ดังเช่นที่กล่าวกันว่า ใครทำอะไรไว้ ตนเองย่อมได้รับสิ่งนั้นเป็นผลตอบแทน ซึ่งความจริงเรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กรรมคือเงื่อนไขที่แฝงอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ มีผลทำให้มนุษย์ยึดติดและมีนิสัยเห็นแก่ตัวอยู่ในสันดาน ไม่ว่าจะมากน้อยแค่ไหน

หากมนุษย์ได้รับแรงจากรธรรมชาติของสิ่งที่ตนมุ่งปฏิบัติ ย่อมสะท้อนผลชำระล้างเงื่อนไขที่แฝงอยู่ในรากฐานจิตใจออกได้ ในที่สุดจิตใจย่อมมีอิสระ ทำให้มีความว่างเปล่ามากขึ้น จึงมีความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง

สภาพว่างเปล่าที่อยู่ในจิตใจซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง แม้เพียงเล็กน้อย คือความหมายของคำว่า ใตฺยบุญ หากบุคคลใดมีอยู่ในใจ ย่อมมีความสุข

ดังตัวอย่างเช่น ความรู้สึกหนักใจกับปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความทุกข์ เพราะจิตใจรับเอาเงื่อนไขจากภายนอกเข้าไปสะสมไว้

ดังนั้นจึงพิสูจน์ความจริงได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ คือเงื่อนไขที่ผูกติดอยู่ใน
ของมนุษย์แต่ละคน คนที่มีรากฐานจิตใจอิสระจึงไม่รู้ลึกลงว่า สิ่งต่าง ๆ คือปัญหา
มีคนอื่นทำให้เกิดปัญหา หากเป็นคนใจเย็นกับเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งตนพบในชีวิตป
วัน แม้รู้สึกได้ว่ามีปัญหา ย่อมมีธรรมชาติที่หวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจ
เพื่อดับปัญหาได้ไม่ยาก

ผู้นำคืออะไร และค้นหาได้จากที่ไหน

ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น หากมีคำถามว่า ค้นหา
ได้จากไหน มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นว่า มองออกจากตนเอง มุ่งไปพิจารณา
ผู้นำจากที่อื่น จนกระทั่งเน้นอยู่ที่การหย่อนบัตรเลือกตั้งหรือวิธีการรูปแบบใดก็
ที่มีคนอื่นเป็นผู้กำหนด

คนที่มีนิสัยเห็นแก่ตัวมักพึ่งตนเองได้ยาก หากมีแนวโน้มพึ่งสิ่งภายนอก
เห็นได้ชัดคือ มุ่งพึ่งทรัพย์สินเงินทอง หาอำนาจ หาความมีหน้ามีตา และแบ่งต
ให้ใหญ่โตคับฟ้า อย่างเช่นที่คนยุคก่อนเคยกล่าวเตือนสติไว้ว่า อย่าทำอะไรเก
เพราะจะเกิดผลเสียหายตามมาภายหลัง

สิ่งนี้เองคือความหมายของคำว่า พอเพียง ที่เรานิยมกล่าวกันว่า เก:
พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง แต่คนที่มีนิสัยมองออกจากตัวเอง มักสะท้อน
เห็นแนวโน้มที่มุ่งไปกำหนดรูปแบบความพอเพียงอยู่กับสิ่งภายนอก แทนที่จะ
กลับมามองหาความจริงที่ใจตนเอง จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคมสูง แทนค
เข้าใจซึ่งกันและกันได้อย่างลึกซึ้ง

ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ที่ใจซึ่งพึ่งพาความจริง อันเป็นสิ่งที่ธรรม
มอบมาให้โดยกำเนิด และรักษาไว้ให้มั่นคงต่อไปได้ ไม่ว่าอิทธิพลจากภายนอก
การเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงแค่ไหน ยิ่งรู้สึกว่ารวดเร็ว หากมีรากฐานจ
เข้มแข็ง ย่อมรู้สึกถึงความจริงได้ว่า เป็นสิ่งที่ท้าทายที่จะต่อสู้ให้ได้ นิสัยขอ
ลักษณะเช่นนี้หากมุ่งปฏิบัติอย่างจริงจัง อย่างที่เรียกว่า เดินทวนกระแส ย่อม
นำไปสู่การยกระดับคุณภาพจิตใจให้สูงขึ้น

สิ่งที่กล่าวมาแล้วย่อมมีผลสอดคล้องกับคำกล่าวของคนยุคก่อนที่ฝ
ว่า คนดีจริงย่อมตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ภาษิตบทนี้หากผู้ใดดำเนินชีวิต
ถือสัจธรรมของการถือสัตย์ต่อตนเองไว้ได้อย่างมั่นคง หลังจากประสบกา

ชีวิตได้ผ่านพ้นมาแล้วช่วงหนึ่ง ย่อมยังรู้ความจริงจากใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

อนึ่ง คนที่มีรากฐานจิตใจอิสระ สามารถยังรู้ถึงความจริงที่อยู่ในใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมไม่รู้ลึกลงว่า เพื่อนมนุษย์ซึ่งอยู่ภายนอกตนเองและมีบุคลิกเฉพาะของความคิดและการปฏิบัติอย่างหลากหลายคือปัญหา แต่กลับรู้สึกได้ว่า ความหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ คือครูที่สอนให้ตนค้นพบความจริงจากใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง อันเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งผู้ที่มีมองทุกคนในด้านดีอย่างเป็นธรรมชาติสามารถเห็นได้

สรุปคำตอบจากคำถามที่กล่าวว่า ผู้นำคือใคร และหาได้จากที่ไหน จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากบุคคลใดสามารถเข้าใจถึงความจริงได้ ย่อมพบคำตอบที่เป็นจริงได้เองว่า ผู้นำคือใจ และสามารถค้นหาได้จากใจตนเอง ก่อนที่จะมองไปสู่นักผู้นำซึ่งอยู่ภายนอก อีกทั้งสามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งเหล่านั้นคือภาพสมมุติ

ผลจากการปฏิบัติต่อชุมชนท้องถิ่น

คนหลงตนลืมหองตัวเท่านั้น เมื่อกล่าวถึงผู้นำมักจะมุ่งพัฒนาไปยังหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าองค์กรไปจนถึงผู้นำประเทศ คนลักษณะนี้ทำให้สังคมได้รับผลเสียหายจากการปฏิบัติของตนมามากต่อมากแล้ว แต่คนทั่วไปและผู้ได้รับคัดเลือกเป็นผู้นำก็ยังมีรู้สึกเจ็บปวดพอจนถึงขั้นหวนกลับมาค้นหาความจริงใจจากตนเองให้พบได้

แทนที่จะเข้าใจได้ว่าสิ่งเหล่านั้นคือ วิธีการซึ่งมนุษย์สมมุติขึ้นมาเพื่อหวังผลในการใช้ประโยชน์อย่างที่เราเรียกกันว่า สังคมบริโภค หมายถึงคนในสังคมคิดแต่ซึ่งประโยชน์ แทนที่จะมองเห็นความจริงซึ่งเป็นรากเหง้า เพื่อทำนุบำรุงให้เจริญงอกงาม สามารถต้านทานอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงให้เข้มแข็งอยู่ได้

เหตุแห่งภาวะหลงตนลืมหองตัว เพราะมนุษย์เอาความอยากเข้ามาแฝงไว้ในใจตนเอง ย่อมมีผลลบทับซ้อนของจริงให้มีโอกาสได้ผิดได้เกิดยากขึ้นเป็นลำดับ

ทุกวันนี้เราหลงอยู่กับรูปแบบของวิธีปฏิบัติมากกว่าการหวนกลับมาฟื้นฟูรากฐานตนเองให้มั่นคงเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ถ้ามนุษย์ขาดความมั่นคงเข้มแข็งภายในรากฐานจิตใจตนเอง ไม่เพียงแต่แผนภาพชีวิตแห่งตนจะถูกทำลาย หากการปฏิบัติซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และนำไปสู่ผลสำเร็จกลับมีผลทำลายผู้อื่น ซึ่งเรากล่าวได้ว่า กระทำไปเพราะความไม่รู้จักตนเอง คนเหล่านี้คิดว่าความเด็ดขาดในการใช้อำนาจคือความสำเร็จ แทนที่จะ

หวนกลับมาต่อสู้กับใจตนเองอย่างเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว อย่างที่คนยุคก่อนคิดว่า **ชั้น** หลังเสือนั้นง่าย แต่ลงจากหลังเสือนั้นสียากยิ่ง และเสือดุร้ายที่สุดคือเงื่อนไข ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากภายนอกซึ่งเข้าไปแฝงอยู่ในจิตใจตนเอง

คนลักษณะนี้มีวิสัยทัศน์ที่แคบและมีรากฐานจิตใจมีติดบอดอย่างที่เคยแต่ก่อนกล่าวว่า **เห็นผิดเป็นชอบและเห็นชั่วเป็นดี** ซึ่งแต่ก่อนแม้มีอยู่ในสังคมยังเป็นส่วนน้อย จึงทำให้คนส่วนใหญ่นำมากล่าวแล้วสามารถเข้าใจได้ไม่ยาก แต่ในปัจจุบัน คนที่มีนิสัยดังที่ได้กล่าวมามีเพิ่มขึ้น เมื่อคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่อาจรู้สึกได้จึงเห็นเป็นธรรมดาและไม่สนใจ

มนุษย์ไม่ได้มีคนเดียวในโลก ดังนั้นคำว่า **เพื่อนมนุษย์** จึงเกิดขึ้นให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดในการพูดการเขียนจนถึงทุกวันนี้ แต่ในปัจจุบันความหมายซึ่งแต่ละคนเข้าใจกลับกลายเป็นเรื่องธรรมดา คงปล่อยให้อยู่ในกระแสคำพูดซึ่งคนผู้นิสัยชอบอ้างเพื่อเอาตัวรอดมักนำมากล่าวกัน โดยไม่อาจเข้าใจซาบซึ่งถึงความจริงได้ว่า เราควรอยู่อย่างไมเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

สรุป

การที่หยิบยกเอาเรื่องวิญญาณของผู้เฒ่าขึ้นมาพิจารณา หากคนในสังคมมีธรรมชาติที่หยิ่งรู้ใจตนเอง อีกทั้งตระหนักได้ว่า **ควรยกคุณค่าความสำคัญของเพื่อนมนุษย์ไว้เหนือตนเอง** ไม่ว่าจะยืนอยู่ที่จุดไหน ย่อมสามารถตระหนักได้ถึงสิ่งนี้้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งสามารถแยกแยะความรักกับความหลงซึ่งซ้อนกันอยู่ในใจตนเองออกได้อย่างชัดเจน ย่อมเป็นผู้ใหญ่ที่น่าเคารพรักและศรัทธา

หากเป็นครูของศิษย์ ย่อมครองใจศิษย์ไปจนถึงวันสิ้นชีวิตบรรดาศิษย์ทั้งหลาย หากเป็นผู้บริหารระดับต่าง ๆ ในองค์กรซึ่งทำหน้าที่บริหารและจัดการ ย่อมมีพื้นฐานพลังมหาศาล เพราะทำให้ผู้ที่ทำงานอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบมีความสุขและมีกำลังใจ ซึ่งสามารถประหยัดการใช้จ่ายเงิน หากเป็นผู้บริหารประเทศ ย่อมชนะใจประชาชนส่วนใหญ่และสามารถทำให้ประชาชนอยู่รอดปลอดภัย อีกทั้งทำให้สังคมบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

ผู้นำทุกระดับที่มีคุณภาพย่อมมีจิตวิญญาณผูกพันกับพื้นดินและคนระดับล่างตลอดจนคนรุ่นหลังอย่างแนบแน่นซึ่งรู้สึกได้จากการปฏิบัติ โดยไม่ต้องพูดว่าจะทำให้บ้านเมืองมีความเจริญ หากมุ่งมั่นทำงานด้วยความจริงใจต่อแผ่นดินด้วย

ระพี สาคริก

การมุ่งลงสู่ระดับล่าง อีกทั้งมีผลสร้างรากฐานตัวเองและพื้นฐานสังคมให้เข้มแข็ง
ยิ่งขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่มั่นใจได้

20 ตุลาคม พ.ศ. 2546

คุณสมบัติของผู้นำ มองย้อนยุคกลับไปสู่ออดีต

บทนำ

ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่อง คุณสมบัติของผู้นำ มองย้อนยุคกลับไปสู่ออดีต สิ่งแรกซึ่งเป็นสังขรณ์ของชีวิตและสังคมที่ใครขอนำมาอย่าความสำคัญไว้ ณ โอกาสนี้คือ หากไม่มีวันนั้นย่อมไม่มีวันนี้

การที่ชี้ให้หนวกกลับไปมองสู่ออดีต เพื่อประโยชน์ของคนในยุคปัจจุบัน ซึ่งที่ได้อรับอย่างลึกซึ้ง น่าจะได้แก่ ผลจากการคิดได้ถึงสิ่งอันเป็นที่มา ย่อมทำให้เกิดการเจริญสติภายในรากฐานของแต่ละคน เพื่อให้ชีวิตอนาคตรู้ความจริงและเป็นพื้นฐานในการก้าวต่อไปได้มั่นคงยิ่งขึ้น

ผู้ใหญ่ในอดีตเคยยืนยันสังขรณ์ของการดำเนินชีวิต ฝากไว้ให้ลูกหลานนำไปพิจารณาว่า จะทำอะไรอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่ ขอให้ทำหน้าที่ ณ จุดนั้นอย่างที่สุด อย่าได้คิดโลกโมโหสัน ทำให้เกิดความทุกข์แก่ตนเองและสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม

คำกล่าวที่หยิบยกมาเน้นให้ทุกคนได้นำไปคิด น่าจะสะท้อนให้เห็นความจริงถึงประเด็นสำคัญอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก สะท้อนให้เห็นความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นคน ซึ่งคนจะมีรากฐานจิตใจอิสระ อันจะนำไปสู่ความภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง ส่วนประการที่สอง สะท้อนให้รู้และเข้าใจความหมายของคำว่าหน้าที่และความรับผิดชอบที่แต่ละคนพึงมีต่อสังคมซึ่งตนควรมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนา

ช่วงหลัง ๆ คนส่วนใหญ่มีความเห็นแก่ตัว และมีอารมณ์ความต้องการ เพื่อประโยชน์ส่วนตนรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากสามารถวิเคราะห์สภาพดังกล่าวจากความจริงซึ่งพบเห็นอยู่ในปัจจุบันได้ทุกเรื่อง โดยเหตุที่มีผลกระทบต่อสานถึงกันหมด

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์แต่ละคน หากมองจากรากฐานจิตใจที่เป็นกลาง ย่อมเห็นได้สองด้าน ด้านหนึ่ง คือสิ่งซึ่งเป็นความจริงที่มีอยู่ในรากฐานจิตใจ กับอีกด้านหนึ่ง คือสิ่งที่อยู่ภายนอก ซึ่งทุกคนมีหน้าที่เรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ผู้นำควรสะท้อนภาพอะไรให้คนทั่วไปสัมผัสแล้วยอมรับได้

นับเป็นเวลาานานร่วม 40 ปีแล้ว วันหนึ่งผู้เขียนเคยกล่าวฝากไว้ให้บรรดาวิทยุรับฟังว่า เมืองไทยทำนาปลูกข้าวเป็นพื้นฐานวัฒนธรรมมาช้านานแล้ว ซึ่งขณะนั้นสภาพแวดล้อมธรรมชาติของท้องถื่นยังไม่ถูกทำลายรุนแรงมากนัก ทั้งดินและน้ำไหลลดจนฝนฟ้าอากาศก็ยังคงเป็นไปตามฤดูกาลให้เชื่อมั่นได้

ผู้เขียนได้กล่าวฝากไว้ว่า ต้นข้าวที่เจริญงอกงาม อีกทั้งแตกกอมีความสมบูรณ์พร้อม เมื่อถึงคราวออกรวง ย่อมให้ผลสมบูรณ์เปล่งปลั่งได้ทุกส่วน แม้ข้าวแต่ละเมล็ดย่อมมีความอวบอ้วน ต้นข้าวซึ่งมีลักษณะพร้อมมูลเช่นนี้ ปลายรวงอมน้ำมลงต่ำสู่พื้นดิน หากรวงข้าวตั้งตรงชี้ฟ้า ย่อมรู้ความจริงว่า ชาติเนื้อในที่ควรจะเป็นผลตอบสนองแก่ชาวนาผู้ปลูกให้มีขวัญและกำลังใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น

เปรียบได้ดูจคนเราที่เกิดมา หลังจากเติบโตยิ่งขึ้น และสามารถทำหน้าที่ได้อย่างสง่างามให้ผู้คนเคารพรักและศรัทธาจากใจจริง ช่วยให้สังคมเจริญเติบโตอย่างเบิกบานเป็นแน่และมีความมั่นคง ควรมีรากฐานจิตใจที่หยั่งความรักลงสู่พื้นดินบ้างลึกซึ้ง ส่วนการแสดงออกสู่ภายนอก ย่อมมีความอ่อนน้อมต่อมตนจากการปฏิบัติซึ่งนำตัวเองลงสู่พื้นดิน อันควรถือว่ามีมองเห็นผู้อื่นซึ่งเดินตามมาภายหลังมีคุณค่าสำคัญเหนือตน

ส่วนภายในรากฐานจิตใจ ทั้งต้องมีความมั่นคงอยู่กับเหตุผลที่เป็นความจริง กใจตนเอง และกล้าที่จะนำปฏิบัติ โดยไม่รู้สึกร้อนไหวต่ออิทธิพลต่าง ๆ จากภายนอก เช่นที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า จงเป็นคนอ่อนน้อมแต่แข็งใน อีกทั้งลงมือจากใจจริงมากกว่าพูด

หวนกลับไปพิจารณาคุณสมบัติของผู้นำในอดีต

หากหวนกลับไปพิจารณาย้อนสู่ออดีต จากข้อมูลซึ่งบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน แม้ช่วงนั้นสังคมไทยยังใช้การปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช แต่รากฐานจิตใจผู้นำแต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้มาจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในรากฐานจิตใจ อีกทั้งกล้าที่จะตัดสินใจนำปฏิบัติด้วยตนเองอย่างชัดเจน

หากจะถามว่ามีกรเลือกตั้งหรือเปล่า ผู้ที่มองเห็นได้ลึกซึ้งถึงรากฐาน ย่อมตอบได้อย่างมั่นใจว่า มีการคัดเลือกมาโดยธรรมชาติจากรากฐานจิตใจของทั้งสองด้านร่วมกัน โดยที่ผู้นำมีความเป็นตัวของตัวเองเด่นชัดมาก เมื่อเข้ารับหน้าแล้ว จึงแสดงความรับผิดชอบสูงสุดต่อบ้านเมืองอย่างเห็นได้ชัด

แม้บางครั้งอาจต้องพลัดทำเสียที่ แต่ก็เชื่อว่าจะสูญเสียความหวังเสียที่เดียว หากถอยกลับไปคิดพิจารณาโดยใช้บทเรียนจากสิ่งที่ผ่านมาแล้ว หวนกลับไปต่อจนสามารถก้าวผ่านดินถิ่นเกิดให้กลับมาอยู่ในหัวใจของประชาชนคนไทยได้อย่างอบอุ่น

คนยุคก่อนเคยกล่าวฝากไว้เป็นแง่คิดว่า แม่ทัพผู้เก่งกล้าสามารถหาชีวิตได้จากการก้าวไปข้างหน้าด้านเดียวไม่ แต่ขอให้ดูกลยุทธ์ในการถอยที่ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากรากฐานความคิดของบุคคลซึ่งเป็นผู้นำในยุคนั้นสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีชั้นเชิง จึงเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ความสามารถจะก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงให้คนทั่วไปเชื่อมั่นได้

ผู้นำประเทศยุคก่อนได้สะท้อนถึงการทำงานอย่างมีเหตุมีผล รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา แม้บางเรื่องเห็นว่าเป็นต้องเสียก็ยอมเสีย เพื่อให้ส่วนใหญ่สามารถอยู่ได้ ดังเช่นหลักธรรมที่ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า จงสละทรัพย์สินเพื่อรักษาอวัยวะ จงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต และจงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ ธรรมะในที่นี้หมายถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ดังเช่นในโคลงสี่สุภาพบทหนึ่ง

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู้ประสงค	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ ใว์นา
เสียสัตย์อย่าเสียสู้	ชีพม้วยมรณา ฯ

สรุปความหมายของโคลงบทนี้ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เกิดมาเป็นคนทั้งจำเป็นต้องรักษาความจริงที่อยู่ในใจตนเองไว้อย่างสุดชีวิต ซึ่งความหมาย

สามารถครอบคลุมคุณสมบัติความเป็นคนเอาไว้ทั้งหมด

หนึ่ง ผู้ที่จะรักษาสิ่งนี้ได้ รากฐานจิตใจตนเองต้องเข้มแข็งพอที่จะจะภาวะยึดติดกับอิทธิพลครอบงำจากเครื่องประดับทั้งหลาย ซึ่งแวดล้อมอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้เองจึงสรุปได้ว่า การพึ่งเหตุผลซึ่งเป็นความจริงอยู่ในใจตนเอง นับเป็นสิ่งประเสริฐสุดสำหรับการดำเนินชีวิตของแต่ละคน

ยามใดที่ผู้นำหลงอยู่กับอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตัว ย่อมทำให้สังคมเกิดความระส่ำระสาย แม้ผู้นำที่รับผิดชอบขององค์กรต่าง ๆ ก็เช่นกัน หากขาดความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งควรจะมิอยู่ในรากฐานจิตใจ คงหลงอยู่กับความสะดวกสบายส่วนตนที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมรวมทั้งคำสรรเสริญเยินยอจากคนรอบข้าง ย่อมทำให้ทุกชีวิตที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบเกิดความระส่ำระสาย และมีผลเพิ่มแรงกดดันขึ้นในใจ เป็นการเพิ่มพูนความทุกข์หนักมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งเสียขวัญในการตั้งใจทำงาน ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์อันควรจะเป็นไปตามหน้าที่ของแต่ละคน ซึ่งมีผลสร้างความเจริญรุ่งเรืองขององค์กรนั้น รวมถึงของบุคลากรทุกคนร่วมกันได้อย่างมั่นคง

ในช่วงที่กรุงศรีอยุธยาแตกก็เช่นกัน มีเหตุสืบเนื่องจากการที่ผู้นำมีความอ่อนแออยู่ในรากฐานจิตใจจนไม่สามารถพึ่งพาตนเองให้มั่นคงอยู่ได้ การปฏิบัติอย่างขาดความสนใจที่จะรู้ความจริงจากใจตนเอง จึงทำให้ไม่สามารถรู้เหตุซึ่งตนแสดงออก จึงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนบานปลายออกไปอย่างทั่วถึง ในที่สุด ผลที่ปรากฏย่อมเกิดความเสียหายแก่สังคมอย่างหนัก

สมัยนั้นกรุงศรีอยุธยาต้องเสียกรุงให้กับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองครั้งสองหน อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน หากมองที่รากฐานจิตใจย่อมพบความจริงว่า ทุกคนไม่ได้เป็นเช่นเดียวกันไปทั้งหมด

ดังนั้นการสูญเสียของชาติแต่ละครั้ง จึงน่าจะถือเป็นบทเรียนที่ช่วยให้มีการรับรู้ถึงความจริง ทำให้ผู้มีความรักความจริงใจต่อแผ่นดินและมีบารมีเหนือกว่าผู้อื่น ซึ่งอาจใช้ชีวิตอยู่ ณ จุดไหนก็ได้ มีโอกาสที่จะแสดงออกจากใจตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น สภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าจะหมายถึงยุคปัจจุบันก็คงสรุปได้ว่า ช่วงนั้นธรรมชาติในรากฐานจิตใจคนเป็นผู้เลือกสรรคนดีให้ก้าวขึ้นมากเป็นผู้นำ แทนการยึดติดรูปแบบซึ่งเป็นเพียงเปลือกของการเลือกตั้ง ที่คนผู้มีกิเลสหนักกำหนดขึ้นมาเช่นยุคปัจจุบัน โดยขาดการมองเห็นความจริงจากธรรมชาติในใจตนเอง

ความเป็นผู้นำช่วงนั้นเห็นได้เด่นชัดมากทั้งบุรุษและสตรี ซึ่งหมายความว่า

ความรับผิดชอบและความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวหาใช่มีการแบ่งเพศแบ่งวัยไม่ จึงสรุปได้อย่างชัดเจนว่า **ทุกสิ่งอยู่ที่ใจโดยแท้**

สังขารมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า หากใจเป็นกลาง ย่อมมองเห็นทุกสิ่งได้ 2 ด้านอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกันและกัน

ดั่งนั้นผู้นำในยุคหนึ่ง หากมองเห็นความจริงได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง ย่อมรู้ว่ามีทั้งผู้นำซึ่งอยู่สูงสุดร่วมกับผู้นำซึ่งอยู่ระดับล่างอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ทำให้มีการร่วมมือร่วมใจสอดคล้องกันอย่างเป็นธรรมชาติ

ผู้ที่ขึ้นไปเป็นผู้ในระดับสูงสุดได้ ย่อมแสดงความสามารถจากใจตนเองได้อย่างชัดเจน ไม่เพียงแต่การเอาชนะเข้าศึกศัตรูเท่านั้น แต่ภายในรากฐานจิตใจซึ่งสำคัญที่สุด น่าจะได้แก่ความสามารถในการเอาชนะใจตนเองที่จะก้าวลงไปสู่ด้านล่างอย่างทำทหาย โดยมีความรักความจริงใจต่อแผ่นดินและคนระดับล่าง ให้คนทั่วไปเคารพรักและศรัทธาได้อย่างมั่นใจ

ส่วนคนระดับล่าง ย่อมมีความเป็นผู้นำอยู่ในรากฐานตนเองด้วยเช่นกัน จึงทำให้มีความรักและมีความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินถิ่นเกิด จนถึงขั้นยอมสละครอบครัวและชีวิตตนเองอย่างเห็นได้ชัด

การทรยศต่อแผ่นดินย่อมได้รับผลอย่างไร ?

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากมีความเจริญรุ่งเรืองแล้ว อีกด้านหนึ่งยังมีการสูญเสียกรุงให้กับประเทศเพื่อนบ้านถึงสองครั้งสองหน

ครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2112 การสูญเสียกรุงมีเหตุสืบเนื่องมาจาก**มีผู้บริหาร**บางคนยอมใจและตัวเป็น**เครื่องมือ**ให้กับศัตรู มีการแปรเปลี่ยนจิตใจไปรับไปผลประโยชน์ของชนต่างชาติต่างแผ่นดินที่มุ่งเข้ามายึดครองประเทศสยาม โดยที่คิดว่าหากเป็นผลสำเร็จตนจะได้ขึ้นเป็นใหญ่

การหลงผิด เพราะความสับสนของกระแสที่มีอยู่ในใจตนเอง ทำให้ขาดการคิดได้ว่า ถ้าตนทรยศต่อแผ่นดินถิ่นเกิดรวมถึงคนชาติเดียวกันแล้ว ไฉนเลยคนชาติอื่นจะมอบความไว้วางใจให้ได้ หลังจากสมหวังตามที่เขาต้องการแล้ว อาจถูกฆ่าทิ้งก็เป็นได้

สิ่งดังกล่าวจึงน่าจะเป็นอุทาหรณ์สอนใจแต่ละคนให้รู้ได้ว่า ตนควรมีความรักความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ซึ่งมีเหตุผลสานถึงความรักความซื่อตรงต่อแผ่นดินถิ่นเกิด

ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2310 เนื่องจากผู้นำมีความลุ่มหลงมัวเมาอยู่กับความสุขส่วนตัว ยิ่งลึกซึ้งลงไปถึงความรู้สึกลุ่มหลงในอิสตรี อีกทั้งให้ความสำคัญเหนือผลประโยชน์ของแผ่นดินและเพื่อนร่วมชาติ

สิ่งดังกล่าว ถ้าจะอ่านให้ลึกซึ้งถึงความจริงที่อยู่ในใจผู้นำ ย่อมพบได้ว่า ผู้นำมีรากฐานจิตใจที่อ่อนแอ ทำให้ชีวิตขาดการตั้งมั่นอยู่กับความจริงซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง จึงมีผลทำให้ผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขาดที่พึ่งทางใจ จึงเกิดความระส่ำระสายและแตกสามัคคีขึ้นในแผ่นดินอย่างกว้างขวาง

ช่วงกู่เอกราชของแผ่นดิน

การสูญเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงเป็นผู้นำในการกู่เอกราชของชาติไทยให้กลับคืนมาได้ ถ้าสนใจศึกษาประวัติชีวิตของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ท่านทรงผ่านประสบการณ์ในการต่อสู้มาอย่างน่าประทับใจมาก

สิ่งซึ่งถือว่ามีคุณค่าของความเป็นผู้นำอย่างสำคัญ น่าจะได้แก่การที่พระองค์ทรงใช้ชีวิตอยู่กับพื้นดินร่วมกับไพร่พล ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของพระองค์อย่างชัดเจนมาก

จึงน่าจะอ่านความจริงจากพระทัยได้ว่า พระองค์ท่านมีการเอาชนะใจตนเอง จากรากฐานที่ลึกซึ้งมาก มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจนำบริวารทั้งหลายให้เกิดความมั่นใจสูงสุด

แม้เหตุการณ์ผ่านพ้นมานานแล้วก็ตาม แต่ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมค่ายพักแรม ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรและรีพลจัดสร้างขึ้นเป็นการชั่วคราว ระหว่างการเดินทางไปปฏิบัติภารกิจอสรภาพ

หลังจากพิจารณาแล้ว มองเห็นได้ว่า พระองค์ท่านทรงใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และมีความเป็นอยู่ซึ่งไม่ห่างจากรีพลที่เป็นบริวารมากนัก แสดงถึงความรักความจริงใจ อันถือเป็นส่วนหนึ่งซึ่งส่งเสริมขวัญปลั่งใจในการต่อสู้ให้กับทุกคนผู้ร่วมการต่อสู้ อย่างสำคัญ

การสูญเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 การกู่เอกราชของแผ่นดินครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสินมหาราช) ได้ทรงรวบรวมรีพลอาสาสมัครยกทัพไปล้อมเมืองจันทบุรี เพื่อใช้เป็นฐานการกู่อสรภาพให้กับแผ่นดิน

ก่อนยกทัพเข้าตีเมืองจันทบุรี พระองค์ได้ทรงประกาศอย่างเด็ดขาดว่า ให้ทัพทั้งหมดทุ่มทำลายหม้อข้าว โดยมีความประสงค์ว่า หลังจากตีเมืองได้สำเร็จแล้วจึงค่อยไปหาเอาใหม่ ในเมื่อหม้อข้าวสำหรับชีวิตคนไทยมีความสำคัญทั้งในด้านอาหารและวัฒนธรรม

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว ได้สะท้อนความจริงจากใจผู้นำให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีการตัดสินใจอดคอกันร่วมเป็นร่วมตายกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกันหมด โดยปราศจากการแบ่งแยก

ภาพจากการตัดสินใจของผู้นำดังกล่าว น่าจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรม ซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจผู้นำ ช่วยให้เกิดขวัญและกำลังใจในความรักความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอย่างชัดเจน

หลังจากได้รับชัยชนะที่เมืองจันทบุรีแล้ว จึงใช้เป็นฐานที่มั่นรวบรวมรีพลหนุนกลับมาตีกรุงธนบุรี และสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่นั่น

การตัดสินใจสร้างเมืองใหม่ของผู้นำ

จำเป็นต้องรู้ความจริงถึงสังขรณ์ของชีวิตคน

มีความตอนหนึ่ง ซึ่งคนไทยในอดีตเคยปรารถนาไว้ว่า ยามรบเราร่วมมือกันต่อสู้ ยามสงบเราร่วมมือกันพัฒนาอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นบุคคลผู้เป็นผู้นำควรมีความรู้ที่สานเหตุผลถึงกันระหว่างสองด้าน อีกทั้งมองได้ลึกซึ่งถึงรากฐานจิตใจคนทั่วไป

อนึ่ง หากมองที่สังขรณ์ของชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติในยุคนั้น น่าจะอ่านได้อย่างชัดเจนว่าการดำเนินชีวิตของแต่ละคนย่อมให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นของน้ำที่มีอยู่ในธรรมชาติ ดังมีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่า สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงเพื่อพูนบริเวณนั้นยังเป็นปากอ่าวของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นสายหลักในการดำเนินชีวิตรวมทั้งการทำนาหikinของราษฎร ดังภาพเขียนเก่า ๆ ที่ปรากฏชัดเจนว่า ช่วงนั้นเรือสำเภาจากประเทศภายนอกได้เข้ามาจอดเทียบท่าถึงกรุงศรีอยุธยา

การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติซึ่งเกิดจากตะกอนดินถูกพัดพามาจากกระแสน้ำ ทำให้ปากแม่น้ำเลื่อนลงมาทางใต้มากขึ้น มาถึงช่วงที่มีการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเจ้าพระยาจักรีขึ้นเสวยราชย์เป็นพระมหากษัตริย์องค์แรก และเป็นต้นราชวงศ์จักรี ปากแม่น้ำเจ้าพระยาได้เลื่อนลงมาอยู่ตอนใต้ของเมืองกรุงเทพฯ

ช่วงกรุงรัตนโกสินทร์

ผู้นำประเทศในช่วงเริ่มต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (เจ้าพระยาจักรี) รัชกาลที่ 1 ต้นราชตระกูลจักรีวงศ์ ได้ทรงสร้างเมืองกรุงเทพฯ ขึ้นอีกฝั่งหนึ่งของปากแม่น้ำเจ้าพระยา แยกจากกรุงธนบุรีและประกาศเป็นเมืองหลวงแห่งกรุงสยาม

หวนกลับไปพิจารณาถึงความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เชื่อมโยงมาถึงการตั้งเมืองกรุงเทพฯ ขึ้นใหม่ ชนรุ่นหลัง ๆ มักเรียกกรุงศรีอยุธยาตามประสาชาวบ้านว่า กรุงเก่า มีประเด็นสำคัญที่ใคร่ขออนุญาตนำมากล่าวเน้นไว้ ณ โอกาสนี้

ความจริงแล้ว ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ประเทศสยาม (ชื่อดั้งเดิม) ต้องคิดทำศึกสงครามถึงสองด้าน ด้านหนึ่ง ซึ่งเห็นได้โดยตรงคงเป็นเรื่องการทำสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งน่าจะร้ายแรงมากกว่า ได้แก่ การดำเนินกบฏโลบายป้องกันประเทศ ซึ่งหมายถึงศัตรูที่อยู่ห่างไกลคนละซีกโลก คือ กลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งเข้ามาบุกรุกล่าดินแดนจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อย่างเห็นได้ชัด

อนึ่ง ในที่สุดปรากฏว่าประเทศเพื่อนบ้านรอบด้านถูกยึดครองด้วยกำลังอาวุธ ทั้งนี้และทั้งนั้นเป็นเพราะขาดการประเมินตนเอง ทำให้ใช้นโยบายแข็งกร้าวคงเหลือแต่ประเทศสยามที่ยังดำรงเอกราชอยู่ได้ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว อีกทั้งรู้หลักการดำเนินชีวิตว่า เสียน้อยดีกว่าเสียมาก

อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงการเสียดินแดนบางส่วนเท่านั้น แต่ยังต้องสูญเสียเสรีภาพทางกฎหมายหลายอย่าง ซึ่งนับได้ว่าเรื่องนี้เสมือนเป็นหนามยอกอก ซึ่งแฝงอยู่ในพระราชหฤทัยพระมหากษัตริย์ในช่วงแรก ๆ ทุกพระองค์ ซึ่งสืบทอดความรู้สึกรับผิดชอบที่เก็บไว้ในส่วนลึก

การที่สามารถทรานเรื่องนี้ได้ชัดเจน เนื่องจากมีโอกาสเปิดเผยออกมา ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ดังจะกล่าวต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศสยามจะสามารถรักษาเอกราชของชาติไว้ได้ตลอดมา แต่ภายในส่วนลึกก็ถูกแฝงไว้ด้วยเงื่อนไขของการต่อรอง ซึ่งใช้กลยุทธ์การบุกรุกทางวัฒนธรรมและความเหนียวแน่นในด้านอิทธิพลเทคโนโลยี ซึ่งเงื่อนไขนี้มีพลังอำนาจแฝงมาลึกซึ้งเหนือกว่าการใช้อาวุธ ทั้งนี้และทั้งนั้น ประเด็น

ดังกล่าวมีอิทธิพลครอบงำรากฐานความคิด ซึ่งอยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยที่คนไทยในยุคนั้นยังมีความรักชาติรักแผ่นดินเกิดอย่างเหนียวแน่น

การต่อรองเพื่อระงับการใช้กำลังอาวุธ โดยที่ประเทศสยามจำใจต้องยอมให้ต่างชาตินำผลสำเร็จรูปทางเทคโนโลยี ซึ่งมีรูปแบบของการพัฒนาก้าวหน้าไกลยิ่งกว่าเข้ามาเผยแพร่ในประเทศ ทั้งในด้านที่เป็นบรรณาการและในด้านสินค้า ทำให้คนไทยจำต้องสูญเสียเศรษฐกิจอันเป็นผลระยะสั้น รวมทั้งมีผลเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มุ่งทิศทางไปสนองผลทางเศรษฐกิจให้กับชนต่างชาติในระยะยาว

ในช่วงแรก ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ การเผยแพร่อิทธิพลครอบงำดังกล่าวเริ่มจะมองเห็นผลชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องความคิดในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเริ่มจากด้านบนลงมาสู่ด้านล่าง ในขณะที่ระดับผู้นำซึ่งอยู่ด้านบนมีธรรมชาติของจิตใจมุ่งความสำคัญลงสู่พื้นดินและคนระดับล่างอย่างเป็นธรรมชาติให้ปรากฏเห็นได้ อยู่แล้ว ตามที่ได้กล่าวมาแล้วจากการทำศึกสงครามกับประเทศเพื่อนบ้านในอดีต

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อรากฐานความเป็นไทยแก่ตนเองในช่วงที่ผ่านมายังมีความเข้มแข็งอย่างลึกซึ้ง แม้เริ่มมีการนิยมส่งคนไทยออกไปศึกษาในต่างประเทศกับอีกด้านหนึ่งได้มีการนำชาวต่างประเทศเข้ามาให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่บรรดาบุตรหลานเจ้านายระดับสูง รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาการบริหารราชการแผ่นดินด้วย แต่ช่วงนั้นผลเสียหายยังไม่ปรากฏเด่นชัดนัก ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากผู้นำในยุคนั้นยังมีรากฐานจิตใจที่อิสระ จึงมีภูมิคุ้มกันสูงพอสมควร แต่กระแสดังกล่าวยังดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรุนแรงยิ่งขึ้น ดังที่สามารรถเห็นได้จากคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่รอบข้าง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศเลิกทาส

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การประกาศเลิกทาสโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 5 นับเป็นผลงานสำคัญของชาติครั้งหนึ่ง พระองค์ท่านตัดสินพระทัยประกาศเลิกทาสในแผ่นดิน ดังที่มีหลักฐานบันทึกไว้ว่า ได้ทรงเตรียมการโดยที่เก็บไว้ในพระทัยมาเป็นเวลานาน 30 ปี

นอกจากนั้น ช่วงที่ตัดสินพระทัยประกาศเรื่องนี้ ยังมีบันทึกเก็บไว้เป็นหลักฐาน มีความตอนหนึ่งว่า "แม้เสนาบดีของข้าพเจ้าหลายคนไม่เห็นด้วย แต่ข้าพเจ้าก็จะทำ"

หากมองลึกถึงเหตุและผล น่าจะได้แง่คิดที่ดูอย่างชัดเจน ประการแรกได้แก่ จิตสำนึกกับผิวดินซึ่งมีต่อประโยชน์ของแผ่นดินเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด การปฏิบัติ จึงเกิดจากการใช้วิจารณญาณที่อิสระของผู้นำ ซึ่งกรณีนี้มีความสำคัญเหนือกฎ ระเบียบ หากหวนกลับมามองยุคปัจจุบันแล้วโปรดอย่าเข้าใจว่าไม่ใช่ประชาธิปไตย ในเมื่อมีผู้นำประเทศ ย่อมต้องมีความรับผิดชอบต่อแผ่นดินสูงสุด จึงตระหนักได้ว่า ประเด็นนี้นับเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด แทนที่จะยึดติดอยู่กับกฎระเบียบด้านเดียว โดยมองข้ามความสำคัญของแผ่นดิน ซึ่งอยู่เหนืออื่นใดทั้งหมด

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวคงจะทรงทราบดีอยู่แล้วว่า ระบบ ทาสเป็นสิ่งซึ่งอยู่ในโครงสร้างของสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผลประโยชน์ของ กลุ่มบุคคลผู้อยู่ระดับบน จึงวินิจฉัยได้ด้วยพระปรีชาญาณว่า ถ้าฟังเสียงคนส่วนใหญ่ ในที่ประชุม ซึ่งมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวกับเรื่องการค้าแก่ไขปัญหาสำคัญที่บ้าน เมือง ในด้านการฟื้นฟูคุณธรรมก็คงบรรลุผลสำเร็จได้ยาก ดังนั้นจึงไม่น่าจะเป็นการ ตัดสินพระทัยโดยพลการ แต่ควรจะมองการเสียสละของพระองค์ท่าน ซึ่งอยู่ในฐานะ ผู้นำเหนือกว่าเรื่องอื่น ๆ

ถ้าสามารถอ่านความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานพระทัยของพระองค์ท่านชัดเจน สิ่งสำคัญที่สุดน่าจะได้แก่ วิญญาณความรักแผ่นดินจากใจจริง และทรงมองเห็น ประโยชน์สุข ซึ่งคนระดับล่างพึงได้รับจากการปฏิบัติของผู้นำที่มีความสำคัญเหนือ กว่ารูปแบบ

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่า การเสด็จประพาสต้นของ พระองค์ท่าน บางช่วงมีการปลอมตัวลงไปคลุกคลีกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในระดับล่าง แม้การร่วมเสวยพระกระยาหารกับชาวบ้าน โดยไม่มีใครทราบ ว่า พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ คงทราบแต่เพียงมหาดเล็กคู่พระทัยกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น ซึ่งช่วงนั้น คนไทยในชนบทยังมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ที่มาเยือนจากภายนอก ไม่ว่าจะ เดินทางมาจากไหน มักจะได้รับการต้อนรับขึ้นถึงเรือนชาน นับเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่งดงามมาก

อย่างไรก็ตาม ช่วงนั้น กระแสวัตถุนิยมได้เริ่มเข้ามาครอบงำจิตใจคนไทย แม้ยังไม่มากนัก ทำให้การสืบทอดความคิดในระยะยาวเป็นไปได้ไม่มากนัก จากการ ประกาศเลิกทาสครั้งนั้น ซึ่งมีผลแก้ปัญหาในระยะสั้น อันควรได้รับการสืบทอดต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเป็นทาสทางจิตใจ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทิศทาง

ความคิดภายในกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้รากฐานความเป็นตัวของตัวของประชาชนคนไทย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด มีความมั่นคงเข้มแข็ง โดยที่มุ่งมั่นรักษาความรักแผ่นดินถิ่นเกิด อีกทั้งเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตของชนชาติให้มั่นคงอยู่ได้ในระยะยาว แต่ประเด็นนี้คนไทยทั้งชาติได้ถูกโจมตีโดยสงครามเย็นจากชนต่างชาติอย่างต่อเนื่องตลอดมา

ประเด็นหลังนี้นับเป็นเรื่องหนักมาก ทั้งนี้และทั้งนั้น เป็นภัยอันตรายมืด ซึ่งยากที่แต่ละคนจะมองเห็นได้ แม้ว่าผู้นำจะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างซึ่งเห็นได้ชัด โดยการนำพระองค์เองลงสู่พื้นดินอย่างเป็นทางการ

อย่างไรก็ตาม ผลงานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ยังคงอยู่ในความทรงจำของวิญญาณคนไทยอย่างลึกซึ้งตลอดมา

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มาถึงช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านทรงโปรดงานด้านศิลปะ นอกจากนั้น ยังอ่านได้ว่า ทรงสนพระทัยสร้างกิจกรรมนำข้าราชการบริพารลงสู่พื้นดิน ซึ่งมีผลอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก เพื่อปลูกฝังจิตวิญญาณความรักและซาบซึ้งในแผ่นดินถิ่นเกิด ส่วนประการที่สอง ทรงใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์จากน้ำพระทัยของพระองค์ท่านให้เข้าถึงจิตใจของข้าราชการบริพาร เพื่อหวังถ่ายทอดลงถึงชาวบ้านต่อไป

ผลงานชิ้นสำคัญน่าจะได้แก่การจัดตั้งกองเสือป่า ซึ่งในทางปฏิบัติมีการฝึกเดินป่าและพักแรมในเต็นท์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่กับพื้นดิน อีกทั้งฝึกให้รู้จักต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง

ไม่เพียงเท่านั้น พระองค์ท่านได้ทรงใช้ชีวิตลงไปร่วมกิจกรรมคลุกคลีอยู่กับบรรดาข้าราชการบริพารในการปฏิบัติงานอย่างเสมอเหมือนกันด้วย ผู้เขียนโชคดีที่มีโอกาสเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ ซึ่งถ่ายไว้ในขณะที่ประทับทรงงานอยู่กับเตียงผ้าใบภายในเต็นท์ร่วมกับข้าราชการบริพารอย่างเป็นทางการ

ในด้านศิลปะการละคร พระองค์ทรงโปรดการเขียนบทละคร และที่ลึกซึ้งยิ่งไปกว่านั้น ยังทรงร่วมแสดงด้วยพระองค์เอง อีกทั้งสนพระทัยที่จะแสดงเป็นตัวคนให้ข้าราชการบริพาร ซึ่งถูกอุปโลกน์ให้เป็นนายสามารถบพระเศียรได้

ประเด็นสำคัญสะท้อนให้อ่านได้ว่า ทรงฝึกสอนให้คนรู้จักปรับตัว โดยที่รู้ว่า

|ตรงไหนก็ตาม ควรจะรู้จักแยกแยะตัวเองให้เห็นได้ถึงเหตุและผล นับเป็นการ
|ให้รู้จักตัวเองอย่างสำคัญ

ช่วงหลัง ๆ มีบางคนที่ขาดความรู้จริง ได้วิจารณ์ว่า ในหลวงรัชกาลที่ 6 ทรง
|ขึ้นในเมืองนอก ความคิดของพระองค์ท่านคงจะถูกครอบงำจากวัฒนธรรม
|ตกอย่างมาก

หากมองการปฏิบัติอีกทั้งความคิดที่แสดงออกของพระองค์ท่าน ซึ่งมีต่อ
|คิดให้ถึงความจริงที่อยู่ในพระทัย ย่อมพบว่าเป็นสิ่งสวนทางกันกับเหตุผลที่มี
|รณไว้ ดังร้อยกรองบทหนึ่งซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์จากพระองค์ท่านดังต่อไปนี้

ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง
|คงจะต้องบังคับขับไส
|เคี้ยวเชือดเย็นค้ำรำไป
|ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย
|ฤาจะเห็นแก่น้ำคำชื่อ
|จะนับถือพงษ์พันธุ์นั้นอย่าหมาย
|ไหนจะต้องเหนี่ยวยากลำบากกาย
|ไหนจะอายุทั่วทั้งโลกา

สิ่งหนึ่งซึ่งผู้เขียนทราบจากเรื่องที่พักตนเองได้บันทึกไว้ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจาก
|องค์ท่านได้ทรงมีพระเมตตา นำพ่อของผู้เขียนมาชุบเลี้ยงจากเด็กบ้านนอกคน
|ซึ่งชีวิตผ่านความลำบากมาอย่างโชกโชน ให้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนมหาด
|หลวงตั้งแต่ช่วงแรก ๆ

ด้วยความมูมานะ และความวิริยะอุตสาหะซึ่งอยู่ในสายเลือดอย่างเป็น
|ชาติ พ่อของผู้เขียนได้มุ่งมั่นสร้างคุณงามความดีบนพื้นฐานการเอาชนะใจตน
|อย่างอดทน แม้จะถูกคนรอบข้างดูถูกดูแคลน จนกระทั่งในที่สุดได้เป็นนักเรียน
|ที่สูงสุดในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงทั้งในด้านผลการเรียนและด้านคุณธรรม จนได้
|ความไว้วางใจให้เป็นหัวหน้านักเรียนทั้งโรงเรียน และได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
|เกล้าฯ พระราชทานแหวนทองคำตราประจำพระองค์ อีกทั้งรับสั่งให้เข้าไปปฏิบัติ
|ในมหาดเล็กรับสนองพระมหากรุณาธิคุณอย่างใกล้ชิด

พ่อของผู้เขียนได้บันทึกไว้จากการที่พระองค์ท่านรับสั่งว่า ช่วงที่ผ่านมาแล้ว

นักเรียนดีที่สุดในโรงเรียนขนาดเล็กหลวงจะถูกส่งไปเรียนต่อยังต่างประเทศ ในยุโรป และรับสั่งจากพระทัยที่ใสสะอาดว่า "ข้าไปเรียนมาแล้วนานมากจึงไม่คิดจะให้แจ้งไป แต่ข้าจะสอนเจ้าเอง"

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดมีผลปลงล้างข้อวิจารณ์ที่ว่า พระองค์ท่านเติบโตขึ้นมาในเมืองฝรั่งอาจจะซึมซับเอาความคิดนิยมฝรั่งเอาไว้มาก

สิ่งดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นความจริงได้ว่าบุคคลผู้เป็นผู้นำในยุคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ละพระองค์ ทรงมีรากฐานจิตใจที่แข็งแกร่งมีความเป็นไทแก่ตนเองอย่างชัดเจน ให้เชื่อมั่นได้

ดุสิตธานี เมืองประชาธิปไตย

ช่วงนั้น ในทางปฏิบัติซึ่งปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม คือ โครงการเมืองจำลองดุสิตธานี ซึ่งเกิดจากความคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เริ่มจากรัชกาลที่ 5 และมีการสืบทอดเจตนารมณ์มาถึงช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้เขียนทราบเป็นการภายในมาว่า เรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้ทรงปรารถนาอย่างไม่เป็นทางการไว้ครั้งหนึ่ง โครงการนี้ได้ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากหลักฐานในหนังสือเรื่อง *ดุสิตธานี เมืองประชาธิปไตย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว* เรียบเรียงโดย *จมีนอมรตรุณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช)* เรียบเรียงตามมติของคณะกรรมการสัมมนาเรื่องดุสิตธานี พิมพ์ในงานพระบรมราชานุสรณ์ 10-12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 โดยหอสมุดแห่งชาติ

นอกจากนั้น ยังมีหลักฐานเพิ่มเติมต่อมาอีก จากหนังสือที่พิมพ์แจกในพิธีพระราชทานเพลิงศพขุนตำรวจเอก พระมหาเทพกษัตรสมุทร (เนื่อง สาคริก) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันเสาร์ที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2541 ซึ่งได้บันทึกข้อมูลรายละเอียดไว้ในอดีตอย่างชัดเจนว่า ในช่วงรัชสมัยหลังๆ ก่อนที่จะมีการปฏิวัติโดยกำลังทหารและอาวุธ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ซึ่งใช้นามว่าคณะราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในยุคนั้นได้ทรงพิจารณาเตรียมการที่จะปรับเปลี่ยนการปกครองของประเทศชาติเพื่อพระราชทานความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอยู่แล้ว โดยมีการให้ความรู้ใน

อบรมทางปฏิบัติ โดยไม่ได้มีนงนพระราชหฤทัยแต่อย่างใด

ศสยามตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มประเทศพันธมิตร รบในสงครามโลกครั้งที่ 1

ได้มีหลักฐานบันทึกไว้อย่างชัดเจนว่า เหตุผลในการที่ประเทศสยามส่ง
ไปร่วมกับกลุ่มประเทศพันธมิตรทำการรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่ทวีปยุโรป
ผลสืบเนื่องมาจากดังที่กล่าวไว้แล้วว่า ช่วงเริ่มแรกของกรุงรัตนโกสินทร์
สยามถูกรุกรานด้วยกำลังอาวุธจากกลุ่มประเทศตะวันตก

แต่เนื่องด้วยพระปรีชาญาณของพระเจ้าแผ่นดินในยุคนั้นซึ่งรู้จักผ่อนปรน
ระประมิมกำลังแล้ว เห็นควรเสียส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่เอาไว้ จากการ
มีผลทำให้ประเทศสยามเสียเปรียบทางกฎหมาย ซึ่งช่วงนั้นประชากรจาก
ประเทศตะวันตกบางประเทศที่เข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในกรุงสยาม ไม่ต้องอยู่ภายใต้
ายของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีนโยบายทางการเมือง โดย
รณาเห็นว่ากลุ่มประเทศพันธมิตรมีแนวโน้มที่จะชนะสงครามครั้งนั้น พระองค์
งคิดว่าถ้าประเทศสยามประกาศเข้าร่วมรบ ผลที่ปรากฏน่าจะเป็นพลังต่อรอง
ให้มีการยกเลิกกฎหมายคุ้มครองชาวต่างประเทศในประเทศ เพื่อยกระดับคน
คนต่างชาติขึ้นมา มีสิทธิเท่าเทียมกัน

ในทางปฏิบัติพระองค์ท่านไม่ใช้วิธีสั่งการ แต่โปรดเกล้าฯ ให้เปิดประชุมใหญ่
ห้องพระโรง และพระราชทานโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
ดำเนินการครั้งนั้น ปรากฏว่ามีผู้นำฝ่ายคัดค้าน ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูง
ง มีการอภิปรายกันอย่างตรงไปตรงมา จนกระทั่งทำให้รู้สึกสงสัยว่าผลสรุป
เป็นไปตามพระราชประสงค์ แต่พระองค์ก็ทรงวางพระราชหฤทัยเป็นกลาง

จากสรุปการอภิปรายและมีการลงคะแนนเสียง ปรากฏผลว่าฝ่ายเห็นด้วย
เสนอของพระองค์ชนะไปเพียงเล็กน้อย นับได้ว่าใช้วิธีการประชาธิปไตยที่ใส
นอกจากนั้นแล้ว ช่วงที่ประเทศสยามส่งทหารไปร่วมรบ ผู้นำฝ่ายค้านซึ่งเป็น
บริหารก็ได้ไปร่วมรบด้วยและปฏิบัติกรด้วยความจริงใจอย่างเต็มที่ แสดงให้
ผู้ที่อยู่ในระดับสูงยุคนั้นรู้จักการแพ้การชนะอย่างปราศจากความรู้สึกที่มีการ
รบแบ่งพวก

หวนกลับไปนึกถึงเงื่อนไขที่เป็นปัญหาในการสืบพทอดความคิดของผู้นำคุณ
มีประเด็นสำคัญอย่างหนึ่ง ใคร่ขออนุญาตตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ ณ โอกาส
หากหวนกลับไปพิจารณาข้อความซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงบันทึกไว้ในขณะที่ตัดสินพระทัยประกาศเลิกทาสว่า "แม้เสนาบดีของข้าพ
ไม่เห็นด้วยแต่ข้าพเจ้าก็จะทำ" ประกอบกับทราบว่าคุณพระองค์ท่านทรงเตรียมการ
ล่วงหน้าไว้ถึง 30 ปี ทำให้สามารถอ่านได้ว่า ในช่วงเตรียมการณ์ พระองค์ท่านได้ท
สร้างพระบารมีไว้กับประชาชนคนระดับล่างอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเกิดความม
พระทัยว่า คนระดับสูงไม่กล้าที่จะแสดงปฏิกิริยาใด ๆ ออกมา จากสาเหตุดังกล่าว
สะท้อนให้เห็นว่า พระองค์ท่านทรงสร้างพระบารมีไว้กับคนระดับล่างให้รู้สึกศรัทธ
อย่างลึกซึ้ง แสดงถึงการปฏิบัติที่เริ่มปูพื้นฐานประชาธิปไตยจากระดับพื้นดินช
มาก่อน

กับอีกประเด็นหนึ่ง จากเนื้อหาสาระที่ได้ทรงบันทึกไว้ ซึ่งสะท้อนให้เห็น
คนส่วนใหญ่ในที่ประชุม ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือคนส่วนน้อยนิด หากเทียบกับประชาชน
ซึ่งเป็นมวลชนในระดับพื้นฐาน พระองค์ท่านทรงประทับอยู่ท่ามกลางผลประโยชน์
ขาดการนึกถึงคุณธรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังที่กล่าวกันว่าไว้ว่าคือบวรแวดล้อมของผู้
อำนาจระดับสูงสุด

จากเงื่อนไขดังกล่าวที่ขาดความสอดคล้องกันทางความคิด มีผลสืบต่อ
มาถึงยุคปัจจุบัน ดังที่มีการกล่าวกันว่า แม้มีผู้นำที่ดี แต่คนที่อยู่รอบข้างหวัง
ประโยชน์ส่วนตน หากผู้นำมีรากฐานขาดความเข้มแข็งกับคนรอบข้าง อีกทั้งขาด
ความเฉลียวฉลาดรู้เท่าทันได้แล้ว ย่อมทำให้ตนจำต้องได้รับผลเสียหาย นอกจากนี้
อาจทำให้ประเทศชาติได้รับผลเสียหายอย่างสำคัญด้วย

อนึ่ง สภาพดังกล่าวยังมีการสืบพทอดมาถึงช่วงหลัง ดังจะพบได้ว่า อง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน มีพระปรีชาญาณ
และมีพระเมตตาต่อประชาชนคนระดับล่างสูงส่ง แต่บวรจำนวนไม่น้อยยังมีราก
ฐานความคิด ซึ่งนำไปปฏิบัติในลักษณะที่ดูถูกคนระดับล่างให้ผู้ที่มิจิตละเหี่ยดอ่อนพ
สมควรรู้สึกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีดั้งเดิม ทำให้มีรากฐานจิตใจอ่อนแอ ส
ผลให้ทั้งตนเองได้ยาก หากพิจารณาคณยุคปัจจุบันส่วนใหญ่ที่สามารถสืบสาวสาย
เลือดกลับไปสู่อดีตให้เห็นได้ชัดเจน บางคนยังพบลักษณะเช่นนี้แฝงอยู่ในส่วนลึก

สภาพดังกล่าวยังมีผลสืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน ทำให้สามารถอ่านได้จากความ

รู้สึกของผู้ที่มีรากฐานจิตใจอิสระถึงระดับหนึ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้น ยิ่งผู้เขียนผ่านพ้นระบบจัดการศึกษามาแล้ว จะพบได้ว่าส่วนใหญ่วิญญูณธรรมความเป็นคนที่ควรจะหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง แต่สิ่งที่พบเห็นเป็นรูปธรรม เช่นที่มีบางคนปรารถนาว่า ยิ่งเรียนสูง รากฐานความคิดยิ่งห่างจากพื้นดินมากขึ้น ดังนั้นจึงมีคำวิจารณ์ที่สะท้อนออกมาปรากฏเป็นครั้งคราวว่า ผลงานใดก็ตามที่สนองประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติในทางสร้างสรรค์ มักมีแนวโน้มขึ้นอยู่กับตัวบุคคล จะหาบุคคลผู้ที่สืบสานความคิดและการปฏิบัติที่รับมรดกทางวิญญูณธรรมต่อมาได้นับว่าเป็นไปได้ยากมากยิ่งขึ้น

ช่วงประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยโดยใช้กำลังทหารและอาวุธของชาติปฏิวัติจากองค์พระมหากษัตริย์

พื้นฐานชีวิตผู้เขียนโดยสังเขป

การชี้ให้เห็นความจริงจากพื้นฐานชีวิตผู้เขียนเรื่องนี้ ก็เพื่อที่จะให้ผู้อ่านแต่ละคนวินิจฉัยถึงรากฐานความคิดที่มองเห็นเงื่อนปม ซึ่งอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างอิสระมากน้อยแค่ไหน

ในช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนรู้สึกโชคดีที่ชีวิตมีโอกาสสัมผัสบรรยากาศขณะนั้น ตัวเองเกิดเมื่อปลายปี พ.ศ. 2465 ที่ ตำบลวรจักร อำเภอบ่อปราชญ์จังหวัดพระนคร ขณะนั้นผู้ใหญ่เล่าว่า รถยนต์ในกรุงเทพฯ มีเฉพาะในพระนครประมาณ 10 คัน ช่วงนั้นถนนหน้าบ้าน ซึ่งผิวจราจรยังใช้หินปูนก้อนขนาดเล็กปูไว้ด้านบน ซีกหนึ่งมีรถรางไฟฟ้า ซึ่งทราบภายหลังว่ามีฝรั่งมาวางแผนออกแบบทำให้ ช่วงที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวช (บวช) ยังทรงพระดำเนินผ่านหน้าตรอกบ้านทุกเช้า

หลังจากอายุ 4 ขวบ พ่อ แม่ ตายาย รวมทั้งครอบครัวของลุงและป้า ซึ่งอยู่รวมกันได้ย้ายมาอยู่บริเวณชานเมืองริมทางรถไฟในตรอกเศรษฐศิริ ขณะนั้นภายในตรอกนี้มีวังเจ้านายอยู่ 3 พระองค์ พระองค์แรกคือ หม่อมเจ้าเศรษฐศิริ วังที่สองคือ หม่อมเจ้าทองทิพย์ อีกวังหนึ่งคือ หม่อมเจ้าอมรทัต กับหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร

ผู้เขียนยังเป็นเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง แต่ให้ความรักความสนใจออกไปใช้ชีวิตตามท้องไร่ท้องนาเป็นประจำอย่างมีความสุข นอกจากนั้น พ่อและแม่ก็ไม่เคยหวังอะไรลูกคนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนเป็นลูกชายคนแรก จนกระทั่งมีน้องชายติด

ตามมาอีกเป็นลำดับ "

บางช่วงระหว่างเดินอยู่ริมถนน หม่อมเจ้าทองที่ขายข้าวรถยนต์คันเล็ก • ผ่านมาพบเห็นก็ได้หยุดรถเรียกให้ขึ้นไปนั่งร่วมด้วย นอกจากนั้นยังได้พูดคุยซักถาม ถึงเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตรวมทั้งถามถึงพ่อแม่ด้วย แสดงว่าผู้ใหญ่ระดับสูงสมัยนี้ มีความรักความเมตตาต่อกับเด็กเป็นธรรมชาติ

ผู้เขียนได้ยินแม่พูดว่า พ่อปรารถนากับแม่ว่า เขาเป็นลูกคนโต ถ้าขึ้นเอาไ้กับเราเขาจะไม่ดีเท่าที่ควร และจะเป็นหลักให้กับน้อง ๆ ไม่ได้ ช่วงนั้นพ่อรับราชการสนองพระยุคลบาทใกล้ชิดในหลวงรัชกาลที่ 7 ขณะที่ยังไม่มากนัก แต่พ่อใช้ชีวิตอยู่อย่างสมถะ ทำให้ลูกเห็นว่าพ่อไม่คิดค้าขายหาเงินและไม่คิดโลกโมโหสิ่งทีเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ นิสัยของพ่อไม่เคยอยากได้อะไรจากใคร แม้แต่ขอพระราชทานสิ่งใดจากในหลวง ทำให้รู้ว่าพ่อมีรากฐาน ความรู้สึกซื่อสัตย์ต่อตนเองอย่างลึกซึ้ง

ขณะที่ผู้เขียนมีอายุ 7 ขวบกว่า พ่อได้โอกาสจึงนำไปฝากเรียนหนังสือในโรงเรียนประจำที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล นับได้ว่าเป็นเด็กที่เล็กที่สุดของโรงเรียนทั้งนี้และทั้งนั้น พ่อได้สืบมาอย่างชัดเจนแล้วว่า โรงเรียนนี้ให้นักเรียนปกครองกันเอง

พ่อของผู้เขียนเป็นผู้ที่มีรากฐานเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง มีจิตใจเข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกคนโต ซึ่งพ่อมีความหวังอย่างมากที่จะให้เป็นหลักสำคัญแก่น้อง ๆ และวงศ์ตระกูล

ในปีแรกที่ผู้เขียนอยู่ประจำในโรงเรียนเซนต์คาเบรียล ต้องต่อสู้กับชีวิตด้วยความอดทนเนื่องจากถูกนักเรียนโต ๆ รังแกลั่นแกล้งสารพัดอย่าง พ่อแม่ไม่เคยมเยียมอีกทั้งไม่ให้เงินทองติดกระเป๋าแม้แต่สตางค์แดงเดียว โดยที่ถือว่ามิอาหารกิววันละ 3 มื้อจากทางโรงเรียนก็น่าจะพอแล้ว ถัดมาอีกปีหนึ่ง พ่อได้ฝึกให้ต่อสู้ควารลำบากมากกว่าเก่า โดยเอาออกจากสภาพนักเรียนประจำ นำไปฝากไว้ที่บ้านครูขอพ่อ ซึ่งพ่อให้ความเคารพมาก ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากมีความคิดไปในแนวทางเดียวกัน

ผู้เขียนอยู่ในสภาพที่ต้องทำงานตั้งแต่ตี 4 เสมือนแลกกับค่าที่พักและอาหาร หลังจากนั้นต้องเดินไปโรงเรียนประมาณ 3 กิโลเมตร โดยไม่มีรองเท้าสวมในอกจากนั้นยังไม่มีเงินติดกระเป๋าเหมือนเดิม ถึงช่วงเวลาพักกลางวันรู้สึกหิวโหยมาจนถึงขั้นยับยั้งใจไม่ได้ ทำให้ต้องคุ้ยถังขยะเก็บเศษอาหารบ้าง เก็บอาหารซึ่งติดอ

เพื่อนโยนทิ้งลงบนพื้น นำมาใส่ปากประทังความหิว และฟังก้อนน้ำสำหรับดื่ม

อยู่มาวันหนึ่ง หัวหน้านักเรียนแอบมองเห็น จึงจูงมือขึ้นมานั่งดักพร้อมกับเงินให้ ดนยกมือไหว้แสดงความขอบคุณ แล้วปฏิเสธ

สิ่งดังกล่าว ทำให้จิตสำนึกในการพึ่งตนเองซึ่งอยู่ในส่วนลึกกลับผุดขึ้นมา ที่หลังจากนั้นไม่ยอมเก็บเศษอาหารกินอีกต่อไป หากมีความอดทนลึกซึ้งยิ่งขึ้น เป็นบทเรียนทดสอบจิตใจได้สำนึกที่เข้มแข็งจากของจริงที่ดีที่สุด

ชีวิตสองปี ภายใต้การต่อสู้เพื่อการอยู่รอดจากรากฐานตนเองได้ทำให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น อยู่มาวันหนึ่ง แม่มาหาที่โรงเรียนพร้อมกับบอกว่า "ลูก แม่มาลาออกจากโรงเรียนให้" ในหลวงรัชกาลที่ 7 ท่านมีพระเมตตาทรงนำไปซุบเลี้ยงให้เข้าเรียนในโรงเรียนเยาวกุมาร ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งทรงจัดตั้งขึ้นในสวนจิตรลดา ภาคราชการของครุฑปัจจุบัน) ในโรงเรียนนี้มีนักเรียนทั้งหมด 14 คน ผู้เขียนมีอายุชวบทกว่าๆ จึงเป็นนักเรียนเล็กที่สุด

ผู้เขียนเข้าไปเรียนในโรงเรียนเยาวกุมาร เป็นเวลา 1 ปีกว่า ในขณะที่รรดานักเรียนในโรงเรียนนั้นเป็นลูกหลานเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มีภยันต์พร้อมคนขับมาส่งมารับเป็นประจำ นอกจากนั้น ช่วงเวลาอาหารกลางวันมีภยันต์หลวงนำอาหารมาตั้งโต๊ะ โดยมีเจ้าหน้าที่จากในวังมาให้บริการ

แม้บรรดาครูอาจารย์ที่มาสอนคัดระดับหัวกะทิมาจากสถาบันการศึกษา ระดับแนวหน้า อาทิเช่น ครูสอนวิทยาศาสตร์ หม่อมเจ้ารัชดาภิเษก โสณกุล ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาสอนด้วยตนเอง

ช่วงปลายปีการศึกษา ก่อนปิดภาค นักเรียนทุกคนจะแสดงละครเวที โดยที่ระบาทสมเด็จพะปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพะนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี เสด็จมาชมการแสดง อีกทั้งพระราชทานความเป็นกันเองแก่นักเรียนทุกคนด้วยพระเมตตาอันสูงส่ง

หลังจากปิดภาคปลายการศึกษา พ.ศ. 2474 แล้ว (ช่วงนั้นปีใหม่ยังเป็นของทย โดยถือวันที่ 1 เมษายน)

วันประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยวิธีปฏิวัติ

หลังจากเปิดภาคแรกในปี พ.ศ. 2475 ได้ไม่นาน เช้าวันนั้น ผู้เขียนมาถึงโรงเรียนแล้ว ไม่นาน นุ๊กได้ยินเสียงคนจำนวนมากเปล่งเสียงร้องไชโย ๆ ดังมาจาก

ด้านทิศตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระที่นั่งอนันตสมาคม พระอภิรักษ์ราชอุทยาน อาจารย์ใหญ่บอกกับนักเรียนว่า ทหารบกฏ ขอให้นักเรียนอยู่ในความสงบ ไม่ต่อตกใจอะไรทั้งสิ้น

ฉันยังเด็กมากจึงไม่มีใครจะรู้เรื่องอะไรทำอะไร ได้แต่รอฟังผู้ใหญ่ว่าจะเออย่างไรกัน แม้แต่ถึงตัวเองว่าจะต้องรีบกลับบ้าน

ในที่สุด อาจารย์ใหญ่ก็เอานักเรียนทั้งหมดใส่รถ นำไปไว้ที่บ้านซึ่งอยู่ในตรอวัดอำพะวัน ถนนพระราม 5 ใกล้ตลาดราชวัตร ด้านหลังมีคลองทะเลออกแม่น้ำเจ้าพระยาได้ มาทราบภายหลังว่ามีการเตรียมเรือเร็วเอาไว้ที่ท่าหน้า หากเหตุการณ์รุนแรงก็จะนำนักเรียนลงเรือแล่นออกสู่อ่างน้ำ แล้วแล่นออกปากอ่าวไปขึ้นเรือใหญ่

หลังจากเหตุการณ์ผ่านมาถึงช่วงบ่าย จึงได้ทราบว่า ผู้ก่อการปฏิวัติ ซึ่งมีทหาร ตำรวจและพลเรือน โดยที่ประกาศใช้ชื่อว่า คณะราษฎร

ในช่วงบ่ายหลังจากเหตุการณ์สงบ จึงได้มีการทยอยส่งนักเรียนกลับบ้าน ผู้เขียนเองหลังจากกลับมาอยู่บ้านแล้ว ก็ยังไม่ทราบอะไรชัดเจน เนื่องจากขณะนี้พ่อทำหน้าที่อารักขาในหลวงอย่างใกล้ชิด จึงไม่ได้กลับบ้าน มาทราบภายหลังว่ากลุ่มผู้ใช้ชื่อว่าคณะราษฎร ได้ขอเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขอพระราชทานอำนาจให้กับประชาชน และคณะราษฎรจะได้ประชุมร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใช้ปกครองประเทศแทน สมาชิกกลุ่มปฏิวัติระดับหัวหน้าบางคนมีบ้านอยู่หัวด้านหน้าและด้านหลังของบ้านพ่อด้วย

ภายหลังพ่อเล่าให้ฟังว่า มีคนในวังบางคนมองพ่อในแง่ร้าย โดยที่คิดว่าพ่อจะทราบเรื่องมาแล้ว แต่ไม่ยอมบอกใคร พ่อปรารถนาว่าผู้ที่ทำงานอย่างจริงจัง และจิตใจเปิดกว้าง เมื่อเกิดปัญหามักถูกคนส่วนหนึ่งหวาดระแวง

ช่วงหลังผู้เขียนทราบว่า ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระอักษรโดยยอมสละราชสมบัติ ได้ทรงบันทึกไว้ดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละราชอำนาจ อันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร

บัดนี้ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะให้ราษฎรมีสิทธิออกเสียงในนโยบายของประเทศโดยแท้จริงไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้า

รู้สึกว่าเป็นหมดหนทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอละลาจลาสมบัติ และออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป"

ข้อความดังกล่าวปรากฏจารึกอยู่ที่ฐานของพระบรมราชานุสาวรีย์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 สืบเนื่องมาถึงเมืองดุสิตธานีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 มาถึงจุดนี้ หากเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้ามาถึงซึ่งกันและกัน น่าจะสามารถสรุปได้อย่างน้อย 2 ประการว่า

ประการแรก การจะพระราชทานอำนาจอธิปไตยให้แก่ประชาชนชาวไทยนั้น ในพระทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้มีการสืบทอดกันมาแล้ว น่าจะเห็นได้ชัดเจน

ประการที่สอง หากพิจารณำบันทึกในขณะลละลาจลาสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หากมองเห็นได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง น่าจะทราบความรู้สึกในพระราชหฤทัยถึงเจือปนปมสำคัญของประเทศ ซึ่งแฝงอยู่ในพระราชหฤทัยอย่างชัดเจน โดยที่สายพระเนตรในการมองปัญหาช่วงนั้น เสมือนคำทำนายที่บ่งบอกให้รู้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นกับประเทศชาติในอนาคต

หลังเหตุการณ์ครั้งนั้นผ่านไปไม่นาน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชินี ได้เสด็จไปประทับในประเทศอังกฤษและสู่สวรรคตในประเทศนั้น

ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน หรือการชิงสุกก่อนห่ามกันแน่?

เจือปนซึ่งแฝงอยู่ในรากฐานการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

มีภำชิตซึ่งคนยุคก่อนในช่วงที่การบุกรุกโดยอิทธิพลวัตถุลยงไม่เข้ามาบนจิตวิญญาณของภูมิปัญญาไทยอย่างลึกซึ้ง ภำชิตซึ่งคนยุคก่อนเคยเตือนสติชนรุ่นลูกรุ่นหลานไว้ให้นำไปคิด มีอยู่หลายบทที่ล้วนเป็นความจริงอย่างชัดเจนทั้งสิ้น

อายุของผู้เขียนผ่านพ้นมานานพอสมควร นอกจากนั้นสิ่งที่ชีวิตผ่านพ้นมาในอดีต แม้จะยาวนานมากแค่ไหน มาถึงช่วงนี้ หากค้นหาความจริงจากใจย่อมพบได้เสมอ

มีภำชิตบทหนึ่ง ซึ่งบรรพบุรุษในยุคก่อนกล่าวเตือนสติชนรุ่นหลังไว้ว่าอย่าชิงสุกก่อนห่าม หมายความว่า อย่าใจร้อนโดยคิดทำสิ่งใดก็ตามที่พื้นฐานยัง

ขาดความพร้อม ไม่เช่นนั้นแล้วหากจำต้องเสียพื้นฐานการเจริญก้าวหน้าต่อไป ย่อมมีความยากลำบากมากขึ้นและอาจต้องถึงขั้นสูญเสียทุกอย่างทั้งหมดก็ได้

มาถึงช่วงนี้ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา จากผลการรักษารากฐานจิตใจตนเองให้สามารถหยั่งลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้ภูมิคุ้มกันภาวะสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงสามารถมองเห็นความจริงทุกอย่างเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้วลึกซึ้งยิ่งขึ้น จึงทำให้รู้สึกสงสัยว่าช่วงประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองช่วง พ.ศ. 2475 มีคำถามสองแง่สองมุมที่ฝากไว้ให้คิด ว่า ช่วงนั้นการเปลี่ยนแปลงได้ก้าวมาถึงประชาธิปไตยอย่างมีรากฐานเป็นของท้องถิ่นเอง หรือว่าเป็นการทำลายกระแสการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทยกันแน่

ถ้าไม่ยึดติดรูปแบบที่ได้รับจากอิทธิพลต่างชาติจนเกินไป น่าจะสามารถมองเห็นความสำคัญของการสืบทอดจากช่วงที่เป็นมาแล้วในอดีตจนถึงปัจจุบันอย่าง เหตุรู้ผล แทนที่จะใช้กำลังทหารปฏิวัติ ซึ่งเชื่อว่าน่าจะเห็นการติดกระแสการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีความลึกซึ้งเหนือกว่า

เหตุการณ์คนไทยใช้กำลังทหารฆ่ากันเอง

หลังจากประเทศสยามประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แล้วประมาณหนึ่งปี เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนก็เกิดขึ้นที่ซานเมืองกรุงเทพฯ โดยที่มีการยกกำลังทหารจากจังหวัดนครราชสีมาเข้ามากรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ เพื่อหวังยึดอำนาจคืนจากกลุ่มซึ่งเรียกตัวเองว่าคณะราษฎร

ช่วงแรกได้เข้ายึดสนามบินดอนเมือง ซึ่งช่วงนั้นเป็นของราชการทหาร หลังจากนั้นก็เข้ามายึดครองสถานีรถไฟหลักสี่ สถานีรถไฟบางเขน เลยเข้ามาประชิดบริเวณสถานีรถไฟบางซื่อ

ขณะนั้น สถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งมีอยู่เพียงสถานีเดียวในประเทศตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และอยู่ใต้อำนาจรัฐบาล ได้ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นทางการว่า : กบฏต่อแผ่นดินยกทัพมาจากเมืองโคราชเพื่อต้องการยึดอำนาจรัฐ โดยมี พระองค์เจ้าบรมเดชเป็นหัวหน้า ร่วมกับหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร และมีพันเอกพระยาตรีสิทธิสงคราม เป็นแม่ทัพฝ่ายทหาร นอกจากนี้ยังมีการให้ข่าวเป็นการภายในด้วยว่า เหตุการณ์นี้เป็นเพราะเจ้าสุญเสียอำนาจ ช่วงนั้นประชาชนทั่วไปรับฟังข่าวอย่างเปิดเผยได้จากรัฐบาลด้านเดียว

ผู้เขียนโชคดี โดยที่ตนเป็นคนมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเด่นชัด แม้จะไม่พูดอะไร แต่ก็ฟังหูไว้หู นอกจากนั้น บ้านพักกับแม่อยู่ริมทางรถไฟระหว่างสถานีสามเสนกับสถานีบางซื่อตรงช่องตัดระหว่างตรอกเศรษฐศิริกับทางรถไฟ จึงสามารถมองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ค่อนข้างใกล้ชิดมาก

เย็นวันนั้นมีเครื่องบินปีก 2 ชั้น ซึ่งจอดอยู่ที่ท้องสนามหลวงบินไปรอบโบปติของฝ่ายรัฐบาล เพื่อแถลงข่าวและชี้แจงสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายรัฐบาลด้านเดียว ดังเช่น ฝ่ายกบฏสูญเสียกำลังทหารไปมากแล้ว ส่วนฝ่ายรัฐบาลไม่มีใครตายเลยแม้แต่คนเดียว รวมทั้งการกระจายเสียงจากสถานีวิทยุก็ปรากฏออกมาเช่นนั้น

ริมตรอกเศรษฐศิริช่วงตัดกับทางรถไฟ มีรถกระบะทหาร ตั้งปืนกลหนักข้างละ 1 คัน หันปากกระบอกปืนไปยังสถานีรถไฟบางซื่อ เย็นวันนั้นผู้เขียนเดินไปยืนอยู่ตรงนั้นด้วย สายตาสามารถมองเห็นแสงไฟจากปากกระบอกปืนใหญ่ที่ยิงไปยังอีกฝ่ายหนึ่งและแปลบแปลบได้อย่างชัดเจน

พอพลบค่ำวันนั้น ขณะที่พ่อเดินอยู่ริมถนนใกล้เหตุการณ์ มีรถไฟขบวนสั้น ๆ พ่วงด้วยรถตู้บรรทุกสินค้าที่ปิดทึบ แล่นจากสถานีบางซื่อมาจอดตรงปากทางพอดี หลังจากจอดสนิทแล้ว มีนายทหารแหม่มประตูออกมา แลเห็นพ่อเดินอยู่ จึงควักปืนพกออกมาชู พร้อมทั้งร้องตะโกนว่า “แกอยากตายอะ ถ้ายังรักชีวิตก็ไปให้พ้น”

สัญญาตืออธิบตีกรมตำรวจทำให้พ่อรู้สึกโมโหและแค้นใจถึงกับน้ำตาร่วง! ขณะเดินกลับ ได้เหลียวหลังไปมองเห็นทหารใช้ปืนจู่คนจีนร้านขายกาแฟและของชำซึ่งมีอยู่ร้านเดียวตรงนั้น สั่งให้ทุกคนเข้าไปอยู่ข้างในและปิดประตูให้หมด หลังจากนั้น คนจีนเจ้าของร้านเล่าให้ฟังว่า เขาแอบดูทางช่องประตู แลเห็นทหารชนศพทหารผู้เสียชีวิตจำนวนมากซึ่งอยู่บนรถไฟลงมาใส่รถบรรทุก หลังจากนั้น ใช้ผ้าคลุมแล้วแล่นไปในความมืด

จากคำคืนวันนั้น รุ่งขึ้นจึงทราบข่าวว่า มีการยิงกันระหว่างทหารสองฝ่ายอย่างรุนแรง เหตุการณ์วันที่สอง มีเรื่องที่น่าสนใจเกิดขึ้น จึงใคร่ขออนุญาตนำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย ขณะนั้นรถถังตีนตะขาบของทหารฝ่ายรัฐบาล 2 คัน กำลังจอดเตรียมพร้อมอยู่บนชุมทางรถไฟหน้าสถานีบางซื่อ ทหารประจำรถมองเห็นหัวรถจักรคันใหญ่แล่นมาแต่ไกล และใกล้เข้ามาทุกขณะ โดยไม่คาดคิดว่าจะเกิดเหตุการณ์รุนแรง ทราบว่าพลประจำรถถังได้ส่งสัญญาณให้รถไฟหยุด แต่ไม่เห็นผล

ในที่สุด หัวรถจักรไอน้ำคันนั้นได้วิ่งเข้าชนรถถังฝ่ายรัฐบาลพังยับเยิน ทำให้

ทหารประจำรถถังเสียชีวิตทั้งหมด มาทราบภายหลังว่ารถถังคันนั้นถูกปล่อยมาจากสถานีรถไฟดอนเมือง โดยที่พนักงานขับรถกระโดดลงจากรถ ก่อนที่รถจะเพิ่มอัตราเร็วขึ้น คงเหลือแต่หัวรถถังวิ่งมาเปล่า ๆ

หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพฯ ลงภาพและพาดหัวข่าวว่า เป็นการปล่อยตอร์ปิโดบก จากความคิดวางแผนของหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร วันถัดมาหลังจากมีการรบอย่างรุนแรง ในที่สุดฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลได้ค่อย ๆ ถอยร่นจนต้องละสนามบินดอนเมือง นอกจากนั้นยังมีการไล่ยิงกันอีกต่อไป จนกระทั่งถึงอำเภอแก่งคอย สระบุรี ฝ่ายที่ยกทหารเข้ามากรุงเทพฯ ก็ได้ยกกองทหารที่เหลือไปตั้งรับที่อำเภอปากช่อง ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่องเขาค่อนข้างแคบและทางรถไฟโค้ง ฝ่ายทหารโคราชตั้งกองข่มยิงลงมาจากสองฝั่งหน้าผาชัน

ฝ่ายรัฐบาลได้วางแผนยกกำลังเข้าโจมตี โดยใช้รถไฟหุ้มเกราะติดปืนพร้อมช่วงนั้นเป็นการรบกันที่รุนแรงที่สุด มีการประจัญบานกันตัวต่อตัวบนพื้นดิน ถึงขั้นพันเอกพระยาตรีสิทธิสงครามแม่ทัพใหญ่ฝ่ายทหารสู้ด้วยการใช้ปืนพก และเสียชีวิตในสนามรบ ถึงขั้นมีการถ่ายภาพมาลงหน้าปกหนังสือพิมพ์และพิสูจน์ว่าเป็นตัวจริงหรือเปล่าถึงสองครั้ง

สงครามนองเลือดในประเทศระหว่างคนไทยด้วยกันเองได้ยุติลงอย่างเรียบร้อยในบริเวณทางรถไฟในอำเภอปากช่อง หลังจากนั้น เท่าที่ทราบจากข่าวทำให้รู้ว่า หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ตกเป็นนักโทษการเมือง ถูกส่งไปกักบริเวณที่เกาะตะรุเตา ซึ่งช่วงนั้นใช้เป็นที่คุมขังนักโทษการเมืองทั้งหมด เนื่องจากไม่มียานพาหนะใด ๆ ที่จะทำให้น้ำจากเกาะนั้นไปได้ จนกระทั่งคนทั่วไปนำมาใช้เป็นภาษาที่พูดกันว่า ถ้าใครมีความเลวร้ายหนักให้ส่งไปอยู่เกาะตะรุเตา นับเป็นภาษาที่ใช้พูดเล่นกันต่อมาอีกนานพอสมควร

หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ทรงเป็นเจ้านายที่ผู้เขียนสามารถกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า มีพระทัยเด็ดเดี่ยวและทรงใช้ชีวิตติดดินอย่างมั่นคงมาตลอด พระองค์ท่านใช้ชีวิตอยู่ที่เกาะตะรุเตาอย่างสงบ ทรงเขียนหนังสือดี ๆ ไปด้วย มีคนมาชวนให้หลบหนีออกจากเกาะ แต่ด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ พระองค์ท่านไม่สนใจ คงประทับอยู่ที่นั่น โดยยอมรับสภาพความจริง

หลังจากนั้น ได้มีการตัดถนนพหลโยธินจากกรุงเทพฯ มุ่งไปสู่จังหวัดสระบุรี และตั้งชื่อว่า พหลโยธิน ให้เป็นอนุสรณ์แก่พันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์

พหลโยธิน) เนื่องจากมีนามเป็นหัวหน้าคณะราษฎร เมื่อปี พ.ศ. 2475 และเป็น นายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศสยาม

จากนั้นมาไม่นานจึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ขึ้นที่ถนนพหลโยธินที่บริเวณ หลักสี่ ซึ่งช่วงนั้นนิยมเรียกกันว่าอนุสาวรีย์ปราบกบฏ เพิ่งมาเปลี่ยนชื่อในช่วงหลัง อาจเป็นเพราะเหตุว่า หลังจากเวลาผ่านไปนาน ได้ทำให้มีคนเข้าใจความจริงชัดเจนยิ่งขึ้น

คนยุคนั้นมักพูดกันทั่ว ๆ ไปว่า ภายใต้อำนาจรัฐบาลขาดการพูดความจริง แม้กรมประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นปากเสียงของรัฐบาลเอง ช่วงนั้นยังมีชื่อเดิมว่า กรมโฆษณาการ เพิ่งมาเปลี่ยนชื่อในภายหลัง

ในช่วงที่ทหารไทยยกทัพมารบกันเอง ถ้ามองเห็นสองด้านน่าจะรู้ว่าคุณสมบัติของความเป็นผู้นำแต่ละฝ่ายแตกต่างกัน ฝ่ายที่ยกกำลังมาจากนครราชสีมา ช่วงการต่อสู้ขั้นเด็ดขาด ในบริเวณทางรถไฟที่อำเภอปากช่อง ซึ่งถึงขั้นตะลุมบอนกันโดยตรง พันเอกพระยาศรีสิทธิสงคราม ซึ่งเป็นแม่ทัพใหญ่ฝ่ายทหารได้เสียชีวิตกลางพื้นดินร่วมกับทหาร ซึ่งนับได้ว่ามีเลือดความเป็นผู้นำสืบทอดมาจากผู้นำในอดีต

การแบ่งพรรคแบ่งพวกในกลุ่มคณะราษฎรเริ่มปรากฏชัด

หลังจากเหตุการณ์สู้รบกันเองเสร็จสิ้นลงได้ไม่นานนัก ก็เกิดความขัดแย้งขึ้น ภายในกลุ่มคนซึ่งเรียกตัวเองว่าคณะราษฎรรุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะคนระดับหัวหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่รับพระราชทานทุนโปรดเกล้าฯ ให้ไปศึกษาต่อในกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตก

สะท้อนผลให้เห็นได้ชัดเจนว่า นอกจากใช้การปฏิบัติยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์แล้ว ยังมีการช่วงชิงอำนาจกันเอง ดังนั้นความต้องการประชาธิปไตยของคนกลุ่มนี้ว่าจะสะท้อนให้เห็นส่วนลึกของจิตใจในภายหลังว่า เพราะต้องการอำนาจมุ่งเน้นที่การทำให้ประชาชนมีความร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งอยู่ที่คุณธรรมอันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจของผู้ว่า

ทั้งนี้และทั้งนั้น หากมองเห็นรากฐานประชาธิปไตยได้จริง ย่อมรู้ว่าผู้นำควรมีคุณธรรมอยู่ในรากฐาน เพื่อนำประชาชนไปสู่ความร่มเย็นเป็นสุขแทนการนิยมใช้กฎหมายและอำนาจแก้ไขปัญหาให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเช่นปัจจุบัน

ช่วงนั้น การปฏิบัติได้สะท้อนให้เห็นการแบ่งแยกพรรคพวกอย่างชัดเจน โดย

เฉพาอย่างยิ่งบ้านพ่อของผู้เขียน มีบ้านผู้นำกลุ่มคณะราษฎรอยู่ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง อีกทั้งยังมีความคุ้นเคยกันด้วย

ช่วงที่เหตุการณ์รุนแรงจากความขัดแย้งกันเอง อยู่มาวันหนึ่ง มีสมาชิกในระดับผู้นำจากกลุ่มคณะราษฎรคนหนึ่ง เข้าไปหลบพักอาศัยหนีตาย โดยการซ่อนตัวอยู่ในห้องเล็ก ๆ บนเรือนไม้ชั้นเดียว ซึ่งพ่อเคยอยู่เก่าเป็นเวลาไม่ต่ำกว่าหนึ่งเดือน ซึ่งพ่อก็ยอมให้ เนื่องจากพ่อเป็นคนมีเมตตาต่อทุกคน ขณะเข้าไปพักอาศัย บุคคลผู้นั้นพูดกับพ่อว่า “คุณพระครับ ผมถูกคนตามฆ่า” แม้ผู้เขียนยังมีอายุ 11 ปีกว่าเล็กน้อย แต่ก็สามารถจำหลายสิ่งหลายอย่างได้อย่างแม่นยำมาจนถึงบัดนี้

อนึ่ง ถัดจากนั้นมา ได้มีการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุขึ้นในบริเวณหลักสิริมถนนพหลโยธิน บริเวณวัดนี้ ด้านหน้ามีเจดีย์องค์ใหญ่ ผู้ที่เข้าไปชมด้านในจะเห็นได้ว่า คณะราษฎรได้เตรียมผนังด้านในเอาไว้สำหรับบรรจุอัฐิของทุกคนผู้เป็นสมาชิกคณะราษฎร

มาถึงบัดนี้มีอัฐิบางคนได้เข้าไปบรรจุอยู่แล้วรวมทั้งจารึกนามไว้บนแผ่นหินด้วย บางคนก็ไม่สนใจที่จะให้นำอัฐิตนเองไปบรรจุรวมทั้งจารึกชื่อไว้ที่นั่น

ในอดีตมีผู้เคยกล่าวฝากไว้เป็นสังขารกรรมว่า กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริง ช่วงนั้นผู้เขียนเองยังคิดอะไรไม่ได้มากเนื่องจากตัวเองยังเป็นเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง แต่อาศัยที่มีรากฐานความเป็นตัวของตัวเอง จึงสามารถจำเหตุการณ์ต่าง ๆ มองย้อนยุคกลับไปสู่คุณสมบัติของผู้บำในอดีตแล้วหวนกลับมาสู่ปัจจุบันได้อย่างละเอียด

ช่วงหลัง ๆ ข้อมูลเหล่านั้นก็มิได้สูญหายไปจากใจ แม้เวลาจะผ่านพันมานานมากพอสมควรแล้ว

นอกจากนั้น ยังสนใจนำมาพิจารณาค้นหาความจริงจากอดีตสู่ปัจจุบันให้มองเห็นเหตุและผลที่เชื่อมโยงถึงกันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คุณสมบัติของผู้บำจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผู้เขียนมีอายุผ่านพันมานานมากขึ้น การค้นหาความจริงซึ่งย้อนกลับไปดูอดีตเพื่อทบทวน และสานเหตุผลย้อนกลับมาเพื่อรู้สถานการณ์ปัจจุบัน ช่วยให้สามารถเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า การประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยใช้กำลังทหาร ปฏิวัติจากองค์พระมหากษัตริย์ในปี พ.ศ. 2475 สิ่งที่ลึกซึ้งมากกว่าภาพซึ่ง

คนกลุ่มที่ใช้อำนาจทหารปฏิวัติมองเห็น อีกทั้งมีความสำคัญลึกซึ้งมากกว่า น่าจะได้แก่การทำลายกระแสการสืบทอดวัฒนธรรมของไทยที่เชื่อมโยงมาจากบรรพบุรุษยุคก่อนสู่ปัจจุบัน โดยที่นำเอารูปแบบซึ่งคนกลุ่มนี้พบเห็นจากประเทศกลุ่มอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาแทนที่ ทำให้มองเห็นภาพเหตุผลทำลายความจริง ซึ่งควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่น

หากเป็นการเปิดโอกาสให้กระแสวัฒนธรรมต่างกัน ไหลบ่าเข้ามาได้สะดวก และรุนแรงยิ่งขึ้นดังที่พบเห็นกันอยู่ในขณะนี้ การใช้กำลังทหารและอาวุธของชาติปฏิวัติเพื่อยึดอำนาจอธิปไตยจากองค์พระมหากษัตริย์ โดยกล่าวอ้างว่า ต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย นับเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งซึ่งมีผลทำให้ผู้นำประเทศซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น จำต้องเปลี่ยนแปลงไปยืนอยู่อีกด้านหนึ่ง ซึ่งสร้างประโยชน์สุขให้ประชาชนไม่ได้เต็มที่ นอกจากทำหน้าที่ประสานรอยร้าว ซึ่งผู้นำยุคหลังได้สร้างไว้แทนการทำหน้าที่ผู้นำได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

ประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงระบบ ซึ่งมีผลทำให้ผู้นำซึ่งมีคุณภาพภายในจิตใจสูง ถูกระบบใหม่กั้นออกไปไว้นอกรอบของงานบริหาร ดังที่มีผู้ปรารภกันในปัจจุบันว่า คนดีอยู่ไม่ได้ หรือใช้คนที่ไม่เหมาะสมกับหน้าที่ทำงาน ซึ่งมีเหตุผลที่สามารถสืบสาวไปถึงเรื่องใหญ่ระดับประเทศ ซึ่งถูกอำนาจทำลายเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คุณสมบัติแรกของความเป็นผู้นำ จึงน่าจะได้แก่การซื่อสัตย์ต่อตนเองและพื้นดินถิ่นเกิด สามารถเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเป็นความสุขส่วนตัว แม้ชีวิตตนเองและครอบครัวให้กับแผ่นดินได้อย่างปราศจากข้ออ้างใด ๆ ทั้งสิ้น กระทั่งการสละชีวิตยอมตายกลางพื้นดิน

ประเด็นที่สอง จากการที่มีจิตวิญญาณซื่อสัตย์สุจริตทำให้ฝากชีวิตไว้กับแผ่นดินถิ่นเกิด จึงกำหนดให้การทำงานมุ่งลงสู่ระดับพื้นดินอย่างมีความสุข นอกจากนั้น เหตุผลดังกล่าวย่อมได้รับการสนองตอบด้วยความรักความจริงใจลงถึงจิตใจเพื่อนร่วมแผ่นดินทุกคน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีความรักความจริงใจ และมีวิญญาณผูกพันอยู่กับพื้นดินจริง ย่อมรู้สึกได้ว่า ชีวิตชนระดับล่างมีความสำคัญเหนือตน แม้ครุยอมยกความสำคัญของศิษย์ไว้เหนือตนเอง เลยไปถึงระดับสูงซึ่งหมายถึงผู้นำประเทศ

ย่อมยกความสำคัญของชีวิตประชาชนไว้เหนือตนเองด้วย ผู้นำยุคก่อนเมื่อประเทศมีภัยอันตราย จึงก้าวออกไปยืนหยัดอยู่ด้านหน้าอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว

การสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทยได้ยืนยันการถูกทำลายชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วงก่อนสงครามมหาเอเซียบูรพาเกิดขึ้นไม่นานนัก ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลทำลายกระแสสืบทอดวัฒนธรรมไทยเกิดขึ้นอย่างชัดเจนอย่างน้อยสามประการด้วยกัน

ประการแรก ได้แก่ การประกาศเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย และใช้ภาษาอังกฤษว่า ไทยแลนด์ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากมีบางประเทศในยุโรปใช้คำว่าแลนด์ตามหลังชื่อหลัก จากเหตุผลดังกล่าว ผู้นำช่วงนั้นจึงนำมาใช้เป็นข้ออ้างเพื่อเปลี่ยนชื่อประเทศสยาม โดยหวังให้ฝรั่งรู้สึกคุ้นเคยมากขึ้น

ประการที่สอง มีการตัดทอนจำนวนอักษรไทย ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นความจริงจากรากฐานจิตใจผู้นำประเทศได้อย่างชัดเจนว่า ยึดติดอยู่กับอิทธิพลต่างชาติ ทำให้มองเห็นได้แต่เพียงภาพเฉพาะหน้า จึงแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยที่ขาดการหวนกลับไปทบทวนสู่อุดมคติอันเป็นที่มา เพื่อทราบความหมายได้อย่างลึกซึ้ง

ประการที่สาม มีการประกาศเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งของไทยแต่เดิมคือวันที่ 1 เมษายนมาเป็นวันที่ 1 มกราคม โดยที่เข้าใจว่าปรับประเทศให้เป็นสากล ขาดการนึกถึงรากฐานวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาแต่อดีต

เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นความคิด ซึ่งยึดติดอยู่กับปลายเหตุ ที่มีผลลุกลามมาถึงปัจจุบัน เมื่อนำเอาการจัดการศึกษามาปรับให้เป็นสากล ได้แสดงแนวโน้มนำภาษาต่างชาติเข้ามาสอนให้กับคนไทยอย่างกว้างขวาง แทนการนึกถึงรากฐานคนท้องถิ่นซึ่งสำคัญที่สุดว่าควรจะเป็นรากฐานความคิด หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า ภาษาจากใจคนท้องถิ่นให้อิสระมากขึ้น

ยิ่งในยุคปัจจุบันยิ่งเห็นภาพปัญหาดังกล่าวได้รวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นคงสรุปได้ว่า ภาวะยึดติด ซึ่งหยั่งอิทธิพลลงสู่รากฐานจิตใจคนท้องถิ่นส่วนใหญ่อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะผู้นำและพรรคพวกซึ่งขึ้นไปสู่ระดับบน สืบเนื่องมาจากการที่สติซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจถูกทำลาย ดังเช่นมีคนแต่ก่อนเคยกล่าวไว้ว่าขาดความยังคิด นอกจากนั้น ยังมีคำปรารภสะท้อนออกมาปรากฏเสมอ ๆ ว่าคนไทยลืมน่ายหรือได้ไหมลืมน่า ซึ่งหมายความว่าขาดรากฐานความเป็น

ตัวของตัวเอง อันถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับชีวิตของแต่ละคนที่จะก้าวต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง

แม้การกล่าวถึงเรื่องเกษตรยั่งยืนก็ดี เศรษฐกิจยั่งยืนก็ดี หากขาดจิตใต้สำนึกที่มีผลฟื้นฟูการรู้ความจริงจากใจตนเอง ความหวังดังกล่าวก็ยังคงเป็นไปได้ยาก ซึ่งผู้มีอำนาจนาประเทศในยุคก่อนเคยมีความรู้ความเข้าใจที่ยังลงถึงรากฐานอย่างลึกซึ้ง

อนึ่ง ในยุคก่อนมักกล่าวกันว่าชีวิตคนไทยชอบอยู่อย่างสบาย ๆ จนกระทั่งเมื่อไรได้รับความเจ็บปวดหนัก จึงจะหันมารวมตัวกันสู้ นอกจากนั้น ยังรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมสามารถตามกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตน ทำให้รู้จักเอาตัวรอดได้ง่าย แต่มีผลทำลายสังคมหนักมากยิ่งขึ้น

ในช่วงเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งอยู่บนพื้นฐานสงครามโลกครั้งที่ 2 ในทางปฏิบัติประเทศไทยถูกยึดครองโดยประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นหนึ่งในสามประเทศที่ร่วมมือกันก่อสงครามครั้งนั้น

หลังเหตุการณ์ผ่านพ้นมาได้ช่วงหนึ่งจึงเกิดหน่วยใต้ดินต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งเรียกชื่อว่าเสรีไทย เพื่อกู้อิสรภาพทางการเมือง หลังจากฝ่ายพันธมิตร ซึ่งเป็นกลุ่มวัฒนธรรมตะวันตกได้ชัยชนะ การเจรจาทางการเมืองมีผลทำให้ประเทศไทยหลุดจากเงื้อมมือของฝ่ายแพ้สงคราม

หลังจากนั้น กระแสการครอบงำจากอิทธิพลวัตถุโดยกลุ่มวัฒนธรรมตะวันตกก็ได้มีการสานต่อครอบคลุมรากฐานจิตใจคนไทยลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่วนญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศ 1 ใน 3 ที่ฝ่ายแพ้สงครามอย่างยับเยิน หลังจากนั้นมากลับมีการฟื้นฟูอิสรภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งการจัดการศึกษาให้คนทั่วโลกเห็นได้ชัดเจน

ทั้งนี้และทั้งนั้น น่าจะมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากการที่คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีวิญญาณความรักพื้นดิน รวมทั้งศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมอันละเอียดอ่อนได้อย่างลึกซึ้ง จึงสามารถรักษารากฐานตนเองเอาไว้ได้อย่างมั่นคงด้วย

จึงสรุปได้ว่าภูมิปัญญาคนไทย มีความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อเอาตัวรอด ส่วนในระยะยาว ซึ่งหมายถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมที่จำเป็น ต้องได้มวลชนผู้มีรากฐานหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้งกลับตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบชาติอื่นซึ่งมีรากฐานวัฒนธรรมลึกซึ้งมากกว่า

กาลเวลามีผลพิสูจน์ความจริงลบล้างข้อกล่าวหาในอดีตได้หมด

มาถึงยุคปัจจุบัน เหตุการณ์ปฏิวัติที่ประกาศว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงก
ปกครองได้ผ่านพ้นมา 70 ปี ทำให้มองเห็นภาพสะท้อนเป็นความจริงได้อย่างชัดเจน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นสำคัญประเด็นแรก กลุ่มบุคคลทางการเมืองที่เข้าไป
ในขอบข่ายการบริหารประเทศส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ต่อต้านการปฏิวัติอย่างรุนแรง
รวมทั้งกลุ่มบุคคลผู้หลงคล้อยตามไปด้วยโดยขาดข้อมูลความจริงในอดีต

เสมือนลืมนความจริงไปแล้วว่า ช่วงที่ได้อำนาจจากพระมหากษัตริย์
เมื่อปี พ.ศ. 2475 ได้จากการปฏิวัติโดยใช้กำลังทหาร หากคิดถึงเรื่องนี้แล้วผล
ตอบสนองในยุคปัจจุบันซึ่งทำให้ผลประโยชน์ของประเทศชาติจำต้องสูญเสียไปอยู่
น่าเสียดาย นับตั้งแต่ความเสื่อมโทรมในด้านจัดการศึกษา ศีลธรรม ซึ่งอยู่ในรากฐ
จิตใจประชาชน วัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งมีผลเสริมสร้างรากฐานในการพึ่งตนเองให้
กับเหตุและผลได้อย่างลึกซึ้ง เลยไปถึงสิ่งที่อยู่ปลายสุด คือประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
ซึ่งประชาชนคนไทยควรได้รับอย่างทั่วถึง

ประการที่สาม ข้อกล่าวหาที่ว่า เหตุการณ์ทหารไทยยกพวกฆ่ากันเอง
ติดตามมาหลังปี พ.ศ. 2475 ได้ไม่นาน ซึ่งฝ่ายถืออำนาจรัฐบาลกล่าวหาว่า เป็นเพร
เจ้าสูญเสียอำนาจ มาถึงช่วงหลัง ๆ ในทางปฏิบัติ มีการยอมรับและให้ความเคาร
รักและศรัทธาแก่นหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร โดยชนรุ่นหลังอย่างสูง จากการแส
ความชื่นชมยินดีที่พระองค์ท่านได้ทรงพิสูจน์ความจริงจากการปฏิวัติอย่างชัดเจน
เป็นผู้ที่ให้ความรักและเห็นความสำคัญของแผ่นดินอย่างเด่นชัดมาก และกล่าวกัน
พระองค์ท่านทรงเป็นนักประชาธิปไตยอันสูงส่งด้วย

ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร แม้จะไปศึกษาต่อ
ประเทศกลับมา แต่พระองค์ท่านได้นำรูปแบบความรู้ทางการเกษตรมาประยุกต์
ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับชีวิตคนไทย อีกทั้งยังนำพระองค์เองและหม่อมศรีพร
พระชายา ไปใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแบบเกษตรกรรมดาดทั่ว ๆ ไป ซึ่งผู้เขียนใน
โอกาสสัมผัสในช่วงที่พระองค์ท่านปลูกบ้านหลังเล็ก ๆ แบบเรือนไม้ชั้นเดียวอยู่ใน
และทรงขุดดินปลูกผักด้วยพระองค์เอง อีกทั้งพระชายายังได้นำผลผลิตในไรมา
สภาพบนพื้นฐานอุตสาหกรรมเกษตรในครัวเรือนด้วย

ช่วงที่ผู้เขียนยังเป็นเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่งซึ่งเดินย่ำก่อนกวาดก่อนหินไปโรงเรี
ด้วยเท้าเปล่า ผ่านหน้าวังในตรอกเศรษฐกิจเป็นประจำ ก็ยังไม่เคยสัมผัส

พระองค์ท่าน แม้แต่ช่วงที่มีกองทัพไทยยกกำลังมาจากนครราชสีมา เข้ามารบกันเองจนถึงสถานีรถไฟบางซื่อ ตนก็ยังได้ยินแต่พระนามรวมทั้งชื่อกล่าวหาจากฝ่ายยึดอำนาจ

ผู้เขียนเพิ่งมีโอกาสสัมผัสพระองค์ท่านระหว่างที่ใช้ชีวิตเป็นเกษตรกรชาวไร่อยู่กับพื้นดินแล้ว หลังจากนั้น พระองค์ท่านก็ได้ให้ความรักความเมตตาแก่ผู้เขียนอย่างลึกซึ้งตลอดมา

ช่วงเวลาที่ผ่านมาจนถึง 70 ปี หลังเหตุการณ์ พ.ศ. 2475 ซึ่งเกิดขึ้นในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะสะท้อนข้อมูลความจริง โดยที่ให้โอกาสแก่ผู้เขียนเรียนรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างน่าสนใจ

นวนกลับไปพิจารณาช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

ถ้าสามารถมองเห็นเหตุและผลที่เชื่อมต่อกันได้อย่างลึกซึ้งย่อมมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นจุดเด่น เกิดจากการบุกรุกทางวัฒนธรรมข้ามชาติจากกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเห็นได้ชัด

แม้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งปรากฏพระบรมฉายาลักษณ์ที่เสด็จลงไปประทับอยู่กับพื้นดินร่วมกับข้าราชการบริพารร่วมกับชาวบ้าน จากหนังสือชื่อ จากปฐมสงูมิปัญญาแห่งเกษตรกรรมไทย ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสครบปีที่ 109 ซึ่งภายใต้ภาพดังกล่าวได้อัญเชิญบทบันทึกโดยพระองค์ท่านว่า

"กสิกรรมแลพานิชการ... เป็นที่ตั้งแห่งความสมบูรณ์ ความสมบูรณ์เป็นที่ตั้งแห่งกำลัง กำลังย่อมเป็นที่ตั้งแห่งอำนาจ ถึงว่าจะระลึกว่าการกสิกรรม แลพานิชการเป็นประโยชน์เพียงใด

การที่จะบำรุงมันไม่ใช่ของง่าย เพราะไม่ใช่แต่เพียงเปิดตาซึ่งเปิดไว้ชั่วคราวขอให้กระทรวงเกษตรพยายามที่จะจัดการแนะนำชาวเราให้เข้าใจ แลพยายามในการกสิกรรมแลพานิชการยิ่งขึ้น... ขอให้กระทรวงเกษตรได้ทราบความพอใจของเรา" ได้สะท้อนภาพให้เห็นว่าองค์พระมหากษัตริย์ในช่วงนั้นมีรากฐานความคิดซึ่งเปี่ยมพันด้วยคุณธรรมที่มอบให้กับแผ่นดิน

นอกจากนั้น ยังมีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเสด็จทรงหว่านข้าวลงในนา และมีพระราชดำรัสไว้ว่า

“เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับกาเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ขอประเทศที่ได้มาสร้างความเจริญด้านต่าง ๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของเกษตรเป็นสำคัญ น่าจะเป็นหลักฐานยืนยันความจริงจากพระราชหฤทัยให้เห็นได้ชัดเจนถึงพระวิญญานที่ให้ความสำคัญแก่การเกษตร อันถือได้ว่าเป็นอาชีพที่ควรจะให้โอกาสปลูกฝังความรักแผ่นดินแก่ประชาชนคนไทยอย่างทั่วถึง

สรุป

จากภาพรวมการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยย้อนกลับไปสู่อดีต หลังจากนี้ ข้อมูลและความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจผู้ที่ควรจะมีมองเห็นสังขรณ์ได้อย่างลึกซึ้ง สามารถยอมรับได้ว่าชีวิตคนไทยจากอดีตเป็นต้นมามีรากฐานอ่อนแอ ทำไ้ขาดความเป็นไทแก่ตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในกระบวนการชีวิตและการจัดการทั้งหมด ซึ่งควรจรรักษาไว้ให้อยู่บนจุดที่ควรจะเป็นไปได้อย่างมั่นคง กลับเกิดภาวะสับสน ย้ายไปอยู่ด้านตรงข้าม

แม้คุณสมบัติของผู้นำ ซึ่งควรจะมีที่เหมาะสม เพื่อทำหน้าที่ของความเป็นผู้นำได้อย่างสมบูรณ์ทุกด้าน กลับถูกการเปลี่ยนแปลงภายในระบบการจรรจัดการกันออกไปอยู่นอกกรอบอันควรเป็นไปตามเหตุผลสอดคล้องกันกับคำพังเพย ซึ่งคนยุคก่อนเคยปรารภฝากไว้ว่า ผู้ดีจะเดินตรอก (ผู้ดีในที่นี้ หมายถึงผู้มีคุณธรรม ไม่ว่ายากดีมีเงิน) ชี้อรอกจะเดินถนน กระเบื้องจะเฟื่องพลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจะกาขาวจะเข้ามาครองเมือง... ไฟบรรลัยกัลป์จะล้างโลก ผู้เขียนได้ยื่นข้อความตั้งแต่อายุยังเป็นเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง

คำทำนายนายลักษณะนี้ คงไม่ต้องอ้างชนต่างชาติ เช่น นอฮตราดามุส คนไทในอดีตมีความดีความงามเป็นของตนเอง และมีปัญญาอันแหลมคม แต่การที่คนยุหลังล้มลึความสำคัญของแผ่นดินไทย จึงมีนิสัยชอบอ้างคำกล่าวของชนต่างชาติอย่างเห็นได้ชัดเจน จึงน่าจะเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้ที่รู้สึกเจ็บปวดได้เริ่มต้นตัว โดยตั้งสติ หวกลับมาทบทวนตัวเองเพื่อค้นหาความจริง และมุ่งมั่นทำงานด้วยความจริงใจเพื่อแผ่นดินไทยกันได้แล้วหรือยัง

จากจุดเริ่มต้นจนถึงบทสุดท้าย ผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญเรื่องธรรมชาติของคนไว้แล้วทั้งหมด ดังนั้น หากมองภาพรวมของกระบวนการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีทุกสิ่งทุกอย่างร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากรู้ความจริงว่าคนมีบทบาทสำคัญที่สุด ดังนั้นวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคมเท่าที่เป็นมาแล้ว แม้มีเงื่อนไขปมแฝงอยู่ในแต่ละช่วง ควรถือว่าเป็นธรรมชาติของสังคม

ดังนั้นแม้จะมีตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละช่วง จึงไม่น่านำมาคิดใจโดยถือว่าเป็นสิ่งดีหรือไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งซึ่งกล่าวมาแล้วคือ อดีตซึ่งมีผลทำให้สังคมปรากฏเห็นได้ในปัจจุบัน นอกจากนั้น ยังช่วยให้รู้ได้ว่า อนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างไร

สิ่งสุดท้ายแต่คงไม่ใช่ที่สุด จากพื้นฐานทั้งหมดควรมีผลทำให้รู้ความจริง เพื่อการเตรียมพร้อมจิตใจให้สำหรับการยอมรับความจริง อันจะช่วยให้ชีวิตที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงสามารถดำเนินไปได้โดยราบรื่น

22 มีนาคม พ.ศ. 2545

หมายเหตุ

บทความเรื่องนี้มีความจริงที่ละเอียดอ่อนและลึกซึ้งมาก การที่ผู้เขียนตัดสินใจเขียนในโอกาสนี้เชื่อว่า อาจมีข้อผิดพลาดได้ แต่ด้วยเจตนารมณ์อันแรงกล้าที่ต่อแผ่นดินไทยเป็นสิ่งสำคัญยิ่งชีวิต โดยไม่มีเจตนาร้ายกับบุคคลใดหรือคณะใดทั้งสิ้น หากเกิดความผิดพลาด ไม่ว่าจะมากหรือน้อย ผู้เขียนยินดีรับผิดแต่ผู้เดียว

บุคลิกภาพ

ความเร้นลับในจิตวิญญาณ

ช่วงหลัง ๆ เรานิยมการฝึกอบรมคนในการสร้างบุคลิกภาพกันอย่างกว้างขวาง ดังจะพบได้จากป้ายโฆษณา หรือแผ่นพับที่ปรากฏอยู่ทั่วไป โดยที่คิดว่าเราจะผลิตคนออกมาตามความต้องการของสังคม แล้วในที่สุด ผู้เดินเข้าไปรับการฝึกอบรมก็จำต้องสูญเสียทรัพย์สินเงินทองและเสียเวลาในการสร้างสรรค์ชีวิตตัวเองโดยการทำงานที่มีคุณค่าไปโดยใช่เหตุ อีกทั้งยังเอาชีวิตตัวเองไปฝากไว้กับรากฐานของคนอื่น ส่วนอีกด้านหนึ่งผู้ให้การฝึกอบรมก็ได้เงินกันอย่างกว้างขวาง

จากภาพรวมที่ได้กล่าวมาแล้ว หากมองเห็นได้ลึกซึ้งถึงธาตุแท้ของคน โดยที่รู้ว่าคนเราทุกคนที่เกิดมา มีความจริงอยู่ในใจเป็นรากฐาน ซึ่งตนจะนำไปใช้ประโยชน์อะไรก็ได้ และรากฐานดังกล่าวมีเงื่อนไขไม่เหมือนกัน อีกทั้งยังตื่นลึกแตกต่างระดับกัน จึงไม่จำเป็นต้องลอกเลียนแบบกันเอามาใช้ แต่คนทุกวันนี้กลับหวังพึ่งพาจากสิ่งที่อยู่ภายนอก

ความจริงรากฐานบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในจิตใจคนอย่างเป็นธรรมชาติ เพียงแต่เราเปิดใจตนเองให้อิสระแล้วหวนกลับมาค้นหาความจริงจากสิ่งที่มียู่แล้ว การแสดงออกทุกอิริยาบถไม่ว่าจะยืน เดิน หรือพูด ย่อมมีความสง่างามให้บุคคลผู้พบเห็นรู้สึกเกรงขาม เป็นที่เคารพและศรัทธา เชื่อถือ และมีส่วนเสริมสร้างพื้นฐานบุคลิกภาพของแต่ละคนได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

จึงสรุปได้ว่า บุคลิกภาพไม่ใช่สิ่งที่จะสอนกันได้ แม้แต่การเข้าชั้นอบรมทางเดียวเท่านั้นที่พึงกระทำได้ คือฝึกใจตนเองให้อิสระและมีความซื่อสัตย์

ต่อความจริงภายในรากฐานจิตใจ อีกทั้งมีความเข้มแข็งพอที่จะไม่ยอมให้ตกเป็นทาสอิทธิพลภายนอก จึงไม่ควรตกเป็นเหยื่อโฆษณาเดินเข้าไปรับการฝึกอบรมโดยที่เชื่อว่าจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้

อนึ่ง บุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรม ถ้าสามารถรู้เท่าทันย่อมรู้ความจริงได้ว่า สิ่งที่ตนก้าวเข้าไปสัมผัส เป็นเพียงสิ่งสมมุติเท่านั้น แม้จะมีการนำไปใช้ประโยชน์ ย่อมเป็นมายาภาพ ส่วนของจริงนั้นมิอยู่ในจิตวิญญาณตนเองเป็นธรรมชาติให้สามารถรู้สึกได้อยู่แล้ว

ธรรมชาติของคนควรมองได้สองด้าน บุคคลใดมองได้ด้านเดียวมักตกเป็นเหยื่อภพหลวงตาซึ่งมีผู้อื่นสร้างขึ้นมาใช้เป็นเครื่องมือหลอกคนซึ่งไม่รู้ และบุคคลผู้ถูกหลอกมักเป็นผู้ที่มีความโลภและความอยากได้

ดังนั้น การพึ่งพาตนเอง ซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจมาโดยกำเนิด ถ้าสามารถรักษาเอาไว้ได้ตลอดการดำเนินชีวิต ย่อมสะท้อนออกมาให้เห็นพฤติกรรมทุกรูปักษณะที่แสดงออกอย่างสง่างาม เป็นที่ประทับใจของผู้อื่นที่ได้พบเห็นอยู่แล้วโดยมิต้องคิดสร้างขึ้นมาใหม่

เราเชื่อว่า ถ้าอยากให้ตนเองมีบุคลิกภาพเป็นที่เกรงขามของคนที่ได้พบเห็น ณ จุดนี้ที่จำเป็นต้องเป็นคนมุ่งมั่นสร้างความคิดความงามจากความจริงใจให้เป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปจากรากฐานจิตใจที่อิสระ

คนลักษณะนี้ยอมไม่คิดอยากได้อะไรจากผู้อื่น คงมุ่งมั่นสร้างงานที่มีประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์อย่างดีที่สุด เพื่อหวังความสุขที่รู้สึกได้จากใจตนเอง ย่อมได้กับความเคารพรักและศรัทธาจากผู้อื่น อันเป็นความสุขร่วมกันทั้งสองด้าน

คุณภาพชีวิตที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ควรมีรากฐานอยู่ในจิตใจทุกคน ผู้มีบุณสมบัติดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด

ผู้ใดไม่รู้จักค้นหาจากใจตนเอง ย่อมสูญเสียโอกาสในการดำเนินชีวิต วันผู้ที่อยู่ได้ค้นหาได้ ย่อมทำงานอย่างมีความสุขและเป็นคนสูงส่ง ไม่ว่าจะหนักแค่ไหน ได้รับปากแล้วยอมไม่มีการปฏิเสธและไม่มีข้ออ้างแก้ตัวใด ๆ เช่น ทำไม่ได้เพราะไม่มีเงิน เพราะหนักเกินไปหรือเพราะเหตุอื่นเหตุนี้ โดยที่รู้ว่าการหนีบยกอะไรมาอ้าง วันเป็นการสูญเสียบุคลิกภาพ นอกจากนั้น ย่อมรู้ความหมายของคำว่าต่อสู้กับใจตนเองว่า เป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพอย่างถึงรากฐาน

การต่อสู้ดังกล่าว ย่อมช่วยปรับปรุงตนเองให้มีการยกระดับจิตใจสูงขึ้น

อย่างเป็นทางการคนเหล่านี้รู้ดีว่าเกียรติและศักดิ์ศรีหมายถึงอะไร หากไม่มองว่าเกียรติและศักดิ์ศรีอยู่ที่การได้มาซึ่งเครื่องประดับต่าง ๆ หากหมายถึงความจริงที่อยู่ในใจตนเอง ซึ่งจำเป็นต้องต่อสู้เพื่อรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สุด โดยไม่ยอมให้อิทธิพลจากสิ่งภายนอกมาทำลายได้ หรืออีกนัยหนึ่ง เกียรติและศักดิ์ศรีเป็นสิ่งได้มาเพราะรู้จักเอาชนะใจตนเอง

คนที่มีบุคลิกภาพสง่างาม นำเคาท์พาร์กและศรัทธา นำเกรงขาม จึงไม่ได้อยู่ที่การแต่งตัวหรู การมียศบรรดาศักดิ์สูง ๆ มีทรัพย์สินเงินทองมาก ๆ หรือพยายามสร้างตัวเองให้เป็นผู้โดดเด่นหรูหรา ท่ามกลางสายตาคนในสังคมภายนอก

หากมองผู้มั่งคั่งยามยอมเห็นความจริงโดยที่รู้ว่าบุคคลผู้แสดงออกดังกล่าวเป็นคนมีปมด้อย เมื่อมีปมด้อย ย่อมสร้างปมเชิง ซึ่งที่แท้จริงแล้วไม่ใช่คนที่มีบุคลิกภาพที่แท้จริง หากเป็นคนชอบเบ่งทับคนอื่น อย่างที่คนยุคก่อนเคยพูดไว้ว่า คนดีจริงย่อมไม่แสดงตัว ไม่คุยทับคนอื่น แต่เป็นคนสุภาพและอ่อนน้อมถ่อมตน คนประเภทนี้ย่อมไม่หลอกตัวเองโดยที่คิดว่าคนอื่นรู้ไม่เท่าทัน

ในสังคมยุคภายใต้อิทธิพลวัตถุนิยม มักมีคุณลักษณะเช่นนี้เป็นจำนวนมาก เมืองไทยจึงเต็มไปด้วยคนประเภทจ้อราษฎร์บังหลวง จึงนิยมนำสิ่งที่ไม่ใช่สิทธิของตนเองมาใช้ในทางสร้างสรรค์ที่ผิดไปจากความจริง

ในด้านการศึกษาก็เช่นกัน ดังที่กล่าวมาแล้วว่าคนนิยมเสื่อครูและใบปริญญา เมื่อพ้นมหาวิทยาลัยไปแล้ว ส่วนใหญ่มักจะใช้เส้นทางนี้นำไปสู่การชิงดีชิงเด่น เรียกร้องความต้องการอย่างไม่มีวันจบสิ้น ดังที่อ้างกันว่าเรียกร้องสิทธิ เพราะรู้ความหมายของคำว่าสิทธิเพี้ยนไปจากความจริง ถ้าเป็นผู้ที่รู้ความจริงจากใจตนเอง ย่อมรู้การปฏิบัติที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นอยู่แล้ว

ถ้าจะกล่าวว่าคุณลักษณะมีอิทธิพลควบคุมจิตใจให้อิสระก็ไม่แน่นอนจะมีส่วนการแสดงออกเป็นเพียงพฤติกรรมซึ่งมีผลจูงใจให้คนชื่นชมและเคารพ ศรัทธาเท่านั้น

บุคลิกภาพหมายถึงรากฐานจิตใจที่เข้มแข็งลึกซึ้ง ไม่ยอมใจให้ตกเป็นทาสสิ่งที่อยู่ภายนอก โปรดอย่าเข้าใจไขว่เขวคิดว่าเป็นคนเยอหยิ่งจองหงอนและอวดดี หากใครมองด้วยความรู้สึกเช่นนั้น ย่อมสะท้อนให้เห็นความจริงจากใจผู้มองได้ว่าตัวผู้มองเองเป็นคนอวดดีเยอหยิ่งจองหงอนหรือคนลิ้มตัว

หากผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ชัดเจน มักมีนิสัยยกผู้อื่นไว้เหนือตน จึงเป็นคน

สุภาพอ่อนโยนกับคนที่ต่ำกว่าตน แต่สามารถยืนหยัดอยู่ท่ามกลางคนที่อยู่เหนือตนได้อย่างสง่างาม เช่นที่กล่าวกันว่า คนดีจริงย่อมตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ หรือ คนดีจริงย่อมหยิ่งในศักดิ์ศรีของตน คนประเภทนี้ย่อมวางตัวเข้าได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ ไม่ว่าจะยากดีมีจนและทุกความคิด อีกทั้งแสดงออกอย่างมั่นคงอยู่กับเหตุและผล

คนที่มีบุคลิกภาพย่อมชื่อเสียงต่อตนเองและจริงใจต่อทุกคน อีกทั้งมีความมั่นคงอยู่ในสัจจะไม่ว่าจะปฏิบัติสิ่งใดก็ตาม หากจำต้องสูญเสียสัจจะย่อมยอมตายได้ไม่ยาก

แต่บุคคลผู้มีสัจจะย่อมมีศิลปะอยู่ในจิตวิญญาณ จึงรู้จักใช้ศิลปะเพื่อปฏิบัติให้บังเกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นน้อยที่สุด

20 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

การพึ่งตนเอง

พื้นฐานการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำ

บทนำ

กระแสเสียงจากการพูดกันในสังคมได้สะท้อนออกมาเป็นช่วง ๆ นานหลายปีแล้วว่า เราจะพัฒนาชาวบ้านให้พึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากคนในระบบการบริหารและการจัดการบุคคลที่เป็นทางการ นอกจากนี้ แม้ภาคเอกชนซึ่งสะท้อนแนวโน้มที่ขานรับนโยบายดังกล่าว หากมองให้ลึกสักหน่อย น่าจะพบความจริงว่า เป็นการแสดงออกซึ่งตามกระแสอำนาจระดับบนอย่างเห็นได้ชัด

ภายในกระแสดังกล่าว ได้มีการพูดย้ำครั้งแล้วครั้งเล่า แต่เท่าที่ปรากฏเป็นความจริงให้เห็นได้กลับพบว่า กลุ่มคนระดับล่างส่วนใหญ่มีหนี้สินรุงรัง ภาระทั้งจำต้องขายที่ดินซึ่งเป็นถิ่นเกิดของตนอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษนับเป็นเวลาช้านาน ซึ่งจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าน่าจะฝังรากลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง

นอกจากนั้น หลายต่อหลายครอบครัวอพยพเข้าเมืองมาหางานทำในสภาพที่เป็นลูกจ้างแรงงาน แม้บางครอบครัวซึ่งพ่อแม่คงอยู่ในท้องถิ่น แต่ก็อยู่ในสภาพที่อึดคิดขัดสน อีกทั้งลูกหลานซึ่งเป็นที่รักสุดหัวใจ จำต้องละทิ้งถิ่นฐาน รวมทั้งแม่และพ่อตัวเอง เข้ามาเรียนหนังสือในเมืองหลวงเพื่อหวังปริญญาและเสียครุยอันเป็นเพียงสิ่งประดับกาย อีกทั้งยังมุ่งหางานซึ่งตนคิดว่ามีหน้ามีตาและมีเงินส่งกลับไปให้แม่และพ่อ แต่กลับพบว่าเริ่มหางานซึ่งเป็นอาชีพสุจริตได้ยากยิ่งขึ้น

หลายต่อหลายคน ขณะที่ยังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย มีการชวนเร็นขายบริการทางเพศเพียงเพื่อหวังได้เงินมาใช้จ่ายในการซื้อเครื่องประดับกายที่หรูหรา

อีกทั้งใช้จ่ายแข่งกันแสดงออกถึงความโก้หรู กับอีกด้านหนึ่ง ผู้ใหญ่ที่กอบโกยเงินไว้ โดยการปฏิบัติที่ขาดความสุจริต คิดทำร้ายเยาวชนคนรุ่นหลังได้ทุกรูปแบบ

ในด้านการทำงาน ผู้ที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่มักสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า อยากให้ชีวิตตนเองก้าวขึ้นไปสู่ด้านบน เพื่อหวังความมีหน้ามีตามีเกียรติยศ ชื่อเสียงและมีอำนาจมากขึ้น ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม รวมทั้งแข่งขันกันแสดงออกให้เห็นความใหญ่โตและมั่งมีเงินทอง ดังเช่นมีรถยนต์ราคาแพง ๆ อีกทั้งมีบ้านใหญ่โตเกินความจำเป็น ซึ่งชีวิตแต่ละคนควรจะต้องดำรงอยู่อย่างพอเหมาะพอควร

วิถีชีวิตแต่ละคนที่มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาบนพื้นฐานสังคมลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปสู่สภาพทำลายศักดิ์ศรีและบุคลิกภาพตนเอง ทำให้ต้องพึ่งเครื่องประดับต่าง ๆ อย่างหยุดได้ยาก

เมื่อด้านหนึ่งโตขึ้นอีกด้านหนึ่งย่อมเล็กลง

ช่วงหลัง ๆ สภาพความจริงในสังคมได้สะท้อนให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ภายในภาพรวมเท่าที่ปรากฏ วิธีการเปลี่ยนแปลงได้มาถึงขั้นที่อาจกล่าวได้ว่า หัวโตขาเล็บบ้าง สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด สำหรับผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจเข้มแข็ง เนื่องจากหยั่งลงสู่พื้นดินอย่างลึกซึ้ง แม้จะมีจำนวนลดลงไปจนกลายเป็นคนส่วนน้อยยิ่งขึ้นทุกที คนเหล่านี้สามารถมองเห็นความจริงได้ว่า การพึ่งตนเอง ที่มีการพูดย้ำความสำคัญกันมาแล้วเป็นเวลานาน แต่ในด้านการปฏิบัติ ยิ่งสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ยิ่งกระทำไป คนก็ยังไม้อาจพึ่งตนเองได้มากขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น สิ่งหนึ่งซึ่งถือว่ามีค่าสำคัญ เท่าที่สะท้อนให้เห็นน่าจะ ได้แก่ เงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจคนที่เติบโตขึ้นมาอยู่เหนือผู้อื่น ความจริงภายในใจของแต่ละคน ซึ่งควรจะรักษาไว้ให้มั่นคงที่สุด ได้ถูกทำลาย ทำให้การแสดงออกขาดความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์และแผ่นดินถิ่นเกิดมากขึ้น

หลังจากกล่าวมาถึงช่วงนี้ ใครขออนุญาตทวนกลับไปนำเอาคำพูดซึ่งกล่าวย้ำไว้ในอดีตครั้งแล้วครั้งเล่าว่า ต้องการพัฒนาคนระดับล่างให้พึ่งตนเองได้ กลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นผลจากการปฏิบัติเท่าที่ผ่านมาแล้วทั้งหมด ได้สารภาพความจริงอย่างชัดเจนว่า ยิ่งกระทำไปก็ยิ่งส่งผลทำลายรากฐานการพึ่งตนเองของคนส่วนใหญ่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

คงไม่มีคำสารภาพใด ๆ จะชัดเจนยิ่งไปกว่าความจริงซึ่งแต่ละคนแสดงออก

ให้เห็นได้ เว้นไว้แต่ว่าผู้ที่เห็นแล้วจะรับสารภาพหรือบิดเบือนเพราะกลัวผลกระทบ
ซึ่งตนเองพึงได้รับ ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สรุปได้ว่า ผู้ซึ่งไม่กลัว
หาญพอที่จะพูดความจริงก็คือบุคคลที่พึ่งตนเองได้ยากเช่นกัน

การกล่าวย่ำว่า จะมุ่งพัฒนาคนให้พึ่งตนเอง หากมองอย่างสอดคล้องกับ
เหตุและผล น่าจะพบได้ว่าเป็นคำกล่าวที่ขัดแย้งกันกับการปฏิบัติอยู่แล้ว ในเมื่อ
ความหวังที่จะให้คนพึ่งตนเองได้ ควรจะให้โอกาสแต่ละคนพัฒนาขึ้นมาจาก
ความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนอย่างอิสระ แทนที่จะเริ่มต้นคิด ก็มุ่ง
เอาความต้องการของตนและพรรคพวกเข้าไปใช้ อันเป็นการล้ำเส้นของเหตุและผล
ซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างเป็นธรรมชาติมาแต่กำเนิด

ความจริงที่พบได้จากประสบการณ์ชีวิตตนเอง

สิ่งที่ขออนุญาตนำมากล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ เป็นเพียงตัวอย่างจากรูปแบบ
ต่าง ๆ ซึ่งพบได้ในวิถีชีวิตประจำวัน ถ้าแต่ละคนอยู่อย่างไม่ประมาท ซึ่งแท้จริงแล้ว
ประเด็นการพึ่งตนเองได้ยากของคนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้สามารถพบได้จากทุก
เรื่อง ทั้งนี้และทั้งนั้น หากสามารถมองได้ถึงสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคน ทุกสิ่งที่
ปรากฏย่อมมีเหตุผลสานถึงกันหมด

เมื่อประมาณกว่า 15 ปีมาแล้ว อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนได้รับเชิญให้ไปร่วม
อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาท่ามกลางบรรดาครู ซึ่งมาจากสถาบัน
การศึกษาหลายจังหวัด หลังจากมีการพูดกันถึงประเด็นความเดือนร้อนที่เกิดจาก
ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นว่าต้องการพึ่งอำนาจรัฐ บ้างก็
หวังพึ่งพระสงฆ์ รวมทั้งคิดพึ่งอำนาจรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย แม้การพึ่ง
เครื่องรางของขลัง รวมทั้งการติดสินบนผีสงเทวดา

หลังจากการอภิปรายได้ดำเนินการต่อมาถึงจุดหนึ่ง มีผู้ร่วมรับฟังคนหนึ่ง
ลุกขึ้นยืนถามว่า ในบ้านนี้เมืองนี้ หนีไปทางไหนก็หวังพึ่งใครได้ยาก ถ้าอย่างนั้นแล้ว
เราจะพึ่งใครได้อีก เสมือนรู้สึกจนปัญญาที่จะหาที่พึ่ง

ผู้เขียนเห็นว่า หลังจากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว คงมาถึงจุดที่สุด ช่วย
ให้หวนกลับมามองอีกด้านหนึ่งเพื่อเห็นความจริงได้เองว่า ก็พึ่งตนเองนะสิ รู้สึกว่า
คนในที่ประชุมส่วนใหญ่เปล่งเสียงหัวเราะเสมือนเป็นเรื่องขบขัน หรืออาจรู้สึกว่าคุณตอบ
ตอบแบบขอไปที

ผลสะท้อนจากที่ประชุมครั้งนั้น ทำให้รู้สึกว่า ธรรมชาติที่อยู่ในใจคนส่วน
ญ่ยังขาดการเข้าใจความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง จึงสะท้อนออกมาในลักษณะ
ว่อนว่า คำตอบดังกล่าวเป็นเรื่องพูดเล่น ดังนั้นการจะหาความรักความจริงใจจาก
ส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น คนลักษณะนี้มักมองเห็นตัวเองได้ยาก
มักมุ่งไปโทษผู้อื่นว่าขาดการให้ความช่วยเหลือตน

ยังมีอีกกรณีหนึ่งซึ่งผู้เขียนพบจากประสบการณ์ชีวิตเช่นกัน จึงใคร่ขอ
อนุญาตหยิบยกมาเป็นตัวอย่างเพื่อการศึกษา เมื่อประมาณ 4-5 ปีที่ผ่านมาแล้วเห็น
ได้ อยู่มาวันหนึ่ง คณะผู้จัดรายการสารคดีจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีคณะหนึ่งได้ติด
ขอมาสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้เขียน โดยได้มีการนัดหมายกันที่บ้านซึ่งตนอยู่อาศัย
เป็นเวลากว่า 40 ปีแล้ว

จากสภาพเดิมซึ่งเคยอยู่กลางทุ่งนา ต่อมาถึงช่วงหลัง ๆ บริเวณโดยรอบ
ให้หลายคนรู้สึกว่าบ้านหลังนี้อยู่ใจกลางเมืองกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม ตัวเองก็ยัง
ซาสภาพเดิม ซึ่งมีต้นไม้نانาชนิดที่ปลูกไว้แต่แรก เจริญเติบโตขึ้นมาถึงจุดซึ่ง
ให้มีความร่มรื่น เป็นที่พักอาศัยไม่เพียงแต่คนเท่านั้น แม้สัตว์ต่าง ๆ เช่น นก ยังได้
พักพิงความร่มเย็นร่วมด้วย โดยไม่หวั่นไหวต่อสภาพที่อยู่รอบด้าน ซึ่งเต็มไปด้วย
สูงหลายชั้น

ผู้เขียนไม่ทราบว่ ก่อนเวลานัดหมายเล็กน้อย ทีมงานโทรทัศน์ดังกล่าวได้
เปิดรายการอยู่ที่หน้าบ้าน โดยกล่าวนำว่า "ที่นี่คือบ้านท่านศาสตราจารย์ระพี
คริก อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และอดีตรัฐมนตรี อีกทั้งเป็นคน
ไอเสี่ยงเกี่ยวกับเรื่องกล้วยไม้กระจายไปทั่วโลก"

หลังจากนั้นทีมงานคณะนั้นก็ได้เข้ามาในบ้าน และเริ่มต้นสัมภาษณ์ผู้เขียน
ประโยคแรกว่า "ขณะนี้ท่านอาจารย์เป็นอะไรและทำอะไรอยู่ที่ไหน "

ผู้เขียนตอบด้วยเสียงปกติว่า "ผมเป็นคน และทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อเพื่อน
มนุษย์ทุกคน"

ผู้เขียนได้ยินเสียงผู้สัมภาษณ์หัวเราะเล็กน้อย จึงกล่าวย้ำต่อไปว่า "ผม
จริง ๆ ไม่ใช่พูดเล่นนะครับ ถ้าคิดได้ว่า ความเป็นคนที่แท้จริงย่อมมีคุณสมบัติ
สิ่งอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งซึ่งเชื่อว่าจะนำจะเป็นความดีความงาม"

ความหมาย ณ จุดนี้ ควรจะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ทำให้มีความรัก ความ
งใจ ความเคารพ ความเมตตา การให้อภัยแก่ทุกคนผู้อยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกัน ยิ่ง

เป็นชนรุ่นหลังด้วย

ส่วนในมุมมองซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างที่สุด น่าจะได้แก่ โอกาสในการเรียนรู้ความจริงจากเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย ยิ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นหลัง รวมถึงผู้ซึ่งตกทุกข์ได้ยาก อีกทั้งยังถูกสังคมดูถูกเหยียดหยามซ้ำเติมด้วย โดยที่ตระหนักชัดเจนอยู่ในจิตใจแล้วว่า คนเหล่านี้เป็นทั้งเพื่อน เป็นทั้งครูที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับชีวิตตนเอง

รายการนี้ หลังจากนำออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์แล้ว มีผู้เล่าให้ฟังว่า บางคนหลังจากได้ยินคำตอบว่า “ผมเป็นคน” เขากล่าววิจารณ์สั้นๆ ว่า ผู้เขียนพูดวนตนฟังแล้วยิ้ม ส่วนในใจรู้สึกเมตตาสงสารคนเหล่านี้ที่ชีวิตยังหลงตัวเอง ทำให้ห่างจากความจริงอยู่มาก เขาคงต้องได้รับบทเรียนจากธรรมชาติต่อไปอีกกระยะหนึ่ง ไม่ว่าจะเร็วหรือช้า และไม่ว่าผลกระทบนั้นจะหนักมากแค่ไหน

วิญญาณความรักซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาแต่กำเนิด

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมามีวิญญาณความรักอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง โดยที่ธรรมชาติได้มอบมาให้ไว้เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่สุด หากจะถามว่ารักอะไร? ถ้าเป็นผู้ที่มีรากฐานจิตใจเป็นตัวของตัวเองถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีธรรมชาติที่หวนกลับไปค้นหาความจริงจากใจตนเองแทนการมุ่งไปถามผู้อื่น

คำตอบซึ่งควรจะได้รับจากสภาพจิตใจดังกล่าว ย่อมมีอยู่แล้วอย่างเป็นธรรมชาติ คำตอบนั้นก็คือ รักความจริงอันเป็นสัจธรรมซึ่งมีอยู่แล้วในจิตใจตนเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากพบว่า ชีวิตที่เริ่มต้นเกิดมามีความจริงปรากฏอยู่ในใจตนเองแล้ว โดยเงื่อนไขที่แฝงอยู่ในความจริงจากใจของแต่ละคนย่อมมีความหลากหลาย

หากมองในมุมมอง น่าจะค้นหาเหตุผลด้วยตนเองได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่ในจิตใจคนมาแต่กำเนิด ดังนั้นการคิดให้ให้แก่ผู้อื่นควรจะให้จากความจริงร่วมด้วย ทำให้ผู้มีโอกาสสัมผัสสามารถรับรู้และเข้าใจได้

บุคคลใดมีรากฐานจิตใจที่เปี่ยมด้วยคุณภาพดังกล่าว ย่อมสามารถเข้าใจได้ว่า ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า หากรู้ว่าตนจะต้องสูญเสียความจริงไปจากใจ ตนเองควรตัดสินใจสละชีวิตได้อย่างเด็ดเดี่ยว ดังที่หลักธรรมได้ชี้ไว้ว่า จงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ

อนึ่ง การสืบทอดเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของมนุษย์หาใช่เป็นแต่เพียงร่างกายไม่ มีการสืบทอดสิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจร่วมด้วย ดังนั้น สายธารชีวิตมนุษย์ นับแต่บรรพบุรุษที่มีการเชื่อมโยงความรู้สึกลงทางจิตใจย่อมมีเหตุผลถึงกัน อย่างไรก็ตาม การร่วมความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างหญิงกับชาย นับเป็นอีกทิศทางหนึ่งซึ่งวนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจร่วมด้วย

แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์เอง ซึ่งนำเอาวัตถุประสงค์มาเปลี่ยนสภาพเป็นสิ่งที่สนองความสะดวกสบายแก่ตนและพรรคพวก ให้จิตใจมนุษย์เกิดความโลภและความอยากสูงขึ้น จึงเกิดความต้องการทางเพศมากกว่าความรักอันบริสุทธิ์

ดังนั้นผลที่ปรากฏขึ้นกับชนรุ่นหลัง หากพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว น่าจะดูมาจาก 2 ด้าน ด้านหนึ่งเหตุที่เกิดจากรากฐานจิตใจ ซึ่งมีเงื่อนไขสืบทอดมาอดีต กับอีกเหตุหนึ่ง เกิดจากผลกระทบโดยการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม จากสรุปแล้ว ทำให้มองเห็นว่าภายในภาพรวมของคนในสังคมไทย ยิ่งยุคหลัง ๆ ในอนุรักษฐานความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งถือเป็นสัจธรรมที่กำหนดวิถีการดำเนิน ต มีความอ่อนแอ ทำให้ตื่นเขินยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จนไม่อาจรักษาความมั่นคงทางใจไว้ให้เข้มแข็งอยู่ได้

ดังนั้นความหวังที่จะเห็นคนส่วนใหญ่รักษาคูณสมบัติความเป็นคน หรือนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถึงสักจะซึ่งเป็นความจริงภายในรากฐานตนเองไว้อย่างมั่นคง ขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมมีความโน้มเอียงไปในด้านวัตถุ รูปแบบ ๆ ที่มีผลให้คนหลงอยู่กับความสะดวกสบาย โดยตกเป็นเหยื่ออิทธิพลจากสภาพ กล่าว ย่อมเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความจริงจากธรรมชาติได้สอนให้มนุษย์รู้ว่า การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในที่สุดคงไม่ทำให้เกิดผลทำลายล้างได้ทั้งหมด ยังมีส่วนที่เหลืออยู่ ซึ่งความแค้นกล้า สามารถยืนหยัดอยู่ได้ หากจะกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงซึ่งส่งผลเลาความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจของมวลมนุษย์ ย่อมมีผลช่วยคัตนภาพมนุษย์เองได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ถ้าจะกล่าวว่า ชีวิตเราแต่ละคนเกิดมาเพื่อการเรียนรู้ สิ่งซึ่งผลเลาเข้ามาแล้วในอดีต ย่อมเป็นบทเรียนให้ชนรุ่นหลัง มีการปรับตัวปรับใจให้เข้มแข็งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยสอนให้รู้ความจริงจากใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

จึงกล่าวได้ว่า หลักธรรมทั้งหลายซึ่งนำมาใช้สอนชนรุ่นหลังเพื่อให้มีความรู้และนำไปปฏิบัติเข้าถึงธรรมหรือความจริงจากใจตนเอง ย่อมได้มาจากประสบการณ์ชีวิตในอดีตโดยแท้

บุคลิกภาพคืออะไรและมีที่มาอย่างไร

บุคลิกภาพคือพลังความจริงซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณบุคคลผู้นำปฏิบัติ โดยที่สามารถรักษาสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองไว้ได้อย่างมั่นคง อีกทั้งมีผลทำให้หยั่งรากลงสู่จิตใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นถึงระดับหนึ่ง ทำให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างภาคภูมิใจ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย

บุคลิกภาพ หาใช้สิ่งทีใครหรือคนกลุ่มใดจะนำมาใช้ระบบการจัดการ เพื่อหวังสร้างสรรค์จากหลักสูตร การประชุมสัมมนา หรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ไม่ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากบุคลิกภาพเริ่มต้นจากความจริง ซึ่งอยู่ในใจของแต่ละคน อย่างเป็นธรรมชาติ

ส่วนการจัดการที่ให้การฝึกอบรมนั้น แท้จริงแล้วย่อมมีเหตุสืบเนื่องมาจาก 2 ด้านเช่นกัน ด้านแรก น่าจะได้แก่ ผู้เข้ารับบริการซึ่งควรจะมีพื้นฐานในตนเองอยู่แล้ว นอกจากนั้นสำหรับผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรม ก็หาใช้ว่าจะทำการถ่ายทอดให้กับอีกด้านหนึ่งไม่ หากใช้ประสบการณ์ชีวิตแต่ละฝ่ายที่มีอยู่แล้ว นำมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคงของทั้งสองฝ่าย

หากพื้นฐานคนในสังคมส่วนใหญ่ขาดรากฐานจิตใจที่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน บรรยาภาศภายในภาพรวมของการฝึกอบรมน่าจะมีผลทำให้มีการแลกเปลี่ยนเงื่อนไข ส่งผลทำลายจิตวิญญาณการพึ่งตนเองของทั้งสองฝ่ายลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังจะพบความจริงได้จากผลการจัดการศึกษาในสังคมปัจจุบัน

นอกจากนั้น บุคคลผู้ขึ้นไปเป็นผู้บริหาร ซึ่งมีกิเลสอยู่ในรากฐานตัวเอง ย่อมมีปมด้อย จึงหาทางออกโดยสร้างบุคลิกภาพบนพื้นฐานมายาภาพ เนื่องจากขาดความเป็นธรรมชาติและความจริงใจอันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสขาดความสนใจไม่มากก็น้อย ส่วนผู้ที่หลงเชื่อ ย่อมตกอยู่ในสภาพที่พึ่งตนเองได้ยากเช่นกัน

ความจริงที่สะท้อนออกมาจากการแสดงออกของคนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

เรามักกล่าวกันว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น แต่จากการปฏิบัติเท่าที่พบได้ในช่วงหลัง ๆ แม้แต่บุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นครูเพื่อให้การฝึกอบรมแก่ชนรุ่นหลัง สิ่งที่สะท้อนออกมาปรากฏมีผลสารภาพความจริงจากการปฏิบัติให้รู้ได้ว่า นับวันยิ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม ซึ่งมุ่งไปเกาะสิ่งที่เป็นเครื่องประดับ ซึ่งอยู่นอกตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ในขณะนี้ เห็นจะได้แก่การยึดเสื้อคูรยและระดับปริญญา ซึ่งยิ่งสูงก็ยิ่งเป็นที่ภูมิใจแก่ตน ดังที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้ว่า สำคัญตนเองผิดไปจากความจริง

ช่วงหลัง ๆ สังเกตเห็นว่าบรรดาครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้บริหารงานการศึกษา กำหนดรูปแบบเครื่องประดับต่าง ๆ แม้มีบางคนที่ได้รับปริญญาไม่ถึงระดับปริญญาเอก แต่เมื่อถึงโอกาสที่จะแสดงออก เช่น ในพิธีกรรมต่าง ๆ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง ได้สร้างแนวร่วมให้บรรดาครูอาจารย์มีเสื้อฟอร์ม ซึ่งลอกเลียนแบบมาจากเสื้อคูรยปริญญาเอก โดยให้เหตุผลว่าเพื่อแก้ปัญหาความรู้สึกเหลื่อมล้ำระหว่างกัน แทนที่จะรู้ความจริงได้ว่า ใครจะอยู่อย่างไรก็ตาม แต่ทุกคนเป็นคนเหมือนกัน ซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนอย่างลึกซึ้ง

สภาพดังกล่าวทำให้มีโอกาสอันเงื่อนไฉซึ่งเป็นความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจผู้ใหญ่ที่ควรจะเป็นแม่แบบในการพึ่งตนเองอย่างชัดเจน ให้ชนรุ่นหลังรู้สึกศรัทธากลับถ่ายทอดปมด้อยของตนให้ผู้ที่มียากฐานจิตใจอิสระรู้สึกขาดความศรัทธามากขึ้น

จากเหตุดังกล่าวทำให้สามารถมองเห็นความจริงจากใจคนในยุคปัจจุบันได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงหลัง ๆ มีผลทำให้ผู้ที่ขึ้นไปสู่ระดับสูงในการบริหารและจัดการส่วนใหญ่ แม้แต่ในแวดวงการจัดการศึกษา แต่ละคนขาดความเข้มแข็งที่จะยืนหยัดอยู่บนรากฐานจิตใจตนเอง ซึ่งมีผลถึงชนรุ่นหลังได้จากกระแสจิตอันเป็นธรรมชาติ

ช่วงหลัง ๆ เมื่อกล่าวถึงสื่อระหว่างมนุษย์ น้อยคนที่จะรู้คุณค่าและความหมายของสื่อจากใจถึงใจ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ควรจะมีอยู่ในรากฐานตนเองอย่างป็นธรรมชาติ จึงทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งความเข้าใจไปยังสื่ออันเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ลอกเลียนแบบมาจากความจริงซึ่งอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์เอง

สำหรับผู้ที่หยั่งรู้ได้น่าจะมองเห็นความจริงได้ว่ามนุษย์ภายในภาพรวม

กำลังปฏิบัติการทำลายล้างจิตวิญญาณอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ด้วยกันเอง ซึ่งในที่สุด กลุ่มผู้ที่คิดทำลายคงไม่พ้นเงื้อมมือของสิ่งซึ่งตนทำไว้แล้วในอดีต อย่างแน่นอนที่สุด

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า บุคลิกภาพคือพลังความจริงอันเกิดจากธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในวิญญาณของมนุษย์แต่ละคน หากมองจากภายนอก ผู้มองที่มีรากฐานจิตใจเป็นธรรมชาติ ซึ่งแต่ละคนสามารถรักษาไว้ได้ในระดับหนึ่ง ย่อมทำให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสรู้สึกเคารพรักและศรัทธา รวมทั้งรู้สึกเกรงขาม โดยที่ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากความจริงซึ่งอยู่ในส่วนลึกของใจตนเอง

อาทิเช่น ในแวดวงการจัดการศึกษา ผู้ซึ่งมีบุคลิกภาพอันสง่างาม แม้นจะสวมครุยปริญญาตรีย่อมสามารถยืนอยู่ท่ามกลางดงของผู้ที่สวมครุยปริญญาเอกได้อย่างปราศจากความสะทกสะท้าน อีกทั้งแสดงออกับปฏิกิริยาเป็นปกติต่อทุกคนได้อย่างเป็นธรรมชาติ สมกับคำกล่าวที่ว่า ไม่ยึดติดอยู่กับเสื้อครุยและปริญญาบัตร

ผู้ที่มีบุคลิกภาพอันสง่างามย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางบรรยากาศของผู้ที่มีเครื่องประดับต่างๆ ได้อย่างภาคภูมิใจ อีกทั้งสามารถรู้เหตุรู้ผลจากรากฐานจิตใจตนเองที่ละเอียดอ่อนด้วย

ในขณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันยึดติดเครื่องประดับที่มีรูปแบบอย่างหลากหลาย จนกระทั่งผู้บริหารบางคนสรวลภาพความจริงออกมาจากใจอย่างเป็นธรรมชาติว่า ผมยืนอยู่ตรงนั้นต้องแต่งตัวให้โก้หรูและวางท่าทางให้ผึ่งผาย มิฉะนั้นแล้วตนจะไม่ได้รับการนับหน้าถือตา สภาพความรู้สึกดังกล่าวน่าจะสะท้อนให้เห็นความจริงได้ว่าเป็นผู้ที่มีปมด้อย

เมื่อในรากฐานจิตใจมีปมด้อย การแสดงออกซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งย่อมวางตัวข่มผู้อื่นเป็นธรรมดา สภาพดังกล่าวหากอ่านจากใจย่อมสรุปได้ว่าขาดจิตวิญญาณที่ยังคงสูงฟูพื้นดินอย่างลึกซึ้ง

ในสังคมปัจจุบันเราจึงพบความจริงได้อย่างกว้างขวางว่า คนส่วนใหญ่ที่ขึ้นไปสู่ตำแหน่งยิ่งสูงและมีอำนาจมาก มักสะท้อนแนวโน้มให้เห็นความจริงได้ว่า สิ่งซึ่งซ่อนอยู่ในความจริงของหัวใจและหาโอกาสในการแสดงออก แม้จะมีโอกาสไม่น้อยมากแค่ไหน แต่เมื่อเห็นช่องทางย่อมระบายธาตุแท้ในตนเองออกมาปรากฏให้เห็นได้ ดังที่สังขรณ์ได้ชี้ไว้ว่า ความลับไม่มีในโลก

นอกจากนั้น ในสภาพการบริหารงานของสังคมยุคนี้ สิ่งที่พบได้ทั่วไป น่าจะ

ได้แก่ การแสดงมายาภาพของผู้ซึ่งขึ้นไปสู่ระดับสูงส่วนใหญ่ ดังที่กล่าวกันว่า ชาติ
ความรักความจริงใจต่อตนเองย่อมขาดความรักความจริงใจต่อแผ่นดินเกิด

สังคมได้รับประโยชน์อะไรจากสภาพดังกล่าว

หลักการได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า จงมองคนในด้านดี และมองสังคมในด้าน
ดี ประเด็นนี้หากมองลุ่มลึกกลับควรจะเห็นได้ว่าเป็นความจริงอย่างชัดเจน

ผู้ที่เห็นความสำคัญของการพึ่งตนเองได้อย่างชัดเจน ซึ่งหมายถึงผู้นั้น
สามารถรักษารากฐานจิตใจตนเองให้มั่นคงอยู่กับความจริงได้ หากจะกล่าวถึง สิ่งนี้
คือความดีความงามซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ คงสรุปได้ว่า บุคคลใดมองคนใน
ด้านดีได้ บุคคลผู้นั้นย่อมมีคุณงามความดีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว

คำกล่าวที่ว่า จงเอาน้ำดีใส่น้ำเสีย หาใช่หมายความว่า ผู้ที่ขึ้นไปมีตำแหน่ง
อยู่ในระดับสูง และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคนระดับล่าง จะคิดแต่เพียงกำจัดคนไม่ดี
ออกไปจากขอบเขตความรับผิดชอบของตนเพื่อนำคนดีเข้ามาแทนที่ ซึ่งด้าน
หนึ่ง น่าจะมีผลทำลายคนรวมอยู่ในนั้นด้วย ดังที่ปรากฏว่ามีการใช้อำนาจแก้ปัญหา
กันอยู่ในขณะนี้หนักมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นความหมายของ การเอาน้ำดีใส่น้ำเสีย คนที่มีคุณดีความงามอยู่
ในจิตใจตนเองย่อมมองเห็นส่วนดีของทุกคน ในเมื่อชีวิตแต่ละคนมีสองด้าน
เป็นสัจธรรม อีกทั้งชีวิตมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีจิตใจเป็นของตนเองอย่างเป็น
ธรรมชาติ ไม่ว่าจะใครคน ๆ เดียวกันจะมีความดีความไม่ดีมากน้อยกว่ากันแค่ไหน

อนึ่ง ผู้นำที่มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างลึกซึ้ง ย่อมมองเห็นความดีของผู้ที่
อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้นำมีคุณงามความดีลึกซึ้งเหนือ
คนระดับล่าง แม้คนใดคนหนึ่งในระดับล่างจะมีความดีน้อยมาก ผู้นำที่เห็นความจริง
ได้ ย่อมชี้ได้ชัดเจนและให้กำลังใจ ณ จุดนั้นอย่างเต็มที่

ธรรมชาติของเราทุกคนย่อมมีทั้งสิ่งดีสิ่งไม่ดีอยู่ด้วยกัน สุดแต่ว่าผู้มอง
จะเห็นสิ่งดีได้ หากผู้นั้นมีคุณความดีเหนือผู้อื่น นอกจากนั้น ความดีที่แท้จริง หาใช่
เพียงผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติ หากอยู่ในรากฐานจิตใจโดยแท้ ส่วนผู้ที่มองจากภายนอก
นอกเห็นว่าเป็นคนดีอาจจะไม่ใช่ของจริงก็ได้ ถ้าผู้อยู่ระดับเหนือกว่าขาดคุณสมบัติ
ที่สามารถอ่านใจคนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเมื่อช่วงหลัง ๆ คนหลอกตัว
เองมีมากขึ้น

หนึ่ง ธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคน แม้จะมีความดีน้อยมาก หากมีผู้มองเห็น
ยังเป็นผู้ที่อยู่ในระดับเหนือตนเอง ย่อมได้รับกำลังใจ สามารถลุกขึ้นยืนหยัดสร้างคุณ
งามความดีจากจุดซึ่งตนมีอยู่แล้วให้เป็นที่ประจักษ์ชัด และได้รับการยอมรับจากคน
ทั่วไปกว้างขวางมากขึ้น

ดังที่หลักธรรมได้ชี้แนะไว้บนพื้นฐานความจริงว่า จงเอาชนะผู้อื่นด้วยการ
สร้างคุณงามความดี ดังนั้นผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ควรจะมีรากฐานจิตใจที่พึ่งตน
เองได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้น การสัมผัสกับผู้อื่นย่อมสะท้อนให้เห็นได้ว่า เป็นผู้
ที่เอาชนะใจตนเอง จึงมีผลทำให้เกิดความรักความเมตตาและความเข้าใจธรรมชาติ
ที่อยู่ในจิตใจแต่ละคนผู้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า แต่ละคนที่เกิดมา ย่อมไม่มีทั้งความดีและความไม่ดี คงมีแต่
ความจริงซึ่งอยู่ในใจอันควรเรียนรู้ซึ่งกันและกันอีกทั้งยกความสำคัญของผู้อื่น
ไว้เหนือตนเอง ย่อมมีผลกำหนดวิถีทางนำสู่ความสุขทั้งแก่ตนเองและหมู่คณะ
ได้อย่างแท้จริง

13 เมษายน พ.ศ. 2545

ความเป็นผู้นำ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและงาน

บทนำ

ทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุสืบเนื่องมาจากรากฐานจิตใจคน ไม่เพียงเท่านั้น หลังจากได้นำปฏิบัติจากเงื่อนไขซึ่งเป็นเหตุที่อยู่ในใจตนเอง ผลจากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งตนมุ่งมั่นทำไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากใจเพื่อนมนุษย์แต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ย่อมหวนกลับมาสอนใจให้รู้ความจริงจากทั้งสองด้าน ดังที่ความจริงได้ชี้ไว้ชัดเจนว่า คนเราเกิดมามีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ดังนั้น หากแต่ละคนรักและสนใจปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนจากความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง อีกทั้งในมุมกลับหลังจากได้รับผลกระทบ สามารถรักษาความจริงซึ่งตนมีอยู่แล้วไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ ย่อมสามารถรู้เท่าทันแต่ละสิ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในกระบวนการสิ่งแวดล้อมกว้างขวางยิ่งขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ

หากสามารถรู้ความจริงจากใจตนเองได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ย่อมรู้ความจริงจากใจเพื่อนมนุษย์รวมถึงสรรพสิ่งต่าง ๆ ทำให้ชีวิตอนาคตมีใจเปิดกว้างมากขึ้น จึงมองเห็นโอกาสสร้างประโยชน์สุขให้คนในสังคม ที่มีกระแสเชื่อมโยงเหตุผลถึงตน ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อนึ่ง หลังจากมองเห็นทุกสิ่งอย่างมีเหตุมีผลสานถึงกันได้ หรืออีกนัยหนึ่งมีความคิดซึ่งช่วงนี้มักนำมากล่าวย้ำความสำคัญ คือ บูรณาการ ย่อมเข้าใจได้ถึงความจริงว่า ทุกสิ่งซึ่งตนนำไปปฏิบัติ ย่อมมีผลถึงสังคมรวมทั้งถึงตนเองร่วมกัน ใจจึง

ไม่มีการแบ่งแยกว่า สิ่งนี้ทำเพื่อสังคม สิ่งนั้นทำเพื่อส่วนตัว

สภาพจิตใจที่กล่าวมาแล้ว น่าจะหมายถึง สิ่งซึ่งนำมากล่าวเป็นครั้งคราวว่า เกิดจิตใจสำนึก ที่รู้ความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลลักษณะนี้ย่อมปฏิบัติหน้าที่ นำทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างอิสระ อีกทั้งมีการแสดงออกจากใจตนเองกับทุกคนอย่างเป็นธรรมชาติ

ความเป็นผู้นำอยู่ที่ไหน?

ช่วงหลัง ๆ เมื่อกล่าวถึง ผู้นำ คนส่วนใหญ่มักเกิดความรู้สึกที่มุ่งมองความสำคัญไปยังคนซึ่งขึ้นไปยืนอยู่ด้านบน ไม่ว่าจะเป็นผู้มีตำแหน่งสูงมากน้อยแค่ไหน ยืนอยู่บนจุดซึ่งถืออำนาจสูงสุดของประเทศ

ธรรมชาติความรู้สึกจากใจของผู้ที่มองความหมายของผู้นำขึ้นไปสู่ที่สูงด้านเดียว ย่อมอ่านจิตใจผู้มองได้ว่า มีวิญญาณที่ขาดการเห็นความสำคัญของรากฐานตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า ชีวิตคนเหล่านี้ห่างจากความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจ ซึ่งแน่นอนที่สุด อาจจะกล่าวว่าเป็น คนลืมนิ้ว ก็ไม่น่าจะขัดกับเหตุและผล

หากรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่ในสังคมตกอยู่ในสภาพดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งบ่งชี้ให้รู้ความจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสังคมกำลังเสื่อมถอย โดยที่มีผลทำให้เสื่อมศีลธรรม มีความเห็นแก่ตัวสูงขึ้น อีกทั้งมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงทุกรูปแบบติดตามมาด้วย สภาพจะเศรษฐกิจจึงต้องทรุดหนักยิ่งขึ้น

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วน่าจะสรุปได้ว่า ถ้ารากฐานจิตใจคนขาดหลักที่ช่วยให้สามารถยืนหยัดเป็นผู้นำตนเองให้อยู่กับสัจจะได้อย่างมั่นคง แต่มุ่งไปเกาะยึดอยู่กับเครื่องประดับจากภายนอก ไม่ว่าจะป็นตำแหน่ง อำนาจ การถูกยกย่องสรรเสริญจากคนรอบข้าง รวมถึงความสะดวกสบายต่าง ๆ ย่อมขาดคุณสมบัติในระดับพื้นฐานที่จะนำสังคมไปสู่ความเจริญซึ่งเป็นความหวังของประชาชนได้

ดังนั้น น่าจะสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า ทุกคนที่เกิดมา ธรรมชาติได้มอบความเป็นผู้นำมาให้ภายในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว บนเส้นทางชีวิตที่เติบโตยิ่งขึ้น จากผลกระทบโดยสิ่งที่ล่อตาล่อใจก็ดี หรือสิ่งซึ่งทำให้เราไม่พอใจก็ดี จากภายนอก ถ้ารากฐานจิตใจมีความมั่นคงแข็งแกร่งอยู่ได้ ย่อมมีโอกาสเจริญเติบโตยิ่งขึ้นบนพื้นฐานความเป็นผู้นำที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน แม้จะมีโอกาสขึ้นไปสู่ที่สูงหรือไม่ก็ตาม

ผู้นำภายในภาพรวมของสังคม

หลายคนมักสะท้อนแนวโน้มความรู้สึที่แสดงออกมาว่า ภายในสังคมจะต้องมีผู้นำและผู้ตามที่ดี ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้มองมีความเข้าใจที่ยังไม่ถึงรากฐานตนเอง ซึ่งควรจะลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น ความรู้สึกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจริงว่า ยังคงมองความเป็นผู้นำขึ้นไปสูบุคคลผู้ยืนอยู่ในระดับสูง แทนการมองเห็นภาพทั้งด้านบนและด้านล่าง ซึ่งมีเหตุผลเชื่อมโยงถึงกันอย่างสอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น่าจะถือว่าด้านล่างคือพื้นฐานสำคัญที่สุดของความสำเร็จ

หากเข้าใจธรรมชาติของจิตใจคนได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง น่าจะรู้ความจริงได้ว่า แต่ละคนที่เกิดมา ธรรมชาติได้มอบความเป็นผู้นำไว้ในรากฐานจิตใจอย่างทั่วถึง เพียงอาจมีโอกาสแสดงออกได้มากน้อยต่างกันเท่านั้น

สิ่งแรกที่ควรจะให้เข้าใจถึงความจริงก็คือ ทุกคนที่เกิดมาต่างก็มีจิตใจเป็นรากฐานการดำเนินชีวิต ดังนั้นความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจมาแต่กำเนิด หากการดำเนินชีวิตที่จำเป็นต้องสัมผัสกับสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้ถือรากฐานที่มีจิตใจมั่นคงแข็งแกร่ง สามารถรักษาสิ่งที่อยู่ในใจตนเองมาแต่กำเนิดไว้ได้ โดยไม่ถูกอิทธิพลจากสิ่งภายนอก ไม่ว่าสิ่งนั้นจะทำให้รู้สึกพึงพอใจจนถึงขั้นกลายเป็นอื่นไปได้ ความเป็นผู้นำที่ดีซึ่งมีอยู่แล้วย่อมไม่สูญไป

บุคคลลักษณะนี้ย่อมมีความภูมิใจในตนเอง โดยไม่คิดวิ่งเต้นอยากเป็นผู้นำสังคม แม้เข้าไปนำคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กับอีกด้านหนึ่ง หากมีผู้คนสนใจให้ความเคารพรักและศรัทธามาขอรับรองหรือเลือกให้เป็นผู้นำ ตนควรมองสุ่มกลับเพื่อการประเมินตนเองหนึ่ง และเพื่อหวนกลับไปพิจารณาถึงความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มบุคคลผู้เข้ามาหา เพื่อประเมินเหตุผลว่ามีความจริงใจแค่ไหน

การประเมินทั้งสองด้านดังกล่าว น่าจะถือว่ามีผลดีแก่ตนเอง เนื่องจากเป็นสิ่งที่ฝึกฝนความมีสติ ช่วยให้สามารถค้นหาความจริงจากทั้งสองด้านนำมารวมกัน เพื่อหาเหตุผลที่มีความสมดุลให้เห็นได้อย่างชัดเจน

สภาพความรู้สึกดังกล่าว ควรจะเกิดจากการมีรากฐานจิตใจเป็นกลาง เป็นพื้นฐานสำคัญร่วมกับความรู้สึกรับผิดชอบสูงสุดต่อสังคม อันพึงมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้สามารถสรุปได้ว่า ภายในภาพรวมของสังคม ทั้งด้านบนซึ่งอยู่สูงสุด และด้านล่าง ซึ่งเป็นพื้นฐาน หากใช้ผู้อยู่ด้านบนคือผู้นำเท่านั้นไม่

เนื่องจากผู้นำที่อยู่ด้านบน คือผลที่เกิดจากพื้นฐานด้านล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และ
ทำหน้าที่รองรับอย่างรู้เหตุรู้ผล

จึงสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า ทั้งผู้ที่อยู่ด้านบนและคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ด้านล่าง ต่างก็
ควรทำหน้าที่เป็นผู้นำตนเองที่เข้มแข็งเช่นกัน หากขาดการคิดและรู้ความจริง ดังได้
กล่าวไว้แล้ว คงหาผู้นำที่ดีมีคุณภาพขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่ด้านบนได้ยาก

หากมองเห็นว่าคนที่อยู่ด้านล่างซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่เป็นผู้ตาม ควรจะเข้าใจ
ได้ว่าทุกคนต่างก็มีความเป็นตัวของตัวเอง การทำตามจึงหาใช่ตามตัวบุคคลหรือตาม
คำสั่ง หากผู้นำที่อยู่ด้านบนขาดการรู้เหตุรู้ผล ผู้อยู่ด้านล่างย่อมมีจิตสำนึกรับผิดชอบ
ต่อสังคมโดยไม่ยอมปฏิบัติตามได้เช่นกัน

ผู้ที่ตกอยู่ในสภาพผู้ตามมีเหตุมาจากไหน

สำหรับผู้ที่มิรากฐานจิตใจที่อิสระ ย่อมสามารถรู้ความจริงได้ว่า ความหมาย
ที่แท้จริงของผู้นำกับผู้ตามมีเหตุผลอยู่กันคนละด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีรากฐาน
จิตใจอิสระย่อมรู้ได้ลึกซึ้งว่า จิตใจคนมีเหตุและผลอยู่เหนือสิ่งอื่นทั้งหมด

ดังได้กล่าวแล้วว่า ผู้นำหมายถึงผู้ที่มีรากฐานจิตใจรู้เหตุรู้ผล สามารถ
ปฏิบัติตนให้มันคงอยู่กับความจริงจากใจตนเองได้อย่างอิสระ ส่วนผู้ตามน่าจะ
หมายถึงรากฐานจิตใจซึ่งตกเป็นทาสอิทธิพลสิ่งที่อยู่ภายนอก ทำให้ขาดคุณสมบัติ
ความเป็นคน ซึ่งควรจะมี ความภูมิใจในตนเอง

ดังนั้น หากมองภาพรวมจากภายนอกอาจรู้สึกว่ามีผู้นำยืนอยู่ด้านบน ส่วน
ด้านรองลงมาจนถึงระดับล่างน่าจะเป็นผู้ตาม ซึ่งปฏิบัติตามลำดับชั้น แต่ถ้าหาก
รากฐานจิตใจตกเป็นทาสสิ่งต่าง ๆ แม้จะยืนอยู่ด้านบนสุดก็น่าจะขาดคุณสมบัติ
ความเป็นผู้นำได้ ดังนั้น หากผู้นำประเทศมีใจเป็นทาส ย่อมนำชาติไปเป็นทาส
ชนชาติอื่นอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ยิ่งคนส่วนใหญ่ที่อยู่ด้านล่างขาดความเป็น
ผู้นำตนเองด้วย

ดังนั้น เหตุซึ่งทำให้คนขาดความเป็นผู้นำ น่าจะได้แก่การที่รากฐานจิตใจ
ขาดความแข็งแกร่งในการยืนหยัดอยู่ท่ามกลางอิทธิพลสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลครอบงำ
จิตใจให้ตกเป็นทาส ไม่ว่าจะเป็นรูปวัตถุ ทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่ง และมีอำนาจ
รวมถึงการประจบสอพลอโดยคนรอบข้าง ซึ่งตนเคยได้รับในชีวิตประจำวันจนเคยชิน
แม้บุคคลผู้ซึ่งเคยสั่งสมความมั่นคงแข็งแกร่งมาแล้วเป็นเวลานาน จนถึงขั้น

พิสูจน์ตนเองได้ว่า แม้ไม่มีตำแหน่งอำนาจและทรัพย์สินเงินทอง หากมีคนเคารพ รักและยกย่องสรรเสริญรวมทั้งมีการสนองตอบ โดยการนำความสะดวกสบายมาให้ หากตกอยู่ในความประมาท ในที่สุดอาจตกเป็นทาสสิ่งเหล่านั้นได้เช่นกัน

อนึ่ง ผู้ซึ่งมีธรรมชาติที่มุ่งมั่นทำงาน โดยอุทิศใจตนให้กับผู้อื่น จากการกำหนด ทิศทางในการทำงานลงสู่ระดับพื้นดินอย่างมีความสุข น่าจะมีผลช่วยให้เกิดหลัก ประกันทางจิตใจถือเป็นภูมิคุ้มกันการตกเป็นทาสสิ่งดังกล่าวมาแล้วได้อย่างเป็น ธรรมชาติ

บุคลิกภาพของผู้นำย่อมมีความสง่างามเป็นธรรมชาติอยู่ในตนเอง

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากมองภาพโดยรวม และสามารถเห็นความจริง ได้ลึกซึ้งถึงรากฐานจิตใจ น่าจะเข้าใจได้ว่า **ความเป็นผู้นำที่เกิดจากใจจริง** น่าจะ สะท้อนภาพที่อิสระ โดยที่ไม่คิดว่าตนจะยืนอยู่ ณ ด้านบน ด้านล่าง หรืออยู่ในสภาพ จุดยืนอย่างไร ดังเช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวฝากไว้ให้ลูกหลานคิดเองว่าคนดีจริง **อยู่ที่ไหนก็ดำรงความดีไว้ได้ทั้งนั้น**

บุคคลที่มีรากฐานจิตใจถึงระดับนี้แล้ว คงไม่คิดว่าการจะสร้างสมคุณ ประโยชน์ให้แก่สังคม ตนจะต้องขึ้นไปยืนอยู่ ณ จุดนั้นจุดนี้ หากมองเห็นความจริงว่า ยืนอยู่จุดไหนและอยู่ในสภาพอย่างไรก็ตาม ย่อมมองเห็นโอกาสสร้างความดีความ กงามได้ทั้งสิ้น สภาพความรู้สึกดังกล่าวน่าจะเกิดจากการเอาชนะใจตนเองได้ลึก ซึ้งถึงระดับหนึ่งแล้ว

บุคลิกภาพของผู้นำ หาใช่สิ่งที่แต่ละคนพึงได้รับการฝึกอบรมจากด้านการ จัดการ โดยบุคคลใดหรือคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดไม่ หากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็น ธรรมชาติจากรากฐานจิตใจตนเองของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน บุคคลผู้มีความสงบ ใจดังกล่าว ย่อมไม่มีความรู้สึกว่าคุณมีปมด้อย จึงไม่คิดยกตนข่มผู้อื่น คงมีแต่การ อ่อนน้อมต่อมตนกับทุกคน และมีความซาบซึ้งอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในขณะที่อยู่กับ เยาวชนและคนระดับล่าง

บุคคลผู้มีบุคลิกภาพจากใจที่สูงส่งจริง ย่อมสามารถยืนอยู่ท่ามกลางอิทธิพล วัตถุ เช่น ผู้มีอำนาจสูง รวมทั้งผู้มีเครื่องประดับต่าง ๆ ที่เหนือกว่าตนได้อย่างมั่นคง ใจ โดยไม่รู้สึกสะทกสะท้าน จึงทำให้ผู้อื่นโดยทั่วไปรู้สึกว่าคุณมีความสง่างาม เกิดแรง ศรัทธา ทำให้รู้สึกเคารพรักและศรัทธา

ในบรรยากาศการจัดการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม ย่อมไม่ยึดติดอยู่กับปริญญาสูง ๆ แม้ตนมีปริญญาระดับต่ำ แต่ก็สามารถยืนอย่างสง่างามท่ามกลางผู้ที่สวมใส่ครุยปริญญาสูง ๆ ได้อย่างไม่รู้สึกสะทกสะท้าน หากกลับทำให้คนทั่วไปรู้สึกเกรงขามมากขึ้นโดยไม่ต้องแสดงอำนาจข่มผู้อื่น

สัญลักษณ์จากภาพในอดีต

ในอดีตกาลที่ผ่านมาเป็นเวลานาน การสื่อพลังที่เกิดจากจิตใจ ซึ่งปกติคงไม่สามารถนำรูปแบบ แม้ภาพเขียนภาพถ่ายมาแสดงให้เห็นของจริงได้ แต่สร้างสิ่งสมมุติ นำออกมาทดแทน เพื่อใช้เป็นสื่อความหมายได้ ดังนั้นสิ่งที่สะท้อนออกมาจากภาพเขียนในอดีตอันยาวนาน มาถึงปัจจุบัน อาจเห็นภาพที่เขียนออกมาเป็นรูปปริศมบ้าง เป็นแสงที่เปล่งออกมาจากรอบด้านบุคคลผู้มีความสูงส่งทางด้านจิตใจ

สำหรับยุคปัจจุบัน คนจำนวนไม่น้อยซึ่งมีรากฐานจิตใจขาดความละเอียดอ่อน เนื่องจากถูกอิทธิพลวัตถุครอบงำนานมากยิ่งขึ้น ทำให้ไม่อาจแปลความหมายอันลึกซึ้งดังกล่าวให้สามารถมองผ่านเข้าไปเห็นความจริงในด้านที่เป็นนามธรรมได้ จึงทำให้รู้สึกเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งในยุคนี้ผู้ที่มีความไม่รู้อะไร ไม่เข้าใจจริง นับวันยิ่งมีมากขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่เชื่อมโยงถึงกันได้ยากยิ่งขึ้น

สรุป

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดเกิดจากความรู้อะไร ความเข้าใจ อันเป็นธรรมชาติจากใจผู้เขียนเองอันมีผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติบนพื้นฐานจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองอย่างมั่นคงมาตลอด ตนขอยอมรับว่า วิถีชีวิตตนยังต้องเรียนรู้ต่อไปอีกมาก อาจมีบางสิ่งบางอย่างซึ่งยังรู้ได้ไม่ถึง ดังที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวฝากไว้ว่า สิ่งซึ่งแต่ละคนพบเห็นเฉพาะหน้า อย่าเพิ่งปฏิเสธว่าไม่เป็นความจริง แต่ควรจะรู้สึกทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีเหตุผล สิ่งซึ่งตนยังรู้ไม่ถึงอย่าเพิ่งไม่เชื่อ ขอให้ค้นหาความจริงต่อไป ไม่ว่าสิ่งนั้นจะปรากฏออกมาในลักษณะอย่างไรก็ตามและวิถีทางสำคัญที่สุด ควรสนใจหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเอง หากมีคนในสังคมดำเนินชีวิตไปสู่การเปิดรากฐานจิตใจให้กว้างมากขึ้น ย่อมมีผลส่งเสริมให้สังคมบังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขร่วมกับตนเอง ซึ่งนำชีวิตไปสู่ความสุขด้วยเช่นกัน

ค้นหาความจริงจากวิญญานตัวเอง

ขณะนี้ ผู้เขียนนั่งอยู่ในความเงียบสงัด บางครั้งก็ได้ยินเสียงนกกาเหว่าร้องแว่วมาแต่ไกลบนพื้นแผ่นดินไทยซึ่งเป็นถิ่นเกิดของตัวเอง

ท่ามกลางความสงบภายในจิตใจ แม้เพียงช่วงหนึ่ง ทำให้หวนกลับไปนึกถึงอดีตสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็ก นับเป็นเวลาประมาณ 70 กว่าปีมาแล้ว

ผู้เขียนชอบปล่อยให้มันเป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่ช่วงนั้น ส่วนอีกด้านหนึ่งเห็นอะไรขวางหน้าก็นำมาคิด อยากจะทำอะไรก็ทำ แม้ไม่มีเงินทองติดตัว แต่ก็ไม่เคยคิดเลยว่าทำอะไร ก็ต้องเริ่มต้นด้วยการใช้เงิน ผู้เขียนจึงสนใจดี้นรชนชวชายเก็บสิ่งซึ่งตกหล่นอยู่บนพื้นดินมาดัดแปลงใช้ประโยชน์ ทำให้รู้สึกปลอดโปร่งใจอยู่เสมอ นอกจากนั้นยังมีพลังที่จะคิดสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

ผู้เขียนไม่เคยรู้สึกเดือดร้อนว่า ขณะนั้นจำเป็นต้องใส่เสื้อผ้าเก่า ๆ ขาด ๆ บางครั้งแทบไม่มีอะไรสวมใส่ก็ได้ แม้ไปโรงเรียนก็ต้องเดินย่ำก่อนจรดก่อนหินไปเป็นระยะทางซึ่งไม่ไกลนัก เสมือนจิตใจมันบอกว่า สิ่งต่าง ๆ ซึ่งพบได้รอบด้านเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิต

ผู้เขียนยังจำได้ดีว่า ในยามท้องฟ้าปลอดโปร่ง หรือบางครั้งหลังจากฝนหยุดตกใหม่ๆ จะชอบออกมานั่งสูดอากาศกลางแจ้ง ตั้งอกตั้งใจมองขึ้นไปบนท้องฟ้า แลเห็นก้อนเมฆสีขาวรูปร่างต่าง ๆ ล่องลอยอยู่บนนั้น ไม่เพียงเท่านั้น ภาพที่เห็นยังแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปของสิ่งมีชีวิต คล้ายคนบ้าง คล้ายสัตว์บ้าง บางช่วงเสมือนมีคน 2 คนหันหน้าเข้ามาหากัน ขบกับพื้นท้องฟ้าสีคราม ทำให้รู้สึกว่ามีชีวิตชีวา

หากมองหวนกลับเข้าไปดูส่วนลึกของหัวใจผู้เขียนซึ่งเป็นเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่ง โดยที่ช่วงนั้นเป็นวัยซึ่งกำลังเริ่มมีพลังต่อสู้กับตัวเองอย่างทำทนาย ภาพที่เห็นได้จากใจคือ จินตนาการร่วมกับความใฝ่ฝัน โดยที่ยังไม่คิดว่าชีวิตอนาคตของตัวเองจะไปเป็นอะไร เพียงเก็บเอาสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ใจมาคิดก็พอแล้ว แม้เพียงแค่นี้ แต่ก็ไม่เคยหยุดนิ่ง เมื่อมองเห็นอะไร ๆ ที่อยู่รอบข้าง ผู้เขียนได้ให้ความสนใจนำมาคิดบนพื้นฐานจินตนาการจากใจตัวเองแทบทุกเรื่อง

หากถามความจริงซึ่งอยู่ในใจขณะนั้น อาจได้ยินคำตอบที่ไม่มีเสียงสะท้อนออกมาให้ แต่ตนเองเท่านั้นที่จะรู้ได้ว่า มันแทบไม่มีอะไรทั้งนั้น นอกจากความคิดซึ่งผลิตเพลลีนอยู่กับการสร้างจินตนาการ รวมถึงความมุ่งมั่นที่จะเดินออกไปสู่ท้องไรท์ท้องนา เพื่อสัมผัสกับสภาพธรรมชาติของพื้นดินร่วมกับธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์อย่างมีความสุข

ณ จุดนี้เอง ที่ทำให้ผู้เขียนเริ่มวาดภาพภายในให้ปรากฏออกมาสู่ใจตนเองว่า วันหนึ่งข้างหน้าน่าจะมีบ้านซึ่งเป็นกระท่อมหลังเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในบริเวณชายทุ่ง เพื่อให้โอกาสตัวเองปลูกถั่วปลูกงา ทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างมีความสุขได้อย่างเหมาะสมกับรสนิยมของตน

กับอีกด้านหนึ่งซึ่งเปิดออกไปศึกษาหาความรู้จากโลกภายนอก มันทำให้เกิดจินตนาการจากใจตัวเองว่า กาลข้างหน้า น่าจะมีรถยนต์คันเล็ก ๆ สักคันหนึ่งภายในนั้นใช้เป็นที่พักอาศัยร่วมไปกับการเดินทางของชีวิตได้อย่างเรียบง่าย เพื่อให้มันออกไปศึกษาหาความรู้จากแง่มุมต่าง ๆ

ผู้เขียนจึงมีความใฝ่ฝันแฝงอยู่ในนั้นด้วยว่า อยากเป็นคนทำหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนรักการคิดค้นหาความจริงรวมทั้งงานเขียน โดยที่เชื่อว่าตัวเองน่าจะมีความรู้อย่างหลากหลาย กับอีกด้านหนึ่งซึ่งคิดว่าเอาข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งได้รับมาวิเคราะห์ค้นหาความจริง เพื่อนำไปเผยแพร่ให้กับเพื่อนมนุษย์ในมุกมุกว่า

ภายในห้องนอนของตัวเอง นอกจากที่นอนแคบ ๆ แล้ว ยังมีสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น ต้นแบบรถยนต์ และเครื่องบินเล็ก ซึ่งในที่สุดก็มาถึงจุดซึ่งนำออกไปบินเล่นกลางทุ่งนาได้

ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากตัวเองคิดอยู่ในใจด้วยว่า ถ้าขยายต้นแบบขึ้นไปจนถึงขั้นสามารถนั่งขับเองได้ ผู้เขียนจะใช้มันบินไปยังที่ต่าง ๆ ได้ตามที่ใจตัวเองปรารถนา โดยที่ไม่รู้สึกตัวว่า แท้จริงแล้วในวิญญานตัวเองมีความต้องการ

อิสรภาพอยู่ในระดับลึกที่สุด

ช่วงนั้น ผู้เขียนเริ่มรู้สึกได้ถึงนิสัยที่ชอบคิดค้นหาความจริงจากแต่ละจุดมันเป็นเพียงจุดเริ่มต้นซึ่งผู้เขียนสนใจมองไกลออกไปเป็นช่วง ๆ ร่วมกับจินตนาการที่มีเป็นธรรมชาติอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาแต่เริ่มแรกของชีวิตแล้ว

แม้ในยามค่ำคืน หากคืนไหนเดือนมืด ยังมีอากาศเย็นชุ่มฉ่ำจากสายฝนทำให้ผู้เขียนมีความสุขอยู่กับเสียงกบเสียงเขียด แม้เสียงนกในยามคืนเดือนมืดมันเปรียบเสมือนดนตรีธรรมชาติ ซึ่งไม่เพียงขับกล่อมส่งกระแสลึกลับซึ่งเข้าไปถึงหัวใจ แต่อีกด้านหนึ่ง ยังทำให้เกิดภาพที่โจรสว่างขึ้นท่ามกลางความมืด ซึ่งหูฟังเสียงเพลงเหล่านี้ รวากับเป็นเครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่ช่วยขับกล่อมให้มีความสุข

คืนไหนเดือนหงาย ผู้เขียนชอบออกมานั่งกลางแจ้ง สายตามองทอดไปในความมืดของเงาไม้ ทำให้รู้สึกว่าเป็นเบื้องหลังเงาไม้ที่เห็นได้ก็ยังมีเงาไม้ รวมถึงสิ่งมีชีวิตรูปร่างต่าง ๆ อีกทั้งเสียงร้องที่ไม่เหมือนกัน

ครั้งมองขึ้นไปในอากาศ สายตาเห็นดวงดาวใหญ่น้อยกระจายอยู่ทั่วไปทำให้รู้สึกสงสัยว่า ถัดจากดาวเหล่านั้นไปแล้วยังมีอะไรอีก ถ้าสามารถไปถึงทำให้พบอะไรได้สักอย่างหนึ่ง แล้วถัดจากนั้นไปล่ะ จะมีอะไรอีก ตามประสาเด็กคนหนึ่ง ซึ่งมีวิถุนานที่เริ่มคิดไฝฝันในการเรียนรู้ โดยไม่สนใจตำราซึ่งมีคนอื่นเขียนให้อ่านจนเกินเหตุ

หลังจากชีวิตผ่านประสบการณ์มาแล้วเป็นเวลานานถึง 80 ปี แทนที่จะคิดว่า หยุดแล้วพอแล้ว อย่าไปคิดอะไรอีก ควรจะนอนอยู่กับบ้านเฉย ๆ ดึกว่าหรือไม่กี่เที่ยวเตร่ไปตามเรื่อง ถ้าอย่างนั้นมันก็เท่ากับตัวเองเอาน้ำจากข้างนอกมาเทรดกองไฟซึ่งยังคงลุกโชนอยู่ในหัวใจ อีกทั้งมีแสงสว่างช่วยส่องทางชีวิตให้มองเห็นอะไร ๆ สว่างไสว ให้มันดับวูบลงไป จนกระทั่งไม่รู้ว่าจะตัวเองเดินอยู่ที่ไหนกันแน่ ทั้ง ๆ ที่วิถีการดำเนินชีวิตเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว สิ่งสมสิ่งซึ่งผู้เขียนเชื่อว่ามีความค่ามหาศาลเอาไว้อย่างมากมาย

ผู้เขียนหวนกลับไปนึกถึงช่วงที่ยังเป็นเด็ก หลังจากเงยหน้าขึ้นไปมองบนท้องฟ้า แล้วตั้งคำถามตามตัวเองว่า บนนั้นมีอะไร หากเห็นได้ แล้วต่อไปล่ะ จะมีอะไรอีก มันคงไม่จบสิ้นลงโดยง่ายแน่นอน แล้วจบลงเมื่อไรใครจะรู้?

มาถึงช่วงนี้มีคนกล่าวว่า เหนือฟ้ายังมีฟ้า ดูเหมือนมีผลสะกิดใจให้ผู้เขียนหวนกลับไปนึกถึงตรงนั้นอีก ไม่เพียงเท่านั้น เนื่องจากตัวเองสนใจมองอะไรสองด้าน

มาตลอด ครั้งนี้ผู้เขียนตั้งคำถามขึ้นถามตัวเองต่อไปว่า **ได้พื้นดินมีอะไรอยู่อีกล่ะ?**

ทำไมในช่วงชีวิตถัดมาไม่นานนัก ผู้เขียนจึงหันกลับมามองที่พื้นดิน? การค้นหาความจริงจากใจตัวเองทำให้พบว่า แท้จริงแล้วตัวผู้เขียนมีวิญญานอยู่ที่พื้นดินมาแต่แรก ดังนั้นหลังจากได้ยินคนพูดว่า **เหนือฟ้ายังมีฟ้า** จึงหวนกลับมาดูที่พื้นดิน ซึ่งก็ทำให้ตัวเองคิดเป็นทอด ๆ เหมือนเก่า แม้ไม่ได้ขุดลงไปใต้พื้นดินเพื่อจะดูว่ามันมีอะไรก็ตาม แต่อย่างน้อย จินตนาการซึ่งมีผลจากการเรียนรู้มาแล้วในอดีตเป็น **พื้นฐาน** ร่วมกับการเป็นคนสนใจสิ่งเกิดสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลงานจากคนเพื่อเอามาใช้ประโยชน์ ทำให้พบความจริงว่า **ได้พื้นดินน่าจะมียินเป็นฐานรองรับ** ไม่เพียงเท่านั้น หินยังเป็นแม่ผู้ให้กำเนิดดิน จึงจำเป็นต้องมีความแข็งแกร่งมากกว่า ทั้งนี้และทั้งนั้น เพื่อทำหน้าที่เป็นพื้นฐานรองรับดินให้มันคงอยู่ได้

เหนือฟ้ายังมีฟ้า แต่ใต้ดินย่อมมีหิน รวมทั้งมีความร้อนซึ่งหลอมละลายหินแผดเผาอยู่ภายใต้ ช่วยให้คนและนานาชีวิตในโลกอยู่อย่างมีความอบอุ่น

ระหว่างช่วงปีที่ผ่านมา มีหนุ่มคนหนึ่งจากต่างจังหวัดซึ่งผู้เขียนไม่เคยรู้จักมาก่อน เดินทางเข้ามาหาถึงบ้าน เขากล่าวชี้แจงว่ามีผลงานการเขียนภาพในเชิงนามธรรม จากฝีมือและจิตวิญญาณของเขาเองอยู่หลายชิ้น ซึ่งกำลังจะนำไปจัดนิทรรศการในอาคารบริเวณวังสวนผักกาด

เขากล่าวต่อไปอีกว่า **"ผมหาบุคคลไปเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการภาพเขียนในเชิงนามธรรม ซึ่งตนสนใจทำมานานหลายปี แต่หาเท่าไรก็ยังไม่พบคนที่เหมาะสม"**

"มาถึงช่วงนี้ผมได้พบแล้ว จากข้อเขียนแง่คิดซึ่งเห็นอาจารย์ได้แสดงออกโดยที่ผมสนใจติดตามมานาน ทำให้ตัดสินใจได้ว่า บุคคลที่เหมาะสมจะเป็นผู้เปิดงานครั้งนี้คงเป็นท่านอาจารย์แน่ จึงตัดสินใจมาเชิญ"

ผู้เขียนถือว่าตัวเองไม่ได้คิดอยากจะทำอะไรที่ไหนเพื่อความโด่งดัง แต่ถ้ามีชนรุ่นหลังซึ่งมองมายังผู้เขียนและเห็นได้เอง ทำให้เชื่อว่าการพิจารณาจากคนเหล่านั้นน่าจะเหมาะสมสำหรับใจเขาแล้ว ส่วนตัวผู้เขียนเองน่าจะรับและไปทำหน้าที่ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบอย่างดีที่สุด นอกจากนั้น เขายังคัดเลือกภาพที่ผู้เขียนวาดไว้ในอดีต และขออนุญาตนำไปร่วมแสดงด้วย

เมื่อถึงวันเวลานัดหมาย เย็นวันนั้นผู้เขียนไปตามนัดหมาย ได้เข้าไปเดินชมผลงานจากภาพเขียนขนาดต่าง ๆ ซึ่งจัดแสดงไว้ในห้องโถงใหญ่ภายในอาคารวัง

สวนผักกาด รวมทั้งมีรูปภาพซึ่งตั้งขึ้นจากจินตนาการอย่างหลากหลาย นอกจากนั้น ยังพบว่า มีภาพที่ขอไปจากผู้เขียนติดแสดงไว้ด้วย โดยติดป้ายว่า จากจิตรกร กิตติมศักดิ์ ทำให้หวนกลับไปนึกถึงสมัยยังเด็ก ผู้เขียนยังจำได้ดีว่าขณะที่ทอด สายตาขึ้นไปบนท้องฟ้า มองดูก้อนเมฆเปลี่ยนเป็นรูปต่าง ๆ ร่วมกับจินตนาการจาก วิญญาณตัวเอง ซึ่งเชื่อมโยงถึงภาพชีวิตสัตว์ คน และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก

ระหว่างนั้นมีเสียงผู้ใหญ่ปรากฏมาเข้าหู ความว่า "นั่งดูก้อนเมฆบน ท้องฟ้าระว่างจะเป็นบ้านะ!"

ผู้เขียนหวนกลับมานึกถึงขณะนี้ ซึ่งเวลาผ่านมาหลายสิบปีแล้ว ทำให้พบ ความจริงจากสังคมว่า ทุกวันนี้วิญญาณในสังคมกำลังต้องการคนบ้ามากกว่า คนดี โดยที่รู้อยู่ในใจตัวเองว่า บุคคลใดก็ตามที่สามารถยืนหยัดอยู่บนรากฐาน ความคิดที่เป็นความจริงจากใจตนเองได้อย่างมั่นคงมีน้อยลงไปเรื่อย ๆ

แต่ความคิดซึ่งกำหนดทิศทาง การปฏิบัติตัวทำให้เดินตามกระแส ซึ่งมีผล ทำลายทั้งตัวเองและสังคม ย่อมได้รับความนิยมนิยมขึ้นว่าเป็นคนดีนั้น ดูจะมีกลิ่น ไปหมด ทำให้รู้สึกว่าคุณที่ปฏิบัติตามกระแสคนจำนวนมากต่อไปเรื่อย ๆ ย่อมนำชีวิต ตัวเองไปสู่ความไร้คุณค่าและความหมายที่แท้จริง

ในระหว่างพิธีเปิดงานแสดงภาพเขียนในเชิงนามธรรมครั้งนั้น ผู้เขียนพูด ออกมาจากใจว่าอย่างไร ใครอยู่ตรงนั้นน่าจะรู้สึกได้ ผู้เขียนกล่าวอย่างชัดเจนว่า เมื่อสมัยที่ยังเป็นเด็ก ขบถนั่งมองการเปลี่ยนแปลงของก้อนเมฆบนท้องฟ้าตามมา ด้วยจินตนาการภายในจิตวิญญาณตัวเองที่รู้สึกว่า มันมีรูปร่างเป็นอยุ่อย่างนั้นอย่างนี้ เสมือนมีชีวิตชีวน่าเป็นสุขใจ

แต่ในโลกนี้ไม่ได้มีผู้เขียนคนเดียว หากยังมีเพื่อนมนุษย์ซึ่งภายในจิต วิญญาณของแต่ละคนย่อมมีความหลากหลาย จากเหตุผลดังกล่าว หากผู้เขียนมอง เห็นในขณะนั้นว่า มันเป็นภาพอะไรก็แล้วแต่ แม้เพื่อนมนุษย์ร่วมโลกแต่ละคนอาจ มองเห็นเป็นภาพสิ่งนั้นสิ่งนี้ ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกันก็ได้

ดังนั้น ภาพเขียนในเชิงนามธรรมจึงน่าจะเป็นสิ่งบังชี้ และสอนใจให้รู้ได้ว่า เงื่อนไขที่แฝงอยู่ในจิตวิญญาณของแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน หากถือเป็นเรื่อง ที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด น่าจะทำให้การแสดงออกของแต่ละคนเชื่อมโยง ความรักความเข้าใจถึงซึ่งกันและกัน ช่วยให้มีความสุขร่วมกันได้ไม่ยาก

การจัดการบุคคล จากรากฐานแนวคิดที่อิสระ

บทนำ

แม้ว่ามีการเขียนการพูดกันมาช้านานแล้วว่า "คน" เป็นกุญแจสำคัญที่สุดของการอนุรักษ์และพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมีผลกำหนดความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม

แต่การแสดงออกโดยการเขียนก็ดี การพูดก็ดี หากขาดภาพสะท้อนจากการนำปฏิบัติให้แต่ละคนมีโอกาสสัมผัสมาแต่อดีต จนทำให้คนทั่วไปรู้สึกศรัทธาและเชื่อมั่นได้ก่อนแล้ว การเขียนการพูดก็คงยังเป็นที่สงสัยว่า มีการแสดงออกจากความจริงซึ่งอยู่ในใจผู้เขียนผู้พูด หรือว่าต้องการหลอกผู้อื่นให้หลงเชื่อ เพื่อตนจะยังคงมีโอกาสแสวงประโยชน์ส่วนตัวตนจากสังคมต่อไปอีก

ภาพสะท้อนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ย้อนกลับไปพิจารณาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่เริ่มต้นและสืบทอดตลอดมาจนกระทั่งถึงแผนที่ 7 นับเป็นเวลารวม 30 ปี ล้วนเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุอย่างต่อเนื่อง สภาพดังกล่าวหาใช่สะท้อนให้เห็นเงื่อนไขวัตถุนิยมซึ่งฝังลึกอยู่ในรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่เท่านั้น หากจากช่วงเวลาดังกล่าวยังมีผลส่งเสริมให้รากฐานแต่ละคน ซึ่งได้รับการหล่อหลอมมาแล้วมีโอกาสหยั่งรากลงลึกซึ่งยิ่งขึ้น

การระดมความคิดพิจารณาเตรียมการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติแผนที่ 8 ซึ่งมีคนจากหลายฝ่ายกว่า 1,000 คนได้รับเชิญให้เข้าร่วมกัน พิจารณาที่โรงแรมใหญ่แห่งหนึ่งในเมืองพัทยาเป็นเวลาหนึ่งวันครึ่ง ในที่สุดก็มีการสรุปผลให้เน้นการพัฒนาคน นับเป็นการเปลี่ยนแปลงมุ่งสู่มุกกลับโดยใช้เวลาในการพิจารณาค่อนข้างสั้นมาก

ไม่เพียงเท่านั้น หลังจากประกาศใช้แผนฯ ดังกล่าวอย่างเป็นทางการแล้ว ได้มีการสร้างเครือข่ายระดมความคิดเพื่อต้องการให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยมีการวางแผนกระจายจากส่วนกลางออกไปสู่กลุ่มย่อยในแต่ละพื้นที่ ซึ่งคงหวังว่าน่าจะมีผลกระจายออกไปสู่มุกกว้าง รวมทั้งหวังผลจากข้อมูลซึ่งสะท้อนกลับมาให้พิจารณาวางแผนเพื่อดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับน่าจะทำให้พบความจริงว่า ทิศทางของกระแสเท่าที่เป็นมานานแล้ว ยังคงมุ่งพัฒนาจากศูนย์กลางการบริหารและจัดการออกไปสู่ด้านนอก ทำให้รู้ความจริงว่า หากมองภาพรวมของสังคมแล้วยังคงขาดพื้นฐานรองรับการพัฒนา ซึ่งควรจะเกิดจากด้านล่างซึ่งเป็นมุกกว้างก่อนอื่น แล้วจึงมุ่งเข้ามาหาศูนย์กลางอย่างเป็นทางการ ในขณะที่ด้านล่างยังคงได้รับผลกระทบจากกระแสเท่าให้ผุกร่อนมากยิ่งขึ้น

หลังจากเวลาผ่านพ้นมาแล้วช่วงหนึ่งซึ่งไม่นานนัก ก็กิจกรรมซึ่งได้รับการผลักดันจากศูนย์กลางก็ค่อย ๆ ถอยกลับมาเป็นการพูดคุยกันในกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่ง ณ จุดนี้เองคือสิ่งที่สารภาพความจริงว่า กลุ่มผู้คิดริเริ่มและใช้กลยุทธ์หันเหทิศทางจากกระแสนิยมวัตถุ เพื่อให้หวนกลับมามุ่งที่คน น่าจะได้แก่กลุ่มบุคคลชุดหลังสุด

หากมองภาพรวมการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด เราจะเห็นความจริงได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากความต้องการของคน และใช้ความมุ่งมั่นซึ่งอยู่บนพื้นฐานความอยากผลักดันออกไปสู่ด้านนอก ผลที่ปรากฏย่อมพึงพอใจตัวเองโดยวิธีการเปลี่ยนแปลงที่หมุนวนกลับมาหาตนเป็นวัฏจักรอย่างชัดเจนมาก

เวลาผ่านพ้นมาสี่ปีถึงแผนฯ ที่ 9 ยังมีความพยายามที่จะสานความคิดและพื้นฐานการปฏิบัติต่อไปอีก จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยผลกระทบทางสังคม ทำให้คนเริ่มไม่สนใจกับเรื่องนี้มากนัก นอกจากนั้น หากหันมามองอีกด้านหนึ่ง สิ่งซึ่งสะท้อนออกมาปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน ก็ยังคงมีการสร้างวัตถุ โดยคำนึงถึงจิตใจคนลดน้อยลงไปเป็นลำดับ

ดังนั้น สังคมจึงมีภาวะหนี้สินเพิ่มขึ้นอย่างหยุดได้ยาก นอกจากนั้นยังปล่อย

ให้มลพิษจากชุมชนคนเมือง กระจายออกไปสู่ชนบทกว้างขวางมากขึ้น โดยที่อำนาจการบริหารไม่คิดจะชะลอการขยายตัวของกระแสดังกล่าว ให้เป็นที่เชื่อมั่นได้แม้แต่น้อย คงมีแต่การประดับประดาตัวเองให้ครองอำนาจอยู่ได้นานที่สุดมากกว่า

แม้มองสภาพแวดล้อมภายในบรรยากาศสถาบันการศึกษา คนส่วนใหญ่ก็ยังเชื่ออย่างฝังใจว่าหมายถึงโรงเรียนและมหาวิทยาลัย แทนที่จะมองเห็นความจริงว่า กระบวนการทั้งหมดภายในรากฐานจิตใจคนอันถือว่าเป็นศูนย์รวมข้อมูลความจริง คือสถาบันการศึกษาซึ่งมีขอบข่ายกว้างใหญ่ที่สุด และมีความสำคัญเหนือสถาบันการศึกษารูปแบบอื่นใดทั้งหมด

ทุกสิ่งมองได้สองด้าน

ทุกสิ่งย่อมมองได้สองด้าน ยิ่งไปกว่านั้น บุคคลผู้มองเห็นสองด้านควรหยั่งรู้ความจริงว่า ด้านไหนคือรากฐานของอีกด้านหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าด้านไหนคือต้นเหตุของพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งมีผลสะท้อนกลับมาสอนใจผู้มองให้ได้รับความรู้

แม้การนำประเด็นการจัดการบุคคลมาพิจารณาเพื่อศึกษาหาความรู้ ก่อนที่จะได้รับความรู้ บันไดขั้นแรกซึ่งควรก้าวต่อไป น่าจะได้แก่การคิดค้นหาความจริงจากทุกสิ่งทุกอย่าง

ทั้งนี้และทั้งนั้น หากปราศจากการศึกษาที่เน้นความสำคัญของพลังใจในการทำให้คนมุ่งมั่นค้นหาความจริง คงไม่อาจกล่าวต่อไปถึงขั้นได้รับความรู้ แม้ใครคิดว่าตนได้รับความรู้ ก็คงเป็นความรู้ซึ่งยังคงไม่อาจหยั่งลึกถึงรากฐานความจริงให้เชื่อมั่นได้

ความจริงเป็นสิ่งที่มิอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนแล้ว หากบุคคลใดเดินหลงทิศทางมุ่งออกไปค้นหาจากด้านนอก ย่อมห่างจากโอกาสที่จะพบความจริงมากขึ้น

ดังนั้น การมุ่งไปค้นหาความรู้จากภายนอกจิตใจตนเอง โดยขาดการค้นหาความจริงจากใจเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานรองรับ สิ่งซึ่งแต่ละคนเชื่อว่าเป็นความรู้ แท้จริงแล้ว น่าจะเป็นความรู้ที่คนสมมุติขึ้นมาหาผลประโยชน์ จึงทำให้การนำปฏิบัติขาดความจริงใจ

ดังนั้นการจัดการศึกษาซึ่งเน้นหาความรู้จากภายนอกตัวเองด้านเดียว ยิ่งเชื่อว่าตนมีความรู้สูง จึงยิ่งหลงตนลืมหิวมากขึ้น ส่งผลปลุกฝังความเห็นแก่ตัวลงรากฝังลึกยิ่งขึ้น

ในเมื่อชีวิตเดินหลงทาง มุ่งออกไปแสวงหาสิ่งจอมปลอมจากภายนอก โดยที่คิดว่าคือของจริง นำมาใส่ไว้ในใจเพิ่มมากขึ้น วันหนึ่งข้างหน้าไม่เรวกี่ซ้า อิทธิพลจากสิ่งซึ่งแต่ละคนนำมาสั่งสมไว้ในรากฐานจิตใจ ย่อมหวนกลับมาสอนให้ตนรู้ว่า ต้องพบกับความทุกข์หนัก จนกว่าจะถึงจุดปรับทิศทาง หวนกลับมาเห็นความจริงซึ่งเป็นของจริงจากใจตนเองได้อีก

ดังนั้น จากวิถีทางเท่าที่กล่าวมาแล้ว น่าจะพบความจริงให้นำมาสรุปไว้ในขั้นนี้ได้ว่า หากธรรมชาติความคิดบุคคล ยังไม่สามารถมองทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งตนพบในวิถีชีวิตประจำวัน โดยมีทิศทางหวนกลับมาสู่อีกด้านหนึ่ง การมองเห็นความจริงอันควรได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้รู้จริง คงยังห่างจากความเป็นไปได้

ดังนั้น การคิดนำความรู้มาใช้ประโยชน์ให้เกิดการสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง ในปัจจุบัน จึงยังคงมุ่งทิศทางหวนกลับมาทำลายทั้งตนเองและสังคมอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

การจัดการบุคคล ควรมองเห็นได้สองด้าน

หากสนใจน่าประเด็น การจัดการบุคคล มาพิจารณาวิเคราะห์ค้นหาความจริง ก่อนอื่นควรมองความหมายของประเด็นนี้ให้เห็นได้สองด้าน อีกทั้งรู้ว่าด้านไหนคือเหตุอันจะนำไปสู่การรับรู้ผล และมองเห็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนา เพื่อหวังสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้แก่แต่ละคน สานถึงความเจริญรุ่งเรืองของส่วนรวมร่วมกัน

แม้เพียงใช้ทิศทางมองผู้ด้านนอกซึ่งเป็นผลจากการจัดการ ย่อมมองเห็นแนวโน้มที่เป็นไปได้ 2 ด้านเช่นกัน ด้านหนึ่ง อาจมีผลทำลายคนเหนือกว่าการแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากคน อาทิเช่น การรวมตัวกันเป็นพรรค ทำให้มีคนหลายกลุ่มซึ่งขาดการสานรากฐานจิตใจให้เข้าถึงซึ่งกันและกัน จึงแปรสภาพมาเป็นการรวมพวก

ดังนั้น กรณีที่เกิดเหตุการณ์จากความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน บางครั้งอาจได้ยินเสียงสะท้อนออกมาจากคนบางคน ภายในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งระบายนามณ์ออกมาจากใจตัวเองว่า จัดการมันซะรี! ซึ่งหลายคนมักเรียกกลุ่มบุคคลผู้แสดงออก

ลักษณะนี้ว่า เป็นอันธพาล

ความหมายของการจัดการลักษณะนี้น่าจะทำให้บุคคลผู้มีใจเป็นกลางรู้สึกได้ว่า หมายถึง การทำลายคน ทุกวันนี้สิ่งที่แสดงออกมาปรากฏโดยความคิด และนิสัยอันเป็นธรรมชาติของคน ผู้ทำหน้าที่บริหารและจัดการมักมีแนวโน้มใช้อำนาจแก้ไขปัญหาชัดเจนมากขึ้น ดังที่เห็นกันได้จากการแสดงออกโดยบุคคลผู้ซึ่งได้รับโอกาสให้ขึ้นไปบริหารงานระดับสูง แม้ผู้ใช้อำนาจอาจพูดว่าตนไม่ต้องการอำิสสินจ้าง แต่คนรอบข้างย่อมมีโอกาสได้ เพียงแต่การรับอาจแฝงอยู่ในความมืดเท่านั้น ทำให้บานปลายออกไปจนกลายเป็นระบบอุปถัมภ์

หากสามารถมองเห็นความจริงซึ่งอยู่ในใจได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง น่าจะมีคำถามถามตัวเองว่า เราแก้ไขปัญหาเรื่องคนเพื่อต้องการพัฒนาคน หรือเราแก้ไขปัญหาคคนเพื่อต้องการเงินและวัตถุแต่มีผลทำลายคนกันแน่?

หากใครมีความพอใจกับประเด็นหลัง ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า คือผู้ซึ่งมีความคิดแบบเดียวกันกับโจรปล้นทรัพย์ ในเมื่อพฤติกรรมของโจรปล้นทรัพย์มีการทำร้ายคนเพราะต้องการเงินและวัตถุ

แม้ตัวเองปฏิเสธว่า ตนต้องการแก้ไขปัญหาลังคม แต่ผู้ที่สามารถอ่านใจได้ถึงความจริงย่อมรู้ว่า ผู้ใช้อำนาจแก้ไขปัญหามีรากฐานจิตใจยึดติดวัตถุ

สังขรรณซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมโจรแบบปล้นทรัพย์ ย่อมมีสองด้านเช่นกัน ด้านหนึ่งสามารถมองเห็นได้โดยตรง จึงมีกฎหมายควบคุมบังคับ แต่ก็เชื่อว่าได้ผลอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากกฎหมายเป็นเพียงสิ่งสมมุติ

ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่งเกิดจากรากฐานแนวคิดเดียวกัน หากเกิดขึ้นจากคนอื่นอีกชั่วคราว ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลผู้ถืออำนาจรักษากฎหมาย ที่นิยมใช้อำนาจทำลายคนเพื่อหวังแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นเยาวชนและคนระดับล่าง รวมทั้งคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมาย

จึงกล่าวได้ว่า วิญญาณที่คิดทำลายคนมิได้ทั้งคนระดับล่างและระดับบน เพียงแต่ว่า ด้านหนึ่งมีโอกาสเหนือกว่าอีกด้านหนึ่งเท่านั้น

ขณะนี้จึงมีผู้ปรารถนาโจรผู้ร้ายเต็มบ้านเต็มเมือง ซึ่งหากมองเห็นภาพรวมน่าจะครอบคลุมทั้งสองด้านไว้ด้วยกัน เนื่องจากธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้มีด้านเดียว

ทั้งนี้และทั้งนั้น ประการแรก สิ่งที่เกิดจากด้านบนย่อมมีโอกาสใช้กฎหมาย

บ้านเมืองร่วมกับการมีพรรคพวกเป็นเครื่องมือป้องกันตัวเอง หากจะพูดแบบชาวบ้านก็คือ ฟาดฟันมันเข้าไปให้หมด ดังที่พบความจริงจากสภาพปัจจุบันได้ว่า เน้นการทำร้ายคนเหนือกว่าการพัฒนา

ส่วนประการที่สอง เนื่องจากกลุ่มคนด้านบน ควรจะมีความรักความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน ยิ่งเป็นชนรุ่นหลังและคนระดับล่าง ซึ่งตนควรแสดงความรับผิดชอบ โดยการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นที่พึงพอใจ เหนือกว่าการคิดแจกตำแหน่งและอำมิสสินจ้างต่าง ๆ ให้แก่คนเพื่อแก้ไขปัญหา

นอกจากนั้น ผู้ที่มีจิตใจแผ่ไวด้วยเงื่อนไขซึ่งคิดแก้ปัญหาโดยการใช้อำนาจเป็นแกนนำ แม้นตนอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยให้ใช้อำนาจได้โดยตรง แต่ก็สร้างแรงกดดันให้คนซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลผู้ดำรงชีวิตและปฏิบัติงานโดยถือความซื่อสัตย์ต่อตนเองเป็นพื้นฐาน ย่อมทำงานส่งผลให้ไม่ถูกใจผู้มีอำนาจเหนือกว่าแบบนิทานอีสปเรื่อง หมาป่ากับลูกแกะ หากบุคคลผู้ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการปฏิบัติขาดรากฐานจิตใจที่เข้มแข็งอย่างลึกซึ้ง ยิ่งรู้สึกถึงแรงกดดันหนักมากขึ้น ยิ่งมีความทุกข์หนัก

ส่วนผู้ที่มิอาจรู้ใจตนเองยังลงสู่ระดับล่างลึกซึ้งถึงระดับทำให้ความรู้สึกตัวเองอยู่เหนือกว่าแรงกดดัน แม้อุดมคติของร่างกายจะอยู่ต่ำกว่า ย่อมคิดต่อสู้กับใจตนเองยกระดับจิตใจส่งผลให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก

ผลจากแรงกดดันทำให้คนแตกแยกกันมากขึ้น

คนก็คือคน ไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร และไม่ว่าชนกลุ่มไหน ย่อมคือคนเหมือนกัน หากสามารถรู้ความจริงได้ลึกซึ้งถึงรากฐานความหลากหลายของคน ย่อมสามารถเข้าใจถึงจิตใจทุกคนได้ไม่ยาก ดังได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า หากรู้ถึงความแตกต่างอย่างหลากหลายของคนได้ลึกซึ้งถึงรากฐาน ย่อมรู้ได้ว่า คนก็คือคนเหมือนกัน ตนจึงมีความพร้อมที่จะเข้าใจธรรมชาติของแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้ง

ดังนั้น หลังจากสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงมาถึงปัจจุบัน ได้ช่วยให้สามารถรู้ความจริงว่า ที่ไหนมีคนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะกลุ่มใหญ่กลุ่มเล็ก และไม่ว่าแต่ละกลุ่มอยู่บนพื้นฐานอะไร ย่อมมีความรู้สึกก้าวรานเกิดขึ้น บางกลุ่มแตกแยกจนกระทั่งไม่สามารถรวมตัวกันได้อีก แม้อีกกลุ่มซึ่งเรียกกันว่าครอบครัวที่อยู่บนพื้นฐานด้านรูปแบบ โดยมีสามีภรรยาและบุตรเป็นองค์ประกอบ อย่างไรก็ตาม หากไม่ยึด

ติดกรอบรูปแบบมากนัก แรงกดดันภายในในรอบควรรลดลงมา จนอาจถึงขั้นหลุดออกมาเห็นความจริงกว้างมากยิ่งขึ้นว่า ภายในสังคมแม้กระทั่งประเทศชาติตั้งแต่ละคนมีชีวิตร่วมอยู่ด้วย ย่อมเกิดภาวะร้าวฉานหนักมากยิ่งขึ้น

จึงขอสรุปไว้ในขั้นนี้ว่า ผลจากการที่รากฐานคนตกเป็นทาสความต้องการวัตถุของรชชาติซึ่งร่างกายตัวเองได้รับในช่วงที่ขึ้นไปสู่อำนาจ ทำให้นิยมใช้อำนาจทำลายคุณค่าชีวิตเพื่อนมนุษย์กว้างขวางมากขึ้น หากมองเห็นสังขรณ์ได้ลึกซึ่งถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีโอกาสเข้าใจและยอมรับความจริงได้ไม่ยาก

การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มาถึงช่วงนี้ มีโจรปล้นแผ่นดินสะท้อนพฤติกรรมให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น และสิ่งที่ร้ายกาจที่สุด คงหาใช่เพียงปล้นเงินและวัตถุ หากทำลายคุณค่าชีวิตคนส่วนใหญ่ ทำให้หลายต่อหลายคนจำต้องสูญเสียกว้างขวางมากขึ้น

การจัดการบุคคลที่มุ่งสู่วิถีทางสร้างสรรค์

ทุกสิ่งย่อมมีสองด้าน อีกทั้งมีทิศทางหมุนวนเป็นวัฏจักร สะท้อนสังขรณ์ให้รู้ความจริงได้ว่า เมื่อมีทิศทางหนึ่งย่อมมีอีกทิศทางหนึ่งร่วมด้วยเสมอ นอกจากนั้น ยังมีด้านหนึ่งเป็นพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักความจริงที่ค้นพบได้

ภายในภาพรวมความหลากหลายของคนซึ่งอยู่ในสังคม หากสามารถมองได้รอบด้าน หากมองตามแนวราบซึ่งมีทั้งคนยากดีมีเงิน อีกทั้งมีหลายชาติ ภาษา นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดความเชื่ออย่างหลากหลายร่วมด้วย

ส่วนด้านตั้งหรืออาจกล่าวได้ว่า จากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อก้าวไปสู่อนาคต ภายในกระบวนการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานความหลากหลายดังกล่าว ผู้ซึ่งได้ชื่อว่า รู้ความจริง นอกจากมองเห็นได้รอบด้าน รวมทั้งแต่ละด้านสามารถเห็นได้ 2 ทิศทางแล้ว ควรรู้ได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างภายในภาพรวม ย่อมมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด

ณ โอกาสนี้ เท่าที่กล่าวมาแล้วแต่แรกว่า หากรู้ถึงความแตกต่างอย่างหลากหลายของคนได้ลึกซึ่งถึงรากฐาน ย่อมรู้ได้ว่าคนก็คือคนเหมือนกัน สิ่งนี้คือผลจากแนวคิดที่มองคนในด้านนอน ส่วนด้านตั้งซึ่งมี 2 ทิศทาง จากปัจจุบันสู่ออดีต เพื่อหวังผลย่ำรากฐานความคิดให้ลึกซึ่งแน่นหนายิ่งขึ้น กับอีกทิศทางหนึ่งเริ่มจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน เพื่อหวังการก้าวไปสู่อนาคตเป็นไปอย่างมั่นคง ซึ่ง ณ จุด นี้ย่อมช่วยให้งั่งตัวบุคคลและสังคมเจริญก้าวหน้าต่อไปให้เชื่อมั่นได้

บนพื้นฐานด้านนี้ ทุกชีวิตย่อมมีสภาพเป็นทั้งผู้ใหญ่และชนรุ่นหลัง หากแต่ละคนหยั่งรู้ความจริงจากใจตนเองและเห็นได้ชัดเจนอยู่เสมอ นอกจากแต่ละคนจะสามารถเห็นได้ชัดเจนอยู่เสมอ ย่อมรู้ได้ว่า แต่ละขณะชีวิตตนเองยืนอยู่ในสภาพอย่างไร ดังที่กล่าวกันว่าเป็นผู้รู้กาลเทศะ จึงสามารถวางตนได้เหมาะสมกับสภาพสังคมแต่ละช่วง

หลังจากกล่าวอธิบายมาถึงจุดนี้ ประเด็นสำคัญซึ่งขออนุญาตนำมาเริ่มต้นชี้ให้เห็นน่าจะได้แก่ พื้นฐานความสำคัญระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง ซึ่งมีจิตใจเป็นเหตุและผล

วิญญาณความรักอันเป็นธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน หากได้รับความสนใจนำมาใช้ประโยชน์มุ่งสู่วิถีทางสร้างสรรค์ ทั้งแก่แต่ละคนและสังคม ย่อมถือได้ว่ามีประโยชน์อย่างมหาศาล นอกจากนั้น ถ้ารู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ย่อมมีผลทำให้สิ้นเปลืองเงินและวัตถุน้อยที่สุด ณ จุดนี้เองน่าจะถือได้ว่าเป็นความหมายของการประหยัด ซึ่งควรจะมีรากฐานอย่างลึกซึ้งและมีผลผสมผสานอยู่ในกระบวนการจัดการบุคคลทั้งระบบ

การรวมกันเป็นกลุ่มภายในสังคมมนุษย์ ซึ่งมีทั้งกลุ่มขนาดต่าง ๆ อีกทั้งมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน รวมถึงการเกิดก่อนเกิดหลังและจบสิ้นลงก่อนหลังกัน อันถือเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นในวิถีการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ภายในรากฐานความรู้สึกนึกคิดของแต่ละคน นอกจากทุกคนต้องการความสุขในการดำเนินชีวิตแล้ว ความหมายของความสุขซึ่งแต่ละคนเข้าใจ ย่อมมีความแตกต่างกันเป็นธรรมดา

อย่างไรก็ตาม ศูนย์รวมความเป็นจริง ไม่ว่าใครจะมองเห็นและเข้าใจได้ก่อนหรือหลัง น่าจะหมายถึงความถึงความสุขซึ่งเกิดขึ้นจากรากฐานจิตใจแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากสามารถเข้าใจธรรมชาติซึ่งอยู่ในจิตใจตนเองได้ลึกซึ้งถึงรากฐาน ย่อมส่งผลสนองตอบ ช่วยให้ชีวิตตนเองดำเนินไปได้อย่างมั่นคงจนถึงวาระสุดท้าย

การร่วมกันระหว่างชีวิตผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

ในเมื่อได้กล่าวมาแล้วแล้วว่า จิตวิญญาณมนุษย์ถือเป็นสิ่งมีคุณค่าที่สุด

ดังนั้นการปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างภายในวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน สภาพพื้นฐานตนเองทั้งจิตใจและร่างกายซึ่งสานถึงกันอย่างมีเหตุมีผล ควรจะมีจิตสำนึกที่หยั่งรู้ความจริงจากใจได้ว่า การเจริญวัยร่วมกับรากฐานจิตใจที่ผ่านการเรียนรู้จากของจริงมานานมาก ชีวิตที่ผ่านมาไม่นานกว่าย่อมมีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงมีความรู้รอบด้าน รวมถึงมีความเข้าใจชนรุ่นหลัง ซึ่งแท้จริงแล้วนอกจากมีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจคนเหล่านั้น ผู้เป็นผู้ใหญ่ควรมีความรู้สึกดังกล่าวอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองร่วมด้วย

ผู้ใหญ่ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมมีความรู้สึกอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองว่า **ชนรุ่นหลังคืออดีต** ซึ่งหมายถึงอดีตที่อยู่ในรากฐานจิตใจของผู้ใหญ่

บุคคลผู้เจริญวัยอย่างสอดคล้องกันกับความเจริญทางจิตใจ นอกจากหยั่งรู้ได้ว่า ชนรุ่นหลังคืออดีตของตนอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นผลจากสภาพจิตใจดังกล่าว ย่อมสะท้อนออกมาถึงชนรุ่นหลังด้วยความรู้สึกเข้าใจ จึงให้ความเมตตาและให้อภัย รวมถึงการให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตจากใจจริง แทนการใช้อำนาจบังคับ

หากพบว่าผู้เป็นผู้ใหญ่เน้นการใช้อำนาจบังคับเพื่อหวังการพัฒนาคน ย่อมมองย้อนกลับไปอ่านความจริงจากใจผู้นั้น และรู้ได้ว่า แท้จริงแล้วแม้วัยจะเป็นผู้ใหญ่ แต่รากฐานจิตใจกลับถูกทำลายโดยอิทธิพลภายนอก ทำให้สูญเสียคุณค่าชีวิตอันควรทำหน้าที่สร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับตนเองและชนรุ่นหลังรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้

การปฏิบัติจากความจริงซึ่งอยู่ในใจ

แต่ละคนที่เกิดมา ธรรมชาติได้มอบความจริงให้มากับใจตนเองร่วมด้วย หากแต่ละคนผู้มีโอกาสเติบโตขึ้นมาถึงระดับหนึ่ง จากมีการทำงานร่วมกับเพื่อนมนุษย์อย่างหลากหลาย กับอีกด้านหนึ่งสามารถต่อสู้กับใจตนเอง เพื่อรักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มั่นคงอยู่ได้ตลอดไป ย่อมมีผลส่งเสริมให้รู้คุณค่าตนเอง อีกทั้งเชื่อมโยงความรู้สึกถึงเพื่อนมนุษย์ทุกคนได้อย่างกว้างขวาง

ส่วนการแสดงออกในรูปแบบการพูดการเขียน หากขาดการปฏิบัติที่ผ่านมาแล้ว และใช้ความจริงจากผลดังกล่าวเป็นพื้นฐานการเขียนการพูด คงเชื่อได้ยากว่าจะเขียนหรือพูดออกมาจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง

ดังนั้น หากลำดับความก่อนหลังของพฤติกรรมที่แสดงออกได้อย่างสอดคล้อง

คล้องกันกับเหตุผล แม้การปฏิบัติจากใจจริง ย่อมมีผลสื่อถึงใจผู้ที่อยู่อีกด้านหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงรับเข้าไปสู่จิตใจตนเองเท่านั้น หากยังรู้สึกประทับใจ ซึ่งหมายความว่า ข้อมูลร่วมกับความรู้สึก ได้รับการถ่ายทอดให้ลงไปถึงรากฐานจิตใจอีกฝ่ายหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ทำให้มีทั้งความเข้าใจร่วมกับความจดจำซึ่งมั่นคงอยู่ในใจตลอดไป อันเป็นความหมายของความทรงจำ ดังนั้น เมื่อมีความพร้อมอยู่แล้ว หากมีสิ่งใดจากภายนอกมาสัมผัสอย่างสอดคล้องต้องกัน สิ่งซึ่งอยู่ในจิตใจย่อมสะท้อนออกมาปรากฏอย่างสอดคล้องต้องกันเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวว่า ทั้งสองฝ่ายรู้ใจซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า กลุ่มคนซึ่งรวมตัวกันภายในสังคม ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ และไม่ว่าอยู่บนพื้นฐานความมุ่งหมายอะไร เช่น กลุ่มงานก็ดี ครอบครัวยก็ดี นอกจากนั้นไม่ว่าขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ หากมีกระแสสามัคคีกันถึงซึ่งกันและกัน จากการเรียนรู้ที่ช่วยให้จิตใจสานถึงกันได้ ย่อมทำให้ชีวิตที่อยู่ในสังคมมีความสุขอย่างทั่วถึง

หากพิจารณาระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง แม้ภายในภาพรวมซึ่งมีผู้บริหารร่วมกับคนระดับรองลงมาถึงระดับล่าง จากทุกจุดเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะสะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญอันถือเป็นหลักปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

จึงช่วยให้สรุปอย่างมั่นใจได้ว่า สังคมจะพัฒนาตนเองไปสู่ความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ผู้ใหญ่ทุกระดับและทุกสภาพควรปฏิบัติตนให้ชนรุ่นหลังรู้สึกเคารพรักและศรัทธา

การปฏิบัติจากใจจริงคือพื้นฐานสำคัญที่สุดของความสำเร็จ ดังนั้น หากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจอยู่เหนือ มีความรักความเมตตา และให้มีความจริงใจที่จะนำตนลงมาร่วมปฏิบัติกับชนรุ่นหลังอย่างเป็นธรรมชาติ แม้ไม่มีการพูดด้วยปากหรือการเขียนเพื่อชี้แนะแต่อย่างใด ย่อมสามารถถ่ายทอดความจริงจากใจถึงใจได้อย่างเป็นธรรมชาติ

การจะเขียนหรือพูด ใช่ว่าไม่สมควร แต่ควรพิจารณาให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและนำมาใช้น้อยกว่าการนำไปปฏิบัติ ซึ่งหาใช่เพียงทำให้เกิดความเคารพรักและศรัทธาเท่านั้นไม่ หากยังถือเป็นแบบอย่าง ทำให้เกิดการเชื่อฟังจากใจจริงโดยอีกฝ่ายหนึ่งร่วมด้วย

การสนองตอบซึ่งมีสองด้านร่วมกัน

ภายในกระบวนการจัดการบุคคลไม่ว่ากลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ ย่อมมี 2 ด้านเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งสำคัญมากกว่า น่าจะได้แก่ด้านล่างซึ่งถือเป็นพื้นฐานด้านบน

หากมุ่งพิจารณาไปสู่ด้านบน ถ้าผู้ซึ่งอยู่ด้านบนมีคุณสมบัติเหมาะสมในการพัฒนาจิตใจคนระดับล่าง แม้ไม่มีการรวมคนเข้าห้องอบรมซึ่งถือเป็นด้านรูปแบบ อีกทั้งยังทำให้สูญเสียทรัพย์สินเงินทองเป็นค่าใช้จ่าย น่าจะมีผลนำไปสู่การสร้างสรรค์คนระดับล่างให้มีโอกาสพัฒนาตนเองขึ้นมาจากรากฐานที่เป็นจริงของแต่ละคน จนเกิดความหวังได้อย่างเป็นธรรมชาติ

หากคนระดับบนขาดคุณภาพตามที่ได้ชี้แจงมาแล้ว ส่งผลกระทบทำให้คนระดับล่างเกิดแรงกดดันจนถึงขั้นเดือดร้อน ถ้าคนระดับล่างมองเห็นด้านดีได้เองว่าสภาพความจริงดังกล่าว น่าจะถือเป็นโอกาสที่ช่วยให้ตนสร้างสรรค์ความจริงจากใจตนเองได้อย่างลึกซึ้งและเข้มแข็งยิ่งขึ้น หากรู้ว่าสิ่งสนองความสะดกสบาย แม้ความสบายใจของตน อาจมีผลทำให้รากฐานตนเองหย่อนยานมากขึ้น ซึ่งคนที่มีสภาพจิตใจเช่นนี้ จึงรู้ได้ว่าแรงกดดันทำให้รู้สึกท้อแท้ที่จะคิดสู้กับใจตนเอง เพื่อหวังยกระดับจิตใจให้สูงยิ่งขึ้น

ดังนั้น หลังจากรากฐานจิตใจเจริญลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง ย่อมหวนกลับมาสู่กลุ่มซึ่งตนอยู่ เพื่อต้องการออกมาสู่อิสรภาพ รวมทั้งจากการปฏิบัติ ถือเป็นประกาศตนให้สังคมรู้ได้เองว่าอำมีสสินจางใด ๆ ก็ตามล้วนไม่ใช่ของจริงทั้งสิ้น ซึ่งคนลักษณะนี้น่าจะสะท้อนให้เห็นคำตอบที่เป็นความจริงจากใจได้ว่า มีความภูมิใจในตนเองอย่างชัดเจน หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นผู้ชนะใจตนเองได้รอบด้านแล้ว

ผู้เขียนขอสารภาพความจริงจากใจว่า เนื้อหาสาระทั้งหมดในบทความเรื่องนี้ ได้รับถ่ายทอดออกมาจากใจตนเอง ซึ่งได้จากประสบการณ์ชีวิตเท่าที่นำไปปฏิบัติมาแล้วทั้งหมด

ทั้งนี้และทั้งนั้น ด้านหนึ่งของประโยชน์จากการนำมาเขียน ก็เพื่อย้ารากฐานตนเองให้มั่นคงแน่นหนายิ่งขึ้น กับอีกด้านหนึ่งหวังว่า น่าจะเป็นแง่คิดฝากไว้ให้ชนรุ่นหลังได้นำไปพิจารณา ค้นหาความจริงจากใจตนเองสืบไปด้วย

20 พฤษภาคม พ.ศ. 2545

คนกับระบบการจัดการ

บทนำ

ทุกวันนี้ เราจะพบความจริงได้ว่า การจัดการ คือปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปไปในบรรยากาศของสังคม ไม่ว่าจะเรื่องการศึกษา ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของทุกเรื่อง สานเหตุผลไปถึงเรื่อง ธุรกิจ ทั้งภาครัฐและเอกชน วัฒนธรรม การเมือง วนกลับมาถึงชุมชนท้องถิ่น

หากมองเห็นภาพรวมซึ่งเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้าย ควรเห็นได้ว่า น่าจะให้ความสำคัญโดยมุ่งไปยังสมดุลระหว่างคุณธรรมกับประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมองเห็นความจริงได้ว่า การจัดการซึ่งมีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ย่อมนำไปสู่ความมั่นคงอันเป็นที่ปรารถนาพร้อมกันในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน

รากฐานของการจัดการ

ภายในภาพรวมซึ่งกล่าวมาแล้วทั้งหมด หากมองจากรากฐานที่อิสระ น่าจะพบความจริงได้ว่า สิ่งสำคัญที่สุดซึ่งไม่ควรมองข้าม เนื่องจากมีผลกำหนดทิศทางนำไปสู่ความสำเร็จหรือประสบความล้มเหลว ได้แก่ การจัดการบุคคล เนื่องจากคนคือชีวิตที่มีวิญญาณและความคิดเป็นพื้นฐานธรรมชาติซึ่งมีอิทธิพลเหนือกว่าชีวิตอื่น อีกทั้งมีความเป็นไปได้ทั้งสองทิศทาง

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากความจริงซึ่งปรากฏผลโดยการปฏิบัติจากรากฐานจิตใจตนเองของแต่ละคนได้สอนให้รู้ว่า เหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์มีโอกาสสัมผัสภายในวิถีชีวิตประจำวัน คือ **เงื่อนไขซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ผู้ปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ**

ดังนั้น การปฏิบัติจากใจจริงของแต่ละคน ซึ่งมีเหตุสืบเนื่องมาจากเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ย่อมได้รับผลสะท้อนจากความจริงซึ่งอยู่ในใจเพื่อนมนุษย์ กลับมาทำให้รู้ความจริงที่อยู่ในใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น ช่วยให้รู้ได้ว่ามนุษย์มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กระบวนการเรียนรู้จากธรรมชาติ

สิ่งซึ่งกล่าวมาแล้วคือระบบอันเป็นธรรมชาติที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ภายในวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ซึ่งอยู่และทำงานร่วมกัน ส่งผลทำให้รากฐานจิตใจของแต่ละคนมีโอกาสรู้ความจริงจากใจซึ่งกันและกันลึกซึ้งยิ่งขึ้น

แม้ว่าเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนนับแต่เริ่มต้นเกิดมาสู่โลก เสริมด้วยผลกระทบจากสภาพแวดล้อมเท่าที่ชีวิตผ่านพ้นมาแล้ว จะทำให้ความคิดแตกต่างกันอย่างหลากหลาย

แต่ก็ควรรู้ว่า ข้อมูลดังกล่าวคือความจริงซึ่งอยู่ในใจของแต่ละคน จึงควรยอมรับระหว่างกันและกันได้จากใจจริง ช่วยให้การดำเนินชีวิตและทำงานร่วมกันสามารถสานเหตุและผลขึ้นมาจากสภาพพื้นฐานดังกล่าวอย่างอิสระ ดังเช่นที่กล่าวกันว่า **จับเข้าคุยกันอย่างสนิทใจ**

ทำให้หยั่งรู้ความจริงได้ว่า แต่ละคนควรมีส่วนร่วมกำหนดวิถีการเรียนรู้จากรากฐานความคิดตนเองอย่างอิสระ หรืออีกนัยหนึ่ง **จงมีความเป็นตัวของตัวเองในการทำงานร่วมกัน**

อย่างไรก็ตาม โปรดอย่ามองผิดด้านว่าความเป็นตัวของตัวเอง คือการเอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งแท้จริงแล้วคือคนลืมนึกความจริงที่อยู่ในใจตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งคือ **คนลืมตัว หรือ คนอวดดี** ทำให้รากฐานจิตใจขาดความเป็นธรรมชาติ ทำงานที่ไหน ย่อมสร้างความแตกแยกขึ้นที่นั่น

ดังนั้น การดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกัน จากรากฐานจิตใจที่มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงมีผลทำให้แต่ละคนรู้ความจริงจากใจตนเอง ที่มีเหตุผล

สานถึงการเข้าใจซึ่งกันและกันลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ในอีกด้านหนึ่ง ย่อมมีผลชำระล้างความรู้สึกแบ่งพรรคแบ่งพวก รวมทั้งการแบ่งแยกว่า ฉันเป็นนาย เธอเป็นลูกน้อง แม่เป็นผู้ใหญ่กับเยาวชนคนรุ่นหลัง ช่วยให้รากฐานจิตใจสามารถเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน โดยที่มีความสนิทใจต่อกันมากขึ้น

จึงมีผลทำให้อยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่น และทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อรู้สึกมีความสุข ย่อมทำให้รากฐานจิตใจแต่ละคนเปิดกว้างเข้าหากัน ดังที่กล่าวกันว่า มีความเข้าใจดีต่อกัน

กับอีกด้านหนึ่ง เมื่อรากฐานจิตใจเปิดกว้าง พลังใจอันเป็นธรรมชาติซึ่งมีอยู่แล้วภายในวิญญาณแต่ละคน ย่อมได้รับโอกาสให้ปรากฏออกมา เพื่อใช้ประโยชน์อย่างไม่มีวันหมดสิ้น หรืออีกนัยหนึ่ง ยิ่งใช้ก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น นับเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้อย่างมาก

ความหมายและความสำคัญของธรรมชาติ

ช่วงหลัง ๆ คนในสังคมไทยเริ่มเห็นความสำคัญของธรรมชาติมากขึ้น แต่เท่าที่นำความคิดของคนเหล่านี้มาวิเคราะห์ค้นหาความจริง ส่วนใหญ่ยังถูกอิทธิพลรูปแบบครอบงำภูมิปัญญาเหมาะสมควร จึงมักสะท้อนภาพความจริงออกมาจากใจให้รู้ว่า ยังคงมีการมองธรรมชาติห่างจากรากฐานจิตใจตัวเอง ส่งผลทำให้ปัญหาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ยังไม่อาจถึงจุดปรับเปลี่ยนทิศทางใหม่

แม้ผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ทำให้คนเริ่มหวนกลับมามองเห็นความสำคัญของธรรมชาติ แต่คนส่วนใหญ่ยังมองไปยั้งป่า ต้นไม้ และสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่ภายนอกตนเอง

สภาพดังกล่าว จึงยังคงทำให้กระแสการเปลี่ยนแปลงไม่อาจเข้าถึงธรรมชาติ ซึ่งเป็นความจริง เป็นเหตุให้มีการสูญเสียสรรพสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สูญเสียวิญญาณอันเป็นธรรมชาติของคนในด้านที่ด้อยโอกาสกว่า ซึ่งถูกทำลายโดยคนในด้านที่มีโอกาสอยู่เหนือกว่า

สิ่งเหล่านี้จึงยังคงมีผลทำให้คนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขาดความสุข ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากรากฐานจิตใจระหว่างคนสองด้านห่างจากกันมากขึ้น

วิถีทางดังกล่าวมีผลนำไปสู่การเกิดปัญหาที่พอกพูนเงื่อนไขในรากฐานจิตใจ

เพิ่มขึ้น แทนที่จะได้รับการชำระล้างให้เบาบางลง อีกทั้งสามารถเข้าใจความจริงจาก การสัมผัสกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบอย่างหลากหลาย กับอีกด้านหนึ่ง มีผลทำให้ขาด การข่มใจตนเอง ทำให้ปล่อยอารมณ์ไปตามกระแส โดยที่ตกเป็นทาสวัตถุซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จึงมีผลปิดกั้นสติปัญญา อันถือเป็นธรรมชาติในอีกด้าน หนึ่ง ซึ่งสภาพดังกล่าวแล้ว ส่วนใหญ่จะปรากฏเด่นชัดจากด้านที่เป็นผู้ใหญ่

ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมองได้สองด้าน

ผู้ที่นำปฏิบัติจากความจริงใจ ช่วยให้ความจริงจากทุกสิ่งได้ลึกซึ้งถึงระดับ หนึ่งแล้ว ย่อมมีรากฐานจิตใจที่อิสระ สามารถเห็นทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งปรากฏอยู่รอบ ด้านได้ทั้งสองด้านเสมอ

ไม่เพียงเท่านั้น ยังสามารถมองเห็นภาพรวมจากทั้งสองด้าน แล้วรู้ความจริง ว่า ด้านไหนคือพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง

ส่วนผู้ซึ่งรากฐานถูกปิดกั้นโดยอิทธิพลจากรูปวัตถุทำให้ขาดอิสระภาพ ย่อมกำหนดความคิดตนเองให้มองเห็นด้านปลายด้านเดียว ดังเช่นที่กล่าวกันว่า มี ความเห็นแก่ตัวมากกว่า

การมองไม่เห็นต้นเหตุ หมายถึงการมองไม่เห็นความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง จึงเน้นวิธีการมองออกจากตัวเอง มุ่งไปให้ความสำคัญกับด้านนอก หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวว่า ยึดติดรูปแบบ ขาดการมองเห็นความสำคัญของจิตใจเพื่อนมนุษย์ ทำให้เกิดนิสัย เอาแต่สั่งงานให้ลูกน้องทำตาม ส่วนตนเองเลี้ยงไปหางานสบาย หรือได้เงินพิเศษจากที่อื่น

สิ่งดังกล่าวน่าจะหมายความว่า ขาดการเอาใจเขาใส่ใจเรา หรือ ขาด ความเห็นใจผู้อื่น เช่นที่มีร้อยกรองบทหนึ่งซึ่งเขียนไว้ในอดีตว่า

คนเห็นคนเป็นคนนั้นแหละคน

คนเห็นคนไซ้คนไซ้คนไม่

กำเนิดคนย่อมเป็นคนทุกคนไป

จะแตกต่างกันได้แต่ชั่วดี

ดังนั้น ถ้าผู้ที่มีโอกาสเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ ไม่อาจอนุรักษัธรรมชาตซึ่งมี

วามจริงอยู่ในใจตนเองไว้ได้ เรายังคงหวังได้ยากที่จะรักษาจริยธรรมและคุณธรรม
วงชนรุ่นหลังให้มีโอกาสเจริญเติบโตขึ้นมาจากรากฐานตัวเองได้

ดังนั้น การอนุรักษ์ป่าเขาลำเนาไพรและต้นน้ำลำธารจึงยังคงเป็นไปได้ยาก
แต่ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่มีอำนาจจะมุ่งทำลายชนรุ่นหลังและคนผู้ด้อยโอกาสกว่าตน รับ
ากันเป็นช่วง ๆ เรื่อยมา

ส่วนอีกด้านหนึ่ง ชนรุ่นหลังและผู้ด้อยโอกาสกลัวย่อมถูกหลอหลอมจิตใจ
ให้เดินเข้าไปเป็นเหยื่อผู้ที่มาก่อน เป็นก้างก้ำเกวียน เสมือนสายโซ่ซึ่งคล้องซึ่งกัน
ละกันไว้อย่างปลดปล้อยออกสู่อิสระภาพได้ยากยิ่งขึ้น

ระบบการจัดการบุคคล

คนจำนวนไม่น้อยมักเกิดความขัดแย้งระหว่างกันและกัน โดยมีรากฐาน
วามคิดยึดติดอยู่คนละขั้ว ดังตัวอย่างเช่น คำตอบจากคำถามที่ว่า ไก่เกิดก่อนไข่
หรือไข่เกิดก่อนไก่

ความขัดแย้งดังกล่าว เป็นเพราะไม่อาจมองเห็นภาพรวมของชีวิต ซึ่งมีราก
านจิตใจตนเองร่วมกับสิ่งซึ่งอยู่ภายนอก จึงขาดความเข้าใจธรรมชาติที่อยู่
ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อต่างฝ่ายต่างหาข้อสรุปไม่ได้จึงปิดปัญหาออกไปให้พ้นตัว
ยกกล่าวว่า คือปัญหาโลกแตก ติดตามมาด้วยความรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าขบขัน

แท้จริงแล้ว ต่างฝ่ายต่างไม่สามารถมองเห็นภาพรวมซึ่งเป็นความจริงของ
ธรรมชาติ อันมีวิถีการเปลี่ยนแปลงหมุนวนเป็นวัฏจักร เพราะรากฐานความคิดตนเอง
ดิดิตรูปแบบ

ดังนั้น ระบบซึ่งธรรมชาติได้สร้างไว้ให้มนุษย์อยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกัน
อย่างมีความสุขเป็นสิ่งมีอยู่แล้ว ส่วนระบบที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเป็นเพียงด้านการ
าทุกสิ่งมาใช้ประโยชน์ หากรากฐานจิตใจขาดความเข้มแข็งที่จะรักษาระบบ
รรมชาติไว้ได้ มนุษย์ย่อมนำระบบซึ่งแต่ละคนสร้างขึ้นมาใช้กับมนุษย์ด้วยกันเอง
หักทศเป็นทาสตนและพรรคพวกอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

จากเงื่อนไขที่อยู่ในรากฐานจิตใจ ซึ่งมีสภาพเช่นเดียวกัน จึงมีคำถามทำให้
ิดความขัดแย้งคล้ายกันว่า ระหว่างระบบกับตัวบุคคล สิ่งใดสำคัญกว่ากัน จึงซึ
้นเห็นความจริงได้ว่า น่าจะมีเหตุมาจากการที่รากฐานจิตใจขาดอิสรภาพด้วยกัน
ังสองฝ่าย ทั้งนี้และทั้งนั้น หากรากฐานจิตใจมีอิสระจริง ย่อมรู้ได้ชัดเจนว่า

แม้จะมุ่งเน้นไปยังตัวบุคคลก็ตาม ตนควรมั่นใจแล้วว่าบุคคลผู้นั้นมีธรรมชาติที่จะสามารถกระจายความคิดออกไปสู่มวลชนได้เองอย่างเป็นระบบ

เช่นเดียวกับการคิดจากรากฐานซึ่งหยั่งลงสู่พื้นดินขึ้นมายังด้านบน ซึ่งคนที่มีความคิดลักษณะนี้ย่อมไม่ดูถูกของเล็ก ถึงแม้เริ่มจากสิ่งเดียว ย่อมสามารถเจริญงอกงามขยายขอบข่ายออกไปเป็นมวลชนได้เอง ไม่เช่นนั้นแล้ว การเริ่มต้นจากมวลชนคงไม่มีโอกาสที่จะทำให้เกิดความมั่นคงต่อไปในระยะยาวได้

ระบบการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

หากเข้าใจธรรมชาติได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้รู้ว่าเหตุของการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลสนองตอบมนุษย์ ย่อมเกิดจากจิตวิญญาณของมนุษย์ ดังนั้นความหมายของธรรมชาติ ซึ่งควรจะให้ความสำคัญก่อนอื่น น่าจะได้แก่ ธรรมชาติที่อยู่ในจิตวิญญาณมนุษย์เอง ก่อนที่จะมองข้ามสิ่งนี้ไปหาธรรมชาติซึ่งเป็นเรื่องอื่น ๆ

มนุษย์เกิดมา ย่อมมีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน โดยที่มีการจัดการอยู่ในจิตวิญญาณเป็นธรรมชาติของสังคมมาแต่เริ่มแรก ทำให้สังคมมีความมั่นคงอยู่ได้ ไม่ว่าจะเจริญก้าวหน้าไปไกลแค่ไหน

แต่สภาพดังกล่าวถูกทำลายเพราะความโลภของมนุษย์เอง นอกจากนั้นความโลภมีอิทธิพลทำให้มนุษย์ขาดการทบทวน ดังนั้นเมื่อได้รับความเดือดร้อน จึงคิดที่จะสร้างระบบการจัดการขึ้นมาใหม่ แต่การสร้างบนพื้นฐานกิเลสของมนุษย์เอง ย่อมมีผลทำให้ขาดความมั่นคง นอกจากนั้น เรายังเป็นเครื่องพิสูจน์ให้รู้เองว่าหลังจากทำขึ้นมาแล้วย่อมไปได้ไม่นาน ทำให้เกิดปัญหาหนักมากยิ่งขึ้น เพราะความไม่รู้ของมนุษย์

ดังนั้น หากมองภาพรวมของระบบทั้งสองด้าน ผู้ที่มีรากฐานความคิดอิสระย่อมมองเห็นได้ว่า ด้านปลายคือระบบที่เกิดจากการจัดการโดยมนุษย์ ส่วนอีกด้านหนึ่งคือด้านซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์ อันเกิดจากการที่มนุษย์มีธรรมชาติซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณตัวเอง ซึ่งสิ่งนี้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติอย่างอิสระโดยไม่ถือสากันว่าใครเป็นนายใครเป็นลูกน้อง ช่วยให้ทุกคนได้รับประโยชน์ในการเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมกัน

นอกจากนั้น จากรากฐานการปฏิบัติที่มีจิตใจอย่างอิสระร่วมกัน ย่อมมีผลกำหนดวิถีความคิดและการปฏิบัติที่มุ่งลงสู่ด้านล่าง ซึ่งเป็นด้านที่มีผล

สนใจให้แต่ละคนมีโอกาสสู่ความจริง เริ่มจากความจริงที่อยู่ในใจตนเอง สานถึงความจริงซึ่งอยู่ในใจเพื่อนมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง

การจัดการที่มีผลทำลายวิญญาณความเป็นคน

จากช่วงที่ผ่านมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ถ้าสามารถศึกษาถึงความจริงได้อย่างลึกซึ้ง น่าจะมองเห็นได้ว่า ความคิดซึ่งนำมาใช้ปฏิบัติภายในระบบการจัดการ ไม่ว่าจะการจัดการศึกษา สังคม จนถึงธุรกิจการค้า มีผลทำลายวิญญาณความเป็นคนมากกว่าการพัฒนาคนให้มีรากฐานความรักและความสามัคคีหยั่งลงสู่พื้นดินอีกซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากทำให้คนยึดติดรูปแบบมากขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น ผลที่ปรากฏจากทุกแง่มุมซึ่งอยู่ในระบบการจัดการ ทำให้รากฐานคนล้มคุณค่าของชีวิตตนเอง หันมารังเกียจพื้นดินมากขึ้น ยิ่งในระบบการจัดการภาคธุรกิจ ไม่ว่าจะจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งมีผลล่อใจคนให้ขึ้นไปสู่ระดับสูง ก็มีแนวโน้มทำให้คนมองเห็นคุณค่าของชีวิต ซึ่งควรจะเกิดจากรักพื้นดิน อันถือเป็นสัจธรรม ลดน้อยลงไปทุกขณะ

ดังจะพบว่าคนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ หลงอยู่กับความสบายในห้องปรับอากาศ เรียกร่องรอยนต์ประจำตำแหน่งราคาแพง ๆ แข่งกันอวดความโก้หรู และแข่งกันแสดงอำนาจ จึงนิยมการสั่งการและใช้อำนาจกับคนซึ่งอยู่ระดับรองลงไป จนเป็นนิสัย

นอกจากนั้น ภายในคนกลุ่มเดียวกัน ส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจว่า การประชุมที่เป็นธรรมชาติจากใจ ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่มียุ่แล้วในแต่ละคนรวมถึงสังคม เช่น การพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในครอบครัว ระหว่างเพื่อนบ้านจากความรู้สึกที่มีน้ำใจต่อกัน รวมทั้งกิจกรรมซึ่งมีการทำงานร่วมกัน อาทิ เช่น การลงแขกดำนาและเกี่ยวข้าว รวมถึงการให้สิ่งของแก่กันและกันใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

หากกลับมองการประชุมมุ่งไปที่ปลายเหตุซึ่งกระทำในรูปแบบ มีประธาน มีกรรมการ และมีการจัดบันทึกการประชุมรวมทั้งการสรุปผล แล้วยังคิดแบบยึดติดว่าทุกคนจะต้องไปปฏิบัติ ลืมสัจธรรมไปว่าแต่ละคนมีที่มาและความคิดไม่เหมือนกัน แทนที่จะคิดได้ว่าแต่ละคนต่างก็มีงานซึ่งตนต้องรับผิดชอบกันอยู่แล้ว

ส่วนการประชุมในรูปแบบ น่าจะเป็นเพียงเวทีซึ่งช่วยให้มีการละลายกรอบความคิดของแต่ละคนให้เข้าใจกันได้ ส่วนการที่แต่ละคนจะกลับไปปฏิบัติอย่างไร

ย่อมมีอิสระที่จะคิดและกำหนดวิถีปฏิบัติได้เอง

จึงมีผลทำให้สูญเสียเวลาทำงานในระดับพื้นฐานที่ช่วยให้เกิดคุณค่าทางปัญญา อีกทั้งเป็นพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสำคัญ

ดังที่มีการปรารภมาแล้วในช่วงหลัง ๆ ว่า ผู้ทำหน้าที่ยบริหารและการจัดการ ยิ่งขึ้นไปสู่ระดับสูงขึ้นไปมักใช้เวลาไปกับการประชุมมากกว่าทำงานในระดับปกติอย่างเต็มที่ จึงหวังได้ยากมากที่จะมุ่งมองลงสู่ด้านล่างด้วยความจริงใจ อีกทั้งให้ความรักความเห็นใจแก่ผู้ที่อยู่ในระดับรองลงมาจนถึงระดับล่างสุด

ทั้งนี้และทั้งนั้นหากมองเห็นภาพรวมได้ทั้งหมด น่าจะรู้ได้ว่าเกิดจากรากฐานอันเป็นธรรมชาติถูกทำลาย ทำให้รากฐานจิตใจยึดติดรูปแบบซึ่งอยู่ด้านบนลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สภาพดังกล่าว มีแนวโน้มขาดการถ่ายทอดความคิดซึ่งช่วยให้เข้าใจเหตุผลลงไปสู่ชนรุ่นหลังและคนระดับล่าง ดังนั้น คนส่วนใหญ่ที่เข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศการจัดการ มักสะท้อนให้เห็นแนวโน้มได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า จิตวิญญานตนเองถูกกลืนโดยกระแสอิทธิพลรูปแบบสืบทอดกันมาเป็นช่วง ๆ หรือไม่ก็รู้สึกถูกกดดันทางใจ จนในที่สุดอยู่ไม่ได้ ดังที่กล่าวกันว่า คนที่อยู่ได้ยากมากขึ้น

ดังนั้น จิตวิญญานความเป็นคนซึ่งควรมีอิสระภาพ มักถูกรบงำโดยสภาพดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ คงหาได้ยากมากขึ้นที่จะรักษาอิสระภาพภายในรากฐานจิตใจตัวเองเอาไว้ให้ได้อย่างมั่นคง ทำให้ชีวิตคนส่วนใหญ่ จำต้องตกเป็นทาสระบบนายบังคับลูกน้อง

ดังนั้น คนส่วนใหญ่ จึงมักเกิดความรู้สึกว่า ระบบการจัดการในช่วงหลัง - มีผลล่อหลอมคนให้กลายเป็นวัตถุมากขึ้น

ผู้ที่ติดเชืوهล่านี้อเข้าไปแล้ว ก็คือการติดยาเสพติดรูปแบบหนึ่ง ทำให้มีผลหันหลังให้กับวิถีทางซึ่งควรจะนึกถึงบุญคุณของสังคมที่ตนมีหน้าที่รับใช้ รวมถึงการรับใช้แผ่นดินถิ่นเกิด ในฐานะที่แต่ละคนเกิดมาเป็นคน

คุณค่าของการพิจารณาทบทวน

เมื่อกล่าวถึงการทบทวน ย่อมมีสองด้านเช่นกัน ด้านหนึ่งหมายถึงกาทบทวนตนเองเพื่อค้นหาความจริง ซึ่งสิ่งนี้ธรรมชาติภายในจิตใจตนเองได้รับข้อมูลมาจากการปฏิบัติในอดีต ไม่ว่าผลจะปรากฏออกมาเป็นที่พอใจหรือไม่พอใจก็ตาม

อเข้าไปแฝงอยู่ในรากฐานความคิด ย่อมเป็นความจริงในจิตวิญญาณของแต่ละคน ขณะใดที่มีความต้องการใช้ประโยชน์ย่อมทวนกลับออกมา ทั้งในด้านความที่แสดงออกโดยการปฏิบัติ การเขียน แม้การพูด เช่นที่กล่าวกันว่า **ปฏิบัติจากความจริงที่อยู่ในใจ** รวมไปถึงการเขียนและการพูดจากธรรมชาติซึ่งอยู่ในใจตนเอง ย **การปฏิบัติจึงมีผลหล่อหลอมคนให้มีความจริงใจต่อผู้อื่น**

ผู้ที่ขาดการสัมผัสกับสิ่งซึ่งตนปฏิบัติโดยตรง หากผ่านรูปวัตถุซึ่งใช้เป็น รื่องมือ ย่อมขาดข้อมูลที่ควรจะมีอยู่ในจิตวิญญาณตนเอง คนลักษณะนี้จึงต้อง นตำรา เขียนจากการอ้างสิ่งโน้นสิ่งนี้ รวมทั้งพูดแก้ตัวในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแสดง ามเห็นแก้ตัวปรากฏออกมาให้รู้ไม่มากก็น้อย นอกจากนั้น ยังขาดความจริงใจ เพื่อมนุษย

ส่วนอีกด้านหนึ่ง ได้แก่การทบทวนสิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอกจิตใจ ซึ่งได้แก่ รสนใจศึกษาจากเอกสารเก่า ๆ ที่มีข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งถูกบันทึกลงไว้ในเครื่อง กรณ์ทั้งหลาย โดยที่ควรถือว่าคืออีกด้านหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องให้ความสนใจเก็บ สมิไว้ด้วย

หากมองภาพรวมทั้งสองด้านจะเห็นความจริงได้ว่า **ข้อมูลที่อยู่ในรากฐาน ใจคือข้อมูลความจริงซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด** ส่วนข้อมูลที่ปรากฏอยู่ใน าสารต่าง ๆ หากขาดข้อมูลที่อยู่ในจิตใจ ย่อมไม่อาจรู้ได้ลึกซึ้งถึงรากฐาน นอกจาก ะ หากมีข้อมูลอยู่ในใจอย่างลึกซึ้ง แม้ข้อมูลจากภายนอกซึ่งมีความเป็นมาก่อนที่ ตของแต่ละคนจะเกิดมาสู่โลก ก็สามารถหยั่งรู้ถึงความจริงได้ จึงทำให้สามารถ มาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง

บบการจัดการที่ขาดระบบการจัดการอันเป็นธรรมชาติ

ความจริงแล้ว ระบบการจัดการเป็นสิ่งซึ่งธรรมชาติได้มอบให้มาแล้วใน วิญญาณของแต่ละคน แต่การที่รากฐานจิตใจคนขาดความเข้มแข็ง หรือ ขาด ามเป็นตัวของตัวเอง จึงทำให้ภูมิคุ้มกันอ่อนแอลงไปมากขึ้น คนส่วนใหญ่จึง เป็นเหยื่ออิทธิพลของสิ่งเสพติด แม้มองแค่จบจากสถาบันอุดมศึกษา ย่อมพบว่า กที่จะได้เห็นผู้ที่รอดพ้นมาจากอิทธิพลครอบงำความคิด ซึ่งควรจะยืนหยัดอยู่ได้ างอิสระ โดยไม่ตกเป็นทาสความคิดคนอื่น

จากภาพรวมทั้งหมดรวมถึงรายละเอียดซึ่งกล่าวมาแล้วในบทความเรื่องนี้

ผู้ที่สามารถรักษาความจริงซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณตนเองไว้ได้อย่างชัดเจนมาตลอด น่าจะรู้ความจริงได้ว่า ปรากฏการณ์ที่สะท้อนออกมาให้เห็นได้ในช่วงหลัง ๆ ภายในกระบวนการจัดการทุกสิ่งทุกอย่าง ยิ่งระบบการจัดการศึกษา ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด มีผลทำลายรากฐานความเป็นมนุษย์ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากคนในสังคม สะท้อนความคิดและการปฏิบัติให้เห็นได้ชัดเจนว่า ส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพขาดรากฐานที่เป็นความจริง ซึ่งควรจะรักษาไว้เพื่อใช้รองรับความมั่นคงของชีวิตแต่ละคนให้มั่นคงอยู่ได้ หากกลับส่งผลทำลายคุณค่าชีวิตลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อนึ่ง บุคคลผู้สามารถรักษาความจริงซึ่งอยู่ในจิตวิญญาณตนเองมาแต่เล็กแต่น้อยไว้ได้อย่างมั่นคง ยิ่งชีวิตเจริญเติบโตมากขึ้น ยิ่งสะท้อนการปฏิบัติตนให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า แสดงความอ่อนน้อมต่อมตนและใช้วาจาสุภาพอ่อนหวานกับทุกคน ยิ่งใช้กับชนรุ่นหลังและผู้ซึ่งอยู่ในระดับล่างอย่างเป็นทางการโดยที่รู้สึกมีความสุข

การเริ่มต้นแก้ปัญหาดังกล่าว ถ้าสามารถเชื่อมโยงความคิดที่เกี่ยวกับตัวบุคคลให้สานถึงชุมชนได้ โดยมองเห็นว่าทั้งสองด้านอยู่บนรากฐานเดียวกัน แม้เริ่มต้นจากคนใดคนหนึ่งแต่ควรสามารถรักษารากฐานตนเองให้ต่อสู้กับแรงกดดันขงสังคมได้ จากจุดเล็ก ๆ น่าจะขยายขอบข่ายออกไปเป็นชุมชนที่เกิดใหม่ รวมทั้งเติบโตขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติ

การเจริญเติบโตขึ้นมารากรากฐานตนเองอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นมุ่งหวังสมานและความสนใจไปสู่การปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ความจริงซึ่งอยู่ด้านล่างเท่านี้ที่จะทำให้อปัญหาสังคมได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาสู่สภาพปรกติได้

คิระบบการจัดการสู่ธรรมชาติ

ในอดีตที่ผ่านมา หลายคนเคยคิดว่า ระบบการจัดการคือด้านของการประโยชน์ จนกระทั่งทำให้มีการกล่าวกันว่า **สังคมไทยคือสังคมบริโภคนิยม**

ในเมื่อทุกวันนี้ ทุกเรื่องมีแต่การจัดการ เริ่มต้นตั้งแต่การจัดการศึกษา ใสถานมาถึงการจัดการธุรกิจและการค้า

ส่วนสังคมผู้ผลิต หากมองสู่มุมตรงข้าม คงเข้าใจว่าเป็นความคิดที่ถือสทำให้มีการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ อย่างรู้สึกท้าทาย เนื่องจากมีรากฐานความเชื่อซึ่ง

ถึงสังขรรณ

ความจริงแล้ว ทั้งการบริโภคและความคิดที่อิสระทำให้มีการคิดริเริ่มสิ่ง
 ย่างหลากหลาย ควรมีรากฐานอยู่ในจิตวิญญาณแต่ละคนเป็นหนึ่งเดียว

จากทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งอยู่บนพื้นฐานเป็นวัฏจักร มาถึง
 ผลทำให้คนเกิดความทุกข์และเครียดหนักมากขึ้น โดยเหตุที่การจัดการ
 วนมาแล้ว มีผลทำให้รากฐานจิตใจแต่ละคนห่างไกลจากการรู้และเข้าใจ
 มากขึ้น

ทุกสิ่งอยู่ที่ใจ ดังนั้น เมื่อคนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าเป็นคนคืออะไรและอยู่ที่
 ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตขาดการกำหนดทิศทางซึ่งควรจะมองเห็นสังขรรณให้
 ตนเองได้มากยิ่งขึ้น

การณการเรียนรู้จากธรรมชาติ

ความหมายของ ธรรมชาติ ที่มีเหตุมีผลสัมพันธ์กันกับวิถีชีวิตมนุษย์แต่ละ
 มมีสองด้านเสมอ

ด้านหนึ่งซึ่งควรถือว่าสำคัญที่สุด น่าจะได้แก่ธรรมชาติอันเป็นความจริงซึ่งมี
 ติวิญญาณมนุษย์มาแต่กำเนิด โดยที่รู้ว่าเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต

กับอีกด้านหนึ่งคือธรรมชาติซึ่งมีอยู่ในจิตวิญญาณเพื่อนมนุษย์ทุกคน ไม่ว่า
 านจะตกอยู่ในสภาพอย่างไร แม้ผู้ที่จำเป็นต้องเป็นโจรผู้ร้าย และผู้ซึ่งขายตัว
 ศ ซึ่งผู้ที่รู้ถึงความจริงพึงสนใจเรียนรู้จากใจจริงแทนการรู้สึกถึงภัย เนื่องจาก
 รู้สึกถึงภัยสิ่งใดก็ตามย่อมอ่านได้ว่า คือการปฏิเสธตนเอง

เมื่อประมาณร่วมสามปีมาแล้ว วันหนึ่งมีรายการสารคดีจากสถานีโทรทัศน์
 ึ่ง ขออนุญาตมาสัมภาษณ์เรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับประวัติชีวิตผู้เขียน ซึ่ง
 ก็เต็มใจให้อย่างปราศจากการปิดบังใด ๆ ทั้งสิ้น

ก่อนเข้ามาภายในบ้าน เขายืนเปิดรายการอยู่หน้าประตูรั้วบ้านโดยที่
 ะไม่ทราบ มาทราบภายหลังจากการได้รับชมรายการแล้วว่าเขาได้พูดน่าไว้ว่า
 ะบริเวณหน้าบ้านท่านศาสตราจารย์ระพี สาคริก ซึ่งอดีตเคยดำรงตำแหน่ง
 ะบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร
 ะกรณ์

หลังจากเข้ามานั่งสัมภาษณ์ผู้เขียนภายในบ้าน เขาก็เริ่มต้นถามก่อนว่า

“ขณะนี้ท่านอาจารย์เป็นอะไร?” ผู้เขียนตอบในทันทีด้วยความรู้สึกมั่นใจอันเป็นธรรมชาติ และด้วยความรู้สึกอ่อนน้อมว่า “ผมเป็นคนครับ”

ได้ยินเสียงผู้สัมภาษณ์หัวเราะคล้ายเป็นเรื่องน่าขบขัน จึงรีบกล่าวต่อไปว่า “ผมพูดจริง ๆ”

เหตุผลที่อธิบายความหมายของ “ความเป็นคน”

จากคำตอบและสิ่งซึ่งสะท้อนพฤติกรรมกลับมาจากอีกด้านหนึ่ง กระตุ้นให้ต้องชี้แจงเหตุผลต่อไปอีกว่า ความเป็นคน หมายถึงมีการเรียนรู้ความจริงจากทุกสิ่งทุกอย่างภายในกระบวนการสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมถึงระดับหนึ่งแล้ว ช่วยให้สามารถรู้ความจริงจากสิ่งที่เป็นเงื่อนไขแฝงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองได้ชัดเจนพอสมควร

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งตนรักและให้ความสำคัญแก่การทำงาน มุ่งทิศทางลงสู่ระดับล่างอย่างมั่นคงมาตลอด แม้ใครจากมุมไหนของโลก จะนำรางวัลหรืออามิสรูปแบบต่าง ๆ มามอบให้ แต่ใจผู้เขียนก็ไม่ยอมตกเป็นทาสสิ่งเหล่านั้น ช่วยให้วิถีชีวิตตนเองดำเนินมาได้อย่างอิสระรอดปากเหยี่ยวปากกามาได้จนถึงขณะนี้ ซึ่งอายุใกล้ 80 ปีเข้าไปแล้ว

การที่ยังสามารถรักษาความเป็นคนไว้ได้อย่างชัดเจน จึงเป็นสิ่งเดียวซึ่งควรภูมิใจเหนือการได้รับสิ่งอื่นใดทั้งหมด

ดังนั้น ความเป็นคน น่าจะหมายถึง ความรักในสัจธรรมซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาแต่กำเนิด ช่วยให้ผู้เขียนแสดงออกต่อเพื่อนมนุษย์จากใจจริง ช่วยให้รู้ความจริงได้ว่า สิ่งใดที่เกิดจากใจตนเอง ถือเป็นของจริงทั้งสิ้น

ส่วนสิ่งซึ่งมีผู้อื่นกำหนด แม้กำหนดไว้ก่อนเป็นเวลานานเป็นสิบเป็นร้อยปี หากรู้ได้ลึกซึ้งถึงจุดหนึ่งยอมมองเห็นความจริงได้เองว่า หาใช่ของจริงสำหรับตนไม่ แม้แต่ประเพณีนิยม หากมองเห็นความจริงได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง ย่อมรู้ได้ว่าหาใช่ของจริงไม่ หากของจริงอยู่ในใจตนเองอันเป็นสิ่งบริสุทธิ์สุด ๆ แล้ว ไม่ว่าจะถูกใครมองในแง่ร้ายแค่ไหน ในที่สุดยอมพิสูจน์ความจริงได้ทุกเรื่อง

ความเข้มแข็งที่ซื่อสัตย์ต่อความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองเท่านั้น ที่ควรรักษาไว้สุดชีวิต ยิ่งเติบโตขึ้น ควรเห็นสัจธรรมดังกล่าวแล้วได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ซึ่งผู้ที่สร้างสมสมบัติดังกล่าวไว้ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างลึกซึ้งแล้ว ย่อมมีการแสดงออกต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนจากใจจริง และให้ความรักอันเป็นธรรมชาติ

เกาใจตนเองกับคนรุ่นหลัง ร่วมกับคนระดับล่างลึกซึ่งยิ่งขึ้น

บุคคลผู้มีความสมบัติเช่นนี้อยู่ในใจ ย่อมแสดงออกต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อชนรุ่นหลังและคนระดับล่าง ทำให้อีกด้านหนึ่งรู้สึกว่ามี การอ่อนน้อม อมตณ รวมทั้งมีวาจาสุภาพอ่อนหวานอย่างปราศจากกรอบกำหนดตัวเอง แต่หาใช่ เป็นมายาภาพหากเกิดจากความจริงใจ ซึ่งมีผลทำให้ตนปฏิบัติอย่างมีความสุข ปฏิบัติได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

ช่วงที่ผู้เขียนตอบผู้สัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ว่า "ผมเป็นคน" ทำให้มีบางคน ซึ่งยังรู้ได้ไม่ถึง กล่าวหาว่า "พูดยวน" หลังจากรับฟังคำบอกกล่าวแล้ว ตนจึงปรารภว่า "ผมไม่ได้พูดยวน แต่พูดไทย เพราะพูดจากใจซึ่งเป็นไทแก่ตนเองจริง ๆ "

จึงน่าจะถือว่า ความเป็นคน คือคุณค่าชีวิตซึ่งสำคัญที่สุด อันควรรักษา ร้อยอย่างสุดชีวิต

ดังความตอนหนึ่งซึ่งหลักธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า

จงสละทรัพย์สินเพื่อรักษาอวัยวะ

จงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต

จงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ

ธรรมะจึงหมายถึงความถึงธรรมชาติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง และมี หนุผลช่วยให้แต่ละคนสามารถรักษาความเป็นคนไว้ได้จนถึงวาระอันเป็นที่สุดจุดจบ ของชีวิตตัวเอง

รักการทำงานระดับพื้นดิน

คือบ่อเกิดของวัฒนธรรมท้องถิ่น

เกษตรกรรมนำไทยให้รักถิ่น

รักพื้นดินถิ่นกำเนิดเทอดศักดิ์ศรี

รักนิยามความเป็นคนล้นญาติ

แม้ชีวิตต้องมลายตายกลางดิน

รักท้องถิ่นด้วยวิญญาณสานถึงกัน
ไม่แปรผันไปถิ่นสวยรวยทรัพย์สิน
แม้ขยากจนก็จะทนจนชีวิต
ถึงยอมสิ้นไม่เรียกรอขอผู้ใคร

เกิดชาตินี้มีใจว่างไม่ห่างตน
ให้เป็นผลทิ้งแผ่นดินไปถิ่นไหน
อยู่ถิ่นเกิดประเสริฐยิ่งเหนือสิ่งใด
ไม่ทิ้งไปด้วยใจรักภักดีแผ่นดิน

ไม่พูดมากไม่ปากไวแต่ใจซื่อ
ด้วยใจถือความจริงยิ่งกว่าสิน
ใครมาซื้อดวงวิญญาณพาจากดิน
ยอมไม่ได้ให้ใจสิ้นความเป็นคน

ใครจะว่าเป็นคนบ้าก็ยอมบ้า
ไม่คิดพาทายใจให้สับสน
ด้วยรักศักดิ์รักสตัยยิ่งตัวตน
ไม่ยอมพินหน้าทีคนมีใจ

บทสรุป

บุคคลรวมทั้งกลุ่มบุคคลซึ่งมีรากฐานจิตใจยึดติดอยู่กับสิ่งที่อยู่ภายนอกตนเอง จึงไม่อาจทำงานรับผิดชอบในกิจกรรมการจัดการบุคคลให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง หากผลจากการปฏิบัติ กลับสร้างแรงกดดันให้คนระดับล่างเกิดแรงกดดันขึ้นในจิตใจ อีกทั้งทำให้เกิดความริ้วฉานระหว่างกันและกันเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ภายในภาพรวมของวิถีชีวิตที่มีการเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ควรมีรากฐานจิตใจเปิดกว้างมากขึ้น ทำให้มีการวางตัวและมุ่งมั่นทำงานลงสู่ด้านล่างอย่างมีความสุข สมกับคำกล่าวที่มีอยู่แล้วในอดีตว่า เมื่อแต่ละคนมีความสุข

ย่อมมีผลทำให้สังคมมีความสุขเป็นหนึ่งเดียวกันด้วย

นอกจากนั้น เมื่อเกิดศูนย์รวมใจทำให้ทุกคนมีความสุข งานย่อมเจริญก้าวหน้าอย่างมีเหตุมีผลบนพื้นฐานธรรมาชาติ อีกทั้งมีผลช่วยลดการลงทุนในด้านการเงินได้อย่างสอดคล้องกันด้วย

สิ่งที่นำมาเขียนลงในบทความเรื่องนี้ทั้งหมด หาใช่ความฝันที่เกิดขึ้นจากการวาดภาพอย่างขาดพื้นฐานไม่ หากเป็นความคิดซึ่งผู้เขียนได้รับจากการปฏิบัติมาแล้ว ภายในช่วงชีวิตที่ผ่านมา จึงนำมาเขียนจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองทั้งสิ้น

อนึ่ง การเขียน หาใช่มุ่งเน้นไปให้ผู้อ่านศึกษาเท่านั้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดได้แก่ การค้นหาความจริงจากใจออกมาเขียน ซึ่งแน่นอนที่สุดย่อมช่วยให้สิ่งที่มีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้วบังเกิดความมั่นคงยิ่งขึ้น

20 ตุลาคม พ.ศ. 2544

ทำไมต้องช่วยผู้สูงอายุ?

บทนำ

เมื่อนำประเด็นในเชิงคำถามเรื่อง **ทำไมต้องช่วยผู้สูงอายุ?** ขึ้นมาพิจารณา หากใครคิดจากรากฐานจิตใจที่อิสระถึงระดับหนึ่ง น่าจะรู้สึกทึ่งว่า หัวข้อดังกล่าวชวนให้คิดได้สองด้าน

ด้านแรก อ่านแล้วอาจรู้สึกที่ **ผู้เขียนต้องการชี้แจงเหตุผล เพื่อชักชวนให้คนทั่วไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ** ส่วนอีกด้านหนึ่งอาจคิดว่า **ผู้เขียนกำลังท้วงติงผู้ที่คิดสนับสนุนให้คนทั่วไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ**

ความจริงแล้ว การมองภาพกันคนละมุม ซึ่งสมัยนี้มักนำคำว่า **มองต่างมุม** มาใช้กันอย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้วก็คือความจริงซึ่งบอกให้รู้ว่า ต่างฝ่ายต่างยึดติดด้วยกันทั้งคู่ ซึ่งช่วงที่ผ่านมา มักมีการพูดซ้ำแล้วซ้ำอีกว่า ประชาธิปไตยต้องมีความขัดแย้ง จนไม่อาจมองเห็นศูนย์รวมระหว่างสองด้านอันเป็นธรรมชาติได้อย่างครบถ้วน

แท้จริงแล้ว **ความรู้สึกจากใจผู้เขียน** คงไม่ใช่ด้านไหนทั้งนั้น อีกทั้งเชื่อว่า น่าจะมีอีกหลายคนที่ยังมองเห็นความจริง ณ จุดนี้ได้ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากรู้ว่าแต่ละด้านต่างก็มีเหตุมีผลอยู่ในรากฐานตัวเอง ดังนั้นจึงควรพิจารณาแยกออกจากกัน เป็นกรณีโดยเฉพาะ จึงเพียงแต่นำเหตุผลมาเชื่อมโยงถึงกัน ให้สามารถมองเห็นภาพภายในศูนย์รวมซึ่งมีความจริงเป็นพื้นฐานร่วมกัน

วัตถุประสงค์ในการนำเรื่องนี้มาพิจารณาศึกษาเพื่อค้นหาความจริง น่าจะ

มุ่งไปสู่วิถีทางซึ่งมีผลจุดประกายใจให้แต่ละคนสามารถคิดถึงสิ่งอันเป็นสัจธรรม
ได้เอง

ทั้งนี้และทั้งนั้น ผลอันพึงได้รับจากการคิดได้ ควรจะช่วยให้สามารถรู้คุณค่า
ชีวิตตนเอง ร่วมกับการรู้ความสำคัญของการนำปฏิบัติจากความจริง ซึ่งมีอยู่ในราก
ฐานจิตใจตัวเองอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

ส่วนบุคคลใดจะปฏิบัติได้จากรากฐานจิตใจที่ใกล้ชิดหรือห่างไกลความจริง
มากน้อยแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจแต่ละคนนับตั้งแต่เงื่อนไขซึ่งมีอยู่แล้วใน
ภูมิกำเนิด ร่วมกับผลจากการหล่อหลอมโดยอิทธิพลผลกระทบจากสภาพแวดล้อม
เท่าที่ชีวิตแต่ละคนผ่านพ้นมาแล้ว

จุดประกายความคิด

นับตั้งแต่ชีวิตผู้เขียนเริ่มต้นเกิดมา จนกระทั่งมีอายุ 80 ปี ช่วงหลัง ๆ เมื่อตน
มีโอกาสสรวทราพบว่ามีกรณีชวนให้คนทั่วไปสนใจช่วยเหลือผู้สูงอายุ บางครั้ง
ยังได้ยินคนกล่าวย่ำความสำคัญของการช่วยเหลือผู้สูงอายุร่วมด้วย

ผลที่สะท้อนกลับออกมาสู่สังคม อีกทั้งยังกระทบความรู้สึกจากใจ
ผู้เขียน ดูแล้วทำให้รู้สึกว่าคุณส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มทั้งแนวคิดและการนำ
ปฏิบัติมุ่งไปสู่ทิศทางซึ่งเป็นไปในทางเดียวกันแทบทั้งสิ้น

จากธรรมชาติความรู้สึกซึ่งอยู่ในใจ ร่วมกับผลจากการที่ตนนำไปปฏิบัติ
มาแล้ว บนพื้นฐานการพึ่งตนเองอย่างมั่นคงมาตลอด ทำให้มีกระแสจากใจหวน
กลับมาถามตัวเองว่า **ทำไมถึงต้องให้การช่วยเหลือ?**

ทั้งนี้และทั้งนั้น น่าจะสืบเนื่องมาจากการที่ตนมีรากฐานจิตใจอิสระ เป็น
ตัวของตัวเอง และมุ่งมั่นปฏิบัติงานจากความจริงซึ่งอยู่ในใจมาตลอด จึงทำให้ตน
มีนิสัยมองทุกสิ่งทุกอย่างทั้งสองแง่มุม และหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเอง
ซึ่งเป็นศูนย์รวมทุกสิ่งทุกอย่างอย่างเป็นธรรมชาติ

ความรู้ที่ได้รับก็คือ ประสบการณ์ชีวิตจากการนำปฏิบัติ ซึ่งได้รับผลเป็น
ความจริงที่เข้าไปอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองแล้ว ช่วยให้มั่นใจได้ว่า คำตอบซึ่งพบ
ได้แล้วระหว่างสองด้าน มาจากจุดอันควรถือว่าเป็นศูนย์รวมความจริงเอาไว้ทั้งหมด

ผู้เขียนเริ่มต้นใช้ความรู้สึกที่อยู่ในรากฐานจิตใจตน เป็นพื้นฐานการ
พิจารณาค้นหาความจริงจากทุกเรื่องอย่างท้าทาย อีกทั้งเชื่อว่าสัจธรรมซึ่งเป็นพื้นฐาน

ของแต่ละเรื่อง เท่าที่ปรากฏเปลี่ยนแปลงอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต นับจากใจที่सान เหตุผลสัมพันธ์ถึงวัยและอายุ

ใจ น่าจะทำหน้าที่เป็นรากฐานควบคุมการนำทุกสิ่งทุกอย่างมาใช้ประโยชน์ ร่วมกับการเรียนรู้ จึงมีผลทำให้หยั่งรู้ความจริงในแต่ละเรื่องได้อย่างลึกซึ้งถึงศูนย์รวม ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเป็นหนึ่งเดียวกันหมด

อนึ่ง แม้วัยกับอายุจะอยู่บนพื้นฐานที่อิสระ แต่ใจย่อมมีอิทธิพลควบคุม ทั้งอายุและวัย ให้มีผลสัมพันธ์ถึงการเปลี่ยนแปลงของทั้งสองสิ่ง ซึ่งอยู่ในองค์ประกอบ ของร่างกาย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น ผลการปฏิบัติจากใจที่สามารถรักษาความจริงไว้ได้อย่างมั่นคง จึงถือได้ว่าเป็นความรู้อันควรได้รับความสนใจอย่างยิ่ง

สภาพจิตใจที่อิสระย่อมปราศจากวัย

สภาพจิตใจที่มีอิสระถึงระดับหนึ่ง ย่อมมีความรู้สึกที่ปราศจากวัย แม้อายุ จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ก็ยังเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงของตัวเลข ซึ่งเป็น สิ่งสมมุติ มากกว่าสภาพที่เป็นความจริง

ครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ผู้เขียนได้รับเชิญจากสถาบันศิลป- วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ไปเป็นผู้ปาฐกถาพิเศษ ในการเปิดประชุมสัมมนาครูประถมภาคอีสาน ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยได้รับการขอร้องให้ไปบรรยายในหัวข้อเรื่อง **ปฐมวัยกับชีวิต**

ความตอนแรกซึ่งกล่าวออกมาจากใจอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเน้นความ สำคัญไว้อย่างมั่นใจที่สุดว่า

“ขณะนี้อายุฉันล่วง 80 ปีแล้ว จะให้มาพูดเรื่องปฐมวัย คงพูดไม่ได้จะ ขออนุญาตพูดเรื่อง ปฐมใจ แทน เนื่องจากฉันมีธรรมชาติภายในใจตนเอง เข้ากับใจคนได้ทุกวัย จึงสามารถนำปฏิบัติร่วมกับทุกคนอย่างมีความสุขมาตลอด

หากใครจับความจากช่วงแรกแล้วส่วนคิดอาจเข้าใจว่า ผู้เขียนแก่แล้ววัย อยากรเป็นหนุ่ม หากคิดสานความรู้สึกออกไปก็คงคิดต่อไปว่า **ไม่รู้จักเจียมสังขาร**

แต่เปล่าเลย ผู้เขียนไม่ได้มองอะไร ๆ ด้านเดียว ทำให้ตนคิดแบบล้อมกรอบ ตัวเองไว้อย่างแคบ ๆ ดังนั้นถ้าใครถามว่า คิดยังไงถึงได้พูดออกมาอย่างงั้น ?

ขอตอบว่า เพราะในใจตัวเองไม่มีคำว่าวัย ไม่ยึดติดอยู่กับอายุที่

นเพียงตัวเลข ใจจึงรู้ได้ถึงศูนย์รวม ซึ่งมีอยู่หนึ่งเดียวเท่านั้น และสิ่งนั้นก็คือ
ความจริงที่มีอยู่ในใจตนเอง ซึ่งทุกคนควรให้ความสนใจเรียนรู้ เพื่อรับทุกสิ่งซึ่ง
ผัสได้จากภายนอก เข้าไปใส่ไว้ในส่วนลึกที่สุดของหัวใจ สอดคล้องกันกับหลัก
มซึ่งชี้ไว้ว่า คนเราเกิดมา หากนำสภาพจิตใจไปผูกติดไว้กับวัยและอายุ ย่อม
ทภาวะสับสน แต่ถ้าเปิดใจให้อิสระเข้าไว้ ย่อมสามารถจำสิ่งซึ่งตนสัมผัสมาแล้ว
อดีตได้อย่างลึกซึ้งแม้ว่าย้อนหลังกลับไปนานมากแค่ไหน

ช่วงที่เดินทางเข้าสู่ที่ประชุมสัมมนาครั้งนั้น ตนมีแรงบันดาลใจจากใคร
คน ทำให้เขียนร้อยกรองบทหนึ่งฝากไว้ ณ โอกาสนั้น ดังต่อไปนี้

จากใจถึงใจ ระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

ทำจากใจรู้จากใจใครได้รับ
ทั้งคู่รับประทับใจถึงไผ่หา
กายตามหาหาจากใจไร้ราคา
ด้วยรู้ค่าจึงพาใจใสวิญญาน

จึงหามิตรผู้เป็นมิตรได้ทุกที่
พบมิตรดีมีใจสุขทุกสถาน
จากคนไหนที่ไผ่หาพาวิญญาน
ถึงวิญญานผ่านพ้นทุกข์นำสุขใจ

ดั่งไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเฝ้าไม้เล็ก
เพราะรู้เล็กเด็กสำคัญยิ่งผู้ใหญ่
ส่วนไม้ใหญ่ได้รากแก้วแววถึงใจ
คือไม้เล็กที่รักสุดดุจชีวา

ส่วนที่รองก็ไซ้ว่าหาสำคัญ
หากสิ่งนั้นไม่พาใจให้ไผ่หา
ไหนเลยจะถึงจุดสุดชีวา

อันล้ำค่าดังรักแก้วแววถึงใจ

ด้วยเหตุนี้จึงมีไม้ทั้งเล็กใหญ่
ต่างอาศัยทำหน้าที่ศรีสวดไส
เพื่อนำมาหาสิ่งสุดดุดดวงใจ
นำชีวาพาพันภัยใจร่วมเย็น

อนึ่ง คนส่วนใหญ่มักนำความสำคัญของ วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยชรามากกล่าวอ้าง เพื่อเน้นความสำคัญกันอย่างกว้างขวาง

กับประเด็น อายุ ซึ่งนิยมใช้ตัวเลขเป็นสิ่งบ่งบอกแม้กระทั่งมีสูงมีต่ำ ดังเช่น การเน้นความสำคัญของผู้สูงอายุ บางรายมีการแสดงออกจากความรู้สึก อย่างมั่นใจว่า ตนจะต้องมีชีวิตอยู่ให้ถึงอายุ 100 ปี หรือกำหนดได้เป็นตัวเลขให้นานมากกว่านั้น

ไม่เพียงเท่านั้น คนที่มีเงื่อนไขแฝงอยู่ในรากฐานจิตใจ ทำให้แสดงออกมาในลักษณะดังกล่าว ยังมีการเน้นความสำคัญของพฤติกรรมต่อไปอีกว่า ชีวิตจะสามารถอยู่ต่อไปได้ถึงขนาดนั้นขนาดนี้ ควรจะกินอาหารอย่างนั้นอย่างนี้ ควรจะต้องออกกำลังกายแบบนั้นแบบนี้

สิ่งดังกล่าวเกิดจากความคิดที่ยังไม่อาจนำไปปฏิบัติให้คิดได้ลึกซึ้งถึงความจริงของชีวิต ซึ่งมีทุกสิ่งทุกอย่างเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันหมด จึงมีการตื่นรนแสวงหารูปแบบจากภายนอกต่อไปอีก กับอีกด้านหนึ่งผู้ซึ่งมีรากฐานอ่อนแอ ก็จะถูกกระแสดังกล่าวชักจูงต่อไปอย่างหยุดได้ยาก จึงทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่งฉกฉวยโอกาสหาผลประโยชน์จากกลุ่มคนดังกล่าวต่อไป

ความจริงแล้ว แม้หยาบประเด็นการออกกำลังกายมาเป็นตัวอย่างเพื่อค้นหาความจริง หากรู้ได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างควรสร้างประโยชน์สุขได้ทั้งสองด้าน น่าจะรู้ว่า การฟื้นดินปลูกผักก็คือการออกกำลังกาย อีกหนึ่งยังได้พืชผักมาใช้ประโยชน์ โดยไม่ต้องเสียทรัพย์สินเงินทอง นอกจากนั้น ยังมีผลปลูกฝังรากฐานจิตใจให้รู้พื้นดินและรู้คุณค่าชีวิตตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น ล้วนแล้วมีผลนำไปสู่ประโยชน์สุขอย่างเอนกประการ

ชีวิตควรมุ่งมองไปข้างหน้าหรือมองย้อนกลับไปสู่ด้านหลัง ?

วิถีชีวิตควรมุ่งมองไปข้างหน้าหรือมองย้อนกลับไปสู่ด้านหลังกันแน่ ?

นคำถามซึ่งท้าทายต่อการนำมาคิดเพื่อค้นหาความจริงให้ถึงที่สุด

หากแต่ละคนยังรู้สึกตัวดีว่า ตนมีวิญญานการต่อสู้และมีพลังจากใจซึ่ง
รมาติมอบมาให้แต่กำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรู้ว่าสภาพความจริงซึ่ง
ละคนมีอยู่ในจิตใจตนเองมาแล้วเป็นสิ่งมีคุณค่า ควรสนใจนำออกมาใช้ประโยชน์
เมทำให้มีพลังเพิ่มมากขึ้น

วิญญานการต่อสู้ซึ่งควรถือว่าสำคัญที่สุดสำหรับกรดำเนินชีวิต จึงน่าจะ
แก่ การต่อสู้กับใจตัวเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อให้รากฐานจิตใจเปิดกว้างมากขึ้น
ังซึ่งอยู่ภายในจึงมีโอกาสปรากฏออกมาได้อย่างอิสระ

แม้ทิศทางความคิดที่มองสู่ชนรุ่นหลัง แทนการมองเห็นว่ากลุ่มคนด้านนี้
เอนาคตของสังคม ซึ่งนับวัน ผู้ใหญ่ที่มองแบบนี้ยิ่งสร้างปัญหาให้กับเด็กเพราะ
ามไม่รู้จักตัวเอง หากหวนกลับมามองเห็นความจริงจากใจตนได้ น่าจะมองเห็นว่า
รุ่นหลังคืออดีตของชีวิตตนเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว การปฏิบัติจากผู้ใหญ่ให้ถือ
นแบบอย่างที่ดีคงจะเกิดขึ้นได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ จึงมีผลช่วยให้ชนรุ่นหลัง
เห็นโอกาสยกระดับคุณภาพจิตใจและความคิดตนเองให้สูงยิ่งขึ้นได้อย่างอิสระ

มาถึงจุดนี้ น่าจะสรุปไว้ขั้นหนึ่งได้แล้วว่า ยังมีอายุมาก ยังมีวัยสูงมากขึ้น
ควรมองเห็นโอกาสในการทำงานร่วมกับการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จึงมีผล
ให้รากฐานความคิดตนเอง เปิดกว้างยิ่งขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนั้น ยังช่วย
หยั่งรู้คุณค่าจิตใจตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้เพิ่มพลังในการทำงานรับใช้สังคม
ยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ

ดังนั้น แม้มีอายุมากขึ้น ใจย่อมไม่คิดที่จะต้องให้ผู้อื่น แม้ลูกหลานตัวเองเข้า
ช่วยเหลือ หากใครมีน้ำใจช่วยเหลือ ควรถือว่าคือคุณค่าจิตใจซึ่งมอบมาให้เพราะ
ามเคารพรักและศรัทธา เพราะเห็นเป็นแบบอย่างที่ดี จึงถือว่าเป็นผลดีแก่ใจผู้ให้
ช่วยเหลือเองอย่างเป็นธรรมชาติ

หากมองเห็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก
าพความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเองมาแต่กำเนิด น่าจะช่วยให้มองเห็น
มสำคัญของ สัจจะ อันควรรักษาไว้ในรากฐานจิตใจ ทำให้มี ความซื่อสัตย์ต่อ
เองที่สานเหตุผลลงถึงพื้นดินดำรงอยู่ได้มั่นคงยิ่งขึ้น

ความประโยคหนึ่งซึ่งชนรุ่นก่อนเคยฝากไว้ว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** ซึ่งครั้งหนึ่งในอดีต เคยนำมาใช้ในการฝึกอบรมวิชาทหารแก่เยาวชน โดยจารึกไว้หน้าหมวก ยุวชนทหาร ว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** ต่างกับหน้าหมวกทหารซึ่งจารึกไว้ว่า **สละชีพเพื่อชาติ** ซึ่งด้านหนึ่งถือเป็นเครื่องเตือนสติ ส่วนอีกด้านหนึ่งถือเป็นการประกาศสัจจะจากใจ

ช่วงนั้น ผู้เขียนยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมปลาย และชีวิตตัวเองได้เข้าไปสัมผัสบรรยากาศการฝึกอบรมวิชาทหารในสภาพ ยุวชนทหาร ก่อนที่สงครามมหาเอเซียบูรพาจะเกิดขึ้นไม่กี่ปี ซึ่งไม่เพียงรับการฝึกอาวุธจากทหารเท่านั้น แม้นยามค่ำคืนซึ่งรู้ว่ามิเพลงใหม่เกิดขึ้นที่ไหน ยังตื่นลุกขึ้นมาเอง วิ่งออกจากบ้านไปเป็นกิโลเมตร ๆ เพื่อช่วยเขาดับเพลิง ซึ่งระหว่งนั้นบริเวณถนนเยาวราชมักเกิดเหตุนี้ขึ้นบ่อย ๆ

มาถึงช่วงนี้คำขวัญซึ่งลิขิตไว้ในอดีตว่า **เสียชีพอย่าเสียสัตย์** ซึ่งน่าจะได้รับการทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งกว่าแต่ก่อน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนจากสงครามอาวุธมาเน้นที่สงครามวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ทั้งนี้และทั้งนั้น ความหมายของสิ่งซึ่งชนรุ่นก่อนได้ลิขิตไว้ น่าจะนำมาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ในเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงมาเป็นปัญหาทางวัฒนธรรม การศึกษา และการเมือง จนถึงขั้นส่งผลสูญเสียเศรษฐกิจอย่างลึกซึ้งทำให้เกิดแรงกดดันขึ้นในสังคมหนักหน่วงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้ชีวิต ชนรุ่นหลังและคนระดับล่างส่วนที่ยังรู้ตัวเองดีอยู่ จำต้องรับสภาพแรงกดดันหนักมากยิ่งขึ้น

หากรู้ความจริงถึงระดับหนึ่งแล้ว ควรเข้าใจได้เองว่า **“เสียชีพอย่าเสียสัตย์”** คือคตินิยมที่บ่งบอกถึงความสำคัญของคุณค่าความเป็นคน ซึ่งแต่ละคนควรรักษาไว้ได้อย่างสุดชีวิต ดังนั้น ความอดทนที่เกิดจากการที่รากฐานจิตใจมีความลึกซึ้งและแข็งแกร่ง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งอันควรนำมาพิจารณาสำรวจตัวเองเพื่อค้นหาให้พบ

แต่ละคนจึงไม่ควรนำใจนำตัวไปขายให้ชนถิ่นอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมักซ่อนเร้นทำกัน โดยคิดว่าคนอื่นคงไม่รู้ไม่เห็น หากควรดำรงชีวิตอยู่อย่างรู้คุณค่า ซึ่งมีเหตุมีผลสานถึง การรู้คุณค่าของแผ่นดินถิ่นเกิด เพื่อความสงบของสังคม อันจะนำไปสู่ความสุขแก่ตนร่วมกับทุกคนบนผืนแผ่นดินเดียวกัน

ถ้าจะมองในด้านการปฏิบัติตัวจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเอง หากตั้ง
 ฐานะไว้ในใจโดยไม่จำเป็นต้องบอกใครก็ได้ว่า แม้ตัวเองต้องนอนอดตายกลาง
 ดิน ก็จะไม่ขอตกเป็นทาสคนอื่น หากสอนคนจากผลการปฏิบัติได้จริง หรืออีก
 หนึ่ง ผู้ใหญ่ควรสอนชนรุ่นลูกหลานจากใจโดยกล้าที่จะใช้ชีวิตตัวเองเป็น
 หนึ่ง

หลังจากชีวิตแต่ละคนเกิดมาแล้ว ควรจะมีธรรมชาติที่มองไปข้างหน้า
 มองย้อนหลัง? นี่คือคำถาม ซึ่งแต่ละคนควรหวนกลับมาถามตัวเอง เพื่อค้นหา
 เอบให้เกิดความรู้ที่ชัดเจนขึ้นในใจตัวเอง

หากมองภาพรวมของทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วเห็นได้สองด้าน แต่ควรมองต่อ
 งวิธีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นความจริงได้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักร
 ทำให้รู้สึกเองว่า ภาพแต่ละด้านที่มองเห็น ควรมีศูนย์รวมอยู่ที่ใจตนเอง
 อย่างไรก็ตาม หากมองจากใจให้ถึงความจริงซึ่งมีทั้งที่มาและที่ไป น่าจะ
 ภา การนำสิ่งใดมาพิจารณาก็ตาม ก่อนอื่นควรรู้ว่า มีเหตุอยู่ที่ไหน และมีอะไรเป็น
 หมายอันเป็นที่สุด

แม้การนำประเด็นซึ่งเน้นความสำคัญเริ่มต้นจากวิถีชีวิตที่เกิดขึ้นแล้ว ควร
 ไปข้างหน้าหรือมองย้อนหลัง หากสามารถรู้เงื่อนไขการเกิดได้ลึกซึ้งถึงเหตุ น่าจะ
 ่องว่า หลังจากชีวิตเกิดมาแล้ว ควรมีวิถีทางหวนกลับไปพบกับเหตุ ณ จุดเริ่มต้น
 หวนกลับมาถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นจึงมองกลับมาถึงจุดสุดท้าย อันเป็นศูนย์รวม
 ้นหาพบความจริงว่า ระหว่างสองจุดมีเนื้อหาสาระอะไรที่มีเหตุผลช่วยให้เชื่อม
 ึงกันได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายในภาพรวมทั้งชีวิตนับแต่เริ่มต้นเกิดมา ย่อมมีวิถีทาง
 |สู่จุดจบ ไม่ว่าใครจะรู้ได้เร็วหรือช้ากว่ากัน คงไม่มีสิ่งซึ่งเป็นของจริงจากคนอื่นมา
 ว่าอยู่ตรงจุดไหน

ดังนั้น การนำมาตัดสินใจตามความต้องการของตนเอง หากมีอิทธิพลซึ่ง
 การถ่ายทอดมาจากภาพที่เห็นได้ภายนอกเข้าไปแบ่งแยกใจตัวเองแล้วว่า คนนี้
 .เด็ก คนนั้นเป็นหนุ่มเป็นสาว คนโน้นเป็นคนแก่ หากขาดการรู้ความจริง
 ่งว่า สภาพดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นเพียงสิ่งสมมุติเท่านั้น ถ้าบุคคลใดยึดติด
 รับเข้าไว้เพราะความไม่รู้ ย่อมมีผลทำลายคุณค่าสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วในรากฐาน
 ตนเอง ทำให้จำต้องสูญเสียไปอย่างไร้ความหมาย

หากสามารถรู้เท่าทันด้านที่กล่าวมาแล้ว ช่วยให้มีมองย้อนกลับไปสู่อีก
หนึ่ง น่าจะพบความจริง และสรุปอย่างมั่นใจได้ว่า **ชีวิตคือโอกาส**

การปล่อยใจเอาไว้จนทำให้ตนกลายเป็นคนหมดสภาพไป ในขณะที่
ตัวเองยังดำรงอยู่ เพราะใจตกเป็นทาสอายุและวัย ยิ่งก้าวไปถึงจุดนี้เร็ว ย่อม
ว่า ตนนั้นแหละเป็นผู้ทำลายโอกาสตัวเองเร็วขึ้น จึงมีผลทำลายคุณค่าชีวิต ทำ
เป็นคนที่ไร้ความหมายในสายตาคนทั่วไป อีกทั้งยังทำให้ใจตัวเองจำต้องตก
สภาพที่เศร้าหมองมากยิ่งขึ้น

ผู้ที่พึ่งตนเองได้ย่อมไม่รู้สึกแก่ และไม่รู้สึกว่าตนเป็นคนหนุ่มสาว
เป็นเด็ก จึงมีใจที่มุ่งให้กับคนทุกสภาพอย่างมีความสุข อีกทั้งยังสามารถ
หยุดทำงานจากรากฐานจิตใจตนเองได้อย่างสง่างาม โดยไม่จำเป็นต้อง
เรื่องอายุและวัย แม้การหลงอยู่กับเครื่องประดับต่าง ๆ ช่วยให้สาม
ทำงานอย่างมีความสุข

ผู้ที่มีรากฐานพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง หรือมีความซื่อสัตย์ต่อตน
อย่างลึกซึ้งมาแต่ช่วงเริ่มแรกของการดำเนินชีวิต หลังจากเกิดมาแล้ว หา
ตกอยู่ในความประมาทแม้ระหว่างช่วงใดช่วงหนึ่ง ย่อมถึงจุดที่มองย้อนหลังได้
วัยยังน้อย ย่อมรู้สึกได้ถึงคุณค่าของกาลเวลาและโอกาสในการเรียนรู้ ร่วมกัน
สร้างงานให้ได้รับการยอมรับจากภายนอกได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งมีงานรูปปลั๊ก
หลากหลายมากขึ้น โดยไม่ปล่อยให้ชีวิตและเวลาจำต้องสูญเสียไปโดย
ประโยชน์

แม้เริ่มต้นจากงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่สุดย่อมสานเหตุผล นำไปสู่
สร้างสรรค์งานได้ทุกเรื่อง ส่วนผู้ซึ่งยังยึดติด ทำให้มีผลปิดกั้นเส้นทางชีวิตอันควร
เห็นความจริงได้เองอย่างรอบด้าน หากยังตกอยู่ในสภาพเช่นนี้ คงต้องหวังให้
ช่วยเหลือไปจนตลอดชีวิต ยิ่งมีอายุมากขึ้น

ส่วนผู้ที่สามารถรักษารากฐานจิตใจให้มีอิสระ และมุ่งมั่นทำงานทุ
อย่างรู้คุณค่า คงไม่รู้สึกว่าตนเป็นเด็ก เป็นคนหนุ่มสาว หรือเป็นคนแก่ คงรู้แต่
สภาพชีวิตย่อมอยู่บนพื้นดินผืนเดียวกันหมด จึงเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งว่า เ
มนุษย์ทุกรูปแบบคือครุฑน ที่ควรให้การยกย่องความสำคัญไว้เหนือตนเอง
ใจจริง

นอกจากนั้น ยิ่งมีอายุมากขึ้น ใจย่อมมองเห็นความจริงว่า ตนควร

ทำงานให้มากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง การทำอะไรทุ่มเทให้ทั้งชีวิตจิตใจเท่าที่
 ปีติมาแล้ว ควรได้รับความสนใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ทั้งนั้น ย่อมช่วยให้ตนมีโอกาสเรียนรู้ความจริงบนพื้นฐานความหลาก
 าย อันเป็นธรรมชาติของมวลมนุษยและสรรพสิ่งต่าง ๆ ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก ผล
 บสนองย่อมทำให้เป็นผู้รู้คุณค่าความสุขซึ่งอยู่ในใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นอย่างเป็น
 ชาติ

หากมองจากอีกมุมหนึ่งอาจสรุปได้ว่า เพราะเหลือเวลาและโอกาส
 การทำงานน้อยลงจึงควรมุ่งมั่นทำงานเพื่อฝากไว้แก่ชนรุ่นหลัง อีกทั้งมีส่วน
 อนุญาตของแผ่นดินให้มากที่สุด ยิ่งชีวิตใกล้จดับสิ้น ย่อมทำให้รู้สึกภูมิใจ
 ตัวเองลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า ตนได้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว ดังเช่นการกล่าวจาก
 กลับว่า เวลาของชีวิตแต่ละคน ควรนับถอยหลัง

ผู้ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมไม่สนใจว่า ตนจะนอนตายกลางดินหรือใน
 าวอย่างไร แต่กลับรู้ได้ว่า การนอนตายบนพื้นดิน ถือเป็นเกียรติและมีความ
 อย่างที่สุด

ในเมื่อรู้สังขารของชีวิตอย่างลึกซึ้งแล้วว่า ธรรมชาติของแต่ละชีวิตเกิด
 จากพื้นดิน ชีวิตที่ทวนกลับมาตายที่พื้นดิน จึงควรถือว่าตนได้ทำหน้าที่มอบ
 ใจและกายกลับคืนสู่พื้นดินบนพื้นฐานวัฏจักรของธรรมชาติอย่างสมบูรณ์
 บถ้วนแล้ว

หนึ่งในภายในภาพรวมความหลากหลายที่มีผลสนใจผู้เขียน

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.2530 ผู้เขียนเดินทางไปร่วมกิจกรรมนานาชาติที่
 องไมอามี มลรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา เย็นวันหนึ่ง คนขับรถแท็กซี่พานั่งรถผ่าน
 ยังถนนสายหนึ่ง ซึ่งสองฟากเป็นบ้านพักคนชราชาวฮิวตลอดทั้งสาย

ผู้เขียนมองเห็นผู้สูงอายุนั่งรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ๆ ในบริเวณกระเบื้องหน้าบ้าน
 ายคนทำงานประเภทเย็บปักถักร้อย นั่งล้อมวงทำกันไปคุยกันไปในลักษณะแยก
 อกจากสังคมภายนอกค่อนข้างโดดเดี่ยว

คนขับรถแท็กซี่อธิบายให้ฟังว่า คนเหล่านี้มีเงินเก็บฝากไว้ในธนาคารคนละ
 ัก ๆ แต่ไม่มีลูกหลานมาเยี่ยม จนกว่าจะทราบข่าวว่าตายแล้ว จึงจะมาเอาเงิน
 สภาพดังกล่าวคือสังขารที่มีผลช่วยสอนให้รู้ความจริงว่า เงินไม่ใช่

สิ่งสำคัญเหนือกว่าคุณค่าชีวิตของแต่ละคน หากผู้ใดทำงานจากใจจริงมาแล้ว ทำให้สามารถหยั่งรู้คุณค่าชีวิตตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมมีโอกาสหยั่งรู้คุณค่าชีวิตผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งเช่นกัน นอกจากนี้ หากรากฐานจิตใจแต่ละคนหยั่งรู้คุณค่าชีวิตผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง ผู้อื่นย่อมรู้คุณค่าชีวิตตนได้อย่างลึกซึ้งร่วมด้วย ชีวิตคนส่วนใหญ่ในสังคมคงไม่ตกอยู่ในสภาพดังที่พบเห็นได้ในขณะนั้นแน่นอน

น้ำใจระหว่างผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง

จากประสบการณ์เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ชีวิตผู้เขียนให้ความรักความจริงใจแก่ชนรุ่นหลัง อีกทั้งนำปฏิบัติบนพื้นฐานดังกล่าวมาโดยตลอด ความรู้สึกจากใจอันเป็นธรรมชาติ จึงทำให้มีสายสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกัน แม้การแสดงออกโดยไม่มี การพูด แต่อีกฝ่ายหนึ่งย่อมรู้ได้เอง

สิ่งดังกล่าวจึงมีผลสอนใจผู้เขียนให้รู้ว่า สื่อจากใจที่แสดงออก แม้อ่านจากแววตาและการปฏิบัติ ย่อมมีผลถึงใจอีกฝ่ายหนึ่งได้อย่างลึกซึ้ง

ผู้เขียนจึงรู้อยู่ในใจตัวเองตลอดเวลว่า รากฐานความรู้สึก ซึ่งมีความเป็น ตัวของตัวเองนั้น ไม่ว่าจะการปฏิบัติจะปรากฏออกมาอย่างไร แต่ความรู้สึกประทับใจ จากอีกฝ่ายหนึ่งย่อมก่อให้เกิดความรักที่เชื่อมโยงถึงกันและกันได้อย่างเป็น ธรรมชาติ

จากเหตุดังกล่าว ทำให้พบความจริงว่า ชนรุ่นหลัง ๆ ไม่ว่าจะเดินทางไปทำ อะไรที่ไหน มักมีชนรุ่นหลังเข้ามาจูงมือ หรือช่วยประคับประคองด้วยความรู้สึกห่วง ใยอยู่เสมอ

ขณะนั้น ผู้เขียนหวนกลับมาค้นหาความรู้สึกที่อยู่ในใจตัวเอง ทำให้รู้ว่า ตน ไม่คิดจะให้ใครต้องมาช่วย เนื่องจากทำให้รู้สึกเสียคุณค่าจิตใจและบุคลิกภาพ ร่วมด้วย

ครั้นหวนกลับไปพิจารณาความจริงจากใจอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแสดงความรักและ ห่วงใย ร่วมกับเหตุที่ตนไม่คิดทำร้ายจิตใจใคร จึงทำให้ยอมทำตาม แต่ก็ไม่ใช่ฝืนใจ หากรู้ว่า เมื่อด้านหนึ่งให้ความรักและศรัทธา อีกทั้งแสดงออกโดยการปฏิบัติ ย่อมเป็นความสุขจากใจผู้ปฏิบัติ จึงช่วยให้ตนมีความสุขร่วมด้วย ดังนั้น ความ ซึ่งใจระหว่างกันยอมมาจากคนละทาง แต่เมื่อมาพบกันแล้วยอมสานสัมพันธ์ถึงกัน ได้อย่างสนิทใจ

ตั้งที่มักกล่าวว่า พบกันครึ่งทาง แต่ความจริง ทั้งสองฝ่ายต่างมีความรู้สึก
่วมกันลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น หากใจถึงซึ่งกันและกันจริง ย่อมไม่มีการ
เบ่งเสี้ยนว่าครึ่งทางหรือแคไหน ทำให้รู้ว่า คำพูดเป็นเพียงสิ่งซึ่งใจตัวเองสมมุติขึ้น
มาใช้แทนความหมายที่ควรจะเกิดจากใจจริงเท่านั้น

การสอนชนรุ่นหลังจากชีวิตจริง

บางครั้ง เมื่อสบโอกาส ผู้ใหญ่ควรสอนชนรุ่นหลังจากการปฏิบัติ ให้ความ
ารตัดสินใจทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่การใช้สติกับความคิด นอกจากนั้นการสอนชนรุ่น
หลัง หากผู้ใหญ่มีความจริงใจ ควรตัดสินใจเสี่ยง แต่เป็นการเสี่ยงซึ่งอยู่บนพื้นฐาน
ารรู้เหตุรู้ผลช่วยให้มีการประเมินตัวเอง ทำให้มีความมั่นใจสูงมาก

ครั้งหนึ่ง ขณะที่ผู้เขียนเดินทางลงไปภาคใต้ระหว่างช่วงน้ำท่วม กระแสน้ำ
ในสายธารค่อนข้างแรงมาก หากนำมาเปรียบเทียบกับอายุตัวเองซึ่งถึง 80 ปีแล้ว
ผู้เขียนยืนคิดอย่างเงียบ ๆ ประเมินพลังความเร็วของกระแสน้ำร่วมกับความกว้าง
ของลำธาร อีกทั้งหวนกลับมาประเมินกำลังตัวเองร่วมกับข้อมูลซึ่งตนได้รับจาก
ประสบการณ์ชีวิตเข้าไปเก็บไว้ในใจจากช่วงที่ผ่านมาแล้ว ทำให้มั่นใจมากขึ้น

ผู้เขียนตัดสินใจว่ายข้ามกระแสน้ำซึ่งกำลังไหลเชี่ยว โดยท่ามุ่มสวนขึ้น
ไปด้านหน้าตามที่คิดว่า จากพละกำลังเท่าที่มีอยู่ น่าจะสามารถว่ายน้ำข้ามไปถึง
เป้าหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ลูกศิษย์ที่ติดตามมาซึ่งยืนอยู่ริมตลิ่ง ไม่ทันรู้ตัวจึงไม่อาจห้ามไว้ทัน เขาจึง
พูดว่าผู้เขียนคือ แต่แท้จริงแล้ว ตนรู้อยู่ในใจว่า นั่นคือความรักความห่วงใยจาก
น้ำใสใจจริงของเขา กับอีกด้านหนึ่งซึ่งคิดว่า ถึงห้ามไว้ก็คงไม่เชื่อ นอกจากนั้นยัง
พูดว่า "ไต่เป็นผู้ใหญ่แล้ว คงไม่ต้องพูดอะไรกันมาก"

สิ่งที่กล่าวมาแล้ว ถือเป็นกรณีตัวอย่างลักษณะหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการรู้จักกัน
ทำให้เกิดความรักความเห็นใจและความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ระหว่าง
ผู้ใหญ่คนหนึ่งกับชนรุ่นหลังซึ่งมีพื้นฐานจิตใจถึงกันมาแล้วแต่อดีต

สรุปแล้วกรณีนี้ หากมองเห็นความจริงได้อย่างลึกซึ้งคงรู้ว่า มีประเด็น
สำคัญอยู่เพียงหนึ่งเดียว สิ่งนั้นก็คือ การสอนชนรุ่นหลังโดยการปฏิบัติเพื่อบอกจาก
ใจ บนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเองให้รู้ได้เอง

ตั้งที่ชนรุ่นก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีวิญญูญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง

ยอมทุ่มเทให้แก่ศิษย์ได้ทั้งชีวิต ซึ่งคงไม่ใช่เพียงการใช้เวลาและคำพูดสอนศิษย์ให้อยู่กับห้องเรียนและหนังสือตำรา รวมทั้งเครื่องมือซึ่งตนเชื่อว่าทันสมัยด้านเดียว แต่ควรให้ความสำคัญแก่การปฏิบัติจากใจที่สัมผัสอยู่กับพื้นดิน อันเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นภายในจิตใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

ภาพรวมเท่าที่นำมาเล่าไว้ในที่นี้ เพียงแค่วิธีคิดเกี่ยวกับการว่ายน้ำข้ามลำธารแบบทวนกระแส ผู้ที่คิดได้รอบด้าน และค้นหาความจริงได้อย่างลึกซึ้ง น่าจะรู้ว่า นี่คือการบวนการคิดซึ่งมีพื้นฐานเป็นผลช่วยให้สามารถคุ้มครองรักษา และเป็นร่วมเงาให้กับชนรุ่นหลังได้รับความอบอุ่นใจ ซึ่งสามารถรู้ได้เองหลังจากการปฏิบัติผ่านพ้นมาแล้ว

ผู้เขียนยังมีกรณีลักษณะอื่นอีกอย่างหลากหลาย ซึ่งคงไม่อาจนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ แต่ใครขออนุญาตสรุปฝากไว้ว่า ผู้ใหญ่แต่ละคนที่มีความเป็นผู้ใหญ่ยอมให้จิตใจแก่ชนรุ่นหลัง แม้บางครั้งอาจรู้สึกเสียดายบ้าง แต่ถ้าผู้ใหญ่ไม่ยกความสำคัญของชนรุ่นหลังไว้เหนือตนแม้แลกด้วยชีวิตตัวเอง สังคมคงไม่อาจผ่านพ้นวิกฤตซึ่งกำลังเผชิญอย่างหนักอยู่ในขณะนี้ไปได้

ควรมองให้ถึงความจริง

ดังนั้น การที่ความจริงซึ่งปรากฏผลให้เห็นได้ในสังคม ยังคงมีการสารภาพตัวเองว่า ต้องช่วยผู้สูงอายุ นั่นคือบทสรุปที่เห็นได้ชัดเจนว่า ภายในวัฏจักรการเปลี่ยนแปลงของชีวิตแต่ละคนในปัจจุบัน มีกระแสที่สะท้อนปัญหาปรากฏเป็นความจริงให้เห็นได้ว่า การพึ่งพาตนเองของคนในสังคม มีสภาพหย่อนยานลงไปทุกขณะ หากสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ย่อมเกิดผลกระทบใจ ทำให้นำไปคิดค้นหาความจริงได้เอง

การที่กระแสความรู้สึกจากคนส่วนใหญ่ในสังคม สะท้อนภาพความจริงจากรากฐานจิตใจออกมาสู่วิถีทางที่สนับสนุนให้มีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ หากมองด้านหนึ่งอาจรู้สึกว่าเป็นการยอมรับสภาพ แต่ถ้ามองอีกด้านหนึ่ง น่าจะอ่านความจริงได้ว่า ผลการพัฒนาคนในสังคมตกอยู่ในสภาพซึ่งทำให้คนจำต้องสูญเสียคุณค่าตนเองกว้างขวางมากขึ้น

ทุกสิ่งย่อมมีความจริงอยู่ในใจตนเอง หากแต่ละคนสามารถรักษาสิ่งนี้ไว้ให้ชัดเจนอยู่ได้ และมุ่งมั่นทำงานจากจุดนี้ยอดดีที่สุด ภาพรวมทั้งหลายย่อมมี

ทาสหวนกลับมาพื้นฟูรากฐานจิตใจแต่ละคนได้อีกอย่างแน่นอนที่สุด ไม่ว่าจะสภาพ
พบได้ในปัจจุบันจะปรากฏต่อไปอีกนานแค่ไหน

ดังนั้น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หากต่างฝ่ายให้ความสำคัญและให้
ยรติแก่กัน ทั้งสองฝ่ายย่อมมีความสุขและความสำเร็จร่วมกัน อีกทั้งยังช่วย
ให้สังคมมีบรรยากาศน่าอยู่ เนื่องจากอยู่แล้วมีความอบอุ่นใจและมีความสุข

สูงอายุคือใคร มีอยู่ที่ไหน?

จากภาพรวมและเนื้อหาสาระเท่าที่นำมากล่าวแล้วทั้งหมดในบทความนี้
ใครรู้ได้ถึง น่าจะมองเห็นคำตอบได้เองว่า หากมองให้ลึกซึ่งถึงความจริงซึ่งอยู่ในใจ
มองเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุไม่มีตัวตนให้ยึดถือได้

หากมองภาพภายนอก จากอดีตถึงปัจจุบัน คนยุคนี้มักมีแนวโน้มทำให้รู้สึก
ว่า ผู้สูงอายุคือชีวิตคนที่ใกล้จะหมดสภาพ ทำให้ช่วยเหลือตนเองได้ยากยิ่งขึ้น

หากมองเห็นความจริงจากยุคปัจจุบันควรจะได้ว่า ทุกวันนี้สภาพผู้สูงอายุ
จัดขึ้นได้จากคนทุกวัย อีกทั้งยังแพร่กระจายจากผู้ใหญ่ลงมาสู่เยาวชน ซึ่งเป็นคน
นหลัง

แม้ผู้ซึ่งชีวิตถึงช่วงเกษียณซึ่งทางการกำหนดไว้ก็ยังคงมีการเรียกร้องขออยู่
ใจ กับอีกด้านหนึ่งผู้ที่ขึ้นไปมีอำนาจหลายคน มักใช้วิธีปฏิบัติเพื่อเตรียมการนี้ไว้
ล่วงหน้า ให้ตนสามารถก้าวต่อไปในสภาพที่มีหน้าตาและมีรายได้ส่วนตัวจากสังคม
ต่อไปอีก จึงยากที่จะหวนกลับมามองเห็นความจริงจากใจตัวเองและใช้พื้นฐาน
ดังกล่าวยืนยันหยัดอยู่ได้อย่างสง่างาม อีกทั้งมีความภูมิใจในศักดิ์ศรีความเป็นคนให้
เป็นที่ประจักษ์ได้อย่างเด่นชัด

5 มิถุนายน พ.ศ. 2545

ชุมชนเข้มแข็ง เข้มแข็งจริงหรือ?

ขณะนี้เราได้ยินผู้มีอำนาจในวงการเมืองพูดประชาสัมพันธ์เรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง กันบ่อย ๆ ฟังครั้งใดอดทำให้รู้สึกสะอึดใจ ต้องเก็บมาคิดค้นหาความไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกิดคำถามขึ้นในใจว่า เข้มแข็งจริงหรือ?

ทำไมถึงสงสัย เพราะมีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่นำมาประกอบกันเข้าหากมองที่รากฐานจะพบว่า มันขัดกับเหตุผลและข้อเท็จจริงในปัจจุบัน

ประการแรก ผู้เขียนรู้สึกว่าคุณคนไทยมีความรู้ เพราะการจัดการศึกษากระจัดไปอย่างทั่วถึง แต่การจัดการศึกษาก็ไม่ได้ช่วยให้คนรู้เท่าทันสิ่งที่อยู่รอบตัว ดังเห็นได้ว่า แทนที่จะเห็นคนผ่านการศึกษาไปแล้วมีความเป็นตัวของตัวเองที่เข้มกลับยึดติดรูปแบบของวัตถุหนักมากยิ่งขึ้น

ประการที่สอง ถ้าจะกล่าวว่าการเมืองยุคปัจจุบันกับการหาเสียงเป็นเ้าแยกออกจากกันได้ยาก ก็ไม่น่าจะผิด

หากมองชีวิตคนได้ลึกซึ้งถึงความจริง ย่อมตระหนักดีว่ามีทั้งร่างกายและใจ โดยสังขรณ์แล้ว รากฐานจิตใจคนจำเป็นต้องดำเนินชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างชัดเจน จึงจะเรียกว่ามีความเป็นคนโดยสมบูรณ์ครบถ้วน สิ่งนี้เองที่ถือได้ว่าเป็นความภูมิใจในตนเอง

แต่ทุกวันนี้เราปล่อยให้อิทธิพลเงินและวัตถุจากต่างถิ่นไหลบ่าเข้ามาแผ่นดินไทย และกลบทับรากฐานจิตใจคนไทยจนกระทั่งพึ่งตนเองได้ยากยิ่ง ประจักษ์พยานที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ สิ่งที่เรากล่าวกันว่า คนไทยส่วนใหญ่เห็น

ตาโต ตราบใดที่จิตใจคนไม่อาจต่อสู้กับอิทธิพลของสิ่งเหล่านี้ได้ ตราบนั้นจะให้ชื่อ
คำโฆษณาก็คงจะยาก

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในชีวิตประจำวันก็คือ ความอยากใหญ่โต อยากร่ำ
อยากรวย อยากมีอำนาจ อยากมีหน้ามีตา อยากมีตำแหน่งสูงๆ อยากมี
รถยนต์ราคาแพงๆ ฯลฯ ส่วนแล้วสะท้อนให้เห็นว่า แต่ละคนเขารากฐานจิตใจไป
ยึดติดอยู่กับสิ่งเหล่านี้ แทนที่จะใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและยืนหยัดอยู่ได้ด้วย
บุคลิกภาพอันสง่างามบนพื้นฐานจิตใจที่มีความภูมิใจในตนเอง

ในด้านการจัดการศึกษาเรามักพูดกันว่า คนยึดติดสถาบัน ยึดติดห้อง
เรียนและตำรา ยึดติดปริญญาในระดับสูงๆ ดังจะพบได้ว่า ครูบาอาจารย์สร้างแรง
กดดันอีกทั้งเอาวัตถุมาล่อให้ลูกศิษย์จำเป็นต้องเรียนอยู่ในชั้นและต้องสอบให้ได้
เกรดคะแนนสูงๆ ไม่เช่นนั้นก็จะไม่ได้รับการยกย่อง แทนที่จะยกย่องสรรเสริญคนที่
เสียสละและสร้างคุณงามความดี

แม้จบการศึกษาที่ติดเสื้อครุยและปริญญา แต่ก่อนไม่เห็นสิ่งเหล่านี้ แต่ใน
ใจปัจจุบันพอถูกหลานรับปริญญา ก็ไปแสดงความยินดีกันอย่างล้นหลาม

ส่วนคนที่จบไปแล้วจะมีพฤติกรรมอย่างไร ดูเหมือนจะไม่มีใครสนใจจิต
ตมไปพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเดินดินไม่เป็น ถ้าจะบอกว่า ทฤษฎีต่อพื้นดิน
นั้นเกิดเพราะความไม่รู้ ก็ไม่น่าจะผิด

เพราะคนยุคนี้ เมื่อพูดถึงความสำคัญของแผ่นดินก็มักไม่ค่อยเข้าใจว่าหมาย
ความว่าอย่างไร คงทำอะไรไปโดยไม่รับผิดชอบต่อแผ่นดินและสังคมที่ตนอยู่ แล้วจะ
หาหน้าที่รักษาแผ่นดินซึ่งบรรพบุรุษได้สละชีวิตและเลือดเนื้อรักษาไว้เป็นมรดกตก
ทอดไว้ได้อย่างไร ซึ่งเราเห็นกันอยู่กลาดเกลื่อนในขณะนี้

เรามักพูดกันถึง ปัจเจกชนกับมवलชนว่าเป็นคนละเรื่อง แทนที่จะคิดแบบ
โถมโถมถึงกัน อีกทั้งไม่ดูถูกของเล็กไม่ดูถูกคนๆ เดียว แต่เห็นความสำคัญของจิต
วิญญาณและความจริงได้ว่า แม้คนคนเดียวถ้ามีจิตวิญญาณที่ให้ความรักแก่
แผ่นดินและสังคม หากนำปฏิบัติอย่างจริงจังย่อมมีโอกาสเติบโตขึ้นมาเป็น
वलชนที่เข้มแข็งได้อย่างเป็นธรรมชาติ

แต่ทุกวันนี้ คนที่มีรากฐานจิตใจอ่อนแอทำให้ไม่อาจต้านทานอิทธิพลเงิน
จะวัตถุได้ ยิ่งเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ผู้มีอำนาจมักนิยมใช้อำนาจแก้ปัญหาด้วยวิธีฟาด
คนคนอื่น ลงได้ขาดความรับผิดชอบต่อกันด้วยตัวเองแล้ว จะเรียกว่าเข้มแข็งได้

อย่างไร

เพราะคนที่รากฐานจิตใจอ่อนแอสูญเสียตัวเองไม่ได้เท่านั้น ที่จะเชื่อว่าการใช้อำนาจแก้ไขปัญหาคนจะได้ผล แต่คนที่มีความรู้พื้นฐานจิตใจเข้มแข็งจริง ย่อมมีเมตตาธรรมและเห็นใจคนที่ทำผิด อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนจิตใจคนลักษณะนี้ให้เป็นคนดีได้ อย่างที่หลักธรรมได้สอนไว้ว่า จงเอาชนะกันด้วยความดี ซึ่งขณะนี้หาได้ยากยิ่งขึ้นทุกวัน

เราเอาสิ่งสมมุติที่ไม่ได้เกิดจากใจคน แต่เกิดจากการร่วมผลประโยชน์มาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์กับรากฐานผู้อื่น เช่น สมาคมบ้าง ชมรมบ้าง รวมกลุ่มสหกรณ์บ้าง แล้วแต่จะสมมุติชื่ออะไรขึ้นมา ผลสุดท้ายถ้าไม่แตกสลายก็ต้องถูกใช้เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ของคนกลุ่มเดียว เพราะทำไป ๆ กลุ่มนั้นก็แตกอีกแล้วเกิดใหม่ มีการแย่งชิงกันเข้ามาถือครอง เพราะเห็นว่าการรวมกลุ่มอาจใช้เป็นเครื่องมือหากินของตัวเองและพรรคพวกได้

เมื่อไร คนที่ขึ้นไปอยู่ด้านบนมีความรู้พื้นฐานจิตใจเข้มแข็ง สามารถต้านทานกระแสเงินและวัตถุ ซึ่งมีอิทธิพลครอบงำจิตใจคนในประเทศไว้ได้แทบจะหมดอยู่ในขณะนี้ เพื่อชะลอกระแสการนำเข้าให้บรรเทาเบาบางลงไปได้ เมื่อนั้นคงมีแนวโน้มทำให้เชื่อมั่นได้ว่า การพูดว่าชุมชนเข้มแข็งก็คงจะมีความหวัง แต่เราก็เข้าใจธรรมชาติได้ว่า ในด้านการเมืองมักมีแนวโน้มโฆษณาหาเสียง สร้างภาพหลอกประชาชนไปวันหนึ่ง โดยคิดว่าคนอื่นจะรู้ได้ไม่ถึง หากไม่เจตนา ก็คงหลงพูดไปเพราะความไม่รู้จริง

คนไทยส่วนใหญ่มีความรู้มากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่ารู้เท่าทันสิ่งหลอกลวงซึ่งปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ ทุกวันนี้หลายสิ่งหลายอย่างถูกเปลี่ยนแปลงมาเป็นเรื่องธุรกิจแม้แต่การจัดการศึกษา และการสอนธรรมะก็เร็วสะท้อนภาพที่เป็นธุรกิจชัดเจนมากขึ้น

ลงได้เป็นเรื่องธุรกิจแล้ว จะหวังอะไรกับคุณธรรมและมนุษยธรรม ซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งและควรเป็นด้านพื้นฐานที่สำคัญให้สังคมและโลกอยู่ได้อย่างสงบสุข

การที่หนีบยกเรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง เข้มแข็งจริงหรือ? ขึ้นมาพิจารณาเสียก็เพราะว่า เวลานี้สังคมไทยอ่อนแอเต็มที่ ยิ่งเป็นเยาวชนด้วย รากฐานถูกทำลาย เพราะอิทธิพลวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่เข้ามาสนองผลประโยชน์ของผู้ใหญ่ แม้จะมีเหตุการณ์เยาวชนก่อจลาจลครั้งใหญ่ขึ้น ก็ยังคิดได้ไม่ถึง

คนที่ยึดติดอำนาจและวัตถุ หากได้พบการรวมกลุ่มของคนที่มีความเป็นไป

แก้ตนเองอย่างแท้จริง ก็คงถูกหาว่าแข็งข้อหรือเป็นคนอวดดี เพราะเรื่องนี้คงต้องมองสองด้านที่สอดคล้องกันด้วย จึงจะเห็นได้ว่า คนที่มีรากฐานจิตใจเป็นไทแก้ตนเองเท่านั้น ที่จะเข้าใจและยอมรับอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเติบโตขึ้นมาสู่ความเป็นไทแก้ตนเองอย่างภาคภูมิใจ

สุดท้ายนี้ คงต้องฝากไว้เป็นคำถามให้คิดหาคำตอบกันเอาเองว่า ชุมชนเข้มแข็ง เข้มแข็งตามสั่ง ซึ่งได้รับสนองจากการสร้างฝักซีโรยหน้า หรือเข้มแข็งจากจิตวิญญาณที่อิสระของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพราะการสร้าง ความเข้มแข็งควรเกิดจากรากฐานจิตวิญญาณคนท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความคิดทบทวนตัวเองให้ถึงที่สุด และจำเป็นต้องใช้เวลานานหลายสิบปี กับสภาพสังคมวัตถุนิยมซึ่งพร้อมที่จะทำลายจิตวิญญาณคนอยู่ตลอดเวลา

11 กันยายน พ.ศ. 2546

ศิลปะในการดำเนินชีวิต

คน คือชีวิตที่มีวิญญาณ ความรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าใครมองเห็นได้อย่างลึกซึ้ง คงไม่เข้าใจความรักแต่เพียงเรื่องเพศ หากรากฐานความรักที่แท้จริงของชีวิตคน อยู่ที่ความรักพื้นดินซึ่งเป็นทั้งถิ่นเกิด และพื้นฐานการดำเนินชีวิต

ดังนั้น หากใครสามารถรักษาสัจธรรมดังกล่าวเอาไว้ให้มันคงอยู่ได้ แม้ชีวิตจะก้าวไปถึงความรักระหว่างเพศ หากทั้งคู่มีคุณสมบัตินี้อยู่ในวิญญาณ ชีวิตสมรสย่อมมันคงอยู่ตลอดไปได้

หากพิจารณาค้นหาความจริงจากสิ่งที่อยู่ในวิญญาณคน น่าจะพบได้ว่า ศิลปะ คือสิ่งที่ธรรมชาติได้มอบให้แก่ทุกคน เพียงแต่การดำเนินชีวิตซึ่งจำเป็นต้องพบปัญหา ถ้าหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตนเองได้ ย่อมสามารถกำหนดเส้นทางเดินให้ผ่านพ้นไปได้โดยปลอดภัย ไม่เพียงเท่านั้นหากยังมีผลสอนให้รู้ว่า ชีวิตนี้มีสีสันอันสวยงาม ช่วยให้คุณมีพลังที่จะก้าวไปข้างหน้าได้อย่างภาคภูมิใจ

ความจริงสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการดำเนินชีวิต ขณะที่พบกับสิ่งซึ่งตัวเองไม่พึงพอใจ หากหวนกลับมาค้นหาความจริงจากใจตัวเองให้พบ ย่อมมีผลช่วยให้รู้ว่า แท้จริงแล้ว ตัวปัญหาสำคัญมันอยู่ในใจเราเอง จึงทำให้มองเห็นต่อไปอีกว่า ขณะที่พบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งหนักบ้างเบาบ้าง หากสามารถหวนกลับมาหาตนเองได้ ย่อมมีผลทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์แต่ละคน รวมถึงสามารถเข้าใจธรรมชาติในใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

ภายในภาพรวมของสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ถ้าสามารถพิจารณาเจาะลึกลงไปถึงใจตนเองอันเป็นศูนย์รวมของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งแต่ละคนมีโอกาสสัมผัสได้จากภายนอก ย่อมสรุปได้ว่า **ชีวิตที่เกิดมา การหยั่งรู้คุณค่าของตนเอง ควรเกิดจากการทำงานได้ทุกรูปแบบ** ซึ่งหากเป็นไปได้ย่อมเข้าใจได้ว่า การดำเนินชีวิตที่มุ่งไปสู่วิถีทางซึ่งมีผลยกระดับจิตใจตนเองให้สูงยิ่งขึ้น กับอีกด้านหนึ่ง ช่วยให้รากฐานความคิดหยั่งลงลึกซึ่งสอดคล้องคล่องกัน น่าจะได้แก่การมุ่งมั่นรักษาความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองไว้ให้มั่นคงตลอดไป

หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า **ชีวิตเราแต่ละคนควรมุ่งมั่นทำงานอย่างดีที่สุด** ร่วมกับการมอบใจให้กับทุกคน อย่างปราศจากความรู้สึกรังเกียจ แม้มีมุมที่**สังคมนรังเกียจ** แต่เราต้องกล้าที่จะก้าวเข้าไปหาด้วยความจริงใจ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่เข้มแข็งจริง ๆ หากใครปฏิบัติได้ย่อมพบความจริงว่าตนเป็นคนที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย อีกทั้งไม่มีจิตใจที่คิดร้ายกับใครทั้งสิ้น นอกจากนั้น ยังเป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวให้ผู้อื่นสามารถรู้สึกเชื่อถือได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

บุคคลลักษณะนี้ย่อมไม่มีนิสัยโลกไม่โทษัน รวมถึงทรัพย์สินเงินทอง โดยที่รู้ว่าแท้จริงแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงเครื่องประดับ ซึ่งคนคิดนำมาเสริมแต่งตัวเอง ดังนั้นหากใครอยากได้มาประดับร่างกาย ย่อมมีผลทำลายคุณค่าจิตใจเพราะความมีติดบอด

หากรู้ความจริงถึงอีกด้านหนึ่งได้ว่า ถ้าทำทุกสิ่งทุกอย่างจากความจริงที่อยู่ในใจตนเองอย่างดีที่สุด แม้มีผู้อื่นนำมาประดับให้เรา ย่อมไม่หลงยึดติดอยู่กับมัน ถ้ามีการนำมาใช้ประโยชน์คงเป็นไปอย่างรู้เหตุรู้ผล

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ถ้าจะสรุปก็คงกล่าวได้ว่า **ควรเป็นบุคคลผู้รู้จักปล่อยวาง** ไม่เพียงเท่านั้น ผู้ที่ปล่อยวางจากใจได้อย่างแท้จริง หาใช่ไม่ยอมทำงานและรับรู้อะไรทั้งสิ้น ในเมื่อเราแต่ละคนต่างก็มีจิตใจ อีกทั้งยังมีพลังภายในซึ่งธรรมชาติมอบมาให้อย่างปราศจากการรบกวนกำหนดใด ๆ ทั้งสิ้น

ดังนั้นผู้ที่มีคุณสมบัติปล่อยวางอย่างแท้จริง ย่อมหมายความว่าตนเป็นคนที่มีจิตใจเปิดกว้าง จึงทำให้มีพลังในการทำงานที่ปรากฏออกมาอย่างรู้เหตุรู้ผล

หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า **บุคคลผู้รู้จักปล่อยวาง ย่อมทำงานได้ผลเพิ่มมากยิ่งขึ้น** แม้กระทั่งเข้าใจว่าความเหนื่อยยากและการพักผ่อน เป็นสิ่งไม่มีในโลก คงเป็นเพียงเงื่อนโซ่ที่จิตใจตนเองสมมุติขึ้นมาเท่านั้น ทั้งนี้และทั้งนั้น บุคคลลักษณะนี้ย่อมรู้ความจริงแล้วว่า การทำงานซึ่งอยู่บนพื้นฐานความรักความเข้าใจ ย่อมมีผล

ทำให้ตนมีความสุข ซึ่งธรรมชาติของทุกคน เมื่อพบความสุขย่อมถือเป็นการพักผ่อน อยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ที่ยังคงคิดแบบแยกการทำงานกับการพักผ่อนออกจากกัน ย่อม สะท้อนให้เห็นความจริงได้ว่า ยังขาดความรู้ความเข้าใจตนเอง

หากรากฐานจิตใจอิสระจริงย่อมรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีปัญหา แม้การ มุ่งมั่นทำงานโดยมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเป้าหมาย ถ้ามีอย่างอื่นเข้ามาขวางกัน ตนย่อม สามารถหลีกเลี่ยงได้ไม่ยาก อย่างที่กล่าวกันว่า **ควรมีความรู้รอบตัว** สิ่งนี้ถือเป็น สัจธรรมของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลผู้ขาดการรู้ความจริงจากใจตนเองอย่าง ลึกซึ้ง ย่อมยากที่จะปฏิบัติได้ จนกว่าชีวิตจะพบกับปัญหานักมากยิ่งขึ้นถึงระดับหนึ่ง

จากเนื้อหาสาระเท่าที่ชีวิตผู้เขียนเรื่องนี้พบมาแล้ว และค้นหาความจริงจาก สิ่งที่ได้พบแล้ว ออกมาบรรยายเป็นข้อเขียน หากผู้อื่นได้อ่าน **ควรรู้ได้ว่า คือ ความ** **จริงใจ**จากบุคคลคนคนหนึ่ง ในเมื่อคนที่อยู่ร่วมกันในโลก แม้เริ่มต้นจากชุมชนเล็กๆ ล้วนมีความแตกต่างหลากหลาย สิ่งที่เป็นความจริงย่อมเป็นเรื่องที่รู้ได้เฉพาะตัว

หลังจากอ่านแล้ว หากสนใจควรเก็บไว้ในใจก่อนอื่น ส่วนอีกด้านหนึ่งซึ่ง หมายถึงความจริงที่อยู่ในใจตนเอง หากยังไม่พบย่อมยังไม่ควรตัดสินใจเชื่อ แต่ก็ไม่ ควรปฏิเสธว่าไม่จริง ยิ่งคิดว่าตนทำไม่ได้ ย่อมสะท้อนให้รู้เงื่อนไขจากใจใจได้ว่า เพราะ ไม่คิดจะทำ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากยังมีปัญหาที่ปิดกั้นอยู่ในใจตนเอง ซึ่งควรได้รับการ ชำระล้างให้เบาบางลงไปถึงระดับหนึ่ง จึงสามารถหยั่งรู้ความจริงได้

ดังที่สัจธรรมซึ่งปรากฏมาแล้วในอดีตได้ชี้ไว้ว่า **ถ้ายังไม่รู้จักอย่าเพิ่งเชื่อ แต่ ไม่ควรดูถูกทำให้ปฏิเสธว่าไม่จริง**

ดังนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีการเล่าขานกันมาแล้วในอดีต โปรดอย่าเพิ่งคิดว่า ไม่เป็นความจริง จนกระทั่งบางครั้งเกิดความรู้สึกจากใจว่าเป็นความเชื่อแบบมงมาย แต่แท้จริงเป็นเพราะตนเองขาดการค้นหาเหตุผล ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีเหตุสืบเนื่องมาจาก เงื่อนไขใดก็ตาม

ทุกวันนี้ สังคมกำลังมีปัญหา ซึ่งรุมล้อมมาจากผลกระทบภายนอกหนัก หน่วงมากขึ้น บุคคลผู้กล้าหาญเท่านั้นที่จะสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่ง ความหมายของความภาคภูมิใจไม่ใช่ต้องการความดีเด่นไม่ หากหมายถึงเป็นผู้รู้คุณค่า ชีวิตตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะสภาพร่างกายจะยากดีมีเงิน หรือเป็นคนชาติไหน ภาษาไหนก็สุดแล้วแต่

อย่าเอาป้าย “ดอกเตอร์” มาแขวนคอฉัน

พื้นฐานและที่มา

หวนกลับไปนึกถึงช่วงประมาณปี พ.ศ. 2520 ระหว่างที่ผู้เขียนดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีเรื่องราวน่าสนใจซึ่งบางคนอาจคิดว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ผู้เขียนก็สามารถสานไปถึงเรื่องใหญ่ได้ไม่ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องนั้นได้สร้างความรู้สึกประทับใจเอาไว้อย่างไม่มีวันลืม

ผู้เขียนนึกถึงเจ้านายพระองค์หนึ่งคือ หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ผู้เขียนได้ยืมเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้านายพระองค์นี้มาตั้งแต่ช่วงที่ตนยังมีอายุไม่ถึง 10 ขวบ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แล้วไม่นานนัก ก็มีเหตุการณ์สำคัญที่บ้านเมืองที่รุนแรงเกิดขึ้นถึงขั้นยกกำลังทหารจากเมืองโคราชเข้ามาปะทะกับทหารในเมืองกรุงเทพฯ นับเป็นครั้งหนึ่งซึ่งคนไทยยกพวกฆ่ากันเอง จนกระทั่งบุกเข้ามาถึงสถานีรถไฟบางซื่อ

ผู้นำในการวางแผนคนหนึ่งของกองกำลังจากโคราชคือ หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เรื่องราวครั้งนั้นผู้เขียนได้นำมาเขียนในเชิงวิจารณ์ไว้ในบทความหลายแห่ง

ผู้เขียนมีโอกาสทราบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตเจ้านายพระองค์นี้ใกล้ชิดมากขึ้นจากช่วงซึ่งตนไปเรียนเกษตรที่แม่โจ้เมื่อปี พ.ศ. 2482-2483 ฟาร์มบางเบ็ดของพระองค์ท่าน ซึ่งอยู่ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ผลิตแดงโมที่มีชื่อเสียงจนกระทั่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป

หลังปี พ.ศ. 2484 วิถีชีวิตผู้เขียนได้ถูกกำหนดให้มาเรียนต่อที่วิทยาลัย

เกษตรศาสตร์ บางเขน จนกระทั่งได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2486 ผู้เขียนมีโอกาสรับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้านายพระองค์นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกษตรลึกซึ้งยิ่งขึ้น เริ่มเห็นภาพจิตวิญญานของพระองค์ท่านที่ทรงใช้ชีวิตติดพื้นดินอย่างน่าประทับใจ

จนกระทั่งมาถึงช่วงประมาณหลังปี พ.ศ. 2509 ทราบว่าท่านได้ขายฟาร์มบางเบียร์ไปแล้ว และย้ายมาอยู่ที่กิ่งอำเภอหัวหินขณะนั้น ซึ่งบริเวณโดยรอบยังมีสภาพเป็นป่าละเมาะ ช่วงนั้นผู้เขียนได้เข้ามาเป็นอาจารย์อยู่ในภาควิชาพืชสวน ซึ่งเพิ่งจัดตั้งขึ้นมาได้ไม่นาน

อยู่มาวันหนึ่งระหว่างที่ผู้เขียนและอาจารย์รุ่นลูกศิษย์อีกสองคนเดินทางผ่านไปทางนั้น จึงแวะเข้าไปเยี่ยมคารวะ ทำให้พบว่าสถานที่ซึ่งพระองค์และพระชายาทักอยู่ มีสภาพเป็นเรือนไม้สองชั้นหลังเล็ก ๆ ที่ปลูกอยู่กลางแจ้ง

พระองค์ท่านและพระชายา ทรงใช้ชีวิตเหมือนเกษตรกรกรชาวไร่ทั่ว ๆ ไป หลังจากที่ผู้เขียนและคณะได้เข้าไปเฝ้า รู้สึกว่าทรงต้อนรับแบบตามมีตามเกิด สร้างบรรยากาศทำให้รู้สึกว่ามีจิตใจถึงกันอย่างเป็นธรรมชาติ

หลังจากช่วงนั้นเป็นต้นมา ผู้เขียนทราบข่าวคราวจากบางคนที่เข้าไปเฝ้า เล่าว่า พระองค์ท่านถามถึงผู้เขียนเสมอ ๆ แม้จะไม่ได้พบกันมากนัก แต่ดูเหมือนมีใจถึงกันมาตลอด

ระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2520 ซึ่งขณะนั้นผู้เขียนได้รับการขอร้องจากคนซึ่งกำลังเป็นทุกข์กับปัญหาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ให้เข้ารับตำแหน่งผู้บริหาร

ระหว่างที่กำลังเตรียมการจัดประชุมวิชาการประจำปีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ประชุมได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้กราบทูลเชิญเสด็จหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร มาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการประชุม ในที่สุดได้ลงความเห็น ว่า พระองค์ท่านมีรากฐานพระทัยที่เป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจนมาตลอด หากให้ผู้อื่นไปกราบทูลเชิญอาจไม่รับเชิญก็ได้ จึงลงความเห็น ว่า ให้ท่านอธิการบดีนั้นแหละเป็นผู้ไปเชิญ

ผู้เขียนได้เดินทางไปกราบทูลเชิญเสด็จ หลังจากทรงทราบแล้ว พระองค์ท่านรับเชิญทันที

ผู้เขียนจึงกลับมาทำหนังสือกราบทูลเชิญอย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งแนบร่างคำกล่าวถวายรายงานและร่างกระแสพระดำรัสตอบแนบไปด้วย

ผู้เขียนเข้าไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย จะว่าโดยเหตุบังเอิญก็ได้ หรืออาจกล่าวว่าเป็นเพราะเหตุผลจากธรรมชาติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตัวเอง ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกก็ได้อีกเช่นกัน แล้วแต่ใครจะมองด้านไหน ซึ่งความจริงแล้วหากมองที่รากฐาน ย่อมเห็นได้ว่ามันมีศูนย์รวมอยู่ในใจตนเอง

เมื่อผู้เขียนจบมหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2490 แล้ว ก็ไม่เคยคิดจะเอาตำแหน่งหรือความมั่นคงของชีวิตจากการเกาะราชการ เนื่องจากรู้ว่า ความมั่นคงของชีวิตไม่ได้อยู่ที่เรื่องภายนอก หากอยู่ที่ใจตนเองโดยแท้

ผู้เขียนจบมหาวิทยาลัยด้วยเครื่องแต่งกายกางเกงเก่า ๆ ที่เหลืออยู่เพียงตัวเดียว ซึ่งช่วงนั้นแม้ยังไม่มီးเสื้อครุยก็ไม่เคยทุกซักร้อนเรียกร้องจากมหาวิทยาลัย

ยิ่งใบปริญญาบัตรด้วย ผู้เขียนได้มาใบหนึ่ง แทนที่จะเก็บใส่กรอบติดข้างฝา กลับเอาไปวางไว้ตรงไหนก็ไม่รู้ จนในที่สุด เวลาผ่านไปไม่ถึงสองปีก็หาไม่เจอแล้ว

ชีวิตผ่านไปอีกไม่ถึงสามปี ขณะที่ตัวเองมุ่งมั่นทำงานอยู่กับพื้นดินในชนบท ซึ่งไม่มีความเจริญทางวัตถุมากนัก ไม่มีแม้กระทั่งไฟฟ้าและน้ำประปา แต่ก็ทำงานอย่างมีความสุข ช่วยให้มีพลังกำลังทั้งจากจิตวิญญาณในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และกำลังกายที่มุ่งบุกเบิกทุกสิ่งทุกอย่าง อยู่มาวันหนึ่งผู้เขียนถูกอำนาจในกรุงเทพฯ รู้สึกพิศวงจากผลงานที่ได้สร้างไว้แล้ว จึงส่งย้ายเข้ามาทำงานวิจัยในกรุงเทพฯ แต่วิญญาณความรักที่อยู่ในหัวใจผู้เขียนก็ยังคงฝังลึกอยู่กับสภาพธรรมชาติในชนบทอย่างมั่นคงตลอดมา

ฉันไม่ยอมไปเรียนต่อดอกเตอร์

มาถึงช่วงที่มีอายุประมาณ 35 ปีเห็นจะได้ ทางผู้ใหญ่ได้เสนอชื่อเข้าไปขอพิจารณารับทุนจาก มูลนิธิร็อคกี้ เฟลเลอร์ จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งหลายคนมองว่าเป็นทุนที่ได้ยากที่สุด นอกจากนั้น หลังจากได้แล้ว ยังได้เงินสนับสนุนมากกว่าทุนอื่น ๆ อีกทั้งยังออกค่าใช้จ่ายและเบี้ยเลี้ยงให้ภรรยาติดตามไปอยู่ด้วย

สำนักงานกองทุนมูลนิธิร็อคกี้ เฟลเลอร์ อยู่ที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ที่ให้ความช่วยเหลือการศึกษาในด้านเกษตรและแพทย์แก่ประเทศไทย ซึ่งช่วงนั้นทั้งสองสายให้ปีละ 2 คน โดยมีเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิฯ เข้ามาสอบคัดเลือกด้วยตัวเอง

เป็นที่ทราบกันดีว่า ทุนมูลนิธิร็อคกี้ เฟลเลอร์ ให้กับผู้ที่เดินทางไปศึกษาต่อในสหรัฐอเมริกาจากปริญญาโทจนกระทั่งจบปริญญาเอก

นอกจากนั้น ผลการสอบคัดเลือกจะไม่ใช้วิธีประกาศ แต่ในทางปฏิบัติ หลังการคัดเลือกแล้วหากได้รับแบบฟอร์มใบสมัคร พร้อมทั้งแบบฟอร์มใบตรวจสุขภาพร่างกาย แสดงว่าได้รับการอนุมัติให้ทุนจากมูลนิธิแล้ว

หลังจากผู้แทนมูลนิธิ เดินทางกลับนครนิวยอร์กได้ไม่นาน ก็ได้รับแบบฟอร์มดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้รับจดหมายตอบรับจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ในมลรัฐภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา ให้เข้าศึกษาต่อจนจบปริญญาเอก

ช่วงนั้น ความรู้สึกที่แท้จริงซึ่งฝังลึกอยู่ในใจตัวเอง กำลังพิจารณาว่า ระหว่างการใช้เวลาไปศึกษาต่อนานถึง 4-5 ปี ก็กับการใช้เวลาทำงานพร้อมทั้งมีโอกาสเรียนรู้ความจริงบนผืนแผ่นดินไทย รวมทั้งการสร้างงานเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว ซึ่งควรจะต่อเนื่องไปสู่อนาคต วิถีทางไหน ตนจะสามารถตอบสนองบุญคุณแก่แผ่นดินได้ลึกซึ้งมากกว่ากัน

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดเอกสารที่อยู่ในมือก็ได้ถูกส่งทางไปรษณีย์ไปยังศูนย์กลางของมูลนิธิรอดกี เฟลเลอร์

หลังจากนั้น จึงพบเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เนื่องจากเกิดปัญหาบางอย่างทางไปรษณีย์ทำให้เอกสารส่งไปไม่ถึงมูลนิธิ จนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปมหาวิทยาลัยซึ่งตอบรับมาจากสหรัฐอเมริกาก็ได้เปิดเรียนไปแล้วช่วงหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ได้ทราบว่าทางมูลนิธิ ยังเก็บทุนดังกล่าวเอาไว้สำหรับรอให้ปีหน้า นอกจากนี้ยังส่งจดหมายมาแจ้งให้ทราบพร้อมทั้งเตือนว่า เขายังสนใจที่จะให้เดินทางไปศึกษาต่อ

แม้การใช้เวลาตัดสินใจเด็ดขาดจะล่าช้าต่อมาอีกเล็กน้อย แต่ในที่สุดตนก็โอดความรู้สึกขึ้นในใจว่า การไปศึกษาต่อเมืองนอกจนกระทั่งจบดอกเตอร์ในไม่ช้าเรื่องสำคัญที่จะทำให้ชีวิตตัวเองรู้สึกดียิ่งขึ้น หากหวนกลับมามองเห็นอีกด้านหนึ่งว่า การสร้างความดีความงามหาให้อยู่ที่การนำเอาเครื่องระดับความรู้มาใช้เป็นสิ่งสำคัญไม่ ความรู้ซึ่งมีผลสร้างความดีความงามอย่างแท้จริง ย่อมเกิดจากรากฐานจิตใจตนเอง

ผู้เขียนจึงตัดสินใจไม่ยอมไปเรียนต่อเพื่อเอาปริญญาเอกจากเมืองนอกอย่างหลายต่อหลายคนมักชอบคิดกันแบบนั้น แม้บางคนก็ยังพูดว่า ไปเรียนให้เสร็จ ๆ ล้ว จะได้กลับมาทำงานให้เมืองไทย

การดำเนินชีวิตซึ่งถือวิญญาณการพึ่งพาตนเองเป็นหลักปฏิบัติมาตลอด แม้บางครั้งอาจถูกมองว่าเป็นคนอวดดีบ้าง เป็นคนหัวแข็งบ้าง แม้แต่เป็นผู้ไม่รู้จักบุญคุณคนบ้าง แต่มีธรรมชาติการแสดงออกที่อ่อนน้อมถ่อมตนกับทุกคน และปราศจากการถือสา ไม่ว่าใครจะว่าอย่างไรก็ตาม คงมุ่งมั่นทำงานทุกสิ่งจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตัวเองอย่างมีความสุขมาตลอด ทำให้ตนไม่ยึดติดอยู่ภายในกรอบของกฎระเบียบ รวมทั้งไม่ถือสากับการถูกมองในแง่ร้าย หากปฏิบัติจากการรู้ตัวตัวเองมาโดยตลอด แม้เส้นเกษียณอายุก็ยังไม่มองไม่เห็นว่าเป็นอุปสรรคแต่อย่างใดทั้งนั้น

ความภูมิใจในตนเอง

วันหนึ่ง เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 ผู้เขียนเดินทางไปดูงานที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งอยู่ในภาคใต้ของประเทศ สถาบันวิทยุกระจายเสียงเอ็ฟเอ็ม 88 ได้เชิญไปพูดคุยในรายการ มีผู้ชายคนหนึ่งโทรศัพท์เข้ามาหาและกล่าวว่า "ท่านอาจารย์คงจำผมไม่ได้ ผมจบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างช่วงท่านอาจารย์ดำรงตำแหน่งอธิการบดี"

เขากล่าวต่อไปว่า "วันที่ผมรับพระราชทานปริญญาบัตร ผมเข้าไปขอถ่ายรูปกับท่านอาจารย์ที่หน้าบริเวณพิธี เนื่องจากรู้สึกศรัทธาอย่างมาก เพราะเห็นว่าท่านอาจารย์สวมครุยปริญญาตรียืนอยู่ท่ามกลางดงอาจารย์ที่สวมครุยปริญญาเอกได้อย่างสง่างามมาก ทำให้ผมรู้สึกประทับใจในบุคลิกภาพของท่านอาจารย์อย่างลึกซึ้ง"

หากนำมาสรุปเป็นภาพรวม สิ่งทีกล่าวมาแล้วทั้งหมดน่าจะเห็นความจริงได้ว่า ความเป็นตัวของตัวเองที่มั่นคงอยู่กับเหตุและผล ซึ่งฝังรากลงลึกอยู่ในจิตวิญญาณ น่าจะถือได้ว่าคือคุณสมบัติสำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

ช่วงหลัง ๆ มักมีผู้ปรารภว่า หากผู้เขียนไปศึกษาต่อเมืองนอกจนกระทั่งจบปริญญาเอกกลับมา ก็ไม่แน่ว่าชีวิตจะผ่านพ้นเขี้ยวเล็บอันแหลมคมของปากเหยี่ยวและนกกาทั้งหลายมาได้ถึงช่วงนี้ อีกทั้งรู้ว่า ความภูมิใจในใจไปอยู่ที่การได้เครื่องประดับแม้ศตวรรษจะผ่านไป หากแท้จริงแล้วควรหมายถึงความภูมิใจในตนเองซึ่งมีรากฐานหยั่งลงลึกซึ่งจนถึงวันซึ่งชีวิตจำต้องจากโลกนี้ไป

สรุปความรู้สึกทั้งหมด

เหตุผลที่เกิดแรงบันดาลใจทำให้จับเรื่องนี้ขึ้นมาเขียนระบายความรู้สึกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีประเด็นสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งน่าจะได้แก่ การที่ตัวเองรู้สึกว่ ปัจจุบันนี้คนส่วนใหญ่ ยังเป็นผู้ที่ขึ้นไปสู่ระดับสูง ทั้งในด้านทรัพย์สินเงินทอง และอำนาจราชศักดิ์ แม้ระดับการศึกษาซึ่งใช้ปริญญาเป็นเครื่องวัดความสูงส่งแทนคุณงามความดี ทำให้แต่ละคนตกอยู่ในสภาพยึดติดสิ่งต่างๆ ซึ่งล้วนแล้วเป็นเพียงภาพสมมติ

ดังเช่นการเห็นเงินเป็นพระเจ้าที่มีความยิ่งใหญ่เหนือกว่าความสำคัญของพื้นดิน ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดแก่ชีวิตตัวเองรวมถึงชีวิตของคนชาติเดียวกัน เป็นเหตุสานถึงการยึดติดตำแหน่งและอำนาจ รวมถึงความสะดวกสบาย อีกทั้งคำสรรเสริญเยินยอ ทำให้ห่างความจริงจากใจตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งสภาพดังกล่าวมีผลสะท้อนกลับมาทำลายจิตวิญญาณความเป็นไทยของตนเองและเพื่อนมนุษย์

สภาพดังกล่าว ถือเป็นสังขรณ์ที่ส่งผลทำให้สังคมไทยจำต้องเปลี่ยนไปสู่สภาวะล่มสลายในที่สุด

รากเหง้าของเนื้อหาสาระ

ในยุคปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่นิยมปริญญาดอกเตอร์ ย่อมมีผลทำลายการพึ่งตนเอง จึงจำต้องตกเป็นทาสอิทธิพลวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของฝรั่ง เช่นนี้ละหรือที่เรียกว่า เรามีเอกราชอธิปไตยอย่างแท้จริง?

15 ตุลาคม พ.ศ. 2545 (แก้ไขเพิ่มเติม 22 ตุลาคม พ.ศ. 2546)

เส้นทางสู่ความยิ่งใหญ่ในแผ่นดิน

ความจริงได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ทุกสิ่งมองได้สองด้าน แม้แต่วิถีชีวิตคนซึ่งมีโอกาสเลือกทางเดินได้อย่างอิสระก็สามารถเห็นทางได้สองด้าน ส่วนใครจะเลือกเดินไปทางไหนคงสุดแล้วแต่เงื่อนไขที่อยู่รากฐานจิตใจตนเอง

เท่าที่ประสบการณ์ชีวิตได้ผ่านพันมานานพอสมควร จึงสะท้อนความจริงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ต่างก็สนใจที่จะก้าวไปสู่ความยิ่งใหญ่ และมักนิยมขึ้นไปสู่ที่สูง อาทิเช่น มีตำแหน่งหน้าที่การงานและมีอำนาจสูงเหนือผู้อื่น ซึ่งด้านนี้สอดคล้องกันกับวัตถุนิยมในยุคปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวก็คงทำให้เห็นว่า การจะก้าวขึ้นไปสู่ความยิ่งใหญ่คงต้องใช้เงินและวัตถุเป็นบันไดขั้นพื้นฐาน จึงทำให้คนที่อยากยิ่งใหญ่ มักมีแนวโน้มคิดสะสมเงิน นอกจากนี้ ยังคิดสร้างวัตถุไว้เป็นเครื่องมือโฆษณาตัวเอง คนจึงนิยมสร้างอนุสาวรีย์ให้ตนเอง ไม่ว่าจะป็นรูปแบบใดก็สุดแล้วแต่

ถ้ามองอีกด้านหนึ่ง หากสามารถมองเห็นได้ลึก ย่อมพบความจริงว่า วิถีทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพจากการปฏิบัติซึ่งแฝงเร้นไว้ด้วย การคิดเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ แม้กระทั่งการใช้วิธีซึ่งตนเชื่อว่าแนบเนียนที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งตนโดยมิชอบด้วยเหตุและผล สุดแล้วแต่บุคคลใดจะยืนอยู่จุดไหน

ทุกวันนี้จึงทำให้รู้สึกได้ว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมเต็มไปด้วย การแสดงมายาภาพ อันมีเหตุสืบเนื่องมาจากการขาดความรักความจริงใจต่อกันและกัน เป็นผลทำให้คนในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่เติบโตขึ้นมาภายหลังจำต้องเดือดร้อนทาง

จิตใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

เพราะคนส่วนใหญ่เอาความอยากไปแฝงไว้ในจิตใจตนเอง ไม่ว่าพบสิ่งใด มักมีความอยากได้แทบจะทั่วไปหมด คนยุคนี้จึงสะท้อนพฤติกรรมที่ขัดต่อคุณธรรมและจรรยาบรรณ โดยหน้าที่ของวิถีชีวิตคนที่ควรจะมีรากฐานจิตใจเป็นมนุษย์สมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ในด้านการบริหารและการจัดการ หากมองที่องค์กร แทนที่จะเริ่มต้นขึ้นมาจากด้านการตระหนักได้ถึงความสำคัญของพื้นฐาน ซึ่งควรมีความรักความศรัทธาอยู่กับคุณค่าของแผ่นดินถิ่นเกิดอย่างแนบแน่น แต่กลับสะท้อนให้เห็นว่ามีความอยากใหญ่โต หากมองที่ชื่อก็อยากตั้งชื่อให้ยิ่งใหญ่เป็นระดับชาติและระดับโลก แต่คนในชาติและในโลกขาดความศรัทธาที่ควรมีการแสดงออกให้เห็นได้ชัดเจน

ในด้านการจัดการศึกษา ความอยากเป็นนานาชาติถึงกับไปชวนเอาวัฒนธรรมภาษาจากคนต่างชาติมาสอดแทรกในรากฐานจิตใจคนไทย โดยที่เชื่อว่าหากคนรุ่นหลังสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง ก็จะยกฐานะให้เป็นนานาชาติได้สำเร็จ

แทนจะคิดว่ารากฐานความสำเร็จจำเป็นต้องมีรากเหง้าจิตใจดีสำนึกหยั่งลงพื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง แม้พูดภาษาต่างชาติไม่ได้มาก ก็สามารถมีพลังเติบโตเหนือชาติอื่นได้ จากผลงานที่ปรากฏสู่สายตาชาวโลกได้รับการยอมรับอย่างชัดเจน

ดังนั้นคนในสังคมยุคปัจจุบันจึงมักสนใจมองผู้อื่นแล้วนำตนไปเปรียบเทียบ โดยคิดว่า ตนต้องอยู่เหนือคนอื่น ซึ่งเขาก็เป็นคนเหมือนกับตน

ความอยากย่อมเป็นอันตรายต่อการดำเนินชีวิตที่มุ่งไปสู่คุณภาพอย่างแท้จริง เนื่องจากความอยากไม่ทำให้ใครยืนได้อย่างมั่นคง ถ้ามองภาพรวมของสังคมย่อมพบความจริงว่า อยู่ในลักษณะหัวโตขาเล็ก คนเหล่านี้สร้างภาพหลอกตัวเอง โดยคิดว่ามีผลหลอกผู้อื่นไปเรื่อย ๆ อย่างที่เรียกกันว่าผักชีโรยหน้า ยิ่งสร้างได้ใหญ่เท่าไร ก็คิดว่าตนประสบความสำเร็จ

นึกถึงบทเรียนเรื่องหนึ่งในนิทานอีสป ซึ่งคนยุคก่อนเขียนเตือนสติไว้ให้ลูกหลานศึกษา เรื่อง แม่เื่องอ้างกับลูกน้อย เพราะลูกออกไปเห็นวัวในทุ่งนาจึงมาเล่าให้แม่ฟัง ส่วนแม่เื่องอ้างซึ่งมีธรรมชาติพองลมได้แก่แต่ลิ้มตัว ก็จะแบ่งตัวเองยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้มีขนาดข่มผู้อื่น ในที่สุดก็ห้องแตกตาย

นึกถึงคำเตือนของผู้ใหญ่ยุคก่อนอีกหลายอย่างเช่น อย่าทำอะไรเกินตัว

นอกจากนั้น นึกถึงโคลงสี่สุภาพบทหนึ่งในหนังสือโคลงโลกนิติ

นกน้อยชนน้อยแต่	พอดัว
รังแดงจูเมียตัว	อยู่ได้
มักใหญ่ย้อมคนหวิว	ไฟเฟ็ด
ทำแต่พอดัวไซ้	อย่าให้คนหยัน ฯ

สังขรณ์ได้เข้าใจอย่างชัดเจนว่า หากเติบโตใหญ่ขึ้นตามธรรมชาติ แต่ไม่ใช่อยากใหญ่ หากทำดีที่สุดจากวิญญาณความรักที่มอบให้เพื่อนมนุษย์ และมันคงอยู่ได้ย้อมเกิดความยิ่งใหญ่ได้เอง นอกจากนั้น ยังได้รับความสุขโดยไม่ต้องกลัวคนใดเกลียดชังและทำร้ายอีกด้วย

เส้นทางสู่ความยิ่งใหญ่เส้นนี้ แม้จะไม่มีเงินไม่มีอำนาจก็ยิ่งใหญ่ได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า เพราะไม่อยากยิ่งใหญ่จึงยิ่งใหญ่ มีสมบุญครบถ้วนและสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตตนเองร่วมกับสังคมได้อย่างสมบูรณ์

ในสังคมปัจจุบัน มีกระแสที่อยากมุ่งไปสู่ความยิ่งใหญ่บนพื้นฐานซึ่งเรียกว่า ยกตนข่มท่านรุนแรงยิ่งขึ้น อาจทำให้บางคนซึ่งรากฐานจิตใจอ่อนแอภักดีนำมากล่าวอ้างว่า หากไม่คิดสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับตัวเองคงไม่อาจช่วยสังคมได้ ซึ่งเป็นแนวคิดของคนที่มีปัญหามีติดบอดมากกว่า

ปราชญ์ในอดีตเคยปรารภไว้ว่า ในอนาคตคนจะเห็นแก่ตัวมากขึ้น สังคมคงเสื่อมถอยลงไปเรื่อยๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิถีชีวิตคนซึ่งจำเป็นต้องมีการเจริญเติบโตไปสู่ด้านบน แต่ควรมุ่งรักษาจิตใจให้มั่นคงอยู่กับรากฐานตนเอง แทนที่จะปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงมาสู่สภาพอยากใหญ่ อย่างที่มีบางคนในอดีตเคยกล่าวไว้ว่า หมาหางตัวน ยิงเจริญเติบโตมากขึ้น รากฐานตัวเองก็ยิ่งหดหายมากขึ้น

ดังนั้น คนยุคนี้ซึ่งส่วนใหญ่เติบโตเพราะความอยาก แม้คิดมุ่งสร้างสรรค์ แต่สิ่งที่สะท้อนออกมากลับปรากฏว่ามีผลทำลายล้างพื้นฐานสังคม ซึ่งเป็นคนระดับล่างและเยาวชนเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สะท้อนภาพให้เห็นชัดยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

คนยุคก่อนเคยกล่าวฝากไว้ในเชิงปรัชญาไว้ว่า ในอนาคตผู้ดีจะเดินตรอกขึ้นครอกจะเดินถนน กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจม กาวาวจะเข้ามาครองเมือง หลังจากนั้น ไฟบรรลัยกัลป์ก็จะตามมาเผาผลาญโลก แล้วจึงเกิดคนยุคพระศรีอารีย์ขึ้นใหม่

ผู้เขียนยังจำความในอดีตแม้จะผ่านพันมายาวนานแค่ไหนได้ดี จากภาพความเป็นจริงทำให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ดังเช่นที่สังขรณ์ได้ชี้ไว้ว่า **ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย**

ความจริงของวิถีชีวิตคนได้ชี้ไว้ชัดเจนว่า คนเราเกิดมาย่อมใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เมื่อชีวิตดำเนินมาถึงจุดหนึ่งย่อมเปลี่ยนแปลงสภาพตนเอง หวนมาสู่ธรรมชาติ

ในเมื่อกระแสสังคมจากอดีตถึงปัจจุบันได้สะท้อนให้เห็นว่ากำลังมุ่งทำลายตนเอง และคนจำนวนมากกำลังเดินตามกระแส โดยมีรากฐานอ่อนแอทำให้ไม่สามารถสู้กระแสดังกล่าวแล้วได้ บางคนแม้กระทั่งจะถึงวันตายก็ยังไม่มีความเห็นแก่ตัว เพราะชีวิตไปไม่ถึงจุดที่จะคืนอะไรให้ธรรมชาติแม้แต่น้อย ตายไปแล้วหากมีโอกาสย้อนดูศพตนเองได้ก็คงจะพบความจริงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างกลับลงสู่พื้นดินอย่างครบถ้วน

กระแสสังคมซึ่งมีอิทธิพลวัตถุและเงินตรารุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ หากรากฐานจิตใจบุคคลใดเข้มแข็งสามารถทนต่อความรุนแรงได้อย่างใจเย็น ย่อมควรแก่การได้ชื่อว่าเป็นผู้พิชิตโลก ที่ไม่ต้องทำร้ายผู้อื่นและไม่ต้องเบียดเบียนธรรมชาติให้เกิดภาวะสูญเสียแก่ชีวิตใดและสิ่งใดทั้งสิ้น

คนลักษณะนี้ย่อมมีธรรมชาติที่สถลคนัสยอ้างอิงผู้อื่น สิ่งอื่น รวมทั้งเงื่อนไขอย่างอื่นทั้งไปโดยสิ้นเชิง แม้กระทั่งยอมสละชีวิตตนเองได้ ดังที่โคลงสี่สุภาพซึ่งพบในหนังสือ *โคลงโลกนิติ* บทหนึ่งได้ชี้ถึงความจริงไว้แล้วว่า

เสียสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียศักดิ์สู่ประสงค์	สิ่งรู้
เสียรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ ไฉน
เสียสัตย์อย่าเสียผู้	ชีพม้วยมรณา ฯ

สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ซึ่งมีวิญญูณในด้านวรรณศิลป์ยุคก่อนยังมีความรับผิดชอบต่อสังคมและศักดิ์ศรีของตน แพร่กระจายอย่างเด่นชัดยิ่งกว่ายุคนี้ จึงสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นร้อยกรอง อีกทั้งยังนำมาสอนสู่ชนรุ่นหลังในระบบการจัดการศึกษาได้อย่างชัดเจน

แม่ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชีวิตมนุษย์

แม่ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชีวิตมนุษย์ เราแต่ละคนจะอ้างว่าไม่รู้จักแม่คนนี้คงไม่น่าให้อภัยให้ได้ ถ้าเราไม่ใช่คนล้มตัว

หากรู้ตนเองว่าเราเป็นคน ย่อมมีสติพอที่จะหวนกลับมาพิจารณาตนเอง คงจะถามใจเราเองว่า มีอะไรบ้างในตัวเราที่ไม่ได้มาจากพื้นดิน ย่อมมีความจริงได้ว่าพื้นดินคือแม่บังเกิดเกล้าผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด

แม้แต่แม่ของแต่ละคนซึ่งเราพูดถึงกันอยู่ทุกวันนี้ก็ยิ่งเกิดมาจากพื้นดิน เพราะฉะนั้นจึงเป็นการสมเหตุสมผลแล้วที่โบราณได้ใช้คำว่า แม่ธรณี ซึ่งคนเดียวนี้ส่วนใหญ่มักมองข้ามความสำคัญไปอย่างสิ้นเชิง คนในสมัยโบราณ แม้จะเป็นหัวหน้าครอบครัว ยังกล้าละทิ้งแม่และครอบครัวไปเพื่อทำหน้าที่ปกป้องแม่ธรณีได้ โดยไม่มีข้ออ้างว่า ครอบครัวสำคัญกว่า

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าเนื้อหนังมังสา รวมถึงอวัยวะทุกส่วนของคน ผู้ที่เรียนวิชาเคมี ซึ่งว่าด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ จนกระทั่งรู้จักเล่นแร่แปรธาตุ น่าจะถามว่า แร่ที่พบในตัวเราแต่ละคนล้วนมาจากพื้นดินทั้งนั้น

ดังนั้นเราจึงกล่าวว่ามีมนุษย์เกิดมาจากพื้นดิน และไม่เพียงเท่านั้น ระหว่างที่ดำรงชีวิตอยู่ ตั้งแต่เล็กจนเติบโตใหญ่ สืบทอดตลอดไปถึงวัยชราก็ยังต้องอาศัยพื้นดินไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม จนกระทั่งวันตาย ก็ต้องกลับคืนสู่พื้นดิน

สิ่งที่กล่าวมาแล้วดูจะเห็นได้ง่าย แต่เป็นเรื่องที่ยากที่จะมองเห็นสำหรับคน

ที่ตกอยู่ในสภาพลืมนัด ทำให้ลืมนบุญคุณของทุกสิ่งทุกอย่างที่ตอบสนองของชีวิตตนเอง แม้กระทั่งการดำรงอยู่ทุกวี่ทุกวันจะมีร่องเท้าสวมใส่ มีรถยนต์ราคาแพง ๆ รวมทั้งมีบ้านหรูหราเพื่อแข่งกันยิ่งใหญ

แต่มนุษย์ย่อมมีสมองและมีจิตวิญญาณรวมทั้งมีสติพอที่จะมองทะลุสิ่งเหล่านี้ลงไปหยั่งรู้ความเห็นจริงได้ว่า แท้จริงแล้วแม้จะมีวัตถุวิเศษวิโสใด ๆ มารองรับชีวิต ก็ไม่พ้นที่จะต้องอยู่บนพื้นดิน นอกจากนั้น วัตถุที่มีอยู่ก็ได้มาจากพื้นดิน ถ้าไม่มีพื้นดินเสียอย่าง อะไร ๆ ก็อยู่ไม่ได้ มีไม่ได้

ในด้านศาสนา มีตำนานที่ว่าด้วยความสำคัญของพระแม่ธรณี แต่คนยุคก่อนเคยมองอะไร ๆ เห็นเป็นปรัชญาชีวิต แล้วก็บันทึกลงไว้ ส่วนคนยุคนี้ ความคิดตื่นเซ็น เพราะถูกอิทธิพลวัตถุ ซึ่งพวกตัวเขาจากพื้นดินมาสร้างขึ้นมา แล้วก็หลงอยู่กับมัน จนกระทั่งความคิดสื่อกับสิ่งที่คนยุคก่อนเคยกล่าวไว้เป็นตำนานไม่ได้ แล้วเลยพาลไม่เชื่อเห็นเป็นเรื่องเหลวไหล

แต่ธรรมชาติที่เป็นความจริง ก็ไม่มีอะไรจะเป็นไปร้อยเปอร์เซ็นต์ จึงยังคงมีคนที่สามารถเชื่อมโยงความแตกต่างของรูปแบบระหว่างยุคให้เข้าถึงกันได้ ไม่ว่าเวลาจะผ่านพ้นมายาวนานแค่ไหน อย่างที่ผู้เขียนเคยเขียนไว้ว่า กาลเวลาไม่มีตัวตน ในเมื่อเราสามารถหยั่งรู้ความจริงได้ถึงที่สุด

แม่ธรณีบีบมวยผม ซึ่งเป็นรูปหล่อตั้งอยู่ใกล้ท้องสนามหลวง ใจกลางเกาะรัตนโกสินทร์ หาใช่เพียงแค่ประติมากรรมที่สร้างขึ้น นำมาตั้งไว้เป็นเครื่องประดับบรรยากาศในสังคมไทยไม่

พฤติกรรมของแม่ธรณีบีบมวยผม หมายถึงดินและน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนทั้งโลก ถ้าเรารู้จักตั้งคำถามตามตัวเองว่า มีอะไรบ้างที่ไม่มีน้ำเป็นส่วนประกอบ ยิ่งกว่านั้น ถ้ามองภาพรวมของโลกก็คงไม่พ้นแผ่นดินและน้ำ ไม่ว่าจะน้ำในท้องทะเล หรือเมฆฝนที่อยู่ใต้อากาศ ลองคิดซิว่า ถ้าขาดสิ่งนี้คงไม่มีชีวิตและสิ่งใด ๆ จะอยู่ได้

เราเชื่อมั่นว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐสุด แต่ในเมื่อสัจธรรมได้ชี้ให้เห็นถึงความจริงไว้อย่างชัดเจนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีสองด้าน เมื่อเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐสุด ถ้าวิถีชีวิตเดินอยู่บนทางสายกลาง ย่อมเห็นได้สองด้าน แลเห็นอีกด้านหนึ่งว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ร้ายที่สุดก็ได้

ในเมื่อมนุษย์มีจิตวิญญาณเป็นพื้นฐาน บังชี้ถึงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ถูกควบคุมโดยจิตวิญญาณ ย่อมเป็นสิ่งบ่งบอกทิศทาง

และผลจากการกระทำของมนุษย์เอง

ทุกวันนี้ ถ้าอยู่อย่างไม่ลืมตัว ก็คงมองเห็นความจริงได้ว่า มนุษย์ในด้านร้ายที่สุดก็คือ ความอกตัญญู ไม่รู้จักบุญคุณของแม่ผู้ยิ่งใหญ่ที่รองรับการเกิด การดำเนินชีวิต กระทั่งการตายของตัวเอง

เอาแค่พิจารณาดูพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเห็นเป็นความจริงได้ในทุกวันนี้ ถ้าจะว่าดูเขาเลือดของแม่ตัวเองออกไปขายหาเงิน แถมยังนำเอายาพิษเข้าไปใส่ไว้แทน โดยไม่รู้ว่าแม่ผู้ยิ่งใหญ่ของตัวเองกำลังถูกลูกหลานของตัวเองทรยศก็คงไม่ผิด

สมัยที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย ผู้เขียนจบสาขา ปรัชญา แต่ก็รู้ว่ามันเป็น การสอนให้คนมองพื้นดินในด้านวัตถุ แต่อาศัยที่เป็นคนที่มีจิตวิญญาณอิสระเป็นตัวของตัวเอง จึงมองเห็นอีกด้านหนึ่งได้ไม่ยาก

เพียงแค่ครูกล่าวว่า **ดินเป็นสิ่งมีชีวิต** ก็เคยเก็บมาคิดพิจารณา จนกระทั่งเห็นว่ามันเป็นสังขาร เพราะดินมีทั้งซากศพคน สัตว์ และพรรณไม้นานาชนิด ซึ่งต่างก็เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แถมยังมีจุลินทรีย์ซึ่งเป็นสัตว์และพืชขนาดเล็ก จนกระทั่งตาของมนุษย์ไม่อาจมองเห็นได้

ชีวิตพวกนี้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ซากสัตว์และแร่ธาตุทั้งหลายเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการถ่ายเท ซึ่งในวิชาการเกษตรเรียกกันว่าอินทรีย์วัตถุ เป็นองค์ประกอบที่อยู่ในร่างของดินอย่างเป็นธรรมชาติ

สิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งแห่งการเกษตรซึ่งกระทำโดยมนุษย์ให้มีกินมีใช้ เหมือนสิ่ง ที่คนยุคก่อนเคยพูดไว้ว่า **น้ำบ่อทราย** กล่าวคือยิ่งตักออกมาใช้ ก็ยิ่งขี้ออกมามากขึ้นโดยไม่รู้จักหมด

ชีวิตทั้งหลายที่เปรียบเหมือนลูกหลานแม่ธรณี ต่างก็ดำรงอยู่ได้เพราะอาศัยพื้นดินเป็นสิ่งหล่อเลี้ยงไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภคบริโภค แต่ก่อน คนเคยนึกถึงบุญคุณของแม่ธรณี แถมยังเป็นสื่อสานความรักระหว่างมนุษย์ชาติอีกด้วย ตอนที่รู้คุณค่าถึงขนาดกล่าวว่า **เมืองไทยมีความอุดมสมบูรณ์พร้อม** แต่ความอุดมสมบูรณ์ในที่นี้ หมายถึงจิตวิญญาณที่มนุษย์ควรจะหยั่งรู้ถึงคุณค่า และทำหน้าที่คุ้มครองรักษาไว้เป็นอย่างดีที่สุด คนไทยยุคนี้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาพเห็นแก่ตัว และคนลืมตัว จึงมองเห็นความอุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งพร้อมมูลที่จะนำมาใช้ อย่างที่เรียกกันว่า ถลุงกันจนไม่ปราณีปราศรัย

ดังเช่นที่ปัจจุบันไม่เพียงได้ยืนกันอยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่า **ปลูกอะไรก็ต้องส่ง**

ออกไปขายเมืองนอก ให้คนชาติอื่นที่ขาดจิตวิญญาณความรักแผ่นดินผืนนี้ เราไทยคนต่างชาติไม่ได้เพราะเขาไม่ได้เกิดบนแผ่นดินผืนนี้ แต่คนไทยที่นำขนพิชผลไปขายนี่ซิ เท่ากับขนเลือดเนื้อแม่ธรณีที่แฝงไปในรูปพิชผล แถมยังสังสารเคมีจากที่อื่นเอามาใส่ลงในดิน ซึ่งเท่ากับเอายาพิษมาใส่ในเลือดเนื้อ เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์

เรามีสมมองลงสืบสานสารเคมีพวกนี้ไปถึงแหล่งกำเนิด ส่วนใหญ่มาจากที่แห้งแล้ง ไม่เช่นนั้นมันคงเกิดและอยู่ไม่ได้ เพราะเมื่อมีฝนตกต้องตามฤดูกาลก็จะถูกระล้างไปหมด

แถมสารเคมีเหล่านี้ยังมาทำลายพื้นดินให้สูญเสียความมีชีวิตลึกลับซึ่งยิ่งขึ้นอีกด้วย จึงสรุปได้ว่าเราอยู่อย่างเนรคุณพื้นดินเพราะความขาดสติ

คนยุคก่อนยังพอมีสติจึงสอนลูกหลานให้เป็นผู้รู้จักบุญคุณคน ไม่เพียงเท่านั้น ถ้าจะพูดให้ชัดก็คือ ให้รู้จักอดีตความเป็นมาของตัวเอง คนที่มีคุณสมบัติเช่นนี้ ย่อมต้องมีนิสัยหยาบหวนค้นหาความจริงจากอดีตที่อยู่ในใจ ซึ่งหมายความว่าคนลักษณะเช่นนี้คือผู้ที่มีสติ

ตราบใดที่เราเอยอยากได้อะไรต่ออะไรซึ่งอยู่นอกตัว อย่างที่เรียกกันว่า นิยมวัตถุ ย่อมทำให้ขาดสติ หรืออีกนัยหนึ่ง หลุดจากการหยั่งรู้ความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจตัวเอง คนลักษณะนี้มีนิสัยลึมง่าย ซึ่งจะมาพร้อมกับการลืมนคุณค่าของพื้นดิน จึงเป็นคนที่ชีวิตขาดความมั่นคง สังคมใดมีคนประเภทนี้อยู่เป็นส่วนใหญ่ สังคมนั้นย่อมขาดความมั่นคงด้วยเช่นกัน

สังคมที่ขาดความมั่นคงย่อมเสี่ยงต่อการล่มสลาย รวมทั้งตกเป็นทาสเศรษฐกิจของคนชาติอื่น คนที่ตกเป็นทาสแล้วย่อมมีปากกับใจไม่ตรงกัน แม้ปากจะพูดอย่างหนึ่ง แต่จิตใจแฝงไว้ด้วยอีกอย่างหนึ่ง

จิตใจเป็นสิ่งกำหนดของจริงผ่านการปฏิบัติ คนปฏิบัติอย่างไรย่อมได้อย่างนั้น

เราคุยว่าสังคมนี้ มีอธิปไตย มีเอกราช มีเสรีภาพ แต่คนที่มองได้ลึก จะพบความจริงว่า สิ่งที่เป็นอยู่ในสังคมทุกวันนี้ไม่ว่ามองไปทางไหน หากมองได้ลึกจะเห็นว่า เป็นของคนชาติอื่นแทบทั้งสิ้น

แม้แต่แม่ธรณีซึ่งเป็นแม่ผู้ยิ่งใหญ่ของชีวิตที่ธรรมชาติได้กำหนดไว้ให้ เรายังเอาไปขายให้กับชนต่างชาติ ดังเช่นเรื่องราวเกี่ยวกับกล้วยไม้ที่เกิดขึ้น

วิญญานผู้นำ

เป็นข่าวใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2545 ซึ่งยังเป็นส่วนน้อยนิดของความเป็นจริง แสดงว่าคนไทยจะไม่เหลืออะไรไว้เป็นสิ่งอันล้ำค่าของชีวิตตนเองและลูกหลานอย่างเห็นได้ชัดเจน

14 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

ธรณีกรรมแสง

หวนกลับไปค้นหาความจริงจากอดีต

มองย้อนยุคกลับไปสู่สมัยกรุงสุโขทัยเลยมาถึงกรุงศรีอยุธยา กลับไปวิเคราะห์จากข้อมูลในประวัติศาสตร์ หากสามารถคิดและพิจารณาจากรากฐานจิตใจที่อิสระ เราอาจเกิดความรู้สึกว่าคนไทยยุคนั้นมีความเป็นไทแก่ตนเองชัดเจนกว่าคนส่วนใหญ่ในยุคนี้ จึงเป็นคนที่มีความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตัวเองซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการรู้เหตุผลและรู้จักรักชาติรักแผ่นดินถิ่นเกิด แม้ชีวิตอันเป็นที่รักของทุกคนเป็นสังฆกรรม ก็สามารถสละความรู้สึกยากลำบากได้โดยไม่มีข้ออ้างใด ๆ ทั้งสิ้น

ย้อนกลับไปมองเพียงช่วงเวลาเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ผู้เขียนเคยเขียนบทความเรื่อง แม่ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของชีวิตมนุษย์ ซึ่งหมายถึงแม่ธรณี แม่ใครจะมองว่าแม่ของตัวเองสำคัญที่สุด แต่แม่ตามความหมายดังกล่าวก็ยังเป็นคน จึงมีสภาพเป็นลูกแม่ธรณีร่วมด้วย

ดังนั้นคนยุคก่อนจึงมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีความรักและความสามัคคีกันอย่างแน่นแฟ้น อีกทั้งยังสามารถสื่อข้อมูลข่าวสารถึงกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ต้องมีเครื่องกลไกทางเทคนิคเข้ามาช่วยเหลือ จนกระทั่งถึงกับนำคุณค่าชีวิตตัวเองไปฝากไว้กับมัน ยามศึกสงครามก็สามารถตัดสินใจละทิ้งแม่บังเกิดเกล้าไป เพื่อทำหน้าที่ปกป้องแม่ธรณีได้ และยังรู้สึกภูมิใจในศักดิ์ศรีตนเองอีกด้วย

คนยุคนี้แม้ชีวิตจะต้องพบกับความยากลำบาก กระทั่งพบปัญหาที่ควรจะต้องเสียสละเพื่อการอยู่รอดของแผ่นดิน ก็ยังอ้างว่า ทำอย่างนี้ได้ยังไง เดียวผมและ

ครอบครัวตลอดจนลูกเต้าก็ต้องอดตายกันหมด การขาดความอดทนทั้ง ๆ ที่ใจรู้เหตุรู้ผล ก็ยังอ้างได้ลงคอ แสดงว่าไม่ได้รู้เหตุผลอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้า

ทุกวันนี้สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน น่าจะได้แก่การนำปัญหาความยากจนมาอ้างว่าเป็นปัญหาของชาติจนเป็นนิสัย โดยที่ไม่ได้มองลึกลงไปอีกระดับหนึ่งว่า เราต้องอ้างความยากจนเพราะอะไร? แทนที่จะคิดอย่างรู้เหตุรู้ผลว่าเมื่อไร เราควรจะอดทนให้ถึงที่สุด เพื่อคืนใจให้เป็นการตอบสนองบุญคุณแม่ธรณี เพื่อหวังฟื้นฟูสมดุลภายในรากฐานจิตใจตนเองขึ้นมาใหม่

หากเป็นบุคคลผู้สวมิวิญญาณที่อิสระจริง ก็น่าจะใจแข็งยิ่งกว่านี้ คงจะตั้งปณิธานอย่างมุ่งมั่นว่า แม้ต้องอดตายก็ไม่ยอมปฏิบัติในสิ่งที่ขาดเหตุผล ทำให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมและแผ่นดิน รวมทั้งการคิดเอาเปรียบผู้อื่น หากรู้ว่าแผ่นดินนี้มีแนวโน้มจะต้องพบกับภาวะวิบัติก็ยินดีจะอดตาย ซึ่งคนยุคนี้หาได้ยากเต็มที

อะไรเกิดขึ้นกับทรัพยากรที่เกิดบนแผ่นดินเดียวกันกับเรา?

คนยุคก่อนเคยฝากข้อสังเกตไว้เป็นเครื่องเตือนสติว่า แผ่นดินไทย ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ซึ่งเข้าใจว่าสมัยที่คนยุคก่อนยังมีวิญญาณการพึ่งตนเองจากรากฐานที่อิสระ คงมีเจตนารณรงค์ในการนำข้อความบทที่กล่าวมาแล้วมาฝากไว้ เพื่อต้องการเตือนสติว่า ของที่มีติดแผ่นดินถิ่นเกิด เราควรภูมิใจและรู้คุณค่า นอกจากนั้นยังควรนำมาใช้อย่างประหยัด

แนวคิดดังกล่าวคงไม่เพียงเรื่องปลาเรื่องข้าวเท่านั้น หากหมายถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดบนผืนแผ่นดินร่วมท้องถื่นเดียวกันกับคนไทย ซึ่งเราควรมีหน้าที่คุ้มครองปกป้องการนำมาใช้ประโยชน์อย่างทะนุถนอม จึงไม่ควรปล่อยให้คนกลุ่มเดียวที่ขึ้นไปครองอำนาจด้านบน นำจุดอ่อนมาอ้างเพื่อต้องการผลประโยชน์ใส่ตนและพรรคพวก

ควรแสดงความรักความหวงแหนขึ้นอีกด้านหนึ่ง ซึ่งถือว่าด้านนี้คือรากฐานความเป็นคน เราจึงสรุปได้ว่า คนไทยทุกคนควรมีใจสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรของแผ่นดินอย่างเท่าเทียมกันหมด

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากนำมาประมวลกันเข้าและมองลึกลงไปถึงพื้นฐาน ผู้ที่มีปัญหาเจ็บแสบแหลมในระดับหนึ่งซึ่งไม่ต้องสูงมากนัก ก็น่าจะเป็น

ภาพได้ชัดเจนว่า ศูนย์รวมความรักของชีวิตคนท้องถิ่นและสรรพสิ่งทั้งหลาย ซึ่งเกิดและดำรงอยู่ร่วมกันบนแผ่นดินผืนนี้ คือแม่ธรณี

แม่ธรณีเป็นทั้งพื้นรองรับรากเหง้าความเป็นชาติกำเนิดของคนท้องถิ่น

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะสะท้อนให้เห็นจุดที่เป็นรากเหง้าของความ เป็นไทยแก่ตนเองได้ว่า มุ่งวิญญานความรักลงสู่แผ่นดินอันเป็นถิ่นเกิดและดำรงชีวิต อยู่ร่วมกัน ศูนย์รวมดังกล่าวถือเป็นสัจธรรมที่เรียกกันว่า รากเหง้าของวัฒนธรรม ท้องถิ่น

ดังนั้น จึงเกิดปฐมนิยสถานซึ่งคนท้องถิ่นยุคก่อนเคยร่วมใจกันสร้างฝากไว้ ให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดความรู้สึกนึกคิด ดังที่เราพบแม่ธรณีบีบมวยผม

แม่ธรณีบีบมวยผมยังมีความหมายต่อไปอีกว่า น้ำที่ไหลออกมาจากมวยผม นั้น คือสภาพฝนฟ้าอากาศที่เคยตกต้องตามฤดูกาล ประทานให้แก่ชีวิตประชาชน คนไทยซึ่งเป็นเจ้าของแผ่นดิน ทำให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขและประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ซึ่งก็เป็นสื่อความรักที่สานลงถึงพื้นดินได้อย่างเป็นธรรมชาติ

จึงขออัยว่า แม่ธรณีบีบมวยผมเป็นเพียงวัตถุซึ่งสร้างขึ้นมา เพื่อให้ ประดับความสวยงามของสถานที่เท่านั้นละหรือ? คงต้องปลงแล้วว่า อนิจจา การจัดการศึกษาไทย

เงินตราและวัตถุ สร้างสรรค์ความเจริญจริงหรือ?

คนไทยยุคนี้ ส่วนใหญ่มีรากฐานจิตใจถูกครอบงำโดยอิทธิพลวัตถุและเงิน ตรา ตลอดจนความสะดวกสบายที่ได้รับจากเทคโนโลยีซึ่งแผ่มาด้วยผลประโยชน์ ต่างชาติซึ่งสร้างกระแสถ่ายทอดเข้มข้น จนทำให้คนจำนวนมากบ้าคลั่งอยู่กับ เทคโนโลยีสูง ๆ

แท้จริงแล้ว น่าจะเป็นความรู้สึกสำนึกคิดธรรมดาเหลือเกินที่สอนให้เรา รู้ว่า สิ่งใดอยู่สูงย่อมส่งผลวนกลับมาทำร้ายรากฐานจิตใจตัวเอง ทำให้ลืมตัวจน กระทั่งเกิดความรู้สึกว่า ตัวกูของกู กูอยู่สูงเหนือพวกมึง เมื่อมีอำนาจอยู่ในมือย่อม ทำลายทุกสิ่งทุกอย่างได้ แม้ชีวิตเพื่อนมนุษย์ซึ่งเป็นคนเกิดร่วมแผ่นดินเดียวกันกับตน

แม้กระทั่งได้เงินมาก็มีความคิดสนับสนุนให้ถลุงกันเข้าไปให้หมด หมดแล้ว ก็หาใหม่ได้ ไม่ต้องเสียดายเพื่อที่กูจะได้สบายเป็นการชั่วคราว ใครจะมาร่วงก็ไม่ต้อง

สนใจไปฟังมัน

ขอโทษครับ การที่นำเอาเรื่องภูเรื่องมึงมาพูด ผู้เขียนไม่คิดว่าเป็นของหยาบคาย หากเป็นคำพูดซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมของคนยุคก่อน พูดกับลูกกับหลานก็คงทำให้ลูกหลานมีความสุข เพราะพ่อแม่ปู่ย่าตายายให้ความเป็นกันเองและมีความเมตตา แต่อ่านาใจในยุคนี้มักดูถูกสิ่งที่ผู้ใหญ่ยุคก่อนเคยนำมาใช้ว่าเป็นของต่ำ และไม่สนใจที่จะหวนไปค้นหาเหตุผล

ยุคก่อนคนไทยไม่มีคำว่า นักวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่ฟังท้ายชื่อไว้ด้วยคำว่า ดอกเตอร์ แต่ในยุคนี้คนที่ฟังด้วยคำว่าดอกเตอร์เดินแทบจะหิวชนกันตาย แถมนหลายคนยังแสดงอาการปฏิกิริยาซึ่งไม่เป็นธรรมชาติ ทำให้คนที่มึนใจเป็นธรรมชาติ ซึ่งละเอียดอ่อนกว่าสามารถอ่านออกว่า เป็นคนสำคัญตนเองผิด เพราะมีเครื่องประดับจากเมืองฝรั่งเข้ามาผูกมัดจิตใจ เลยทำให้นึกถึงเรื่องราวซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือ นิทานอีสป เรื่องหนึ่งชื่อ กิ้งก่าได้ทอง ซึ่งผู้เขียนเรียนมาตั้งแต่อายุ 12 ขวบ

บางคนอาจโต้แย้งว่า ตัวเองจบดอกเตอร์จากเมืองไทย แต่ก็ยังหนีไม่พ้น เพราะระบบการศึกษาของไทยขณะนี้วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาแทรกแซงอยู่ทุกหัวระแหง จนกระทั่งจุดเล็กจุดน้อย อีกทั้งเข้าครอบงำจิตใจคนไทยไว้ได้อย่างชัดเจนแล้ว

ถ้าเราเป็นคนช่างสังเกตคงจะมองเห็นสังขรณ์ได้ว่า การตามกันคนอื่น เป็นเรื่องอันตรายที่สุด หลักเดียวกันกับการขับรถยนต์ แม้รถคันหน้าซึ่งนำไปก่อนจะไปเร็วแค่ไหน เขาก็ยังเห็นทางซึ่งเป็นความจริงอยู่เบื้องหน้าได้อย่างอิสระ เพราะเป็นผู้นำซึ่งเห็นทางไปก่อน พร้อมจะหลบหลีกสิ่งที่อยู่ข้างหน้าได้อย่างปลอดภัย หากรถที่ตามหลังขาดความอิสระเพราะตามยึดติดอยู่ข้างหลัง เมื่อคันหน้าหลบแล้ว คันหลังหลบไม่ทันจึงพุ่งลงเหวได้ไม่ยาก และที่กันเหวยังมีแผนเอาถุงมารองรับไว้ เพื่อจับไปเป็นอาหารด้วย

คนแต่ก่อนเคยกำหนดสังขรณ์ไว้เตือนลูกหลานว่า อย่าทำอะไรเกินตัว คำว่าเกินตัวก็คือเกินใจตัวเองที่ควรรู้เหตุรู้ผล ไม่เช่นนั้นแล้วก็ต้องเสี่ยงกับความตาย แถมนยังเตือนต่อไปอีกว่า จะไปเร็วหรือไปช้ามันก็ถึงเป้าหมายได้เหมือนกัน หากเร็วเกินไปเราอาจไปไม่ถึงเป้าหมายก็ได้

หันมามองการเกษตรซึ่งเป็นสื่อความรักความผูกพันระหว่างใจคนท้องถิ่นกับพื้นดิน สำหรับผู้ปฏิบัติด้วยตัวเองย่อมส่งผลนำไปสู่ความรู้สึกรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมือง ถ้าไม่เอารากฐานจิตใจไปหลงอยู่กับเทคโนโลยีสูง ๆ และความร่ำรวยของ

ตัวเอง

บางคนอาจแย้งว่า **ตนไม่ได้ทำอาชีพเกษตรกรจะต้องไปรักพื้นดินทำไม** คนเหล่านี้ไม่ได้หวนกลับมามองตัวเองว่า **สิ่งที่เรากินเราใช้เข้าไป** แม้กระทั่งเสื้อผ้าที่เราสวมใส่เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ก็เป็นผลผลิตที่สืบเนื่องมาจากพื้นดินทั้งสิ้น ดังนั้นคนยุคปัจจุบันบางคนกำลังคิดเนรคุณต่อแผ่นดินจริงหรือเปล่า?

เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกร ก็มีสื่อถึงพื้นดินได้ เพียงแต่ผ่านหลายขั้นตอนหน่อย ไม่เช่นนั้นแล้วผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรก็ไม่ต้องนุ่งผ้าห่มผ้าไม่ต้องมีอาหารการกิน ไม่ต้องมีกล้วยไม้ปลูกไว้เป็นอาหารทางใจ ไม่ต้องมีดอกไม้สวย ๆ งาม ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศซึ่งหลอมให้ใจตัวเองอ่อนนุ่ม

แต่การเกษตรยุคนี้เหมือนได้ถูกย้อมความคิดไว้ให้เนรคุณแผ่นดิน นอกจากไม่ได้ใช้ผลผลิตอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย และยังคงคิดทรยศนำไปขายคนต่างชาติ ไปให้เขากินเขาใช้เพื่อให้ชีวิตเขาอยู่อย่างสุขสำราญ แต่คนไทยกลับตกอยู่ในสภาพแย่งทรัพย์สินเงินทองกันเอง เหมือนปลาแย่งกินเหยื่อ อีกทั้งยังคงอยู่ในสภาพทุกข์ยาก แคมยั้งพลัดพรากแผ่นดินซึ่งควรจะอยู่อย่างใกล้ชิด ทั้งการเกษตรเข้ามารับใช้โรงงานผลิตวัตถุในกรุง แคมยั้งสมัครใจไปขายจิตใจให้ต่างชาติผู้มีอำนาจถือบังเหียนเหนือคนไทย

ไม่เพียงเท่านั้น หากพิจารณาถึงองค์ประกอบซึ่งเปรียบเสมือนเลือดเนื้ออันเป็นธรรมชาติของดิน ก็จะถูกกันว่า **ชีวิตครบวงจร** แต่วงจรนี้ต้องให้ความสำคัญแก่ชีวิตพื้นดินก่อนสิ่งซึ่งอยู่ห่างไกล

สุขเลือดสูบเนื้อแม่ธรณีไปขายหาเงิน

ชีวิตของดินโดยธรรมชาติแล้ว **ต้นไม้และสัตว์โดยเฉพาะมนุษย์** ซึ่งเป็นลูกแม่ธรณีคนสำคัญ ดิถีดีเลิศ เสียก็มีผลทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง ในชีวิตแม่ธรณีถ้ามองให้ดีจะเห็นได้ว่า ร่างกายของสัตว์และพืชที่ตายแล้ว ตลอดจนส่วนที่สึกหรือใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ซึ่งเราเรียกกันว่า อินทรีย์วัตถุ เป็นส่วนสำคัญมาก ซึ่งทำให้ดินมีคุณภาพและมีชีวิตชีวา สามารถเลี้ยงคนท้องถื่นและการเกษตรไปได้ในระยะยาวตลอดจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน

เราไม่ได้มองลึกเลยว่าการขายพืชผลส่งต่างประเทศมากเกินไปนั้น มนุษย์ดูดเอาเลือดแม่ธรณีไปขายชาติอื่น ซึ่งเขากินเขาใช้แล้วมันก็ไม่ได้หวนกลับมาคืนลง

สู่แผ่นดินผืนซึ่งเป็นแม่ของตัวเองอีก

แถมยังไปส่งปุ๋ยเคมีจากต่างประเทศเข้ามาใช้ใส่ในดิน คนบริโภคสารเคมีเข้าไปก็บริโภคสารปนเปื้อนระบบธรรมชาติซึ่งธรรมชาติมอบมาให้ในร่างกาย ทำให้เกิดมะเร็งเกิดโรคร้ายตายกันเป็นแถว แล้วเรายังเอาโรคมะเร็งเข้ามาให้แผ่นดิน ซึ่งเป็นแม่บังเกิดเกล้าผู้ยิ่งใหญ่ของคนทั้งชาติ

เพราะสารเคมีมีผลทำให้ความมีชีวิตชีวาของดินจำต้องถูกทำลายแปรสภาพไปเป็นวัตถุแข็งกระด้าง แสดงว่าลูกออกตัญญูเพราะขาดสติ อยากรได้เงินต่างชาติ ทั้งชั้นทั้งล่อง

ถ้าใครมองเห็นได้ลึกและยังมีรากฐานจิตใจที่สำนึกได้ถึงความรักผืนดินซึ่งเป็นพื้นฐานชีวิตของคนไทยทุกคนไม่เฉพาะต่อตัวเองเท่านั้น ก็คงรู้ได้ว่าลูกไทย ซึ่งครั้งหนึ่งในอดีตเคยมีจิตสำนึกซื่อสัตย์ต่อตนเองและซื่อสัตย์ต่อแม่ผู้ยิ่งใหญ่ของทุกคนในชาติ อีกทั้งยังเป็นเทพเจ้าแห่งคุณธรรมกับความรัก ไม่ว่าจะเป็ความรักเพื่อนไทยด้วยกันเอง ความรักในครอบครัว และตราบเท่าที่คนไทยผู้มีความเป็นไทยแท้ตนเองจะอยู่ที่ไหนก็ตาม จิตใจย่อมสื่อความรักถึงกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งมาบัดนี้สิ่งเหล่านี้แตกสลายไปจนยากที่จะหาซึ้นคืนหลงเหลืออยู่อีก!

ผู้เขียนเคยเขียนไว้ในบทความเรื่องชีวิตกับความรัก เดียวนี้ความเข้าใจความรักอยู่บนพื้นฐานที่ตื่นขึ้นมา โดยนำไปผูกติดอยู่กับความเห็นแก่ตัวทางเพศและอารมณ์สุด ๆ แต่สื่อความรักซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของคนทั้งชาติคือ ความรักผืนดิน กลับถูกมองข้ามไปแทบจะสิ้นเชิง โดยเฉพาะผู้บริหารซึ่งขึ้นไปถือครองอำนาจแต่ไม่มันอยู่กับคุณธรรมโดยการปฏิบัติตัวลงสู่พื้นดินอย่างรู้คุณค่าร่วมกับคนระดับล่างให้เป็นแบบอย่าง

ความรู้สึกที่เป็นพรคเป็นพวกยังชัดเจนมากขึ้น

ปัจจุบันนี้ ความเข้าใจความรักของคนส่วนใหญ่ในสังคม ล้อมกรอบตัวเองไว้เพียงครอบครัวซึ่งเกิดจกความรู้สึกทางเพศเป็นพื้นฐาน ดังที่มีคำสารภาพความจริงออกมาให้เห็นได้ชัดเจนว่า เป็นความรักในครอบครัวซึ่งมีสามี ภรรยา และบุตร แทนที่จะมองเห็นความสำคัญขงจิตใจคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ไม่ว่าจะกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ซึ่งกำลังมีจิตใจแตกแยกหนักมากยิ่งขึ้น

หากคนส่วนใหญ่เน้นความสำคัญของรากฐานจิตใจซึ่งผูกพันอยู่กับพื้นดิน

เป็นที่ตั้ง ควรมีการรวมตัวกันบนพื้นฐานจิตใจเติบโตขึ้นมาจากกลุ่มเล็กไปจนถึงกลุ่มใหญ่ แม้กระทั่งคนทั้งชาติ โดยการที่รากฐานจิตใจของแต่ละคนไม่ลืมนึกถึงความสำคัญของความเป็นมาในอดีต ขณะนี้กำลังแตกแยกอย่างน่ากลัว เพราะความเห็นแก่ตัว ซึ่งมีผลล่อหลอมความคิดให้ตกอยู่ในสภาพตัวใครตัวมันชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในคนกลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ แม้เพียงไม่กี่คนที่มานั่งเป็นทุกข์ คอตก แต่ก็ยังคิดแต่เรื่องของตนกับคนใกล้ชิด แทนที่จะรู้ว่าสิ่งเหล่านั้นมันเป็นผลกระทบสืบเนื่องมาจากการคิดทรยศต่อแผ่นดินของคนไทยส่วนใหญ่

อนึ่ง การส่งผลผลิตเกษตรออกไปขายต่างชาติ แม้มิเงินออกมาให้เห็นแม้แต่เม็ดเดียว เราก็อาจสาวไปหาเรื่องใหญ่ได้ทั้งชาติ ตัวอย่างเช่น คนไทยยุคก่อนเคยเชื่อกันว่า อยากรวยได้ของดี ๆ ราคาถูก ต้องไปที่แหล่งผลิต ถ้าที่ไหนมีการประมง อยากรักกินกุ้งหอยปูปลาคุณภาพดีราคาถูกก็ต้องไปเที่ยวที่นั่น

แต่เดี๋ยวนี้หากคิดแบบนี้คนคงต้องผิดหวัง ของดี ๆ จะมาอยู่ในกรุงเทพฯ หากใครต้องการของดีเป็นพิเศษคงต้องไปปลายทางคือเมืองฝรั่งและญี่ปุ่น แล้วเราก็คุยกันด้วยความรู้สึกภูมิใจ ดูชิประเทศไทยยังไปแข่งขันเข้าตลาดประเทศอื่น ของเราดีกว่าเขา อย่างที่คนยุคก่อนเคยกล่าวฝากเอาไว้ว่า ช้างนอกสูงใส ช้างในเป็นโพรง

ความเศร้าสลดเกิดขึ้นท่ามกลางความรู้สึกยิ่งใหญ่

ขณะนี้ไม่เพียงแต่ชายที่ซบเล็ดซึ่งเป็นเลือดเนื้อของแม่ธรณีที่กลั่นกรองออกมาจากอก เพื่อมอบให้ลูกไทยที่รักก่อนคนอื่น หากมองให้ชัดตัวที่สุดคือการส่งคนไปขาย ทั้งที่ไปขายแรงงานและขายบริการทางเพศ

ยิ่งกว่านั้นสิ่งที่ซ่อนตัวอยู่ในความมืด ซึ่งน้อยคนสามารถมองได้ลึกซึ้ง ช่างให้เห็นความจริงได้ ก็คือการขายแม่ผู้ยิ่งใหญ่ของคนไทยทั้งชาติให้แก่คนต่างชาติ

แต่ก่อนสมัยเมื่ออายุประมาณ 20-30 ปี ผู้เขียนเคยได้ยินกับหูและยังจำได้ดีว่า คนไทยปรารถนาอย่างภูมิใจว่า คนไทยรักแผ่นดิน ไม่เที่ยวเร่ร่อนออกไปค้าขายในต่างแดนเหมือนชาติอื่นในเอเชียซึ่งเคยเป็นทาสฝรั่งมาก่อน

แต่เดี๋ยวนี้การไปขายตัวซึ่งน่าจะถือว่าไปขายวิญญาณความเป็นไทยด้วย เพราะไม่ได้ถูกบังคับแต่สมัครใจไปเอง คือการขายแรงงานและขายประเวณี แม้แต่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งก็รู้ แต่อย่างไรแหละ ลงใจไม่ซื้อสัตย์

ต่อตนเอง วิญญาณแม่ธรณีไม่ว่าจะสิงสถิตอยู่ในดวงใจของใคร ผู้นั้นย่อมรู้ได้

สภาพเหล่านี้เอามารวมกันเข้าแล้วมองที่คุณค่าของชีวิตคน เราคงรู้ได้เองว่า นี่คือการหลงตนลืมนตัว เรากำลังเดินทางไปสู่การฆ่าตัวตายเพราะทรยศต่อแม่ผู้ยิ่งใหญ่ของเราใช่หรือไม่? คงต้องรอดูกันต่อไปเพื่อพิสูจน์ความจริง

บทสรุป

สิ่งที่เขียนมาแล้วทั้งหมด หากมองจากเงื่อนปมเล็ก ๆ ซึ่งขณะนั้นคงเห็นแล้วว่า เรื่องเล็กคือเรื่องใหญ่ เพราะฉะนั้นการดูถูกของเล็กย่อมเป็นอันตรายต่อตนเอง และสังคม ซึ่งฟ้าดินย่อมลงโทษ เราคงต้องรอดูกันต่อไปจนกว่าจะถึงลมหายใจเฮือกสุดท้าย

ผู้เขียนไม่ใช่หมอดูแบบทำนายทายทักอะไรต่อมิอะไรไปตามเรื่องตามราวเพื่อหาเงินหาชื่อเสียงและความยิ่งใหญ่ของตัวเอง แต่ย้ำถึงเหตุผลที่सानจากพื้นฐานขึ้นมาสู่ปลายเหตุให้ได้มองเห็น ไม่ว่าใครจะมองอยู่ที่จุดไหน หากรากฐานจิตใจเปิดกว้างออกสู่อิสรภาพ ย่อมสามารถเห็นปัญหาใหญ่ที่พื้นฐานได้ไม่ยาก

ลงท้ายก็คงฝากไว้ไม่กี่คำว่า "อนิจจาชีวิตคนไทย"

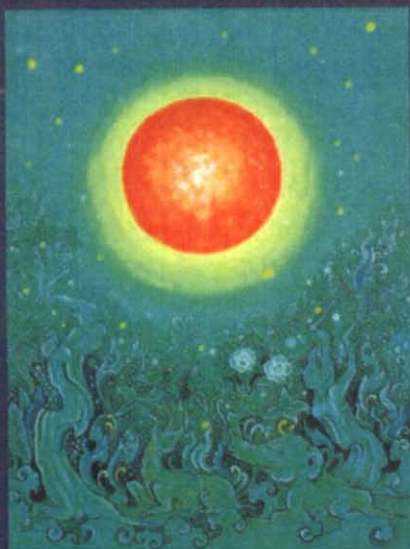
5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

รายชื่อหนังสือโครงการจัดพิมพ์คืบไป

จนกับความสุข	80 บาท
รศ. ดร. สุวรรณภา สถาอานันท์ บทนำ	
ข้างมันเถอะ : บัญญัติแห่งความขัดแย้ง	80 บาท
<i>Anyway: The Paradoxical Commandments</i>	
เคนท์ เอ็ม. คีธ เขียน	
สุมิตรา พงศธร แปล	
สื่อมวลชนในยุคปฏิรูป	125 บาท
อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ เขียน	
รายงานลูกาโน : การอนุรักษ์ระบบทุนนิยมในศตวรรษที่ 21	170 บาท
<i>The Lugano Report: On Preserving Capitalism in the Twenty-first Century</i>	
ซูซาน จอร์จ เขียน	
ภักวดี วีระภาสพงษ์ แปล	
ผลาญชาติ - สงครามลับของซีไอเอในลาว	270 บาท
<i>Back Fire: The CIA's Secret War in Laos and Its Link to the War in Vietnam</i>	
โรเจอร์ วอร์นเนอร์ เขียน	
ไมท สิทธิสุนทร แปล	
ป่าเขตร้อน (พิมพ์ครั้งที่ 2)	130 บาท
อรวรรณ คุณเจริญ นาวายุทธ เขียน	
สัญญาณหายนะ : ทางเลือกในศตวรรษที่ 21	90 บาท
<i>World-watch: Working for a Sustainable Future</i>	
อรวรรณ คุณเจริญ นาวายุทธ แปล	
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	150 บาท
โสภารัตน์ จารุสมบัติ เขียนและเรียบเรียง	
กฎหมายครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)	165 บาท
วิระดา สมสวัสดิ์ เขียน	
ธิดาแห่งไอซิส - อัตชีวประวัติของนาวัล เฮิล ซัดดาวิ	190 บาท
<i>(A Daughter of Isis: The Autobiography of Nawal El Saadawi)</i>	
นาวัล เฮิล ซัดดาวิ เขียน	
ประสิทธิ์ ตั้งมมหาสภิตกุล แปล	
พจนานันท์ จันทร์สันติ บรรณาธิการ	

เราแต่ละคนย่อมมีวิญญานการต่อสู้และพลังจากใจซึ่งธรรมชาติมอบให้แต่กำเนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพความจริงในจิตใจตนเองเป็นสิ่งมีคุณค่า ชีวิตที่เริ่มต้นเกิดมามีความจริงปรากฏอยู่ในใจตนเองแล้ว ขณะที่วิญญานการต่อสู้ที่ถือว่าสำคัญที่สุดสำหรับการดำเนินชีวิต คือการต่อสู้กับใจตัวเอง ผู้ใดไม่รู้จักค้นหาจากใจตน ย่อมสูญเสียโอกาสในการดำเนินชีวิต ส่วนผู้ที่รู้ได้ค้นหาได้

ว.พ. ลาดรัก